International Bar Association Human Rights Institute

ဦးကိုနီအား လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်မှု-

IBAHRI စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းဆိုင်ရာ လေ့လာချက်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားမျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းဆိုင်ရာ အမှုထားစရာကိစ္စရပ်များကို အသားပေးဖော်ပြပါသည်

နိုင်ငံတကာ ရှေ့နေအသင်း၏ လူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့အစည်းထံမှ အစီရင်ခံစာ

ကျေးဇူးတင်လွှာ

နိုင်ငံတကာ ရှေ့နေအသင်း၏ လူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့အစည်း (IBAHRI) သည် ဤအစီရင်ခံစာ ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် ဝိုင်းဝန်းကူညီခဲ့ကြသူအားလုံးကို ကျေးဇူးတင်ကြောင်း ပြောကြားလိုပါသည်။

အထူးသဖြင့် Kari Ann Rotkin အား သူမ၏ စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းဆိုင်ရာ လေ့လာချက်နှင့် အစီရင်ခံစာ ပြင်ဆင်မှုအတွက် ကျွန်တော်တို့ ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ ကျွန်တော်တို့၏ ကနဦး စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းဆိုင်ရာ လေ့လာသူ Georgia Drake အပြင် စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းဆိုင်ရာ လေ့လာချက်များတွင် ပံ့ပိုးကူညီကြသည့် Catherine Cooper နှင့် Laura Milne တို့ကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ ထို့အပြင်၊ ဘာသာပြန်ဆိုမှု အကူအညီပေးခဲ့သည့် Charity Nwe Nwe Lwin နှင့် Charity Nwe Nwe Lin မအားလပ်ချိန်တွင် ဝင်ရောက်ကူညီပေးခဲ့သည့် L Khun Ring Pan နှင့် Myat Tun Thein တို့ကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာ ရေးသားမှု၊ ပုံဖော်ခြင်းနှင့် ထုတ်ဝေခြင်းအား IBAHRI ဒုတိယ ဒါရိုက်တာ Muluka Miti-Drummond၊ ဒါရိုက်တာ Baroness Helena Kennedy QC နှင့် ယခင် IBAHRI ဒါရိုက်တာ Phillip Tahmindjis AM တို့က ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲခဲ့ပါသည်။

IBAHRI အနေဖြင့် သုတေသန ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဤအစီရင်ခံစာကို တည်းဖြတ်ခြင်းတွင် ကူညီခဲ့ကြသည့် Valeriia Hershkovych၊ Daniel Vollmer နှင့် Anja Bossow တို့ကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ကြောင်း ပြောကြားလိုပါသည်။

မာတိကာ

အစီရင်ခံစာ အနှစ်ချုပ် 4

I. ခြုံငုံသုံးသပ်ချက် 8

II. နောက်ခံအကြောင်းရင်း 10

A. မိတ်ဆက် 10

B. မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးနှင့် နောက်ခံသမိုင်းကြောင်း 11

C. မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားရေးစနစ် 13

D. မြန်မာနိုင်ငံ၏ သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာနှင့် နိုင်ငံတော် တာဝန်ဝတ္တရားများ 15

III. စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းဆိုင်ရာ လေ့လာချက် 18

A. လေ့လာချက် နည်းပညာ 18

B. တရားခံအား တရားစွဲဆိုမှုများ 20

C. ပြစ်မှု 21

IV. တွေ့ရှိချက်များ – တရားမျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းနှင့် တရားနည်းလမ်းအတိုင်း ဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ အမှုထားစရာကိစ္စရပ်များ 23

A. အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များနှင့် စိတ်ကူးပေါက်သလို ထိန်းသိမ်းထားခြင်းမရှိရ – တာဝန်ရှိသော အာဏာပိုင်မရောက်မီ တရားခံကို ခေါ်ဆောင်လာရန် ပျက်ကွက်ခြင်း 23

B. ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ လူမဆန်မှုနှင့် သိက္ခာကျစေသော ဆက်ဆံပြောဆိုမှုကို တားမြစ်ခြင်း – ဆိုးရွားသော ဆက်ဆံမှုမြောက်သည့် ရဲများ၏ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု နှင့် ယင်းကဲ့သို့သော နည်းလမ်းဖြင့် ရရှိထားသော ထွက်ဆိုချက်များကို ဖယ်ရှားရန် မအောင်မြင်ခြင်း 26

C. တရားမစီရင်မီ အပြစ်ကင်းသည်ဟု ယူဆခြင်းနှင့် ဆိတ်ငြိမ်နေပိုင်ခွင့် 28

D. ထုချေခြင်းအတွက် လိုအပ်သော အာမခံချက်များ လုပ်ပိုင်ခွင့် – ထိရောက်သော တင်ပြဆွေးနွေးခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သက်သေနှင့် အမှုထားစရာကိစ္စများအတွက် တန်းတူညီသော အခွင့်အလမ်းပေးရန် ပျက်ကွက်ခြင်း 29

E. အခွင့်အာဏာရှိပြီး လွတ်လပ်ကာ မျက်နှာမလိုက်သော ခုံအဖွဲ့ – တရားသူကြီးများ၏ အာရုံမစိုက်မှုနှင့် ကျင့်ထုံးဆိုင်ရာ ကွဲလွဲချက်များ 34

F. မဖြစ်မနေလုပ်ရသော သေမိန့်ကို အသုံးပြုခြင်း 37

V. တွေ့ရှိချက်များ – အပြုသဘောဆောင်သော ရှုထောင့်များ 39

A. လွန်ကဲသော နှောင့်နှေးမှုမရှိဘဲ ကြိုးပမ်းခွင့် – တရားရုံးဆောင်ရွက်ချက်များ/လွန်ကဲသော နှောင့်နှေးမှုများ၏ ကာလ 39

B. အများပြည်သူ ကြားနာပိုင်ခွင့် – တရားခွင်သို့ အများပြည်သူ ဝင်ရောက်ခွင့် 40

VI. နိဂုံး 42

VII. ထောက်ခံချက်များ 43

နောက်ဆက်တွဲ 1- တရားခံ 46

ကြည်လင်း 46

အောင်ဝင်းဇော် 46

ဇေယျာဖြိုး 46

အောင်ဝင်းထွန်း 46

အောင်ဝင်းခိုင် 46

နောက်ဆက်တွဲ 2- လေ့လာချက် ရက်စွဲများအပါအဝင် ဖြစ်မှုကြာချိန် 47

နောက်ဆက်တွဲ 3- တောင်းဆိုချက်များနှင့် အစည်းအဝေး ရက်စွဲများ 51

အစီရင်ခံစာ အနှစ်ချုပ်

2017 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 29 ရက်နေ့တွင်၊ ဦးကိုနီနှင့် ဦးနေဝင်းတို့အား သေနတ်သမားက ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်တွင် ပစ်သတ်ခဲ့ပါသည်။ ဦးကိုနီသည် အသက် 63 နှစ်အရွယ်ရှိပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာရှေ့နေနှင့် အာဏာရ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်(NLD) ပါတီ၏ အဆင့်မြင့် တရားဥပဒေ အကြံပေးဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏ တပ်မတော်က မူကြမ်းရေးဆွဲထားသော ဖွဲ့စည်းပုံကို ပြင်ဆင်ရန်နှင့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အတွက်နိုင်ငံတော် အကြံပေး ရာထူးကို ရေးဆွဲပေးရန် ကြိုးပမ်းမှုကြောင့် လူသိများသူဖြစ်ပါသည်။[1]သူသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုးကွယ်သူများသော နိုင်ငံတွင် မူဆလင်ဘာသာဝင်ဖြစ်ပြီး 2015 အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲအတွင်း မူဆလင် ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကို အရွေးခံစေရန် NLD ၏ ပျက်ကွက်မှုအား လူသိရှင်ကြား ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သူလည်း ဖြစ်ပါသည်။[2]

အင်ဒိုနီးရှား ခရီးစဉ်ကနေ ပြန်လာပြီးနောက် သူ့မြေးလေးကို ချီထားစဉ် ကြည်လင်းက အနီးကပ်ပစ်ပြီး လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်သွားခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ယင်းနေ့တွင် လေဆိပ်၌ ရှိနေခဲ့သည့် ဦးနေဝင်းက ကြည်လင်း၏ ထွက်ပြေးမှုကိုတားဆီးရန် အုတ်နီခဲဖြင့်ပစ်ပြီး လိုက်ဖမ်းရန် ကြိုးပမ်းနေစဉ် သေနတ်ဖြင့် အပစ်ခံရကာသေဆုံးသွားခဲ့ပါသည်။[3] သူကတော့ ကလေးငယ်သုံးဦး၏ ဖခင် ဖြစ်ပါသည်။

လူသတ်မှုတွင် ပါဝင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ကြည်လင်း၊ အောင်ဝင်းဇော်၊ ဇေယျာဖြိုး၊ အောင်ဝင်းထွန်းနှင့် အောင်ဝင်းခိုင်ဆိုသည့် လူငါးဦးအား တရားစွဲခဲ့ပါသည်။ ဖမ်းမမိသေးဘဲ လွတ်မြောက်နေဆဲဖြစ်သည့် အောင်ဝင်းခိုင်က လွဲပြီး ကျန်လူအားလုံးသည် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးရှိ မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံး၏ အထူးခုံအဖွဲ့တွင် 2019 ခုနှစ် ဖော်ဖေါ်ဝါရီလ 15 ရက်၌ စီရင်ချက်ချမှတ်ခံခဲ့ရပါသည်။

2017 ခုနှစ် ဇွန်လ 16 ရက်မှ 2019 ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ 15 အထိ စစ်ဆေးစီရင်ခြင်း ဆောင်ရွက်မှုများကို စောင့်ကြည့်ရန် နိုင်ငံတကာ စစ်ဆေးစီရင်ခြင်း စောင့်ကြည့်လေ့လာသူ တစ်ဦးက ကူညီဆောင်ရွက်ပေးသည့် မျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခြင်း အာမခံချက်များ၏ ချိုးဖောက်ထိပါးမှု အလားအလာအတွက် နိုင်ငံတကာ ရှေ့နေအသင်း၏ လူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့အစည်း (IBAHRI) က စိုးရိမ်ခဲ့ပါသည်။ 1998 အထွေထွေညီလာခံတွင် သဘောတူလက်ခံခဲ့သည့် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းလုံးက အသိအမှတ်ပြုသော လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များကို တိုက်တွန်းအားပေးပြီး ကာကွယ်ရန် လူတစ်ဦးချင်း၊ အဖွဲ့များနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း အစိတ်အပိုင်းများဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ၏ ပိုဒ်ခွဲ 9(ခ) တွင် စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းဆိုင်ရာ လေ့လာချက်လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ပံ့ပိုးပေးထားပါသည်။ စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းဆိုင်ရာ လေ့လာသူများကို စေလွှတ်ခြင်း ကျင့်ထုံးအား ကောင်းစွာသက်သေထူထားပြီး နိုင်ငံတကာအသင်းအဖွဲ့အတွင်း လက်ခံထားပါသည်။ အခြား နိုင်ငံတကာ၊ နိုင်ငံတော်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာ တရားရေးရာအဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ IBAHRI သည် ပြစ်မှုအချို့တွင် စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းအား လေ့လာရန် ကိုယ်စားလှယ်များ စေလွှတ်ခြင်း အလေ့အထကို စတင်ချမှတ်ခဲ့သည်။ စစ်ဆေးစီရင်ခြင်း လေ့လာသူတစ်ဦး တက်ရောက်ခြင်းသည် တရားရုံးအား မျှတစွာ တရားစီရင်ကြောင်း၊ တရားရုံးက လုပ်ငန်းတာဝန်ကို မှန်ကန်စွာ လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် မျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခွင့်အား အာမခံကြောင်း သေချာစေရန် ကူညီပေးပါသည်။

ခုံအဖွဲ့သည် ကြည်လင်းအား ဦးကိုနီကို ကြိုတင်ကြံရွယ်၍ လုပ်ကြံပစ်ခတ်မှုအတွက် ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ 302(1)(ခ)[4] ကို ချိုးဖောက်ကြောင်းနှင့် ဦးနေဝင်းကို သေစေမှုအတွက် ပုဒ်မ 302(2)[5] ကို ချိုးဖောက်ကြောင်း စီရင်ချက်ချမှတ်ခဲ့သည်။ ၎င်းမှာ သေမိန့်ချခံရပြီး ဦးနေဝင်းကို သေစေမှုဖြင့် အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ် အနှစ် 20 ချမှတ်ခံခဲ့ရပါသည်။ လက်နက်ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ 19(ဃ) နှင့် (စ) နှင့်အညီ တရားမဝင် လိုင်စင်မဲ့ လက်နက် ကိုင်ဆောင်မှုနှင့် သယ်ယူမှုအတွက် အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ်သုံးနှစ်ကိုပါ ကျခံရပါသည်။ ကြည်လင်းနှင့် အဓိက ပူးပေါင်းကြံစည်သူ ဖြစ်နိုင်သည့် အောင်ဝင်းဇော်သည်လည်း သေဒဏ်ချမှတ်ခံခဲ့ရသည်။

1 Hannah Beech၊ 'The Murder of an Honorable Lawyer in Myanmar' ကို ကြည့်ပါ The New Yorker (New York၊ 2017 ခုနှစ် မတ်လ 7 ရက်)www.newyorker.com/news/news-desk/the-murder-of-an-honorable-lawyer-in-myanmar ဝင်ကြည့်ရက် 2019 ခုနှစ် မတ်လ 13 ရက်၊ Bertil Lintner၊ 'No Justice for Slain Myanmar Lawyer U Ko Ni' (The Irrawaddy၊ 2017 ခုနှစ် ဇွန်လ 17 ရက်) www.irrawaddy.com/opinion/guestcolumn/nojustice-slain-myanmar-lawyer-ko-ni.html ဝင်ကြည့်ရက် 2019 ခုနှစ် မေလ 13 ရက်နေ့။

2 Hanna Hindstrom၊ 'NLD Blocked Muslim Candidates to Appease Ma Ba Tha- Party Member' ကို ကြည့်ပါ (The Irrawaddy၊ 31 August 2015) www.irrawaddy.com/election/news/nld-blocked-muslim-candidates-to-appease-ma-ba-tha-party-member ဝင်ကြည့်ရက် 2019 ခုနှစ် မေလ 13 ရက်နေ့။

3 ထွန်းထွန်း၊ 'Taxi Driver U Nay Win၊ a True Citizen' ကို ကြည့်ပါ (ဧရာဝတီ၊ 2017 ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ 31 ရက်) www.irrawaddy.com/features/taxi-driver-u-nay-win-a-true-citizen.html ဝင်ကြည့်ရက် 2019 ခုနှစ် မေလ 13 ရက်နေ့။

4 S 302(1)(ခ) အရ သေဒဏ်ချမှတ်ခံရခြင်းနှင့်အတူ ကြိုတင်ကြံရွယ်၍ လူသတ်မှု ကျူးလွန်သော ပြစ်မှုမြောက်ပါသည်။ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ [အိန္ဒိယ အက်ဥပဒေ XLV၊ 1860] (2016 တွင် ပြင်ဆက်ချက်အရ)။

5 S 302(2) အရ လူသတ်မှု ကျူးလွန်သော ပြစ်မှုမြောက်ပါသည်။

ပုဒ်မ 302(1)(ခ) အရ ဦးကိုနီအား လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်မှု။ ပုဒ်မ 201[6]အရ သက်သေခံကို ပျောက်ကွယ်စေခြင်းနှင့် သက်သေကို မှားယွင်းစေခြင်းအတွက် ခုံအဖွဲ့သည် ဇေယျာဖြိုးအား ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခဲ့ပြီး ထောင်ဒဏ် ငါးနှစ် စီရင်ချက်ချခဲ့ပါသည်။ပုဒ်မ 201 သည် ဇေယျာဖြိုးအား မူလ စွဲချက်တင်မှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း မဟုတ်ခဲ့ပါ။ အောင်ဝင်းထွန်းသည် အောင်ဝင်းဇော်၏ ထွက်ပြေးရန် ကြိုးပမ်းမှုတွင် ပုန်းအောင်းခွင့်ပေး၍ သူ၏ ပါဝင်မှုအတွက် ပုဒ်မ 212[7] အရ ထောင်ဒဏ်သုံးနှစ် ချမှတ်ခံရသည်။ မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံးက ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ်သူဟု ယူဆခံရသည့် အောင်ဝင်းခိုင်ကို ဖမ်းမိရန်မှာ ခက်ခဲလွန်းသည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။[8] IBAHRI က စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံက စစ်ဆေးမှုအများစုထက်တော့ ပိုကောင်းသည်ဟု အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။ သို့သော်၊ ၎င်းသည် တရားမျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းအတွက် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီသည်ဟု မဆိုလိုပါ။ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအောက်တွင် အမြတ်တနိုးထိန်းသိမ်းထားသောကြောင့် စွပ်စွဲခံရသူများထံ အလားတူ အခွင့်အရေးများကို လေးစားသမှုဖြင့်ပေးသည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းဥပဒေနှင့်လည်း မကိုက်ညီပါ။ အထူးသဖြင့်၊ IBAHRI တွေ့ရှိချက်များမှာ

- တရားခံကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားခြင်းအတွက် ဥပဒေက သတ်မှတ်ထားသည့် ကျင့်ထုံးများကို လိုက်နာရန် ရဲဌာန၏ ပျက်ကွက်မှုနှင့် အာမခံချက်ပေးနိုင်သော ကျူးလွန်မှုအတွက် စွပ်စွဲခံရသူများကို ဆက်လက်ထိန်းသိန်းခြင်းက ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်ခွင့်ကို ချိုးဖောက်ကြောင်း၊
- ထိန်းသိမ်းခံထားရသည့် စွပ်စွဲခံရသူအား ဝန်ခံလာရန် တိုက်တွန်းပေးခြင်းဖြင့် မှားယွင်းစွာ ဆက်ဆံမှု၊ သက်သေအချို့ထံမှ လက်ခံရရှိသည့် ဖိအားပေးထားသည့် ထွက်ဆိုချက်နှင့် အဆိုပါ နည်းလမ်းဖြင့် ရရှိထားသော ထွက်ဆိုချက် သို့မဟုတ် သက်သေအထောက်အထားကို ဖယ်ရှားရန် ပျက်ကွက်ခြင်းသည် လူသားဂုဏ်သိက္ခာနှင့် နှိပ်စက်ခံရမှု၊ ရက်စက်မှု၊ လူသားမဆန်မှုနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာကျဆင်းစေသော ဆက်ဆံမှုတို့အား မည်မည်ရရ ချိုးဖောက်မှုဖြစ်ကြောင်း၊
- ထွက်ဆိုမှုမပြုမီ မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေအရ တရားခံတစ်ဦးစီအတွက် ပြည့်စုံသော သတိပေးချက် ထုတ်ပေးရန် ပျက်ကွက်ခြင်းသည် ဆိတ်ငြိမ်နေပိုင်ခွင့် ပါဝင်သော ၎င်းတို့၏ အပြစ်ကင်းသည်ဟု ယူဆခံရပိုင်ခွင့်ကို ထိခိုက်ကြောင်း၊
- အကျဉ်းကျသည့် အစောပိုင်းရက်များအတွင်း တရားရေးရာ ကိုယ်စားလှယ်ရယူခွင့်မရှိခြင်း၊ ရှေ့နေများအတွက် တန်းတူညီမှုမရှိသော သက်သေအထောက်အထား ရပိုင်ခွင့်နှင့် တရားခံရှေ့နေအား ခြိမ်းခြောက်မှုများသည် ထုချေမှုအတွက် လိုအပ်သော အာမခံပိုင်ခွင့်များ ထိခိုက်ကြောင်း၊
- အထူးခုံအဖွဲ့တွင် အရည်အချင်းရှိသူမှ အမြဲရှိမနေဘဲ အချို့သောအဖြစ်အပျက်များတွင် တရားခွင်ကိုထိန်းချုပ်၍မရနိုင်ခြင်း၊ မျက်မြင်သက်သေ သက်သေခံမှုကိုစီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် မကောင်းသောဆက်ဆံမှု သို့မဟုတ် အကျပ်ကိုင်မှုမှတစ်ဆင့် ရရှိထားသော သက်သေကို ပယ်ဖျက်ခြင်း၊
- အထူးတရားရုံးသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ဘုန်းတော်ကြီးများ၏ ထွက်ဆိုချက်အတွက် မသင့်လျော်သည့် လိုက်လျောမှုများကို ပြသခဲ့ခြင်းကြောင့် လွတ်လပ်ပြီး မျက်နှာမလိုက်သည့် အခွင့်အာဏာရှိသော ခုံအဖွဲ့၏ တရားရုံးတွင် ကြားနာစစ်ဆေးခွင့်ကို ထိခိုက်ပြီး
- ကြည်လင်းနှင့် အောင်ဝင်းဇော်တို့အား သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းသည် ၎င်းတို့၏ အသက်ရှင်သန်ခွင့်ကို ချိုးဖောက်ရာ ရောက်ပါသည်။

၎င်းမှာ စစ်ဆေးစီရင်ခြင်း တစ်ခုတည်းသာ ဖြစ်သော်လည်း၊ ဤအမှုကို လေ့လာချက်သည် မြန်မာနိုင်အတွင်း စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းမပြုမီ ယေဘုယျတရားမျှတမှုနှင့် တရားရုံး စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းများနှင့် ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်မှုကို တိုးလာစေခဲ့သည်။ ဤအမှုမှ သိလိုက်ရသည့် ရှင်းလင်းထင်ရှားသောအချက်မှာ ရာဇဝတ်ရေးရာ တရားဥပဒေ စနစ်နှင့် စနစ်၏ ကိုယ်စားလှယ်များဖြစ်သည့် ရဲ၊ တရားလိုဘက်၊ ရှေ့နေများနှင့် တရားသူကြီးများအားလုံးတို့သည် မျှတသောတရားစီရင်ခွင့်များကို ကာကွယ်ခြင်းအား သေချာစေသင့်ကြောင်း ဖြစ်ပါသည်။

---

6 S 201 သည် ပြစ်မှု ကျူးလွန်ထားပြီးဖြစ်ကြောင်း ယုံကြည်ရန် အကြောင်းပြချက်ရှိပြီး သို့မဟုတ် သိနားလည်မှုဖြင့် သို့မဟုတ် တရားဝင် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်မှုမှ ကျူးလွန်သူကို စစ်ဆေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် သို့မဟုတ် တစ်ဦးတစ်ယောက် ယုံကြည် သို့မဟုတ် သိထားသည်မှာ မှားယွင်းသည်ဆိုသည့် ယုံကြည်မှုဖြင့် သက်သေပျောက်ကွယ်စေရန် ကြိုးပမ်းမှုကို ဖြစ်စေပါသည်။ တစ်ဦးတစ်ယောက် သိရှိသော သို့မဟုတ် ယုံကြည်သော ပြစ်မှုက သေဒဏ် ချမှတ်ရနိုင်ပါက ပြစ်မှုအား ခုနစ်နှစ်အထိ ထပ်တိုးနိုင်သည့် ထောင်ဒဏ် ချမှတ်နိုင်ပါသည်။

7 S 212 သည် တစ်ဦးတစ်ယောက် သိရှိသော လူတစ်ဦးအား ခိုအောင်းခွင့်ပေးရန် သို့မဟုတ် ဖုံးကွယ်ခြင်း ပြစ်မှုဖြစ်စေသည် သို့မဟုတ် တရားဥပဒေဆိုင်ရာ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်မှုမှ ကျူးလွန်သူအား စစ်ဆေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြစ်မှုကို ကျူးလွန်ခဲ့သည်ဟု ယုံကြည်ရန် အကြောင်းရင်းရှိသည်။ ထိုလူအား ဆယ်နှစ်အထိ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်နိုင်ပါသည် (ပြစ်မှုအား သေဒဏ်ချမှတ်လိုက်ပါက)။

8 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ ဖွန်လ 23 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

ဤကဏ္ဍအတွက်၊ IBAHRI သည် အောက်ပါ အကြံပြုချက်များ ပြုလုပ်ထားပါသည်-

နိုင်ငံတော် ရှေ့နေချုပ်ရုံးနှင့် လွှတ်တော် (မြန်မာနိုင်ငံပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်) အနေဖြင့်လုပ်ဆောင်သင့်သည်မှာ

- မဖြစ်မနေချမှတ်ရသော အမြင့်မားဆုံးသော ပြစ်ဒဏ် အပါအဝင် ဥပဒေအားလုံးမှ သေဒဏ်ကို ဖယ်ရှားရပါမည်၊
- အပြစ်ကင်းသည်ဟု ယူဆခံရပိုင်ခွင့်နှင့် အခြား မျှတသော စမ်းသပ်စစ်ဆေးခွင့်များကို အတည်ပြုပေးသည့် သီးခြားပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ခု ထည့်သွင်းရန် ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ ကျင့်ထုံးကို ပြင်ဆင်ရမည်၊ ၎င်းတွင် စစ်ဆေးစီရင်စဉ်အတွင်း တိတ်ဆိတ်နေခွင့်နှင့် တရားခံ၏ ဆိတ်ငြိမ်မှုမှ ဖြစ်လာသည့် ပြောင်းပြန်ယူဆချက်တစ်စုံတစ်ရာကို တားမြစ်ခြင်းတို့ ပါဝင်သင့်ပါသည်။
- အများပြည်သူနှင့် နိုင်ငံရေး ရပိုင်ခွင့်များအတွက် နိုင်ငံတကာ ကတိကဝတ်နှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုမပြုရေး ကတိကဝတ် အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံက မပါဝင်သေးသည့် နိုင်ငံအချင်းချင်း သဘောတူစာချုပ်များကို လက်မှတ်ထိုး၊ အတည်ပြုပြီး အကောင်အထည်ဖော် လုပ်ဆောင်သွားရန်နှင့် ရပိုင်ခွင့်များနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများ နှစ်မျိုးလုံးကို သတ်မှတ်ထားကြောင်း သေချာလုပ်ဆောင်ရပါမည်၊ ထို့အပြင်
- နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့်အညီ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး အကျိုးအမြတ်များကို ထိခိုက်သောအခါ ထိခိုက်နစ်နာသူများ၏ အမြင်များ နှင့် စိုးရိမ်ရမှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း အပါအဝင် 'တာဝန်များကို တရားမျှတစွာ၊ စဉ်ဆက်မပြတ် ထိရောက်မြန်ဆန်စွာ လုပ်ဆောင်ခြင်း' ဆိုသည့် ၎င်းတို့၏ တာဝန်ကို ဥပဒေအရာရှိများက သတိပြုမိကြောင်း သေချာလုပ်ဆောင်ရပါမည်။

မြန်မာနိုင်ငံ အကျဉ်းဦးစီးဌာနနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ ရဲတပ်ဖွဲ့တို့ပါဝင်သော ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့်လုပ်ဆောင်သင့်သည်မှာ

- ရန်ကုန်မြို့ရှိ အောင်သပြေ စစ်ဆေးမေးမြန်းရေးစင်တာတွင် မရေရာသော၊ နိုင်ထက်စီးနင်းပြုသော စိစစ်မေးမြန်းမှုများကို ပြုလုပ်ခြင်း အား ရပ်တန့်ရန်၊
- ဖြောင့်ချက်ပေးရန် တရားရုံးသို့ ခေါ်ဆောင်လာသည့်လူတိုင်းသည် ဆန္ဒအလျောက် ထိုသို့ပြုလုပ်နေခြင်းဖြစ်ပြီး ၎င်း၏ အကျိုးဆက် များကို အပြည့်အဝ သိနားလည်ကြောင်း သေချာစေရန်၊
- ရဲနှင့် အကျဉ်းထောင် အာဏာပိုင်အားလုံးသည် နိုင်ငံတကာနှင့် အမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများအပြင် ယင်းတို့အား လေးစား လိုက်နာပြီး ကာကွယ်သွားရမည့် ၎င်းတို့၏တာဝန်ဝတ္တရားကို လေးစားလိုက်နာမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး သိနားလည်ကြောင်းသေချာစေရန်၊
- နိုင်ထက်စီးနင်းမပြုသော စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းများ ပြုလုပ်သည့်ပုံစံနှင့် ပတ်သက်၍ သင့်လျော်သော သင်တန်းများ ပို့ချရန်၊ လုံလောက် ပြီး သင့်လျော်သောလမ်းညွှန်ချက်များမရှိပါက၊ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် ကျွမ်းကျင်သူများ၏အထောက်အပံ့နှင့် အကြံဉာဏ် နှင့်အတူ ဖန်တီးရန် သို့မဟုတ် ပြင်ဆင်ရန်၊
- စွပ်စွဲခံရသည့် လူများအား ၎င်းတို့ ဖမ်းဆီးခံရပြီးနောက် ပထမဆုံးအခွင့်အလမ်းတွင် ရှေ့နေများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများနှင့် ချက်ချင်း၊ လျှို့ဝှက် တွေ့ဆုံခွင့်ပြုရန်နှင့် ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် အခြားလိုအပ်သော အကူအညီများ အပါအဝင် လျှို့ဝှက် ရယူခွင့်များ ဆက်လက်ခွင့်ပြုရန်၊ အပြင်
- ရဲနှင့် အကျဉ်းထောင် အရာရှိများက စွပ်စွဲထားသည့် အမှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအတွက် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ ပြုလုပ် ရန်နှင့် ချိုးဖောက်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိသည်ဟု သိထားသူများက စည်းကမ်းဥပဒေအရနှင့် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားစွဲမှုများဖြင့် တာဝန်ယူကြောင်း သေချာစေရန်တို့ဖြစ်သည်။

ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်ရုံးအနေဖြင့် လုပ်ဆောင်သင့်သည်မှာ-

- တစ်ဦးတစ်ယောက်အား အပြစ်ကျူးလွန်ကြောင်းထွက်ဆိုခြင်း မပြုပိုင်ခွင့်အား ကာကွယ်ခြင်း ဖြစ်စေသည့် သင့်လျော်ပြီး သက်ဆိုင် သော တရားဥပဒေ အသွင်ပြောင်းလဲမှုကို ဆိုင်းငံ့ခြင်း၊ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ထွက်ဆိုကြသည့် တရားခံအားလုံးအတွက် သင့်လျော်ပြီး ပြည့်စုံလုံလောက်သည့် သတိပေးချက်များ ထုတ်ပေးရန်နည်းလမ်းအတွက် တရားသူကြီးများကို လေ့ကျင့်ပေးရန်၊
- တရားသူကြီးများသည် နိုင်ငံတော် တရားရုံးချုပ် 2017 တရားရေးရာဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများနှင့်အညီပြုမူကြောင်း သေချာ စေရန်၊
- စစ်ဆေးစီရင်မှုများကို လွန်လွန်ကဲကဲ နောက်ကျခြင်း မရှိစေရန်အလို့ငှာ ပုံမှန်အကြောင်းရင်းဖြင့် အစီအစဉ်တကျ ကြားနာစစ်ဆေးမှု များကို ပြုလုပ်ကြောင်းသေချာစေရန်၊

- တရားရုံးတွင် အတင်းအဓမ္မလုပ်ဝန်ခံစေခြင်း၊ မှားယွင်းသော ထွက်ဆိုမှု ပြုလုပ်စေခြင်း ပြဿနာများနှင့် လက်မခံနိုင်သော သို့မဟုတ် မှန်ကန်စွာ ရယူမထားသော သက်သေများကို ဖယ်ချန်ခြင်း အပါအဝင် လေ့ကျင့်မှုနှင့် အပြန်အလှန် ဆွေးနွေးမှုဖြင့် တရားသူကြီးများအား တရားရုံး စီမံခန့်ခွဲမှု လုပ်ကိုင်နိုင်ရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာပေးရန်၊

- တရားသူကြီးများသည် အပြည့်အစုံထားရှိပြီး တရားခံ၊ သက်သေ သို့မဟုတ် အခြား လူတစ်ဦးချင်းက အရာရှိများကို တိုက်ရိုက် အမှုဖွင့်ပြီး တရားရုံး စစ်ဆေးခြင်းများအတွင်း လာရောက်ရာတွင် ၎င်းတို့၏ အထက်လူကြီးထံ ပြဿနာကို တိုင်ကြားခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့အား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း သို့မဟုတ် နာကျင်စေခြင်းအတွက် ရဲများတွင် တာဝန်ရှိကြောင်းသေချာစေရန်၊

- ဥပဒေအရ ခွင့်ပြုထားသည့်ပမာဏကို ဖော်ပြသော ပြေစာနှင့်အတူ တောင်းဆိုမှုပြုလုပ်ပြီးနောက် 24 နာရီအတွင်း အပြစ်မရှိကြောင်း ပြောသည့် သက်သေအားလုံးနှင့် ရဲအရာရှိများအတွက် ပြုလုပ်ပေးသည့် ထွက်ဆိုချက်များ အပါအဝင် အမှုဖိုင်တစ်ခုလုံးအတွက် တရားသူကြီးများနှင့် တရားရုံးဝန်ထမ်းများက တန်းတူညီသော အကြံဉာဏ်ရယူခွင့်ပေးကြောင်း သေချာစေရန်တို့ ဖြစ်သည်။

ရှေ့နေများအသင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်သောရှေ့နေများအသင်း (ILAM) နှင့် နိုင်ငံရှိ အခြားသောရှေ့နေများအသင်းများအနေဖြင့် လုပ်ဆောင်သင့်သည်မှာ-

- တာဝန်ရှိသူများကို တရားစီရင်မှုသို့ ခေါ်ဆောင်လာကြောင်း သေချာစေသည့်ထင်မြင်ချက်ဖြင့် သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင် ရောက်မလာမီ တရားဥပဒေပညာရှင်၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ကြိမ်းဝါးခြင်းများ၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ထိပါးနှောင့်ယှက်ခြင်း သို့မဟုတ် မမှန်ကန်သော အဟန့်အတားများဖြစ်စေသည့်အမှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးခြင်းအပါအဝင် နိုင်ငံရှိ ရှေ့နေများကို ပံ့ပိုးပေးကြောင်း သေချာစေရမည်၊

- ပြစ်မှုဆိုင်ရာ တရားစွဲခြင်းများ ပြုလုပ်စဉ် ရှေ့နေများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ အမှုသည်များ၏ ရပိုင်ခွင့်များကို ချိုးဖောက်ခြင်းအား ဖော်ထုတ်ပြီး စောဒကတက်ရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်းနှင့် ချိုးဖောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ချိန်တွင် စောဒကတက်ကြောင်း သေချာစေမည်၊

- ရှေ့နေများသည် သက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် ကျင့်ဝတ်စံနှုန်းများနှင့်အညီ ပြုမူရန် လိုအပ်ကြောင်း သတိပြုမိစေရန်တို့ ဖြစ်သည်။ ယင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍၊ နိုင်ငံတကာနှင့် ပြည်တွင်း ရှေ့နေများအပြင် ရှေ့နေများနှင့် ဆက်စပ်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ ကျယ်ပြန့်သော ဆွေးနွေးမှုတို့ဖြင့် ILAM က ဖန်တီးရေးသားထားသည့် ကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်းများအား ဤကျင့်ဝတ်စံနှုန်းများကို အခြေခံ နားလည်မှုအဖြစ် အသုံးချနိုင်ပါသည်။

ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်ရုံး၊ နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်း၊ ဒေသဆိုင်ရာ ပြည်သူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူများအနေဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန်မှာ-

- လက်တွေ့ကျသော ဖြေရှင်းနည်းများကို စူးစမ်းရှာဖွေခြင်းနှင့် တစ်ဦးချင်းအား ၎င်းတို့၏ သင့်လျော်သော အခန်းကဏ္ဍများတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာပေးခြင်းအပေါ် အသားပေး၍ တရားခံရှေ့နေများ၊ ဥပဒေအရာရှိများ၊ တရားသူကြီးများနှင့် ရဲအရာရှိများအား တရားမျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခွင့်များအတွက် လေ့ကျင့်ပေးရန်၊ တရားစီရင်မှု ကဏ္ဍ ဆောင်ရွက်သူအားလုံးပါဝင်သည့် လေ့ကျင့်မှုသည် ရိုးသားသော ဆွေးနွေးမှုအတွက် အခွင့်အလမ်းများ ဖြစ်စေပြီး ညှိနှိုင်းထားသည့် သတင်းပေးခြင်းကို သေချာစေပါသည်၊

- နိုင်ထက်စီးနင်းမပြုသော စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုရာတွင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အကူအညီနှင့် ရဲဌာန လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် ကူညီပေးရန်နှင့်

- နိုင်ငံတွင်းရှိ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားစီရင်မှု စနစ်၏ တိုးတက်ရေးအတွက် လိုအပ်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာနှင့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရန်တို့ ဖြစ်သည်။

I. မြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ကြည်လင်းနှင့် အောင်ဝင်းဇော်တို့သည် ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ပုဒ်မ 302(1)(ခ) နှင့် 34 တို့နှင့်အညီ ဦးကိုနီအား ကြိုတင်ကြံရွယ်ထားသော လူသတ်မှု ကျူးလွန်ရန် လျှို့ဝှက်ပူးပေါင်းကြံစည်မှုဖြင့် တရားစွဲဆိုခံခဲ့ရပြီး စီရင်ချက်ချမှတ်ခံခဲ့ရသည်။[9] ဇေယျာဖြိုးသည် အစောပိုင်း၌ အလားတူ ပုဒ်မဖြင့် တရားစွဲဆိုခံခဲ့ရသော်လည်း တရားရုံးချုပ်ဟောင်းသည် 2018 ခုနှစ် ဖွန်လ 18 ရက်နေ့တွင် ပုဒ်မ 302(1)(ခ) နှင့် 109 နှင့်အညီ ကြိုတင်ကြံရွယ်သော လူသတ်မှုအား အားပေးကူညီမှုဖြင့် တရားစွဲဆိုမှုကို ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။[10] ၎င်းအား တရားစီရင်မှုလမ်းကြောင်း သွေဖည်စေမှုအတွက် ပုဒ်မ 201 ကို ချိုးဖောက်မှုအတွက်သာ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခံခဲ့ရသည်။[11] ကြည်လင်းသည် ဦးနေဝင်းအား သေစေမှုအတွက် ပုဒ်မ 302(2) အပြင် တရားမဝင် လက်နက် ယူဆောင်ခြင်းနှင့် လက်ဝယ်ပြုခြင်းအတွက် ပုဒ်မ 19(ဃ) နှင့် (စ) တို့ဖြင့်လည်း ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခံခဲ့ရသည်။[12] အောင်ဝင်းထွန်းသည် သူ၏ ညီဖြစ်သူ အောင်ဝင်းဇော် ရှောင်တိမ်းနိုင်စေရန် ဘားအံသို့ ပို့ဆောင်ပေးခြင်းကြောင့် ပုဒ်မ 212 နှင့်အညီ တရားစွဲခံခဲ့ရပြီး ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခံခဲ့ရသည်။[13]

လူသတ်မှု ရက်စွဲများ	2017 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 29 ရက်နေ့
တရားခံ	ကြည်လင်း (ဖိုးထူးအဖြစ်လည်း သိထားသည်) အောင်ဝင်းဇော် အောင်ဝင်းထွန်း ဇေယျာဖြိုး အောင်ဝင်းခိုင်၊ လွတ်နေဆဲ
ဖမ်းဆီးရက်များ	2017ခုနှစ်၊ဇန်နဝါရီလ 29 ရက်နေ့တွင် ကြည်လင်း 2017 ခုနှစ်၊ဇန်နဝါရီလ30 ရက်နေ့တွင် အောင်ဝင်းဇော် 2017 ခုနှစ်၊ဇန်နဝါရီလ30 ရက်နေ့တွင် အောင်ဝင်းထွန်း 2017 ခုနှစ်၊ဖေဖော်ဝါရီလ3 ရက်နေ့တွင် ဇေယျာဖြိုး အောင်ဝင်းခိုင် - ဖမ်းမမိသေး
အမှုနံပါတ်	အမှုနံပါတ် 45/2017 ဒုရဲမှူး မိုးနိုင်နှင့် ကြည်လင်း (ဖိုးထူး) အပါအဝင် တရားခံလေးဦး လက်နက်အက်ဥပဒေ တရားစွဲဆိုချက်နှင့်အညီ ကြည်လင်းနှင့် အောင်ဝင်းဇော်တို့အားအတွက် အမှုနံပါတ် 46/2017
အာမခံဖြင့်လွတ်သည့်ရက်	2018ခုနှစ်၊ဖေဖော်ဝါရီလ 22 ရက်နေ့ တွင် အောင်ဝင်းဇော် တစ်ဦးတည်းသာ
ဆိုင်းငံ့ရလဒ်အတွင်း အကျဉ်းချသည့်ရက်	ကြည်လင်း- 747 အောင်ဝင်းဇော်- 746 ဇေယျာဖြိုး- 742 အောင်ဝင်းထွန်း- အာမခံဖြင့်မလွတ်ခင် 388 ရက်
တရားရုံး	မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံး၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံ (အင်းစိန်တရားရုံးဟုလည်း သိကြသည့်)
တရားစွဲဆိုချက်များ	လက်နက်များကို တရားမဝင် သယ်ယူခြင်းနှင့် လက်ဝယ်ပြုခြင်းအတွက် ကြည်လင်းအား လက်နက်အက်ဥပဒေ 19(ဃ) နှင့် (စ) နှင့် ဦးကိုနီအား ကြိုတင်ကြံရွယ်ထားသော သေစေမှု ကျူးလွန်ရန် လျှို့ဝှက်ပူးပေါင်းကြံစည်မှုအတွက် ကြည်လင်းနှင့် အောင်ဝင်းဇော်အား ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ 302(1)(ခ) နှင့် 34 ကြိုတင်ကြံရွယ်ထားသော လူသေစေမှုအတွက် ဇေယျာဖြိုးအား ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ပုဒ်မ 302(1)(ခ) နှင့် 109 နေဝင်းကို သေစေမှုအတွက် ကြည်လင်းအား ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ပုဒ်မ 302(2) ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သူ (ညီဖြစ်သူ အောင်ဝင်းဇော်) အား ခိုအောင်းခွင့်ပေးခြင်းအတွက် အောင်ဝင်းထွန်းအား ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ပုဒ်မ 212

9 အထက်ပါ n 4 ရှိ ပုဒ်မ 302(1)(ခ) ကို ကြည့်ပါ။ ပုဒ်မ 34 က ဖော်ပြသည်မှာ- 'ယေဘုယျ ရည်ရွယ်ချက်အားလုံး ဖြည့်စွမ်းမှုအတွက် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေအား လူများစွာက ဆောင်ရွက်ချိန်တွင်၊ ယင်းလူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးစီသည် ယင်းကျူးလွန်မှုအား တစ်ဦးတည်း ကျူးလွန်ဘိသကဲ့သို့ အဆိုပါ အပြုအမူအတွက် တာဝန်ရှိပါသည်။'

10 ပုဒ်မ 109 အရ လူတစ်ဦးက ကျူးလွန်မှုကို အားပေးပြီး ပြစ်မှုကို ကျူးလွန်ပါက၊ အားပေးသူသည် အကြောင်းရင်းဖြစ်စေသည့် ပြစ်မှုကြောင့် ဖြစ်လာသည့် အပြစ်ပေးမှုကိုအတွက် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခံရပါမည် (ဤတွင် ပုဒ်မ 302(1)(ခ))။

11 အထက်ပါ n 6 ရှိ ပုဒ်မ 201 ကို ကြည့်ပါ။

12 အထက်ပါ n 5 ရှိ ပုဒ်မ 302(2) ကို ကြည့်ပါ။ ပုဒ်မ 19(ဃ) အရ 'ပုဒ်မ 10 တွင် ထုတ်ပြန်ထားသည့် စည်းမျဉ်း သို့မဟုတ် ပြဋ္ဌာန်းချက်အား ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း ချိုးဖောက်ခြင်းဖြင့် လက်နက်များ၊ ခဲယမ်းများ သို့မဟုတ် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ သိမ်းဆည်းမှုများကို သယ်ယူခြင်း' သည် တရားမဝင်ဖြစ်ဖြစ်ပြီး (စ) အရ ပုဒ်မ 14 သို့မဟုတ် ပုဒ်မ 15 ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း ချိုးဖောက်ခြင်းဖြင့် လက်နက်များ၊ ခဲယမ်းများ သို့မဟုတ် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ သိမ်းဆည်းမှုများကို လက်ဝယ်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းခြင်းမှာ ပြစ်မှု မြောက်ပါသည်။ နှစ်ခုလုံးအရ ထောင်ဒဏ် သုံးနှစ်အထိ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခံရနိုင်ပါသည်။ လက်နက်လိုင်စင်နှင့် ပတ်သက်၍ ပုဒ် 14 နှင့် 15 ကို ကြည့်ပါ။

13 အထက်ပါ n 7 ရှိ ပုဒ်မ 212 ကို ကြည့်ပါ။

တရားစွဲဆိုချက်များ (အဆက်)	ကြည်လင်းသည် လူသတ်မှု မပြုမီ ရက်သတ္တပတ်အနည်းငယ်အတွင်း ထိုင်း-မြန်မာ နယ်စပ်ကို တရားမဝင် ဖြတ်ကျော်ခြင်းနှင့် 1947 မြန်မာနိုင်ငံ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး အရေးပေါ် ပြဋ္ဌာန်းချက် အက်ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ 13(1) အား ချိုးဖောက်ခြင်းအတွက် စစ်ဆေးစီရင်စဉ် ထောင်ဒဏ် တစ်နှစ် ချမှတ်ခံထားရပါသည်။[14] ဇေယျာဖြိုး၏ ကုမ္ပဏီကို ရှာဖွေစဉ် တွေ့ရှိခဲ့သည့် ပစ္စည်းများကြောင့်၊ ၎င်းအား ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ [15] ၏ ပုဒ်မ 468 နှင့် ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ၏ ပုဒ်မ 67 ကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြင့် တရားစွဲဆိုခံခဲ့ရသည်။[16] အဆိုပါ တရားစွဲဆိုချက်များကို ဆုံးဖြတ်ရန် သီးခြား တရားရုံးများက တရားစွဲခြင်းများကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။
လွှဲပြောင်းရက်နှင့် အငြိမ်းစားယူခြင်းအပါအဝင် တရားသူကြီးများ	ရန်ကုန် မြောက်ပိုင်းခရိုင် တရားသူကြီ ဦးတင်ထွေး (ဥက္ကဌ) ရန်ကုန် အရှေ့ပိုင်းခရိုင် တရားသူကြီး ဦးဇော်ထူး (အဖွဲ့ဝင်) မြောက်ပိုင်း ဒုတိယ ခရိုင်တရားသူကြီး ဦးအုန်းနိုင် (အဖွဲ့ဝင်) 2018 ခုနှစ်၊ဇန်နဝါရီလ 12 ရက်နေ့အရ၊ ရန်ကုန် အရှေ့ပိုင်း ခရိုင်တရားသူကြီး ဦးခင်မောင်မောင်သည် ကယားပြည်နယ်၌ တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် ရာထူးတိုးခံခဲ့ရသည့် ဦးဇော်ထူးနေရာတွင် ဝင်ရောက်ခဲ့သည် 2018 ခုနှစ်၊မတ်လ 8 ရက်နေ့အရ၊ ရန်ကုန် မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံး တရားသူကြီး ဦးမြင့်ဟန်သည် အငြိမ်းစားယူသွားသည့် ဦးတင်ထွေးနေရာသို့ ဝင်လာခဲ့သည်
ဥပဒေအရာရှိ	ဒုတိယ ခရိုင် ဥပဒေအရာရှိ ဦးအောင်နိုင်ဦး၊ လက်ထောက် ဥပဒေအရာရှိ ဦးကြည်မောင်နှင့် လက်ထောက် ဦးနိုင်မြတ်
တရားလိုရှေ့နေများ	ဦးနေလက ကိုယ်စားပြုသည့် ဦးကိုနီ၏ မိသားစု၊ ရောဘတ်ဆန်းအောင်နှင့် ဒေါ်ခင်မိုးမိုးတို့က ကိုယ်စားပြုသည့် ဦးကိုနီ၏ မိသားစုဝင်ဖြစ်သည့် ဦးခင်မောင်ဌေးနှင့် ဦးမင်းမင်းဇော်
တရားခံရှေ့နေများ	ကြည်လင်းအတွက် ဦးကျော်ကျော်ထိုက် အောင်ဝင်းဇော်နှင့် အောင်ဝင်းထွန်းအတွက် ဦးညွန့်ရွှေနှင့် အောင်ခိုင် ဇေယျာဖြိုးအတွက် ဒေါ်ပပဝင်း
စုံစမ်းရေးအဆင့်၏ ပထမရက်	2017 ခုနှစ်၊မတ်လ 16 ရက်နေ့အောင်ဝင်းခိုင်ကို ဖမ်းမိရန် စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်၍
ထိရောက်သော တရားစွဲခြင်းများအတွက် ပထမရက်	2017 ခုနှစ်၊ ဇွန်လ 23 ရက်နေ့
IBAHRI လေ့လာမှု၏ ပထမရက်	2017 ခုနှစ်၊ ဇွန်လ 16 ရက်နေ့
တရားစွဲဆိုချက်များ အတည်ပြုသည့်ရက်	2018 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 9 ရက်နေ့
ပြန်လည်စိစစ်ရေး အသနားခံစာ တင်သည့်ရက်	2018 ခုနှစ်၊ မတ်လ 16 ရက်နေ့
ပြန်လည်စိစစ်ရေး အသနားခံစာအတွက် တရားရုံးချုပ်ပောင်းက ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့်ရက်	2018ခုနှစ်၊ဇွန်လ18 ရက်နေ့၊ အောင်ဝင်းဇော်အား လက်နက်အက်ဥပဒေအတွက် တရားစွဲဆိုချက်များကို ဖယ်ထုတ်ခြင်းနှင့် တရားခံ (ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ပုဒ်မများ 302(1)(ခ) နှင့် 109) အား ကူညီခြင်းနှင့် ခိုအောင်းခွင့်ပေးခြင်းအတွက် လူသတ်မှု (ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ 302(1)(ခ) နှင့် 34) ကျူးလွန်ရန် လျှို့ဝှက်ပူးပေါင်းကြံစည်မှုအတွက် ဇေယျာဖြိုးအား တရားစွဲဆိုချက်များကို ပြင်ဆင်ခြင်း
ကြားနာထားသည့် သက်သေအားလုံးကို ပြန်ခေါ်သည့် ရက်စွဲ	2018ခုနှစ်၊မတ်လ 15 ရက်နေ့၊ 2018ခုနှစ်၊မတ်လ 22 ရက်နေ့ ကြားနာစစ်ဆေးချိန်တွင် ကြေညာထားသည့်အတိုင်း
နောက်ဆုံး သက်သေကြားနာသည့် ရက်စွဲ	2019 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 18 ရက်နေ့
တစ်ပတ်လျှင်နှစ်ကြိမ် ကြားနာစစ်ဆေးမှု စတင်သည့်ရက်စွဲ	2018 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 19 ရက်နေ့
ထွက်ဆိုကြသည့် တရားလိုသက်သေ အရေအတွက်	72
ထွက်ဆိုကြသူများဟု ပြန်လည်ခေါ်ယူခံရသည့် တရားလိုသက်သေ အရေအတွက်	27
ထွက်ဆိုကြသည့် တရားခံသက်သေ အရေအတွက်	40
ကြားနာစစ်ဆေးမှု အကြိမ်ရေ	104
IBAHRI ၏ ကြားနာစစ်ဆေးမှု အကြိမ်ရေ	68
ဂျူရီအဖွဲ့၏ အဆုံးအဖြတ် ရက်စွဲများ	2019 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 15 ရက်နေ့
စီရင်ချက်များ	ကြည်လင်းသည် ပုဒ်မ 302(1)(ခ) နှင့်အညီ သေဒဏ်ချမှတ်ခံရပြီး ပုဒ်မ 302(2) နှင့်အညီ ဦးနေဝင်းအား သေစေမှုအတွက် ထောင်ဒဏ် အနှစ် 20 အပြင် လက်နက်ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ 19(ဃ) နှင့် (စ) နှင့်အညီ တရားမဝင် လိုင်စင်မဲ့ လက်နက် ကိုင်ဆောင်မှုနှင့် သယ်ယူမှုအတွက် အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ်သုံးနှစ်ကိုပါ ကျခံရပါသည် အောင်ဝင်းဇော်သည် 302(1)(ခ) နှင့်အညီ ဦးကိုနီအား လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်မှုအတွက် သေဒဏ်ချမှတ်ခံရပြီး ဇေယျာဖြိုးသည် ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ပုဒ်မ 201 အရ အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ်ငါးနှစ် ချမှတ်ခံခဲ့ရသည် အောင်ဝင်းထွန်းသည် ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ပုဒ်မ 212 အရ အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ်ငါးနှစ် ချမှတ်ခံခဲ့ရသည်

14 ပုဒ်မ 13(1) အရ တရားဝင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို မလိုက်နာဘဲ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်း သို့မဟုတ် ဝင်ရောက်ခြင်းသည် တရားမဝင်ဘဲ ငါးနှစ်အထိ ထောင်ဒဏ်ကျခံရပါမည်။

15 ဇေယျာဖြိုးသည် နိုင်ငံသားမှတ်ပုံတင်ကတ်ပြား တစ်ခုထက်ပိုပြီး လက်ဝယ်ရှိသည်ကို တွေ့ရှိထားပါသည်။ ပုဒ်မ 468 က ဖော်ပြသည်မှာ- 'စာရွက်စာတမ်းအတုများကို မသမာသောနည်းလမ်းဖြင့် သုံးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် လိမ်လည်အတုပြုမှုကို ကျူးလွန်သူတိုင်းသည် သုံးနှစ်အထိ တိုးနိုင်သည့် အချိန်ကာလ ဖော်ပြချက်အရ ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ခံရနိုင်သည့်အပြင် ဒဏ်ငွေပါ ကောက်ခံရနိုင်ပါသည်။'

16 ဇေယျာဖြိုးသည် တရားမဝင်သော ဆက်သွယ်ရေး ကိရိယာများကိုလည်း လက်ဝယ်ပြုကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ လိုင်စင်မရှိဘဲ လိုင်စင်လိုအပ်သည့် တားမြစ်ကိရိယာများကို လက်ဝယ်ပိုင်ဆိုင်သူ သို့မဟုတ် အသုံးပြုသူတိုင်းသည် တစ်နှစ်ထက်မပိုသည့် ထောင်ဒဏ် သို့မဟုတ် ဒဏ်ငွေ သို့မဟုတ် နှစ်မျိုးလုံး ကျခံရနိုင်သည်။

II. နောက်ခံအကြောင်းရင်း

A. မိတ်ဆက်

2017 ခုနှစ်၊ဇန်နဝါရီလ 29 ရက်နေ့ည 1700 နာရီခန့်တွင်၊ တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေနှင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) ၏ အကြီးတန်း တရားဥပဒေအကြံပေးဖြစ်သည့် ဦးကိုနီသည် ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လေဆိပ်၏ ရောက်ရှိဂိတ်တစ် အပြင်ဘက်တွင် သေနတ်ဖြင့် အပစ်ခံရ၍ သေဆုံးသွားခဲ့ပါသည်။ လေဆိပ်တွင်ရှိနေခဲ့သည့် ဦးနေဝင်းသည် သေနတ်သမားကို တားဆီးရန် ကြိုးပမ်းချိန်တွင် သေနတ်ဖြင့် ပစ်သတ်ခံရပြီး ရန်ကုန်မြို့ မြောက်ဥက္ကလာပဆေးရုံတွင် နာရီများစွာကြာပြီးနောက် သေဆုံးသွားခဲ့ပါသည်။ ရဲဌာန အဖွဲ့ဝင်များနှင့်အတူ ဦးနေဝင်းနှင့် အခြား အငှားယာဉ်မောင်းများ၏ ကြိုးပမ်းမှုကြောင့်၊ ကြည်လင်းအား သေနတ်သမားအဖြစ် ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ပြီး ယင်းနေ့တွင်ပင် လေဆိပ်၌ ဖမ်းမိခဲ့ပါသည်။

ကြည်လင်းသည် လူသတ်မှုတွင် မန္တလေးရှိ အိုးဘိုအကျဉ်းထောင်တွင် ထောင်အတူကျဖူးသူဖြစ်ပြီး ယခင် တပ်မတော်အရာရှိတစ်ဦးဖြစ်သည့် အောင်ဝင်းဇော်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်ဟု ထွက်ဆိုခဲ့သည်။ မြန်မာ့ရဲတပ်ဖွဲ့သည် 2017ခုနှစ်၊ဇန်နဝါရီလ30 ရက်နေ့တွင် ဘားအံသို့ ခရီးသွားနေခဲ့သည့် အောင်ဝင်းဇော်နှင့် ညီဖြစ်သူ အောင်ဝင်းထွန်းတို့ကို ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းများအရ 2017ခုနှစ်၊ဖေဖော်ဝါရီလ 3 ရက်နေ့တွင် တပ်မတော် ဗိုလ်ကြီးဟောင်းနှင့် တပ်မတော်၏ ဗဟို သတင်းထောက်လှမ်းရေးဌာန၏ နည်းပြဖြစ်သည့် ဇေယျာဖြိုးကို ဖမ်းဆီးရန် စတင်ခဲ့သည်။ ဇေယျာဖြိုးသည် အောင်ဝင်းဇော်၏ ညီဖြစ်သူ အောင်ဝင်းခိုင်နှင့် အောင်ဝင်းထွန်းတို့နှင့်အတူ စစ်တက္ကသိုလ်ကို အတူတကွ တက်ရောက်ခဲ့သောကြောင့် ၎င်းတို့နှင့် ရင်းနှီးသူဖြစ်ပြီး ဇေယျာဖြိုးသည် အောင်ဝင်းခိုင်အား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းစလုပ်ရာတွင် ကူညီပေးခဲ့သူလည်းဖြစ်သည်။ အောင်ဝင်းဇော်သည် သူ၏ ညီဖြစ်သူ အောင်ဝင်းခိုင်သည် ဦးကိုနီကို လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ရန် စိတ်ကူးအား သူ့ကို ပြောလာကြောင်း ဝန်ခံထွက်ဆိုခဲ့သော်လည်း အောင်ဝင်းခိုင်ကို ဖမ်းမမိသေးပါ။ မသိသာသော နေရာတစ်ချို့ဆီသာ ဖမ်းဝရမ်း စေလွှတ်ခြင်းနှင့် လူသတ်မှုဖြစ်ပြီးနောက် ရက်သတ္တပတ်များစွာကြာသည့်တိုင် နိုင်ငံတကာ ရဲတပ်ဖွဲ့သို့ အသိပေးရန် ပျက်ကွက်ခြင်းတို့ အပါအဝင် အမှုမှန်ပေါ်ပေါက်ရေး ဆန္ဒမပြင်းထန်မှုနှင့် မှန်ကန်သော စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း မရှိခြင်းကြောင့် ဤသို့ ဖြစ်ရခြင်းဟု လူများစွာက ယုံကြည်ပါသည်။[17] 2017ခုနှစ်၊ဇွန်လ 23 ရက်နေ့တွင်၊ မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံး၏ အထူးတရားရုံးက ထိုလူအား ဖမ်းမိရန်မှာ ခက်ခဲလွန်းသောကြောင့် သူမပါဘဲ တရားစီရင်မှုများကို ဆက်လုပ်သွားရန် ကြေညာခဲ့ပါသည်။

တရားခံလေးဦးအား 2017 ခုနှစ်၊မတ်လအစောပိုင်းတွင် ရန်ကုန်မြို့၏ မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံးသို့ ခေါ်ဆောင်သွားခဲ့သည်။ ပြည်ထောင်စု တရားစီရင်ရေး ဥပဒေ ပုဒ်မ 23(ခ) အရ၊ ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ တရားသူကြီးချုပ်သည် အထူးတရားရုံးတွင် တရားစီရင်မှုများကို လုပ်ဆောင်သွားရန် တရားသူကြီးသုံးဦးအထိ တာဝန်ပေးထားပါသည်။[18]စစ်ဆေးစီရင်မှု ပြီးဆုံး၍ နှစ်နှစ်ကျော်တွင်သာ တရားသူကြီးတစ်ဦးတည်း ဆက်လက်ကျန်ရှိရပါမည်။ မူလ ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဦးတင်ထွေးသည် အငြိမ်းစားယူခဲ့ပြီး ဒုတိယအဖွဲ့ဝင်သည် 2018 အစောပိုင်းတွင် ကယားပြည်နယ်သို့ ရာထူးတိုးခံခဲ့ရသည်။

တရားခံများကို မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံးသို့ ခေါ်ဆိုပြီးနောက် တစ်ပတ်အကြာတွင် စုံစမ်းမေးမြန်းမှု စတင်ခဲ့ပြီး စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး အရာရှိခေါင်းဆောင်၊ လေဆိပ်ရှိ သက်သေများ၊ လေဆိပ်၏ ပတ်လမ်းပိတ်ရုပ်သံစနစ် (CCTV) ဗီဒီယိုအတွက် တာဝန်ရှိသော နည်းပညာဆိုင်ရာ အော်ပရေတာများ၊ တရားခံများ၏ အိမ်အားလုံးကို ရှာဖွေရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သည့် အစိုးရအရာရှိများနှင့် ဇေယျာဖြိုး၏ ဝန်ထမ်းများအပါအဝင် တရားလို သက်သေ 72 ဦး ပါဝင်ခဲ့သည်။ တရားစီရင်ခြင်းများ စတင်ပြီးနောက် တစ်နှစ်နီးပါးအကြာ 2018ခုနှစ်၊ဖေဖော်ဝါရီလ 9ရက်နေ့တွင် တရားခံအားလုံးအပေါ် တရားစွဲဆိုချက်အားလုံးအား တရားရုံးက အတည်ပြုပေးခဲ့သည်။ ယင်းအခြေအနေတွင် အောင်ဝင်းထွန်း၏ ရှေ့နေသည် အာမခံဖြင့် လွှတ်ပေးရန် တောင်းဆိုခဲ့သည် – လေ့လာသူများ၏ သိနားလည်မှုအရ ၎င်းမှာ အမှုတစ်ခုလုံးတွင် တင်သွင်းခဲ့သည့် တစ်ခုတည်းသော အာမခံဖြင့်လွှတ်ပေးခွင့်ဖြစ်သည်။ မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံးက ၎င်းကို အတည်ပြုပေးခဲ့သည်။

---

17 ဥပမာ၊ Smith/Wesson လက်နက်ကို ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာခဲ့သည့် သက်သေသည် နိုင်ငံတကာ ရဲတပ်ဖွဲ့သို့ လက်နက်အမှတ်စဉ်နံပါတ်ကို ပေးပို့ရန်မှာ သူ့အလုပ်မဟုတ်ဟုဆိုပြီး ပေးပို့ခြင်း မပြုခဲ့ပါ။ IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ဒီဇင်ဘာလ 15 ရက်နှင့် 2018ခုနှစ်၊ဇန်နဝါရီလ 19 ရက် လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။

18 ဤပြဌာန်းချက်က တရားရုံးချုပ်သည် တရားလူကြီး တစ်ဦးအထက် ပါဝင်သည့် တရားရုံးဖြင့် ခရိုင်တရားရုံးများ၏ အရေးကြီးအမှုကိစ္စများကို စစ်ဆေးဆုံးဖြတ်ရန် ညွှန်ကြားနိုင်သည်ဟု ဖော်ပြပါသည်။ 2017 ခုနှစ်၊မတ်လ 14 ရက်ရက်စွဲပါ ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ် အမိန့် 44/2017 ကို ကြည့်ပါ။

2018 ခုနှစ်၊မတ်လ 16 ရက်နေ့တွင် တရားရုံးချုပ်ဟောင်း၌ ဖွင့်ဆိုခဲ့သည့် ပြန်လည်စိစစ်ရေး အသနားခံစာများပါ အတည်ပြုထားသည့် တရားစွဲဆိုချက်များကို နှစ်ဖက်လုံးက မသင့်ကြောင်း ထောက်ပြခဲ့သည်၊[19] သို့သော် ၎င်းတို့အား 2018ခုနှစ်၊ဇွန်လ18 ရက်နေ့တွင် ချမှတ်ခဲ့သော ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် ထိရောက်စွာ ထိန်းချုပ်ထားခဲ့သည်။ တရားသူကြီး အောင်နိုင်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် တရားရုံးချုပ်ဟောင်းသည် တရားခံများကို နောက်ထပ် တရားစွဲဆိုချက်များ ပြုလုပ်ရန် ပယ်ချခဲ့ပြီး သိသာသော ပြင်ဆင်ချက်နှစ်ခုသာ ပြုလုပ်ခဲ့သည်- ယင်းပြင်ဆင်ချက်များက အောင်ဝင်းဇော်အား လက်နက်အက်ဥပဒေပုဒ်မ 19(ဃ) နှင့် (စ) အတွက် တရားစွဲဆိုချက်များကို ဖယ်ထုတ်ခြင်းနှင့် တရားခံ (ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ပုဒ်မများ 302(1)(ခ) နှင့် 109) အား ကူညီခြင်းနှင့် ခိုအောင်းခွင့်ပေးခြင်းအတွက် လူသတ်မှု (ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ 302(1)(ခ) နှင့် 34) ကျူးလွန်ရန် လျို့ဝှက်ပူးပေါင်းကြံစည်မှုအတွက် ဇေယျာဖြိုးအား တရားစွဲဆိုချက်များကို ပြင်ဆင်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

တရားခံအဖြစ် လုံးဝ ထွက်ဆိုခဲ့ပြီး တရားသူကြီးများအဖွဲ့ကသာ မေးခွန်းမေးခဲ့သည့် ကြည်လင်းမှလွဲ၍ တရားခံအားလုံးသည် ထွက်ဆိုခဲ့ကြပြီး ပြန်လှန်စစ်ဆေးမေးမြန်းခြင်းကို နာခံခဲ့ရသည်။ တရားခံရှေ့နေသည် တရားလိုဘက် သက်သေ 27 ဦးကို ပြန်လည်ခေါ်ယူပြီး[20] သက်သေ 50 ခန့်အား အမည်ဖော်ပြခဲ့သည်၊ ၎င်းတို့အနက်လူများစွာက တရားရုံးသို့ တက်ရောက်ရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည်။

နှစ်နှစ်ကျော်ကြာပြီးနောက်၊ ခုံအဖွဲ့သည် တရားခံအားလုံးအား စီရင်ချက်ချမှတ်ခဲ့သည်၊ ယင်းတို့မှာ ကြည်လင်းနှင့် အောင်ဝင်းဇော်အား ဦးကိုနီကို ကြိုတင်ကြံရွယ်၍ သတ်ဖြတ်မှုအတွက် သေဒဏ်၊သက်သေအထောက်အထားကို မမှန်မကန်လုပ်ခြင်းနှင့်[21] ဖျက်ဆီးခြင်းအတွက် ဇေယျာဖြိုးအား အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ်ငါးနှစ်နှင့် ညီဖြစ်သူ အောင်ဝင်းဇော်ကို ခိုအောင်းခွင့်ပေးခြင်းကြောင့် အောင်ဝင်းထွန်းအား အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ် သုံးနှစ်တို့ ဖြစ်သည်။ စီရင်ချက်အားလုံးအတွက် အချိန်ကာလကို မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။

B. မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးနှင့် နောက်ခံသမိုင်းကြောင်း

မြန်မာနိုင်ငံဟု ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားသည့် နယ်မြေကို အစဉ်အဆက်ဘုရင်များက 1824၊ 1852 နှင့် 1885 တွင် ဖြစ်ခဲ့သည့် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲများ မတိုင်မီအထိ အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြပြီး ယင်းစစ်ပွဲများပြီးနောက်တွင် ဗြိတိသျှတို့၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်ရောက်ခဲ့ရပြီး ယင်းနောက်တွင် ဗမာပြည်ကို သိမ်းဆည်းထားသည့် အင်္ဂလိပ်တို့ကြောင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ကိုလိုနီ အုပ်ချုပ်မှုနိုင်ငံ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့သည် ယနေ့အချိန်ထိ ကြီးကြီးမားမား ပြောင်းလဲခြင်းမရှိသေးသည့် ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေနှင့် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဒ်ဥပဒေ အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်ရန် အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အသုံးပြုခဲ့သည့် ကိုလိုနီကိုဒ်ဥပဒေများကို ယူဆောင်အသုံးပြုခဲ့သည်။[22] မြန်မာနိုင်ငံတွင် 1948 ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ 4 ရက်နေ့တွင် လွတ်လပ်ရေးရခဲ့ပြီး ယင်းနောက်ပိုင်းကာလသည် တရားစီရင်ရေးအတွက် အမြင့်ဆုံးအချိန်ဖြစ်ခဲ့ပြီး တရားသူကြီးများက ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်မှုကို ကျင့်သုံးပြီး ယင်းအချိန်တွင် စီမံခန့်ခွဲရေး အက်ဥပဒေအချို့ကို တရားမဝင်ဟု ကြေညာခဲ့သည်။[23]

၎င်းသည် တပ်မတော်က နိုင်ငံတော်ကို 1962 ခုနှစ်တွင် အာဏာမသိမ်းခင် 14 နှစ်သာ ကြာခဲ့ပြီး တရားစီရင်ရေး လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် တရားဥပဒေ ပညာရေး၏ အရည်အသွေးတွင် သိသာသော ရည်ရွယ်ချက်ရှိသည့် ကျဆင်းမှု ဖြစ်စေခဲ့သည်။ တပ်မတော်သည် သင့်လျော်သော လေ့ကျင့်မှု သို့မဟုတ် အရည်အချင်း မရှိသည့် တရားရေးရာ ရာထူးများကဲ့သို့ အသွင်ဆောင်သည့် ပါတီဝင်များနှင့်အတူ တရားလွှတ်တော်ချုပ်နှင့် အခြား တရားရုံးချုပ်များကို ဖယ်ရှားခဲ့သည်။[24] 1974 ဖွဲ့စည်းပုံသည် တရားရေးရာ လွတ်လပ်မှု ကင်းမဲ့စေရန် ချမှတ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ 1963 မှ 1996 အထိ၊

---

19 ပြန်လည်စိစစ်ရေး အသနားခံစာ သုံးစောင်ကို တင်သွင်းခဲ့သည်- ၎င်း၏ အမှုသည်များအတွက် တရားစွဲဆိုချက်များကို လျှော့ချရန် ကြိုးပမ်းနေသည့် ကြည်လင်းနှင့် ဇေယျာဖြိုးအတွက် တရားခံအကြံပေး နှစ်ဦးနှင့် အကြမ်းဖက်မှုနှိမ်နင်းရေး ဥပဒေ (ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် အမှတ် 23/2014၊ နယုန်လဆန်း 7 ရက်၊ 1376၊ ME၊ 4 ရက် ဇွန်လ 2014) ၏ ss 3(ခ)(1)–(18) နှင့် 41၊ 49(င) နှင့် 54 အရ တရားခံအားလုံးကို တရားစွဲဆိုချက်များ ထပ်တိုးရန်နှင့် အောင်ဝင်းထွန်းအတွက် အာမခံဖြင့်ထုတ်ပေးရန် ကြိုးပမ်းနေသည့် တရားလိုများ၏ အကြံပေးတစ်ဦး။ Ss 3(ခ)(1)–(18) သည် အကြမ်းဖက်သည့် အပြုအမူအမျိုးမျိုးကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုပါသည်။ S 41 အရ အကြမ်းဖက်မှုကို ထောက်ပံ့သည့်လုပ်ရပ်များသည် ရာဇဝတ်မှုမြောက်ပြီး s 49(င) သည် အများပြည်သူ လေကြောင်း ခရီးသွားလာမှုအတွက် အသုံးပြုသည့် လေဆိပ်အား အကြမ်းဖက်မှုအတွက် အသုံးပြုခြင်းဆိုင်ရာ ပြစ်မှုသည် အနိမ့်ဆုံး ထောင်ဒဏ် ဆယ်နှစ်မှ အမြင့်ဆုံး ထောင်ဒဏ်တစ်သက်တစ်ကျွန်းအထိ ကျသင့်စေသည် သို့မဟုတ် သေမိန့် ကျသင့်စေပြီး s 54 သည် s 49 အရ ပြစ်မှုများ ကျူးလွန်စဉ် လူတစ်ဦး သို့မဟုတ် လူအများကို သေစေမှု သို့မဟုတ် ပြင်းထန်သော နာကျင်မှုဖြစ်စေခြင်းဟု ဆိုပါသည်။

20 တရားခံသည် ထုချေရန် သို့မဟုတ် အပြစ်မရှိကြောင်း အသနားခံရန် ငြင်းဆိုပါက ပြန်လှန်စစ်ဆေးခြင်းအတွက် တရားလိုသက်သေကို ပြန်လည်ခေါ်ဆိုပိုင်ခွင့် တရားခံတွင် ရှိသည်။ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဒ်ဥပဒေ [အိန္ဒိယအက်ဥပဒေ V၊ 1898] (2016 တွင် ပြင်ဆင်ထားသည့်အတိုင်း)၊ s 256(1) ကို ကြည့်ပါ။

21 ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း၊ ကြည်လင်းသည်လည်း ဦးနေဝင်းကို သေစေမှုကြောင့် အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ်အနှစ် 20 ကျခံရပြီး လက်နက်အက်ဥပဒေကို ချိုးဖောက်ခြင်းအတွက် အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ်သုံးနှစ် ကျခံခဲ့ရသည်။

22 အများပြည်သူကျင့်ထုံးဆိုင်ရာ ကိုဒ်ဥပဒေ [အိန္ဒိယ အက်ဥပဒေ V၊ 1908] (2014 တွင် ပြင်ဆင်ထားသည့်အတိုင်း)၊ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ [အိန္ဒိယ အက်ဥပဒေ XLV၊ 1860] (2016 တွင် ပြင်ဆင်ထားသည့်အတိုင်း)၊ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဒ်ဥပဒေ [အိန္ဒိယ အက်ဥပဒေ V၊ 1898] (2016 တွင် ပြင်ဆင်ထားသည့်အတိုင်း) ကို ကြည့်ပါ၊ ဥပမာ၊ အများပြည်သူကျင့်ထုံးဆိုင်ရာ ကိုဒ်ဥပဒေ (ပြင်ဆင်ချက်) 1956 အက်ဥပဒေ၊ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ ပြင်ဆင်ထားသော ဥပဒေ (1963)၊ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဒ်ဥပဒေ ပြင်ဆင်ထားသော ဥပဒေ (1973)၊ အများပြည်သူကျင့်ထုံးဆိုင်ရာ ကိုဒ်ဥပဒေကို ပြင်ဆင်ထားသည့် ဥပဒေ (ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ဥပဒေအမှတ် 29/2014)၊ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေကို ပြင်ဆင်ထားသည့် ဥပဒေ (ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ဥပဒေအမှတ် 6/2016)၊ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဒ်ဥပဒေကို ပြင်ဆင်နေသည့် ဥပဒေ (ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ဥပဒေ အမှတ် 16/2016) ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

23 မြင့်ဇံ၊ 'မြန်မာနိုင်ငံရှိ တရားရေး လွတ်လပ်ခွင့်- အတိတ်သို့ နောက်ကျမရှိတက်ပါ'၊ (2000) 5(1) အာရှပစိဖိတ်ဥပဒေနှင့် မူဝါဒဂျာနယ် 16 ('မြန်မာနိုင်ငံရှိ တရားရေး လွတ်လပ်ခွင့်')။

24 *Ibid* 20။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တစ်နိုင်ငံလုံး၌ တက္ကသိုလ် ဥပဒေဌာနတစ်ခုသာရှိခဲ့သည်။[25]1974–1975 ဆန္ဒပြပွဲများ အပြီးတွင်၊ တက္ကသိုလ်များသည် ကျောင်းသားများ တစ်နှစ်အတွင်း ရက်ပေါင်းများစွာတွင် တစ်ကြိမ် သို့မဟုတ် နှစ်ကြိမ်သာ တွေ့ဆုံနိုင်စေရန် ကျောင်းသားများ စုရုံးခြင်းအား တားဆီးနိုင်စေဖို့ အဝေးသင်ပညာရေး သင်ရိုးများကို ဖြည့်ဆည်းပေးခဲ့သည်။[26]စာမေးပွဲမေးခွန်းများကို အဆုံးစွန်ထိ တွေးတော၍ ဖြေဆိုခြင်းအစား အလွတ်ကျက်၍ ဖြေဆိုခြင်းကို တိုက်တွန်းအားပေးခဲ့သည်။[27]1970 စုနှစ်များအတွင်း ဥပဒေ သင်ရိုးများကို မြန်မာဘာသာဖြင့် သင်ကြားခဲ့ပြီး တရားရုံးများက မြန်မာဘာသာကိုသာ ဆက်လက်အသုံးပြုလင့်ကစား အစိုးရက သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများကို 1990 ခုနှစ်များတွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ရုတ်ခြည်းပြောင်းလဲခဲ့သည်။[28]IBAHRI ၏ 2012 အစီရင်ခံစာ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေစိုးမိုးရေး တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း-စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အလားအလာများ၊ 'မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားဥပဒေ အလုပ်အကိုင်သည် တမင်သက်သက် အောက်ခြေကလိုက်စားနေသောကြောင့် လုံလောက်မှု မရှိပါ' ရှေ့နေများသည် ၎င်းတို့၏ အမှုသည်များကို ထိရောက်စွာ ကိုယ်စားပြုပေးခြင်းကြောင့် နှောင့်ယှက်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ်များ ချမှတ်ခံရပါသည်။[29]

အစဉ်အဆက် ဆိုရှယ်လစ်နှင့် တပ်မတော် အစိုးရစနစ်နောက်ပိုင်းတွင်၊ ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်း နာဂစ် ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံအသစ်အား 2008 ခုနှစ် မေလတွင် အတည်ပြုခဲ့သည်။ ၎င်းက အဓိကသော ဝန်ကြီးရုံး ထိန်းချုပ်မှုနှင့် အားဖြင့် တပ်မတော်၏ အာဏာကို ခိုင်မာစွာ အမြစ်တွယ်စေခဲ့ပြီး ယခုအခါ သတင်းဆိုးဖြင့် ကျော်ကြားသော တရားဥပဒေစိုးမိုးရေကို 25 ရာခိုင်နှုန်း ထိန်းချုပ်ရင်း ဗီတိုအာဏာ ရရှိစေခဲ့ပါသည်။[30] သို့သော်၊ ဖွဲ့စည်းပုံသည်[30] အစိုးရအဖွဲ့သုံးဖွဲ့ကြား အာဏာများကို ခွဲဝေပေးပြီး တရားစီရင်ရေး လွတ်လပ်ခွင့်ကို အလေးပေးပြီး အပိုဒ် IIC တွင် ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည့်အတိုင်း မျှတသော တရားစီရင်ခွင့်များနှင့် ဆက်စပ်သည်များ အပါအဝင် အခြေခံရပိုင်ခွင့်များ၏ အရေအတွက်တစ်ခုအထိ ပံ့ပိုးပေးသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လက်ရှိ ကိစ္စရပ်များကို ကောင်းစွာ မှတ်တမ်းထားရှိပါသည်။ IBAHRI ၏ 2012 အစီရင်ခံစာသည် တရားစွဲဆိုခြင်းများတွင် လွတ်လပ်မှု ကင်းမဲ့ခြင်း အပါအဝင် ဖော်ပြထားသည့် စိုးရိမ်ရမှုများ၊ စီရင်ချက်ချမှတ်ရာတွင် တိကျသေချာစေရန် ဝန်ခံချက်များကို အသုံးပြုခြင်းနှင့် မပြည့်ဝသော တရားဥပဒေ ပညာရေးကို ဖော်ထုတ်ပေးခဲ့သည်။[31]တရားဥပဒေပညာရေးသည် ညံ့ဖျင်းနေဆဲဖြစ်ပြီး အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားဖြင့် စာမေးပွဲစစ်ဆေးခြင်းနှင့် အလွတ်ကျက်၍ ဖြေဆိုခြင်းသည် ဘွဲ့ရများ၏ ဥပဒေကို အသုံးချနိုင်မှုအား လျော့ကျစေပါသည်။[32]2017 အစီရင်ခံစာတွင်၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး၏ တရားရုံးများတွင် မျှတသော တရားစီရင်ခွင့်အား မြန်မာနိုင်ငံ၏ လေးစားလိုက်နာမှုကို အကဲဖြတ်ရန် ဖန်တီးထားသည့် သုံးနှစ်ကြာ စောင့်ကြည့်ရေး ပရောဂျက်မှ တွေ့ရှိချက်များကို ဒေသဆိုင်ရာ တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေး အဖွဲ့အစည်း တရားမျှတမှု အခြေခံစနစ်က ဖော်ပြခဲ့သည်။ ၎င်းတွင် တရားစီရင်ရေးသည် လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေးနှင့်ညီပြီး တရားခံ၏ ရပိုင်ခွင့်များကို ကာကွယ်ပေးခြင်း အပါအဝင် မျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းဖြစ်စေရန် လက်ရှိတွင် စိန်ခေါ်မှုများကို ရင်ဆိုင်နေရသည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။[33]တရားဥပဒေ ကဏ္ဍ၏ တစ်ဦးချင်း အမြင်များသည် ဘက်လိုက်သော ထိန်းချုပ်မှုပုံစံ၊ ရှေ့နေများ၏ မိမိကိုယ်ကိုယုံကြည်စိတ်ချမှုနည်းခြင်းနှင့် တရားဝင် အဖွဲ့အစည်းများအဝေးမှ သဘောထားကွဲလွဲမှုများကို ဖြေရှင်းရန် စိတ်သန်ခြင်းတို့ဖြင့် အဆိုပါ စိုးရိမ်ပူပန်ရမှုများကို ဆက်စပ်တွေးတောမိစေပါသည်။[34]

---

25 မြင့်ဇံ၊ '1960 ခုနှစ်များမှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဥပဒေပညာရေး' (2008) ဗမာ့လေ့လာရေး ဂျာနယ် 4၊ ပြင်ဆင်မထားသည့် အီလက်ထရွန်နစ်ဗားရှင်း ('ဥပဒေပညာရေး')။

26 *Ibid*၊14–18။

27 *Ibid*။

28 *Ibid*၊ 20။

29 IBAHRI၊ *မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေစိုးမိုးမှု- စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အလားအလာများ*၊ 2012ခုနှစ်၊ဒီဇင်ဘာလ၊ pp 8၊ 63–64 ('2012 IBAHRI အစီရင်ခံစာ')။

30 *Ibid*၊21။

31 *Ibid*၊63–65။

32 နိုင်ငံတကာ ဥပဒေပညာရှင်များ ကော်မရှင်၊ 'မြန်မာနိုင်ငံ- ဥပဒေပညာရေး'၊ 2014ခုနှစ်၊မတ်လ 20 ရက်www.icj.org/cijlcountryprofiles/myanmar-introduction/legal-education 2019ခုနှစ်၊မေလ 13 ရက်တွင် ဝင်ကြည့်ခဲ့သည်။

33 တရားမျှတမှု အခြေခံ၊ 'မြန်မာနိုင်ငံတွင် စောင့်ကြည့်ခြင်း- မျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခွင့်များဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လေးစားလိုက်နာမှုအား ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာချက် 2017 www. justicebase.org 2019ခုနှစ်၊မေလ13 ရက်တွင် ဝင်ကြည့်ခဲ့သည်။

34 MyJustice၊ 'ဥပဒေတွင် တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေခြင်း- မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားမျှတမှုကို ရယူရန် နားလည်ခြင်း ဗြိတိသျှကောင်စီ၊ အင်္ဂလန် 2018၊ pp 25၊ 39 နှင့် 46 www.justicebase.org 2019ခုနှစ်၊မေလ13 ရက်တွင် ဝင်ကြည့်ခဲ့သည်။

C. မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားရေးစနစ်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ အမှုအမျိုးအစားများစွာ ရှိသည်။ ၎င်းတို့တွင်-

- အာမခံဖြင့်လွှတ်သော အမှုများ- ဖြစ်နိုင်သော ပြစ်ဒဏ်မှာ သုံးနှစ် သို့မဟုတ် ယင်းအောက်ဖြစ်ပြီး တရားသူကြီးက အာမခံကိုခွင့်ပြုချိန်၊

- အာမခံမရနိုင်သော အမှုများ- ဖြစ်နိုင်သော ပြစ်ဒဏ်မှာ သုံးနှစ် အထက်ဖြစ်သည်၊ တရားခံသည် ပြစ်မှုကို ကျူးလွန်ကြောင်း ယုံကြည်ရန် သင့်လျော်သော အကြောင်းရင်းများရှိသည့် ပြစ်မှုကြီးများမှလွဲ၍ ယင်းအမှုများတွင် တရားသူကြီးက အာမခံသတ်မှတ်ပေးနိုင်သည်၊[35]

- ရဲအရေးပိုင်သည့်အမှုများ- ရဲအရာရှိသည် ဝရမ်းမရှိဘဲ လူတစ်ဦးကို ဖမ်းဆီးနိုင်သည့် အမှုများဖြစ်ပြီး ရဲအရာရှိသည် အမှုအား ဥပဒေအရာရှိ (ဥပမာ၊ တရားလို) က တရားစွဲဆိုမှု ပြုလုပ်ရန် တရားရုံးသို့ လွှဲပြောင်းပေးပါမည်၊[36]

- ရဲအရေးမပိုင်သည့်အမှုများ- ရဲဖမ်းဆီးမှုအတွက် ဝရမ်းလိုသည့်အမှုများ၊ တိုင်ကြားချက်အား တရားရုံးသို့ ပေးပို့ပြီးနောက် တရားသူကြီးသည် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုပြုလုပ်ရန် အမှုအား ရဲထံသို့ ပြန်လည်ရည်ညွှန်းပါမည်၊[37]

- သမ္မန်မှုများ- ခြောက်လ သို့မဟုတ် ယင်းအောက်ဖြစ်သော ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့် စီရင်ချက်များနှင့် ဆက်စပ်ပြီး တရားလိုက သက်သေအထောက်အထားများ မတင်ပြမီ အပြစ်ကို အသနားခံရန် ခွင့်ပြုသည်၊ ထို့အပြင်

- ဝရမ်းအမှုများ- တရားသူကြီးက တရားခံများကို အပြစ်ရှိကြောင်း ဝန်ခံရန် သို့မဟုတ် တရားခံရှေ့နေကို တင်ပြရန် မတောင်းဆိုမီ မေးမြန်းမှုအဆင့်တွင် တရားစွဲဆိုချက်အား ဘောင်ခတ်ရန် တရားလိုအနေဖြင့် လုံလောက်သော သက်သေကို တင်ပြဖို့ လိုအပ်ပါသည်။[38]

ဦးကိုနီအမှုသည် အောင်ဝင်းထွန်းအား စွဲဆိုချက်ဖြစ်သည့် အာမခံနိုင်သော စွဲချက်မှလွဲ၍ ရဲအရေးပိုင်သည့်၊ အာမခံမရနိုင်သော၊ ဝရမ်းအမှု ဖြစ်ပါသည်။

တရားလိုရှေ့နေများသည် ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်ရုံး၏ တရားလိုရှေ့နေဌာနအောက်တွင်ရှိပြီး အများပြည်သူနှင့် ရာဇဝတ်မှုများတွင် အစိုးရကိုယ်စား ထွက်ပေါ်လာရန် တာဝန်ရှိသည်။ နိုင်ငံတော် သို့မဟုတ် ဒေသန္တရအဆင့်ရှိ ရှေ့နေချုပ် 14 ဦး ရှိပါသည်။ ယင်းနောက်တွင် ၎င်းတို့အား ခရိုင်ဥပဒေရုံးများနှင့် မြို့နယ် ဥပဒေရုံးများအဖြစ်သို့ ခွဲခြားခဲ့သည်။ အဆိုပါရုံးခန်းများရှိ ဥပဒေအရာရှိများသည် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားစွဲဆိုခြင်းများ ဆောင်ရွက်ပြီး ဥပဒေအရာရှိက စုံစမ်းရေး အဆင့်အတွင်း တရားစွဲဆိုခြင်းကို ထိန်းချုပ်ပါသည်။[39]

တရားသူကြီးများအား ပြည်ထောင်စု တရားစီရင်ရေးဥပဒေနှင့် တရားရေး ကျင့်ဝတ်များ ကိုဥပဒေအသစ်ဖြင့် ချုပ်ကိုင်ထားပါသည်။ တရားလွှတ်တော်ချုပ်နှင့် ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရေး ခရိုင်တရားရုံးသည် တရားသူကြီးများ၏ ဥပဒေနှင့်မညီသော ဆောင်ရွက်ချက်အတွက် တာဝန်ရှိပါသည်။[40] မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး 14 ခုစီတွင် ခရိုင်နှင့် မြို့နယ် တရားရုံးများ အပါအဝင် အောက်တရားရုံးများနှင့်အတူ တရားရုံးချုပ်တစ်ခုစီရှိပါသည်။[41] ခရိုင်နှင့်မြို့နယ် တရားရုံးနှစ်ခုလုံးသည် ပြည်သူနှင့် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ အမှုများကို ကြားနာစစ်ဆေးမည်ဖြစ်သော်လည်း မြို့နယ်တရားရုံးများသည် ဖြစ်နိုင်ခြေ ပြစ်ဒဏ်မှာ ထောင်ဒဏ်ခုနစ်နှစ်အထိ ဖြစ်သည့် အမှုများအတွက်သာ ကြားနာစစ်ဆေးပါသည်၊ စင်စစ်အားဖြင့် ခရိုင်တရားရုံးများသည် ပို၍ ပြင်းထန်သော အမှုများကို ကြားနာစစ်ဆေးရပါသည်။[42]နှစ်ဖက်စလုံးသည် ခရိုင် သို့မဟုတ် တရားရုံးချုပ်များသို့ အယူခံဝင်နိုင်ပြီး တရားလွှတ်တော်ချုပ် သို့လည်း နောက်ဆုံးအဆင့် အယူခံဝင်နိုင်သည်၊ နောက်ဆုံးအယူခံဝင်သည့် တရားရုံးသည်ဥပဒေအရ ခွင့်ပြုသည့်အတိုင်း ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်နိုင်ပါ

---

35 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဥပဒေ ss 4(က)၊ 496–497 အရ တရားလွှတ်တော်ချုပ်သို့ နောက်ဆုံးအဆင့် အယူခံဝင်နိုင်သည်။

36 *Ibid*ss 4(1)(စ)၊ 54။

37 *Ibid*၊ ss 4(1)(n)၊ 155၊ 159၊ 173။

38 သမ္မန်မှုများအတွက်၊ *ibid*၊ ss 4(1)(v)၊ 241–249 ကို ကြည့်ပါ။ ဝရမ်းမှုများအတွက်၊ *ibid*၊ ss 4(1)(w)၊ 251–259 ကို ကြည့်ပါ။

39 ပြည်ထောင်စုဥပဒေအမှတ် 22/2010 (2010 ခုနှစ်၊အောက်တိုဘာလ28 ရက်) ss 3၊ 36(c)–(ဃ) ရှိ ပြည်ထောင်စုရှေ့နေ

40 ပြည်ထောင်စု တရားစီရင်ရေး ဥပဒေ အမှတ် 20/2010 (2010ခုနှစ်၊အောက်တိုဘာလ28 ရက်)၊ 2008 ဖွဲ့စည်းပုံ ပုဒ်မခွဲ 314၊ တရားလွှတ်တော်ချုပ်ရုံး၊ မြန်မာနိုင်ငံ တရားသူကြီးများအတွက် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်များ ဥပဒေ၊ 2017ခုနှစ်၊ဩဂုတ်လ 2 ရက်၊ အခန်း 1၊ ပုဒ်မခွဲ 2 နှင့် အခန်း 4၊ ပုဒ်မခွဲ 1 www.unionsupremecourt.gov.mm/sites/default/files/supreme/judicial_ethics_english_version.pdf 2019ခုနှစ်၊မေလ 13 ရက်တွင် ဝင်ကြည့်ခဲ့သည် ('မြန်မာနိုင်ငံအတွက် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်များ ဥပဒေ')။

41 ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ ဖွဲ့စည်းပုံ (2008) ('2008 ဖွဲ့စည်းပုံ')၊ ပုဒ်မခွဲများ 293(က) နှင့် 314 www.burmalibrary.org/docs5/Myanmar_Constitution-2008-en.pdf2019ခုနှစ်၊မေလ 13 ရက်တွင် ဝင်ကြည့်ခဲ့သည်။

42 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဥပဒေ s 32၊ 2008 ဖွဲ့စည်းပုံ ပုဒ်မခွဲများ 315–316၊ ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ် 'မြို့နယ်တရားရုံးများ' www.unionsupremecourt.gov.mm/?q=content/township-courtsဝင်ကြည့်ရက် 2019 ခုနှစ် မေလ 13 ရက်နေ့၊ ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်၊ 'ခရိုင်တရားရုံးများ' www.unionsupremecourt.gov.mm/?q=content/district-courts2019 ခုနှစ် မေလ 13 ရက်နေ့တွင်ဝင်ကြည့်ခဲ့သည်။

သည်။[43] ဦးကိုနီအမှုအား ရန်ကုန်တိုင်းရှိ မြောက်ပိုင်းခရိုင် တရားရုံးတွင် ကြားနာခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရာဇဝတ်မှုသည် ရဲအရာရှိက ဝရမ်း (ရဲအရေးမပိုင်သည့်အမှုများဟု သိကြသည်) ရှိပါက သို့မဟုတ် ဝရမ်းမလိုသည့်အမှု (ရဲအရေးပိုင်သည့်အမှုများ) ဖြစ်ပါက ရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်ခြင်းအတွက် သံသယရှိသူကို ရဲအရာရှိက ဖမ်းဆီးခြင်းဖြင့် စတင်နိုင်သည်။[44] ဝရမ်းမလိုအပ်ပါက၊ ရဲအရာရှိသည် ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရန် တရားသူကြီးထံမှ အမိန့်စာ ရရှိပြီးနောက်တွင်သာ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း ပြုလုပ်နိုင်သည်။[45] အခြားအာဏာများကြားတွင်၊ ရဲအရာရှိ လုပ်နိုင်သည်မှာ- (1) သက်သေများကို ဆင့်ခေါ်ပြီး အမှုကိစ္စပါ အချက်များနှင့် ကျွမ်းဝင်မှုရှိသူများကို စစ်ဆေးခြင်း၊[46] (2) ရှာဖွေမှုများဆောင်ရွက်ခြင်း၊[47] နှင့် (3) စာရွက်စာတမ်းများ သို့မဟုတ် ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်ခြင်းကို မရမကပြုလုပ်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။[48] အမှုမဖွင့်မီ ခုနစ်ရက်အလိုတွင် ရဲအရာရှိများက ရလဒ်များအား ၎င်းတို့၏ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းကို ဥပဒေအရာရှိများ ပေးပို့ပါသည်။ ဥပဒေအရာရှိများသည် သက်သေများကို စေ့စပ်စွာ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးရန်နှင့် တရားစွဲဆိုခြင်းမပြုမီ သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် တရားရေးရာ အကြံပေးမှု ပြုလုပ်ရန် တာဝန်ရှိသည်။[49] ၎င်းတို့တွင် အကြံဉာဏ်ပေးရန် ခုနစ်ရက်အချိန်ရှိပြီး ယင်းအချိန်ကာလနောက်ပိုင်းတွင် လုံလောက်သော သက်သေအထောက်အထားရှိပါက၊ ရဲအရာရှိသည် အမှုအား တရားရုံးတွင် ဖွင့်ဆိုသွားပါမည်။[50] တစ်ချိန်တည်းတွင်၊ အရာရှိက နစ်ဖက်စလုံး၏အမည်များနှင့် ဖြစ်နိုင်ခြေသက်သေများ၊ အချက်အလက်၏ သဘောသဘာဝနှင့် တရားခံများကို ထိန်းသိမ်းထား မထား တို့ ပါဝင်သော ရဲအစီရင်ခံစာအား တရားသူကြီးထံ ပေးအပ်ရပါမည်။[51]

ဦးကိုနီ၏ မိသားစုကဲ့သို့သော တရားလိုမိသားစုသည် တရားခံကို တရားစွဲဆိုခြင်းအတွက် တာဝန်ရှိသော ဥပဒေအရာရှိနှင့်အတူ ၎င်းတို့၏ အကျိုးအတွက် ကိုယ်စားပြုရန် ရာဇဝတ်မှုများဆိုင်ရာ သီးသန့်ရှေ့နေကို ငှားရမ်းနိုင်ပါသည်။ ပြင်ပ သီးသန့် ရှေ့နေအား 'တရားလိုရှေ့နေ' ဟု ခေါ်ဆိုကြပြီး ၎င်းသည် ဥပဒေအရာရှိ၏ ကြီးကြပ်မှုအောက်တွင် ရှိပါသည်။[52] တရားခံသည် သီးသန့် တရားခံ ရှေ့နေတစ်ဦးကို ငှားရမ်းနိုင်ပြီး တရားဥပဒေဆိုင်ရာ အကူအညီပေးသူ သို့မဟုတ် အခမဲ့ ရှေ့နေလိုက်ပေးရန် စိတ်ဝင်စားသည့် ရှေ့နေတစ်ဦးဖြင့် ကိုယ်စားပြုပေးမှုကို ရှာဖွေနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ရာဇဝတ်မှုတွင် အဓိက ရှေ့နေသုံးဦးရှိနိုင်သည်- ၎င်းတို့မှာ ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်၏ ရုံးခန်းအောက်တွင် တရားစွဲဆိုနေသည့် ဥပဒေအရာရှိ၊ တရားခံကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာထားသည်ဟုဆိုသူများ၏ သီးသန့် အကျိုးများကို ကိုယ်စားပြုသော တရားလိုရှေ့နေ(များ) နှင့် တရားခံကို ကိုယ်စားပြုသည့် တရားခံရှေ့နေ(များ) တို့ ဖြစ်သည်။

ဝရမ်းအမှုများတွင် တရားစွဲခြင်းများ ပြုလုပ်နေသည့် တရားရုံးသည် တရားလို၏ အကူအညီဖြင့် သက်သေအာလုံးကို တရားသူကြီးက ပထမဆုံးကြားနာစစ်ဆေးချိန်ဖြစ်သည့် မေးမြန်းမှုအဆင့်ဖြင့် စတင်ပြီး တရားခံသည် တရားလို သက်သေအားလုံးကို ပြန်လည်စစ်ဆေးပိုင်ခွင့် ရှိပါသည်။ [53] ဥပဒေအရာရှိ၏ အမှုအဆုံးတွင်၊ တရားစွဲဆိုချက်များကို ကန့်သတ်ရန် နှင့်ပတ်သက်၍ နစ်ဖက်စလုံးမှ ငြင်းခုံမှုများနှင့်အတူ၊ လုံလောက်သော သက်သေအထောက်အထားရှိပါက၊ တရားစွဲဆိုချက်များကို စာဖြင့်ရေးသား၍ ဖတ်ပြပြီး ကန့်သတ်ကာ တရားစွဲဆိုချက်များကို တရားခံအား ရှင်းပြပြီး အပြစ်ကို ထုချေလိုခြင်း သို့မဟုတ် တရားခံရှေ့နေ ခေါ်ယူလိုခြင်း ရှိမရှိ မေးမြန်းပါမည်။[54] တရားစွဲဆိုချက်(များ)သည် အခြေအမြစ်မရှိဟု တရားသူကြီးက ယုံကြည်လျှင် တရားသူကြီးက အမှုအား အချိန်မရွေး ရုပ်သိမ်းနိုင်သည်။[55]

---

43 *Ibid*၊ 2008 ဖွဲ့စည်းပုံ အပိုဒ် 295(ခ)၊ ibid၊ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဥပဒေ s 31(1)။

44 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဥပဒေ ss 54၊ 77 နှင့် 80–81။

45 *Ibid*၊ 155၊ 157 နှင့် 159။

46 *Ibid* 160–161။

47 *Ibid* 165–166။

48 *Ibid* 94။

49 ပြည်ထောင်စုဥပဒေ၏ ရှေ့နေချုပ်၊ n 39 အထက်၊ ss 36(ခ)၊ (ဆ)–(ဈ)၊ ပြည်ထောင်စု နည်းဥပဒေများ၏ ရှေ့နေချုပ် 2001 ss 48၊ 51 နှင့် 53 ကို ကြည့်ပါ။

50 *Ibid*၊ ပြည်ထောင်စု နည်းဥပဒေများ၏ ရှေ့နေချုပ်၊ s 55၊ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဥပဒေ s 170။ ဥပဒေအရာရှိများသည် တရားစွဲဆိုချက်များ သို့မဟုတ် အမှုတစ်ခုလုံးကို ရုပ်သိမ်းပိုင်ခွင့်အာဏာရှိသည်။ ibid၊ ပြည်ထောင်စုဥပဒေ၏ ရှေ့နေချုပ်၊ s 36(ဈ)။

51 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဥပဒေ s 173(1)(က)။

52 *Ibid* s 493။ ပြည်ထောင်စုဥပဒေတရားသူကြီးချုပ်၏ သဘောတူညီချက် အရ၊ ဥပဒေအရာရှိသည် တိုင်ကြားသူ၏ရှေ့နေအား 'ကြီးကြပ်ခြင်း' အတွက် တာဝန်ရှိပါသည်။ s 36(ဍ) ကို ကြည့်ပါ။ တရားရုံးများလက်စွဲ၏ အပိုဒ် 117 ကိုလည်း ကြည့်ပါ- 'ရောက်ရှိလာခြင်း၊ အသုံးချခြင်းနှင့် ပြုမူခြင်းများ ပြုလုပ်သူများအား အမိန့် III၊ စည်းမျဉ်း 2 တွင် သတ်မှတ်ထားသည့် တရားမမှုအတွက် အဖွဲ့များ၏ "အသိအမှတ်ပြုထားသည့် ကိုယ်စားလှယ်" အဖြစ် ပြုလုပ်နိုင်သည်။' အမိန့် III၊ စည်းမျဉ်း 2 သည် ကိုယ်စားလှယ်လွှဲပြောင်းစာအား လက်ဝယ်ရှိသူများကို တရားဝင် ကိုယ်စားလှယ်များဟု ယူဆပါသည်။

53 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းကိုဥပဒေ s 252။

54 *Ibid* s 253–255။ တရားရုံးများလက်စွဲစာပိုဒ် 434၊ 446 နှင့် 538။

55 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းကိုဥပဒေ s 253(2)။

တရားခံက အပြစ်ရှိကြောင်း ထွက်ဆိုပါက တရားသူကြီးက ၎င်းတို့ကို စီရင်ချက်ချနိုင်သည်။[56]တရားခံက တရားစွဲဆိုချက်များကို ပယ်ချပြီး တရားခံရှေ့နေကို ကိုယ်စားပြုပေးစေလိုပါက၊ နောက်ဆက်တွဲ စစ်ဆေးမှုအတွက် တရားလို သက်သေများကို ပြန်လည်ခေါ်ယူနိုင်သည်။[57]သက်သေများကို ပြန်လည်ခေါ်ယူပြီးနောက်၊ တရားခံသည် ပြန်လှန်စစ်ဆေးမှုအရ ၎င်းတို့၏ကိုယ်စား သက်သေအထောက်အထားကို ပေးနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့က ငြင်းဆိုလျှင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် မေးမြန်းမှုအတွက် တရားသူကြီး၏ ခေါ်ယူမှုခံရနိုင်သည်။[58]ထို့နောက်တွင် တရားခံသည် တရားစွဲဆိုခြင်းအတွက် ပြန်လှန်စစ်ဆေးခြင်းခံရမည့် လူများကို ၎င်းကိုယ်စား တရားရုံးက ဆင့်ခေါ်စေလိုသည့် တရားရုံးသက်သေများကို ဖော်ထုတ်ပါသည်။[59]သက်သေများကို ကြားနာစစ်ဆေးပြီး နောက်ဆုံး ငြင်းခုံမှုပြီးနောက်တွင်၊ တရားသူကြီးသည် ဥပဒေနှင့်အညီ တရားခံအား အပြစ်မရှိကြောင်း စီရင်ပါသည် သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ပါသည်။[60]

D. မြန်မာနိုင်ငံ၏ သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာနှင့် နိုင်ငံတော် တာဝန်ဝတ္တရားများ

နိုင်ငံတကာ တာဝန်ဝတ္တရားများ

မျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခွင့်များနှင့် ဆက်စပ်သည့် နိုင်ငံတော် တာဝန်ဝတ္တရားများသည် သဘောတူစာချုပ်များ၊ အထူးသဖြင့် အများပြည်သူနှင့် နိုင်ငံရေး လုပ်ပိုင်ခွင့်များဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ ပဋိညာဉ်စာချုပ် (ICCPR) နှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် အခြား ရက်စက်မှု၊ လူသားမဆန်မှုနှင့် သိက္ခာကျဆင်းစေသော အပြုအမူအား ဆန့်ကျင်ရေး သဘောတူညီချက် (CAT)။[61]အခြား နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်များသည် အထူးသီးသန့် လူအုပ်စုများနှင့်အတူ မျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းကို ပံ့ပိုးပေးသည်။[62]ထို့အပြင်၊ သက်ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများနှင့် စံနှုန်းများသည် တရားစီရင်ရေး လွတ်လပ်ခွင့်ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အခြေခံ နည်းဥပဒေများ၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ယူမှုအတွက် ဘန်ဂလော အခြေခံ နည်းဥပဒေသများ၊ ရှေ့နေများ၏ ကဏ္ဍအတွက် ယူအန် အခြေခံ နည်းဥပဒေသများ၊ ထိန်းချုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် အကျဉ်းချခြင်းမှ လူသားအားလုံးကို ကာကွယ်ခြင်းအတွက် နည်းဥပဒေသ အစုအဖွဲ့များ၊ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားမျှတရေး စနစ်များတွင် တရားဥပဒေဆိုင်ရာ အကူအညီရယူရန်အတွက် နည်းဥပဒေသများနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များအပြင် ထိန်းချုပ်မှုမပြုရေး စီမံချက်များအတွက် အနိမ့်ဆုံးစံစည်းမျဉ်းများကဲ့သို့သော ခံဝန်ချုပ်ဆိုမထားသည့် စာရွက်စာတမ်းများတွင် ပါဝင်ပါသည်။[63]

မြန်မာနိုင်ငံသည် ICCPR သို့မဟုတ် CAT ၏ အဖွဲ့ဝင်မဟုတ်သော်လည်း၊ အခြေခံ မျှတသောစစ်ဆေးစီရင်ခွင့်များအား ဓလေ့ထုံးစံဖြစ်သော နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအောက်တွင် တရားဝင် အခြေအနေ ခံဝန်ချုပ်ဆိုထားသည်ဟု ယူဆရနိုင်သည့် စာရွက်စာတမ်းဖြစ်သည့် လူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ

56 *Ibid*255(2)။

57 *Ibid*256(1)။

58 *Ibid*256(2) နှင့် 342(2)။

59 *Ibid*256–257 နှင့် 342။

60 *Ibid*258။

61 အများပြည်သူနှင့် နိုင်ငံရေး လုပ်ပိုင်ခွင့်များဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ ပဋိညာဉ်စာချုပ် (ICCPR) 1976 ခုနှစ်၊ မတ်လ 23 ရက်၊ 999 UNTS 171 (ဤမှနောင်တွင် ICCPR သို့မဟုတ် ပဋိညာဉ်ဟုခေါ်ရန်)၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အခြားရက်စက်သော၊ လူသားမဆန်သော သိက္ခာကျဆင်းစေသော ပြစ်ဒဏ်အတွက် ပဋိညာဉ်စာချုပ်၊ 1984 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ 10 ရက်၊ ယူအန် စာရွက်စာတမ်း A/39/51 (CAT)။ မြန်မာနိုင်ငံသည် နှစ်ခုလုံးကို လက်မှတ်ထိုးမထားသေးပါ။

62 ကလေးငယ်များ၏ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ပဋိညာဉ်စာချုပ်၊ 1990 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 2 ရက် (CRC)၊ အမျိုးသမီးများကို ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း ပုံစံအားလုံးအား ဖယ်ရှားရေး သဘောတူညီချက်၊ 1981 ခုနှစ်၊စက်တင်ဘာလ 3 ရက် (CEDAW)၊ လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုဆိုင်ရာ ပုံစံအားလုံးအတွက် နိုင်ငံတကာ သဘောတူညီချက်၊ 1969 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 4 ရက်၊ GA Res 2106 (ICERD)၊ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားအားလုံးနှင့် ၎င်းတို့မိသားစုများ၏ အဖွဲ့ဝင်များ၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ ပဋိညာဉ်စာချုပ်၊ 1990 ခုနှစ်၊ဒီဇင်ဘာလ 18 ရက်၊ GA Res 45/158 (CMW)၊ 18 ရက် ဒီဇင်ဘာ 1990၊ GA Res 45/158၊ မသန်စွမ်းသူအားလုံး၏ အခွင့်အရေးများအတွက် ပဋိညာဉ်စာချုပ်၊ 2008 ခုနှစ်၊မေလ 3 ရက်၊ A/RES/61/106 (CRPD) နှင့် အတင်းအကျပ် ပျောက်ကွယ်ခြင်းများမှ လူအားလုံးကို ကာကွယ်ခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ ပဋိညာဉ်စာချုပ်၊ 2010 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ 23 ရက် (CED)။

63 တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့် အခြေခံ နည်းဥပဒေသများ၊ 1985 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 29 ရက်၊ GA Res 40/32၊ 1985 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ13 ရက်၊ GA Res 40/146 ('အခြေခံနည်းဥပဒေသများ')၊ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ တည်ကြည်မှု အားကောင်းလာရေးအတွက် တရားစီရင်ရေးအုပ်စုက ပြင်ဆင်ထားပြီး၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနန်းတော်တွင် ကျင်းပခဲ့သည့် တရားသူကြီးချုပ်များ၏ ဆုံညီတွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲ၌ ဆုံးဖြတ်ခဲ့သော တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ဘန်ဂလော နည်းဥပဒေသများ၊ 2002 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 25–26 ရက် ('ဘန်ဂလော နည်းဥပဒေသများ')၊ ရာဇဝတ်မှုများကို တားမြစ်ခြင်းနှင့် ဥပဒေချိုးဖောက်သူများကို အရေးယူမှုဆိုင်ရာ 8 ကြိမ်မြောက် ယူအန် ညီလာခံတွင် ပြင်ဆင်ခဲ့သည့် ရှေ့နေများ၏ ကဏ္ဍအတွက် အခြေခံနည်းဥပဒေသများ၊ 1990 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 27 ရက် – စက်တင်ဘာလ 7 ရက် ('ရှေ့နေများ ၏ ကဏ္ဍအတွက် အခြေခံနည်းဥပဒေသများ')၊ ထိန်းချုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် အကျဉ်းချခြင်းမှ လူသားအားလုံးကို ကာကွယ်ခြင်းအတွက် နည်းဥပဒေသ အစုအဖွဲ့များ၊ 1988 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ9 ရက်၊ GA Res 43/173၊ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားမျှတရေး စနစ်များတွင် တရားဥပဒေဆိုင်ရာ အကူအညီရယူရန်အတွက် ယူအန် နည်း ဥပဒေသများနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များ 2013၊ GA Res 67/187၊ ထိန်းချုပ်မှုမပြုရေး စီမံချက်များအတွက် အနိမ့်ဆုံး ယူအန် စံစည်းမျဉ်းများ ('တိုကျိုစည်းမျဉ်းများ')၊ 1990 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ14 ရက်၊ GA Res 45/110။

ကြေညာချက် (UDHR)တွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည်။[64]

ICCPR ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ (ICCPR ၏ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် အဓိပ္ပါယ်ဖော်ဆောင်ခြင်းကို စောင့်ကြည့်ခြင်းအတွက် တာဝန်ရှိသော အဖွဲ့) ၏ မှတ်ချက်များနှင့် အခြား ခံဝန်ချုပ်ဆိုမထားသည့် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး စာချုပ်စာတမ်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြေအနေနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိနေသေးပြီး ၎င်းတို့က UDHR ပါ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ကျယ်ပြန့်စွာ သရုပ်ဖော်ပြီး ကျင့်သုံးရမည့် နည်းလမ်းအတွက် ရှင်းလင်းပီသမှု ထုတ်ပေးပါသည်။

UDHR ၏ ပိုဒ်ခွဲ 10 တွင် မျှတသော စစ်ဆေးစီရင်မှု အခွင့်အရေးကို ဖော်ပြထားသည်- 'လူတိုင်းသည် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်များအပြင် ၎င်းအား စွဲချက်တင်ထားသည့် ရာဇဝတ်မှုအားလုံးကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချခံရာတွင် လွတ်လပ်ကာ မျက်နှာမလိုက်သော ခုံအဖွဲ့၏ မျှတပြီး အများပြည်သူပါဝင်သော ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းကို အပြည့်အဝ တန်းတူညီစွာ ခံစားခွင့်ရှိသည်။'

နောက်ထပ်ပိုဒ်ခွဲများသည် ၎င်းတို့အပါအဝင် တရားဥပဒေအတွက် မျှတသောစီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အခြားအခွင့်အရေးများကို တစ်ခုချင်းဖော်ပြပါသည်-

- ပိုဒ်ခွဲ 3- လွတ်လပ်ခွင့်၊
- ပိုဒ်ခွဲ 5- ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အခြားရက်စက်သော၊ လူသားမဆန်သော သိက္ခာကျဆင်းစေသော အပြုအမူ သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ်အား တားမြစ်ခြင်း၊
- ပိုဒ်ခွဲ 6- ဥပဒေမတိုင်မီ လူတစ်ဦးအဖြစ် နေရာတိုင်းကို မှတ်မိပိုင်ခွင့်၊
- ပိုဒ်ခွဲ 7- ဥပဒေမတိုင်မီ တန်းတူညီခွင့်၊
- ပိုဒ်ခွဲ 8- ထိရောက်သော ကုသမှုခံစားခွင့်၊
- ပိုဒ်ခွဲ 9- ထင်ရာမြင်ရာ ဖမ်းဆီးမှုများကို တားမြစ်ခြင်းနှင့်
- ပိုဒ်ခွဲ 11- တရားမစီရင်မီ အပြစ်ကင်းသည်ဟု ယူဆခွင့်နှင့် ဆိတ်ငြိမ်စွာနေပိုင်ခွင့်နှင့် နောက်ကြောင်းပြန် အရေးယူသည့် ဥပဒေ မရှိရေး။

ICCPR ၏ ပိုဒ်ခွဲ 14 သည် UDHR ပါ မျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခွင့်များကို အသေးစိတ်ဖော်ပြသည်၊ အထူးသဖြင့် အောက်ပါတို့ကို လေးစားကာကွယ်ရန် ထွက်ဆိုချက်များကို တာဝန်ယူရန်-

> 'တရားရုံးများနှင့် ခုံအဖွဲ့များနှင့် မတွေ့ဆုံမီ လူတိုင်းသည် တန်းတူညီပါသည်။ လူတိုင်းသည် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်များအပြင် ၎င်းအား စွဲချက်တင်ထားသည့် ရာဇဝတ်မှုအားလုံးကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချခံရာတွင် လူတိုင်းသည် ဥပဒေကသတ်မှတ်ထားသည့်အတိုင်း ပြည့်စုံလုံလောက်ပြီး လွတ်လပ်ကာ မျက်နှာမလိုက်သော ခုံအဖွဲ့၏ မျှတပြီး အများပြည်သူပါဝင်သော ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းကို အပြည့်အဝ တန်းတူညီစွာ ခံစားခွင့်ရှိသည်။ ဒီမိုကရက်တစ် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြောင်းပြချက်များ၊ ပြည်သူလူထုအမိန့် (*ordre public*) သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးအတွက် သို့မဟုတ် တစ်ဖက်ဖက်၏ သီးခြားဘဝနေထိုင်မှု အကျိုးစီးပွားအရလိုအပ်ချိန် သို့မဟုတ် တရားမျှတရေးတွင် အများပြည်သူများက စိုးမိုးခြယ်လှယ်နိုင်သည့် အထူးအခြေအနေများတွင် တရားရုံး၏ ယူဆချက်အရ တင်းကျပ်စွာ လိုအပ်သည့် အတိုင်းအတာတွင် စစ်ဆေးစီရင်ခြင်း၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း သို့မဟုတ် အားလုံးမှ သတင်းမီဒီယာနှင့် အများပြည်သူများကို ဖယ်ရှားနိုင်သည်၊ သို့သော် လူငယ်များ၏ အကျိုးအတွက် တစ်နည်းအားဖြင့် လိုအပ်ချိန် သို့မဟုတ် တရားစွဲဆိုခြင်းများသည် လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း အငြင်းပွားမှုများ သို့မဟုတ် ကလေးများ၏ အုပ်ထိန်းမှုအတွက် စိုးရိမ်စရာဖြစ်သည်မှလွဲ၍ ရာဇဝတ်မှု မြောက်သော အမှု သို့မဟုတ် ဥပဒေစွဲချက်အားလုံးအား လူသိရှင်ကြား ပြုလုပ်ရပါမည်။'

ထို့အပြင်၊ ICCPR သည် ဤသည်တို့ အပါအဝင် တရားဥပဒေအတွက် မျှတသော စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အခြား အခွင့်အရေးများကို တစ်ခုချင်း ဖော်ပြပါသည်-

- ပိုဒ်ခွဲ 6- ရှင်သန်နေထိုင်ခွင့်၊
- ပိုဒ်ခွဲ 7- ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မခံရပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် ရက်စက်သော၊ လူသားမဆန်သော သိက္ခာကျဆင်းစေသောအပြုအမူ သို့မဟုတ် ပြစ်ဒဏ်မခံရပိုင်ခွင့်၊

---

64 ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံ၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ ထုတ်ပြန်ကြေညာချက်၊ ကုလသမဂ္ဂ၊ 217 (III) A၊ 1948၊ ပဲရစ် (ဤမှနောင်တွင် UDHR ဖြစ်သည်)။ 'ထုံးစံဖြစ်သော နိုင်ငံတကာ ဥပဒေသည် တရားဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်သိမှုမှ သဘောပေါက်လာသည့် ယေဘုယျနှင့် ထုတ်ပြန်ချက်များကို ဆက်တိုက်ကျင့်သုံးခြင်းမှဖြစ်လာပါသည်။ နိုင်ငံတကာ သဘောတူညီချက်များသည် နိုင်ငံတော်ပါတီများအတွက် ဥပဒေဖန်တီးပေးပြီး အဆိုပါသဘောတူညီချက်များအား ယေဘုယျအားဖြင့် နိုင်ငံတော်များက လိုက်နာရန် ရည်ရွယ်ထားပြီး ကျယ်ပြန့်စွာ လက်ခံထားချိန်တွင် ထုံးစံဖြစ်သော နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ ဖြစ်လာစေပါသည်။' အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ နိုင်ငံခြား ဆက်ဆံရေး ဥပဒေများမှ 3d ကို ပြန်ပြင်ပြောပြသည်၊ s 102၊ Daniel Moeckli၊ Sangeeta Shah နှင့်Sandesh Sivakumaran (eds) နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေ (ဒုတိယ အကြိမ် ထုတ်ဝေမှု၊ အောက်စ်ဖို့ဒ်တက္ကသိုလ် ထုတ်ဝေမှု 2014)၊ p 271 ('မျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခွင့်၏ အခြေခံ နည်းဥပဒေသများသည် ထုံးစံဖြစ်သော နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြစ်လာသည်'၊ UDHR ၏ အပိုဒ် 10 အပါအဝင်)။

- ပိုဒ်ခွဲ 9 နှင့် 10- လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ရုံးထုတ်မိန့်စောင့်ခွင့်၊

- ပိုဒ်ခွဲ 11- လက်လွှဲလုပ်ကိုင်သော တာဝန်ကြောင့် အကျဉ်းကျခံမှုမရှိခွင့်၊

- ပိုဒ်ခွဲ 15- နောက်ကြောင်းပြန် အရေးယူသည့် ဥပဒေများ မရှိရေး၊

- ပိုဒ်ခွဲ 16- ဥပဒေမတိုင်မီ တန်းတူညီသော သိရှိခွင့်၊ နှင့်

- ပိုဒ်ခွဲ 26- ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မခံရခွင့်နှင့် ဥပဒေဖြင့် တန်းတူညီစွာ ကာကွယ်ခံရခွင့်။

နိုင်ငံတော်/ပြည်တွင်း တရားဥပဒေ တာဝန်များ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်း ဥပဒေသည် ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်မီ အစဉ်အလာနှင့် ဗုဒ္ဓဥပဒေ၊ ကိုလိုနီဥပဒေ၊ အစဉ်အလာနှင့် အခြားဥပဒေများကို ပေါင်းစပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ 2008 ဖွဲ့စည်းပုံ၊ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၊ သက်သေအက်ဥပဒေနှင့် ၎င်း၏ ပြင်ဆင်ထားသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေတို့က ရာဇဝတ်မှု ကိစ္စရပ်များကို လွှမ်းမိုးပါသည်။ ရဲ၊ အကျဉ်းထောင်နှင့် တရားရုံးများလက်စွဲများကဲ့သို့သော လမ်းညွှန်သည် နောက်ထပ် ရှင်းလင်းချက်ကို ပေးပါသည်။[65]

ICCPR ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ထိုးရန် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ပျက်ကွက်သော်လည်း၊ ပြည်တွင်းဥပဒေသည် အချို့သော အဓိကကျသည့် မျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခွင့်များကို အတည်ပြုပေးပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံသည် 'တရားမျှတမှု၊ လွတ်လပ်ရေးနှင့် တန်းတူညီမှု' ဆိုသည့် အခြေခံ နည်းဥပဒေသများကို ထောက်ခံအားပေးပြီး တရားစီရင်မှုဆိုင်ရာ နည်းဥပဒေသများတွင် လွတ်လပ်သော တရားစီရင်ရေး လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ လူသိရှင်ကြား ကြားနာစစ်ဆေးခွင့်နှင့် အမှုအားလုံးတွင် တရားခံရှေ့နေယူခွင့်နှင့် အယူခံဝင်ခွင့်တို့ ပါဝင်ပါသည်။[66]

ဖွဲ့စည်းပုံတွင် အသိအမှတ်ပြုထားသည့် တခြားမျှတသော စီရင်ချက်ဆိုင်ရာ ရပိုင်ခွင့်များတွင် ပါဝင်သည်မှာ-

- ပိုဒ်ခွဲ 11- အစိုးရအဖွဲ့သုံးဖွဲ့ကြား အာဏာများကို ခွဲဝေခြင်း၊

- အပိုဒ် 21(က)- တန်းတူညီမှု၊ လွတ်လပ်မှုနှင့် နိုင်ငံသားများအတွက် တရားမျှတမှု ရပိုင်ခွင့်များ၊

- အပိုဒ် 44- ဂုဏ်သိက္ခာရှိခွင့်၊

- အပိုဒ် 347- တန်းတူညီသော အခွင့်အရေးများနှင့် ဥပဒေမတိုင်မီ ကာကွယ်ရေး ရပိုင်ခွင့်၊

- အပိုဒ် 348- ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မခံရရေး၊

- အပိုဒ် 353 နှင့် 376- တရားသူကြီး၏ အမိန့်မရှိဘဲ 24 နာရီထက် ပိုကြာသောအချိန်အတွက် အကျဉ်းကျခြင်း မဖြစ်ရေး အပါအဝင် ရှင်သန်နေထိုင်ခွင့်နှင့် လွတ်လပ်ရေး (လုံခြုံရေး၊ ဥပဒေနှင့် အမိန့်အပြင် ပြည်သူ့ အကျိုးစီးပွားအတွက် ခြွင်းချက်အရ)

- ပိုဒ်ခွဲ 43 နှင့် 373- နောက်ကြောင်းပြန် အရေးယူသည့် ဥပဒေများနှင့် လွန်ကဲသော ပြစ်ဒဏ်မရှိရေး၊

- အပိုဒ် 374- နှစ်ဆ အန္တရာယ်ရောက်ခြင်းမှ လွတ်ကင်းခွင့်၊ နှင့်

- အပိုဒ် 18(ဂ)၊ 296(က) နှင့် 378(က)- ရုံးထုတ်မိန့်စောင့်ခွင့် အပါအဝင် အသနားခံစာတင်ခွင့်တို့ ဖြစ်သည်။

---

65 n 41 အထက်ရှိ 2008 ဖွဲ့စည်းပုံ၊ n 22 အထက်ရှိ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဓဥပဒေ၊ သက်သေအထောက်အထား အက်ဥပဒေ (အိန္ဒိယ အက်ဥပဒေ အမှတ် 1-1872)၊ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေတို့ကို ကြည့်ပါ။ n 4 အထက်၊ မြန်မာ့ရဲလက်စွဲ၊ အပိုင်း I၊ ပထမပိုင်း ထုတ်ဝေမှု (1985)၊ မြန်မာ့ရဲလက်စွဲ အပိုင်း II၊ 5 ကြိမ်မြောက် ထုတ်ဝေမှု (1940)၊ မြန်မာနိုင်ငံရဲလက်စွဲ၊ အပိုင်း IV၊ 5 ကြိမ်မြောက်ထုတ်ဝေမှု edn (1953)၊ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ထောင်များ- နည်းဥပဒေများ လက်စွဲ (1950)၊ တရားရုံးများ လက်စွဲ၊ အပိုင်း I-IV၊ 4 ကြိမ်မြောက် ထုတ်ဝေမှု (1999) ('တရားရုံးများ လက်စွဲ')။

66 2008 ဖွဲ့စည်းပုံ ပိုဒ်ခွဲများ 6(င)၊ 19(က)–(ဂ) နှင့် 375 ကို ကြည့်ပါ။

မကြာသေးမီက ဥပဒေထုတ်ပြန်ထားသည့် တရားဝင် အကူအညီဥပဒေသည် ထုချေခွင့်ကို ထပ်လောင်းပြောပါသည်။[67]ပြစ်မှုကြီးဖြင့် စွပ်စွဲခံရသူတိုင်းသည် ရှေ့နေကို ရယူခွင့်ရှိသည်။[68]မြန်မာနိုင်ငံတွင် မိမိကိုယ်ကို အပြစ်ကင်းစင်သည်ဟု ယူဆခွင့်အား အတည်ပြုပေးသည့် အကြွင်းမဲ့ ပြဋ္ဌာန်းချက်မရှိသေးသော်လည်း အချက်အလက်အားလုံး၏ ဖြစ်တည်မှုကို သက်သေပြရန် နောင်ဖွဲ့ထားသည့် လူအပေါ် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးသည် တည်ရှိနေကြောင်း ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြသည်[69]တစ်နည်းဆိုရသော်၊ ရာဇဝတ်မှုများတွင် ထွက်ဆိုချက်များအပေါ် မူတည်သည်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့်၊ ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ ရုံးခန်းသည် မကြာသေးမီက တရားစီရင်ရေးအတွက် ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး၊ ယင်းက တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်၊ သမာသမတ်ကျခြင်း၊ ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်းနှင့် သမာဓိရှိမှုတို့၏ အရေးကြီးပုံကို အသိအမှတ်ပြုပြီး အဆိုပါက အဓိကကျသော နည်းဥပဒေသများနှင့်အညီ ပြုမူရန် တရားသူကြီးများကို တိုက်တွန်းအားပေးပါသည်။[70]

III. စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းဆိုင်ရာ လေ့လာချက်

A. လေ့လာချက် နည်းပညာ

နာမည်ကျော်ရှေ့နေဖြစ်ပြီး လက်ရှိ အစိုးရ၏ တရားရေးရာ အကြံပေးဖြစ်သူကို သေစေခြင်းပါဝင်သည့် အမှု၏ လူသိများသည့် သဘောသဘာဝနှင့်၊ စစ်ဆေးစီရင်ခြင်း၏ သိသာထင်ရှားသော လူ့အခွင့်အရေး သက်ရောက်မှုများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထွေထွေ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး အခြေအနေနှင့် ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်မှုများကြောင့်၊ IBAHRI သည် တရားစီရင်ခြင်းကို စောင့်ကြည့်ရန် လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာ လေ့လာသူအား ခန့်အပ်ခဲ့ပါသည်။ စီရင်ချက် လေ့လာသူသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားဥပဒေ စနစ်ပါ အမှုများစွာကို စောင့်ကြည့်ရာတွင် အတွေ့အကြုံရှိသည့် တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုထားသည့် ရှေ့နေတစ်ဦးဖြစ်သည်။ သူမအား မြန်မာနိုင်ငံ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားရေးရာ စနစ်တွင် ကောင်းစွာကျွမ်းကျင်မှုရှိသည့် စကားပြန်တစ်ဦးက ကူညီပေးခဲ့သည်။ IBAHRI သည် စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းအား စောင့်ကြည့်ရန် ၎င်းတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်အား အသိပေးရန် စောင့်ကြည့် လေ့လာမှု အစမပြုမီ အာဏာပိုင်များထံ စာရေးသားပေးပို့ခဲ့သည်။ ထို့နောက်တွင် စောင့်ကြည့်သူနှင့် စကားပြန်သည် စောင့်ကြည့်လေ့လာမှု၏ ပထမဆုံးရက်ဖြစ်သည့် 2017 ခုနှစ်၊ ဇွန်လ 16 ရက်နေ့တွင် တရားရုံးအား ၎င်းတို့၏ ရှိနေမှုကို အသိပေးကာ တရားရုံးက ပေးနိုင်သည့် ခွင့်ပြုချက်ကို တောင်းဆိုရင်း IBAHRI ထံမှ တရားဝင်စာလွှာကို တင်ပြခဲ့သည်။ ပထမဆုံး လေ့လာသူ၏ မအားလပ်မှုကြောင့်၊ IBAHRI သည် 2017 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 8 ရက်မှစ၍ တရားစွဲခြင်းများကို စောင့်ကြည့်ခြင်းအား ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် အလားတူ အတွေ့အကြုံရှိသည့် လေ့လာသူတစ်ဦးကို ငှားရမ်းခဲ့သည်။ ယင်းနေ့တွင်၊ လေ့လာသူအသစ်နှင့် စကားပြန်သည် ပြောင်းလဲမှုကို မှတ်ချက်ပြုထားပြီး တရားရုံးကပေးနိုင်သော ခွင့်ပြုချက်ကို တောင်းဆိုခဲ့ကြောင်း ပြသသည့် IBAHRI ထံမှ အလားတူ တရားဝင်စာလွှာတစ်စောင်ကို တင်ပြခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်အား ဆက်လက်လုပ်ခဲ့သည်။ စကားပြန်ကတော့ မပြောင်းလဲခဲ့ဘဲ IBAHRI အနေဖြင့် ဒုတိယမြောက် လေ့လာသူသည် စောင့်ကြည့်မှုကို စတင်ချိန်တွင် စီရင်ချက်များ၏ အခြေအနေနှင့် အခြေအမြစ်များဆိုင်ရာ အချက်အလက်ရှိခဲ့ကြောင်း သေချာလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။

ကြားနာစစ်ဆေးမှုအား ကနဦးတွင် သောကြာနေ့တိုင်းအတွက် စီစဉ်ထားပါသည်၊ သို့သော် 2018 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 19 ရက်နေ့တွင်၊ ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းအား ကြာသပတေးနှင့် သောကြာနေ့တိုင်းတွင် ကျင်းပမည်ဖြစ်ကြောင်း တရားရုံးက မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။ IBAHRI စစ်ဆေးစီရင်ချက် စောင့်ကြည့်သူသည် ပျောက်နေသော တရားခံ မပါသည့် စစ်ဆေးစီရင်မှုဖြင့် ဆက်လုပ်ရန် ဆုံးဖြတ်ပြီးသည်နှင့် ကြားနာစစ်ဆေးမှု အားလုံးနီးပါးကို တက်ရောက်ခဲ့သည်။ အပတ်စဉ် လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာများအား IBAHRI သို့ ပေးပို့ခဲ့သည်။ စာချုပ်ဖြင့်လုပ်သော လေ့လာသူ မတက်ရောက်နိုင်သည့် ဖြစ်ရပ်တွင်၊ IBAHRI က ယာယီ စောင့်ကြည့်သူများကို အတည်ပြုပေးခဲ့သည်။ UDHR က အသိအမှတ်ပြု ကာကွယ်ပေးထားပြီး ICCPR ဖြင့် တိုးချဲ့ထားသည့် ပိုဒ်ခွဲ 14 နှင့် ပြည်တွင်းဥပဒေတွင်ပါသော မျှတသည့် စီရင်မှု ခံရပိုင်ခွင့်များနှင့်အညီ လေ့လာသူက တရားစွဲခြင်းများကို စောင့်ကြည့်ခဲ့ပါသည်။[71] လေ့လာသူနှင့် စကားပြန်နှစ်ဦးလုံးသည် တရားခံအတွက် ခုံတန်းနောက်ရှိ အများပြည်သူ ထိုင်ခုံ ဧရိယာရှိ တရားခွင်အတွင်း ပထမ သို့မဟုတ် ဒုတိယမြောက် ခုံတန်းပေါ်တွင် ပုံမှန်ထိုင်ခဲ့ကြသည်။

67 တရားရေးရာ အကူအညီ ဥပဒေ၊ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ဥပဒေ အမှတ် 10/2016၊ (2017ခုနှစ်၊ဇန်နဝါရီလ18 ရက်)၊ ss 3(ခ)၊ 4(ဂ)၊ 25–26 ရှိ ('တရားရေးရာ အကူအညီ ဥပဒေ')။

68 ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ် စည်းမျဉ်းများ၊ စည်းမျဉ်း 110(က)၊ တရားရုံးများ လက်စွဲ စာပိုဒ် 457(1)။

69 သက်သေ အက်ဥပဒေ s 101၊ စိန်လှနှင့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် 1951 ('သူ့အပြစ်ကို ဝန်ခံဖို့ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးက တရားစွဲဆိုချက်နှင့်အတူ စစ်ဆေးစီရင်မှု တစ်လျှောက်လုံး ဆက်ရှိနေပြီး... တရားစွဲခြင်းက ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော သံသယအားလုံးကို ကျော်လွန်ပြီး သူ၏ အပြစ်ကို အတည်ပြုရမည်') ကို ကြည့်ပါ။

70 မြန်မာနိုင်ငံအတွက် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်များ ဥပဒေ၊ n 40 အထက်ကို ကြည့်ပါ။

71 ICCPR၊ n 61 အထက်ကို ကြည့်ပါ။

ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းသည် 1030 မှ 1230 အထိ ကြာမြင့်နိုင်ပါသည်။ အရှည်ကြာဆုံး ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းသည် 1600 အထိ ကြာသွားနိုင်ပြီး အခြေအနေများစွာတွင် ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းအား ရပ်ဆိုင်းခဲ့သည်။

ဖြစ်ရပ်အချို့မှလွဲ၍၊ လေ့လာသူနှင့် စကားပြန်သည် တရားရုံးသို့ အလွယ်တကူ ဝင်ရောက်နိုင်ခဲ့သည်။ တစ်ကြိမ်မှာတော့၊ ရဲအရာရှိတစ်ဦးသည် လေ့လာသူ၏ တရားခွင်တံခါးသို့ဝင်ရန်ကြိုးစားမှုကို တားမြစ်ခဲ့ပြီး အမည်မေးခဲ့သည်။[72]တရားရုံးသည် လေ့လာသူနှင့် စကားပြန်အား ဝင်ခွင့်ကတ်ပြား ရယူရန် ခွင့်ပြုထားပြီး သူမက လများစွာကြာအောင် အမှုကို စောင့်ကြည့်နေခဲ့ခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် လေ့လာသူကို သူသိထားသော်လည်း တရားရုံး၏ ကိုယ်စား မေးမြန်းနေရခြင်းဟု ပြောခဲ့ပါသည်။ သီးခြား အခြေအနေတစ်ရပ်တွင်၊ ရဲအရာရှိသည် လေ့လာသူများ၏ အသေးစိတ်များကို စာရေးများက ချရေးသည့် လုံခြုံရေး ရုံငယ်ဘေးတွင် ထိုင်လိုက်ပြီး လူတိုင်း၏ အမည်အားလုံးကို စာအုပ်ငယ်တွင် ချရေးနေသည်ကို မြင်တွေ့ခဲ့ရသည်။[73]လေ့လာသူသည်လည်း ရှိနေသည့် သတင်းစာသမားအားလုံး၏ အမည်များ ပါဝင်သည်ဟု ထင်ရသည့် မှတ်စုစာအုပ်ငယ်ကို ယူဆောင်ပြီး တရားခွင်တွင် ထိုင်နေသော ရဲအရာရှိတစ်ဦးကို မြင်တွေ့ခဲ့သည်ဟုဆိုပါသည်။[74]တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး ဖွံ့ဖြိုးဆဲဖြစ်သည့် အုပ်ချုပ်မှုကဏ္ဍ၏ အာဏာနှင့် ရဲများ၏ ပါဝင်မှုက ကြီးမားသည့်အပြင် ယင်းကဲ့သို့သော လုပ်ရပ်များသည် ခြိမ်းခြောက်မှုများဖြင့် ကြိုးစားမှုအဖြစ် ထင်မြင်မိစေပါသည်။

IBAHRI အနေဖြင့် လေ့လာသူသည် လူသိရှင်ကြား ထုတ်လွှင့်အစီရင်ချက် မပြုလုပ်ခြင်းအပါအဝင် တရားစွဲခြင်းများတွင် ဝင်မပါဘဲ တင်းကျပ်သော လုပ်ဆောင်မှု စည်းမျဉ်းကို ချမှတ်ခြင်းဖြင့် ကြားနေနေပေးကြောင်း သေချာလုပ်ဆောင်ရပါမည်။ စစ်ဆေးစီရင်ရေး လေ့လာသူသည် တရားခံ အကြံပေး ရှေ့နေ ဒေါ်ပပဝင်း၊ ဦးကျော်ကျော်နှင့် ဦးညွန့်ရွှေ၊ ဥပဒေအရာရှိ ဦးအောင်နိုင်ဦးနှင် တရားလိုရှေ့နေများဖြစ်သည့် ဦးနေလနှင့် ရောဘတ်ဆန်းအောင်တို့ ပါဝင်သည့် နှစ်ဖက်လုံးနှင့် ပြည့်မီစေရန် 2017 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 1-3 ရက်နေ့တွင် တွေ့ဆုံရန် ကြိုးပမ်းဖို့ 2017 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် တရားဝင်စာလွှာများကို ပေးပို့ခဲ့ပါသည်။ အစည်းအဝေးများအား တရားခံ အကြံပေးရှေ့နေ ဦးကျော်ကျော်ထိုက်နှင့် ဦးအောင်ခံ၊ တရားလိုရှေ့နေများဖြစ်သည့် ဦးနေလနှင့် ရောဘတ်ဆန်းအောင်အပြင် တရားရုံး၏ ခန့်အပ်ထားသော မီဒီယာအရာရှိတို့နှင့်အတူ ကျင်းပခဲ့သည်။ အစည်းအဝေးအားလုံးတွင်၊ လေ့လာသူသည် အချက်အလက်များအား IBAHRI အတွင်းတွင် လျှို့ဝှက်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်းနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခံရသူ၏ ခွင့်ပြုချက်မပါဘဲ ယင်းအချက်အလက်နှင့်ဆိုင်သော ထုတ်ပြန်ချက်အားလုံးကို ပြုလုပ်မည်မဟုတ်ကြောင်း ရှင်းပြခဲ့သည်။ အခြား အခြေအနေများကို မည်သည့်ဘက်ကမျှ သတ်မှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် တောင်းဆိုခြင်း မရှိခဲ့ပါ။

တရားရုံးက တာဝန်ပေးထားသည့် မီဒီယာအရာရှိသည် IBAHRI နှင့် 2017 ခုနှစ် ဇူလိုင်လ အစောပိုင်းက တွေ့ဆုံခဲ့ပြီး အထူးခုံတန်း၏ တည်ဆောက်ပုံ၊ သက်သေက ကြားနာရသည့် တရားဝင် လုပ်လုံးလုပ်နည်းနှင့် အမည်ဖော်ပြထားသည့် တရားလို သက်သေများဦးရေတို့အား ရှင်းပြပေးခဲ့သည်။ သူသည် တစ်နည်းအားဖြင့် လေ့လာသူအား နှစ်ဖက်စလုံးအတွက် အကြံပေးရန် လမ်းညွှန်ခဲ့သည်။ တရားခံ အကြံပေးရှေ့နေ ဦးကျော်ကျော်ထိုက်နှင့် ဦးအောင်ခံ၊ တရားလိုရှေ့နေများဖြစ်သည့် ဦးနေလနှင့် ရောဘတ်ဆန်းအောင်တို့နှင့် တွေ့ဆုံးခြင်းသည် အမှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး ၎င်းတို့၏ ထင်မြင်ချက်များအကြောင်း၊ ၎င်းတို့၏ အမှုသည် သို့မဟုတ် တရားစီရင်ခြင်းများ၏ ပြုမှုပုံနှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏ ခံစားရသည့် စိုးရိမ်မှုတို့နှင့် ပတ်သက်သော အကြောင်းနှင့် အထူးခုံတန်းမှ မြန်မာဘာသာဖြင့် သက်သေ ထွက်ဆိုချက်၏ ထပ်တလဲလဲဖြစ်မှုကဲ့သို့သော တရားရုံး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် ပတ်သက်၍ လေ့လာသူက တင်ပြသည့် မေးခွန်းများကို ဖြေရှင်းများအကြောင်း ဆွေးနွေးရန် ဖြစ်သည်။ ဦးနေလနှင့် ရောဘတ်ဆန်းအောင်တို့သည် လေ့လာသူနှင့် ပွင့်လင်းမှုရှိပြီး သက်သေဆိုင်ရာ ဟာကွက်များနှင့် ဆက်စပ်၍ စိုးရိမ်မှုကို ပြောပြပြီး လာမည့် သက်သေ ထွက်ဆိုချက်ကို ရှင်းပြခဲ့သည်။

ဦးကျော်ကျော်ထိုက်နှင့် တွေ့ဆုံမှုသည် 2017 ခုနှစ်၊ဩဂုတ်လအတွင်း တရားစီရင်မှုများတွင် စောလျင်စွာ ပြီးဆုံးခဲ့ပြီး ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်မှုရှိသော်လည်း နောက်တစ်ကြိမ်တွေ့ရန် ငြင်းဆိုခဲ့သည်။ တရားခံ အကြံပေး ဦးအောင်ခိုင်နှင့်လေ့လာသူတို့၏ တွေ့ဆုံမှုမှာ လေ့လာသူက တွေ့ဆုံရန် အကြိမ်ပေါင်းများစွာ တောင်းဆိုခဲ့ပြီးနောက် အောက်တိုဘာလ 2018 နောက်ပိုင်း တစ်နှစ်ပြည့်ခါနီးတွင် ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ထူးခြားစွာ အကျဉ်းသာ ပြောသွားခဲ့သည်။ ၎င်းက အမှု (သူက 'သူ့အမှုသည်ဘက်က ခုခံပြောနေ' ပြီး၊ '၎င်းတို့၏ အပြစ်ကင်းစင်မှုကို' ရှင်းပြပါမည်) နှင့် ပတ်သက်၍ ဝေဝါးသော ဝေါဟာရများကိုသာ ပြောသွားခဲ့၍ ဖိပြောသည့်အခါ နောက်ထပ် အသေးစိတ်များကို ပြောမပြနိုင်ဟု (ဥပမာ၊ အပြစ်ကင်းစင်သည်ဟု ယူဆခွင့်အား ဆွေးနွေးရန်မှာ 'ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆန်လွန်းသည်') ဆိုသောကြောင့် လေ့လာသူအနေဖြင့် အချက်အလက်များကို ထိမ်ချန်ထားသည်ဟု ခံစားရပါသည်။ တတိယမြောက်နှင့် ကျန်ရှိနေသော တရားခံ အကြံပေးရှေ့နေ ဒေါ်ပပသည် တရားစွဲဆိုချက် အတည်ပြုမှု ကြားနာခြင်း မပြုမချင်း သူမ စောင့်ဆိုင်းလိုသည်ဟု အစပိုင်း ပြောပြီး တွေ့ဆုံမှုများအတွက် တောင်းဆိုချက်များကို ဖြေဆိုခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် တရားခံဘက် သက်သေများကိုတင်ပြရန် အခွင့်အလမ်း

72 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ 13 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

73 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ 8 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

74 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 18 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

ရှိသည်အထိ စောင့်လိုခဲ့ပါသည်။ သူမသည် တယ်လီဖုန်းနှင့် လူကိုယ်တိုင် ပြုလုပ်ထားသည့် တွေ့ဆုံရန် တောင်းဆိုချက်များအား သူမ၏ အမှုသည် ဖေယျာဖြိုးကို မေးမြန်းပြီးနောက် ပြန်ပြောမည်ဟုဆိုပြီး ဆက်တိုက် ရှောင်လွှဲခဲ့ပြီး တစ်ခါကဆိုလျှင် ဖေယျာဖြိုးက သူ၏ ရှေ့နေနှင့် တွေ့လိုပါက တွေ့နိုင်ကြောင်း ပြောခဲ့သော်လည်း တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှ တွေ့ဆုံခဲ့ခြင်းမရှိပါ။[75]ဥပဒေအရာရှိသည် တွေ့ဆုံရန်အတွက် လေ့လာသူ၏ တောင်းဆိုချက်အား တစ်ခါမျှ ပြန်လည် မဖြေဆိုခဲ့ပါ။ ၎င်းမှာ ဥပဒေအရာရှိ၏ ပြင်ပလေ့လာသူနှင့် ပတ်သက်ရမည်ကို စိုးရိမ်ခြင်းကြောင့်နှင့် ဘက်လိုက်သလို ဖြစ်သွားနိုင်ခြင်းကြောင့်အပြင် ၎င်း၏ အထက်လူကြီးထံမှ ခွင့်ပြုချက်မရှိခြင်းကြောင့်တို့ ဖြစ်နိုင်သည်ဟု လေ့လာသူက ယုံကြည်ပါသည်။ နောက်ဆက်တွဲ 3 တွင် တွေ့ဆုံရန်တောင်းဆိုချက်များ စာရင်းနှင့် အမှုနှင့် ပတ်သက်သည့် ပါဝင်သူအားလုံးနှင့် ပြုလုပ်ခဲ့သည့် တွေ့ဆုံချိန်များ မှတ်စုတို့ ပါဝင်ပါသည်။

B. တရားခံအား တရားစွဲဆိုမှုများ

ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ပုဒ်မ 34 ကို ချိုးဖောက်ပြီး လူသတ်မှုကျူးလွန်ရန် လျို့ဝှက်ပူးပေါင်းကြံစည်မှု- ယေဘုယျ ရည်ရွယ်ချက်အားလုံး ဖြည့်စွမ်းမှုအတွက် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ အက်ဥပဒေအား လူများစွာက ကျူးလွန်ချိန်တွင်၊ ယင်းလူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးစီသည် ယင်းကျူးလွန်မှုအား သူ သို့မဟုတ် သူမ တစ်ဦးတည်း ကျူးလွန်ဘိသကဲ့သို့ အဆိုပါ အပြုအမူအတွက် တာဝန်ရှိပါသည်။

သေနတ်သမား ကြည်လင်းနှင့် အစ်ကို ဖြစ်သူ အောင်ဝင်းခိုင်နှင့်အတူ ဦးကိုနီကို သတ်ရန် ကြိုးကိုင်သူဟု ဆိုရသည့် အောင်ဝင်းဇော်တို့အား ဤ တရားစွဲဆိုချက်ကို တရားရုံးက အတည်ပြုခဲ့သည်။ ကြည်လင်းနှင့် အောင်ဝင်းဇော် နှစ်ဦးလုံးသည် ပြစ်မှုကျူးလွန်သည်ဟု စီရင်ချက်ချမှတ်ခံခဲ့ရသည်။

ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ပုဒ်မ 302(1)(ခ) ကို ချိုးဖောက်ပြီး ကြိုတင်ကြံရွယ်ထားသော လူသတ်မှု- ကြိုတင်ကြံရွယ်မှုဖြင့် လူသတ်မှု ကျူးလွန်သူတိုင်းသည် သေဒဏ် အပြစ်ပေးခံရပြီး ဒဏ်ငွေက ချမှတ်ခံရနိုင်သည်။

ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ပုဒ်မ 109 ကို ချိုးဖောက်ပြီး ရာဇဝတ်မှုကို အားပေးကူညီခြင်း- အားပေးကူညီမှု၏ နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် အားပေးကူညီခဲ့သည့် လုပ်ရပ်ကို ကျူးလွန်ခဲ့ပြီး အဆိုပါ အားပေးကူညီမှုအတွက် ပြစ်ဒဏ်ပေးရေး ကိုဓဥပဒေဖြင့် သိသာသော ပြဋ္ဌာန်းချက်မရှိပါက၊ ပြစ်မှုတစ်ခုခုကို ကျူးလွန်သူတိုင်းသည် ပြစ်မှုအတွက် သတ်မှတ်ထားသည့် အပြစ်ဒဏ်ဖြင့် အပြစ်ပေးခြင်းခံရပါမည်။

သေနတ်သမားအဖြစ် ကြည်လင်းကို စေခိုင်းရန် အောင်ဝင်းဇော်ထံ ငွေပေးခဲ့သည့် အောင်ဝင်းခိုင်အား ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးခြင်းဖြင့် လူသတ်မှုကို ငွေကြေးပံ့ပိုးပေးခြင်းဖြင့် ပါဝင်မှုအတွက် ဖေယျာဖြိုးအား ဤစီရင်ချက်ကို တရားရုံးက အတည်ပြုခဲ့သော်လည်း ပြစ်မှု ကျူးလွန်ခြင်းအား ၎င်းအား စီရင်ချက်မချခဲ့ပါ။

ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ပုဒ်မ 201 ကို ချိုးဖောက်ပြီး တရားဥပဒေလမ်းကြောင်းကို သွေဖည်စေခြင်း- ပြစ်မှုကို ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း သိထားသည့် သို့မဟုတ် ယုံကြည်ရန် အကြောင်းရင်းရှိသည့် လူတိုင်းသည် တရားရေးရာ အပြစ်ဒဏ်မှ တရားလိုကို စစ်ဆေးခြင်း ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် သို့မဟုတ်သူ သို့မဟုတ် သူမ သိသည့် သို့မဟုတ် ယုံကြည်သည့် ပြစ်မှုက မှားယွင်းခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ နောက်ထပ် အချက်အလက်ပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အဆိုပါ ပြစ်မှု၏ စုံစမ်းရေးကော်မရှင် သက်သေများကို ပျောက်ကွယ်စေသည်၊ သူ သို့မဟုတ် သူမ သိသည့် သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ထားသည်မှာ သေဒဏ်ကျခံနိုင်ရသည်ဟု ယုံကြည်ပါက၊ ခုနစ်နှစ်အထိ တိုးချဲ့နိုင်သည့် သတ်မှတ်ချက်အတွက် ဖော်ပြချက်နှစ်ခုလုံးဖြင့် အပြစ်ပေးခဲ့ရပြီး ဒဏ်ငွေလည်း ကျခံရနိုင်ပါသည်။

ဤပုဒ်မကို ကျူးလွန်သည်ဟု တရားရုံးက ဖေယျာဖြိုးကို စီရင်ချက်ချခဲ့သည်။

ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ပုဒ်မ 212 ကို ချိုးဖောက်ပြီး ရာဇဝတ်သားကို ပုန်းအောင်းခွင့်ပေးခြင်း- ပြစ်မှု ကျူးလွန်ပြီးတိုင်း၊ သူ သို့မဟုတ် သူမသိသည့် သို့မဟုတ် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူက ယုံကြည်နိုင်သည့် လူတစ်ဦးကို ပုန်းအောင်းခွင့်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် ဖုံးကွယ်ပေးခြင်း ပြုသူတိုင်းသည် ပုန်းအောင်းခွင့် သူ သို့မဟုတ် သူမ သိသည့် သို့မဟုတ် ယုံကြည်သည့် ပြစ်မှုက မှားယွင်းခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ နေက်ထပ် အချက်အလက်ပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အဆိုပါ ပြစ်မှု၏ စုံစမ်းရေးကော်မရှင် သက်သေများကို ပျောက်ကွယ်စေသည်၊ သူ သို့မဟုတ် သူမ သိသည့် သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ထားသည်မှာ သေဒဏ်ကျခံနိုင်ရသည်ဟု ယုံကြည်ပါက၊ ငါးနှစ်အထိ တိုးချဲ့နိုင်သည့် သတ်မှတ်ချက်အတွက် ဖော်ပြချက်နှစ်ခုလုံးဖြင့် အပြစ်ပေးခဲ့ရပြီး ဒဏ်ငွေလည်း ကျခံရနိုင်ပါသည်။

75 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 15 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

ညီဖြစ်သူကို ဖုံးကွယ်ရန်ကူညီခြင်းနှင့် ကရင်ပြည်နယ် ဘားအံတွင် ပုန်းကွယ်ရန် ကူညီပေးမှုနှင့် ဆက်စပ်၍ အောင်ဝင်းထွန်းအပေါ် ဤတရားစွဲဆိုချက်ကို တရားရုံးက အတည်ပြုခဲ့ပြီး စီရင်ချက်ချခဲ့သည်။

ဦးကိုနီကို လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကြည်လင်း၊ အောင်ဝင်းဇော်နှင့် ဇေယျာဖြိုးတို့အတွက် ဤစီရင်ချက်ကို တရားရုံးက အတည်ပြုခဲ့သည်။ ကြည်လင်းနှင့် အောင်ဝင်းဇော် နှစ်ဦးလုံးသည် ဤပုဒ်မကို ကျူးလွန်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သည်ဟု စီရင်ချက်ချမှတ်ခံခဲ့ရသည်။

ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ပုဒ်မ 302(2) ကို ချိုးဖောက်ပြီး လူသတ်မှု- ကြိုတင်ကြံရွယ်မှုဖြင့် လူသတ်မှု ကျူးလွန်သူတိုင်းသည် ကြိုးဆွဲချသတ်ခံခြင်း သို့မဟုတ် ဆယ်နှစ်အထိ တိုးလာနိုင်သည့် ကြမ်းတမ်းသော ထောင်ဒဏ် ချမှတ်ခံရနိုင်ပြီး ဒဏ်ငွေပါ ချမှတ်ခံရနိုင်သည်။

တရားရုံးသည် ကြည်လင်း အငှားယာဉ်မောင်း ဦးနေဝင်းကို သေစေမှုအတွက် ဤတရားစွဲဆိုချက်ကို အတည်ပြုခဲ့သည်။

လက်နက် အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ 19(ဃ) ကို ပြောင်ပြောင်တင်းတင်းချိုးဖောက်ခြင်းဖြင့် လက်နက်များကို တရားမဝင် လက်ဝယ်ကိုင်ဆောင်ခြင်း- အောက်ပါ ပြစ်မှု တစ်မျိုးမျိုးကို ကျူးလွန်သူတိုင်း (အတိအကျပြောရသော်)-(ဃ) ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း ချိုးဖောက်ခြင်းဖြင့် လက်နက်၊ ကျည်နှင့် တပ်မတော်သုံး သိမ်းဆည်းကိရိယာများကို သယ်ဆောင်ခြင်းအားသုံးနှစ်အထိ တိုးလာနိုင်သည့် ကြမ်းတမ်းသော ထောင်ဒဏ် ချမှတ်ခံရနိုင်ပြီး ဒဏ်ငွေ သို့မဟုတ် နှစ်မျိုးလုံး ချမှတ်ခံရနိုင်သည်။

တရားရုံးသည် ကြည်လင်းအား ဤတရားစွဲဆိုချက်ကို အတည်ပြုခဲ့ပြီး စီရင်ချက်ချမှတ်ခဲ့သည်။

လက်နက် အက်ဥပဒေ ပုဒ်မ 19(စ) ကို ပြောင်ပြောင်တင်းတင်းချိုးဖောက်ခြင်းဖြင့် လက်နက်များကို တရားမဝင် လက်ဝယ်ကိုင်ဆောင်ခြင်း- အောက်ပါ ပြစ်မှု တစ်မျိုးမျိုးကို ကျူးလွန်သူတိုင်း (အတိအကျပြောရသော်)-(စ) ပုဒ်မ 14 သို့မဟုတ် ပုဒ်မ 15 ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း ချိုးဖောက်ခြင်းဖြင့် လက်နက်များ၊ ကျည် သို့မဟုတ် တပ်မတော်သုံးလက်နက်များကို သူ သို့မဟုတ် သူမ လက်ဝယ်ကိုင်ဆောင်ခြင်း သို့မဟုတ် သူ သို့မဟုတ် သူမ၏ ထိန်းချုပ်ဟု အောက်တွင်ရှိခြင်း[76] အား သုံးနှစ်အထိ တိုးလာနိုင်သည့် စည်းမျဉ်းများအတွက် အကျဉ်းကျခံခြင်း သို့မဟုတ် ဒဏ်ငွေ ကျခံရခြင်း သို့မဟုတ် နှစ်မျိုးလုံး ကျခံရနိုင်ပါသည်။

တရားရုံးသည် ကြည်လင်းအား ဤတရားစွဲဆိုချက်ကို အတည်ပြုခဲ့ပြီး စီရင်ချက်ချမှတ်ခဲ့သည်။

လွတ်နေဆဲဖြစ်သူ အောင်ဝင်းခိုင်အတွက် အတည်ပြုထားသည့် တရားစွဲဆိုချက်များ မရှိခဲ့ပါ။ ဂျူရီအဖွဲ့ဆုံးဖြတ်ချက်တွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် သူ့အတွက် စီရင်ချက် မရှိခဲ့ပါ။

C. ပြစ်မှု

တရားလိုဘက် သက်သေ အကျဉ်း

တရားလိုဘက်က သက်သေ 72 ဦးကိုခေါ်ဆိုခဲ့ပြီး၊ ရန်ကုန် နိုင်ငံတကာလေဆိပ်၏ 196 CCTV ကင်မရာများမှ ရုပ်ပုံ 70 ကို ဖော်ပြခဲ့ပြီး၊ တရားခံထံမှ သိမ်းယူထားသည့် ပစ္စည်းများကို တင်ပြဆွေးနွေးခဲ့ပြီး ၎င်းတို့ အမှုကို တင်ပြရန် တရားခံကြားတွင် တယ်လီဖုန်းမှတ်တမ်းများအပေါ် အသားပေးခဲ့သည်။[77]

ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်မှ CCTV ပုံရိပ်များနှင့်အတူ စစ်ဆေးစီရင်မှုအတွင်း ပေးထားသည့် ထွက်ဆိုချက်များအရ ကြည်လင်း၊ အောင်ဝင်းဇော်နှင့် အောင်ဝင်းခိုင်တို့သည် 2017 ခုနှစ်၊ဇန်နဝါရီလ 29 ရက်နေ့တွင် လေဆိပ်၌ ရှိခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။[78]တယ်လီဖုန်း မှတ်တမ်းများက အောင်ဝင်းဇော်၊ အောင်ဝင်းခိုင်တို့ကြား မက်ဆေ့ချ်များနှင့် ဖုန်းခေါ်ဆိုမှုများစွာကို ပြသပြီးလေဆိပ်၏ CCTV ကင်မရာများတွင် မြင်ရချိန်၌

76 Ss 14 နှင့် 15 သည် လိုင်စင်မရှိသည့် သေနတ်များ လက်ဝယ်ပြုမှုနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။

77 တရားစွဲခြင်းတွင် သက်သေ အယောက် 80 ကို အမည်ပေးခဲ့သော်လည်း 72 ဦးသာ ထွက်ဆိုခဲ့ကြသည်။

78 IBAHRI နှင့်အတူ အမှုတွဲထားသည့် 2017ခုနှစ်၊ဇူလိုင်လ21 ရက်၊ 2017ခုနှစ်၊ဇူလိုင်လ28 ရက်၊ 2017ခုနှစ်၊ဩဂုတ်လ 4ရက်၊ 2017ခုနှစ်၊ဩဂုတ်လ 25 ရက်၊ 2017ခုနှစ်၊အောက်တိုဘာလ 13 ရက်၊ 2017ခုနှစ်၊ဒီဇင်ဘာလ 15 ရက်၊ 2018ခုနှစ်၊ဇန်နဝါရီလ 25 ရက်နှင့် 2018 ခုနှစ်၊စက်တင်ဘာလ 22 ရက်လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။ 2019 ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ 15 ရက်နေ့ ဆုံးဖြတ်ချက်၊ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ သမ္မတရုံး၊ သတင်းထုတ်ပြန်ချက် အမှတ် 1/2017 ဦးကိုနီအား လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်မှု 2017 ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ 31 ရက်နေ့နှင့်ဆက်စပ်၍ www.president- office.gov.mm/en/?q=briefing-room/statements-and-releases/2017/01/31/id-7210 2019 ခုနှစ်၊မေလ 13 ရက်တွင် ဝင်ကြည့်ခဲ့သည် (‘သတင်းထုတ်ပြန်ချက်အမှတ် 1/2017’)၊ ဖြိုးသီဟချို ‘လူသတ်သမားအား လေဆိပ်သို့ လိုက်ပို့ပေးသည့် သံသယရှိသော ပူးပေါင်းလုပ်ကြံသူ’ Myanmar Now တွင် ကနဦး အစီရင်ခံထားသည့်အတိုင်း၊ 2017ခုနှစ်၊စက်တင်ဘာလ 28 ရက်https://defendlawyers.wordpress.com/2017/09/29/burma-suspected-plotter-in-ko-ni-murder-drove-assassin-to-the-airport-police 2019 ခုနှစ်၊မေလ 13 ရက်တွင် ဝင်ကြည့်ခဲ့သည်။

လူမသတ်ခင် ကြည်လင်းသည် ချက်ချင်း နေရာယူခဲ့သည်။[79] လူသတ်မှုအတွက် ငွေကြေးပံ့ပိုးသူအဖြစ် ယူဆရသည့် အောင်ဝင်းခိုင်နှင့် ဇေယျာဖြိုးတို့ 2016 ခုနှစ်၊ဒီဇင်ဘာလနှင့် 2017 ခုနှစ်၊ဇန်နဝါရီလတစ်လျှောက်လုံးတွင် အပြန်အလှန် ဖုန်းခေါ်ဆိုထားသည်များကို တယ်လီဖုန်းမှတ်တမ်းများ၌ မြင်တွေ့ရပါသည်။[80] တရားစွဲဆိုမှုလွတ်မြောက်စေရန် လူသတ်မှုဖြစ်ပြီးနောက် နစ်ရက်အကြာတွင် အောင်ဝင်းထွန်းသည် အောင်ဝင်းဇော်အား ဘားအံသို့ ကားမောင်း၍လိုက်ပို့သည်ဟု သက်သေများက ဆိုကြပါသည်။

တရားစွဲဆိုချက်အရ တရားခံများ၏ ထောင်တွင်း အတူတကွ ကျခံရဖူးမှုနှင့် တပ်မတော်၏ ယခင် အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်မှုတို့ကဲ့သို့သော ဆက်ဆံရေးများကို နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ် ရှာဖွေခဲ့သည်။ ပူးတွဲအမှုဖြင့် 2003 ခုနှစ်တွင်၊ ကြည်လင်းနှင့် အောင်ဝင်းဇော်တို့သည် ဘာသာရေး ဆင်းတုတော်များကို မှောင်ခိုရောင်းချမှုဖြင့် ဘုတလင် တရားရုံးတွင် ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ 380 ကို ချိုးဖောက်မှုဖြင့် စီရင်ချက်ချမှတ်ခံခဲ့ရပြီး မန္တလေး အိုးဘို အကျဉ်းထောင်တွင် ထောင်ဒဏ် 27 နှစ် ကျခံခဲ့ရသည်။[81] နှစ်ဦးစလုံးသည် သမ္မတ၏လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ဖြင့် 2014 တွင် ပြန်လည်လွတ်မြောက်သွားခဲ့သည်။ တရားခံများက ၎င်းတို့အချင်းချင်း အဆက်အသွယ်မရသည်မှာ နှစ်ပေါင်းများစွာရှိပြီဟု ထွက်ဆိုသော်လည်း သက်သေများထံမှ ထွက်ဆိုချက်အရ အောင်ဝင်းဇော်နှင့် ကြည်လင်းတို့က ယခင် ဖြစ်စဉ်များတွင်လည်း အတူတကွရှိခဲ့ပြီး အောင်ဝင်းခိုင်နှင့် ဇေယျာဖြိုးတို့ကြား စီးပွားရေးအရ ပုံမှန် အဆက်အသွယ်ရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။[82] လူမှုကွန်ရက်ကို စောင့်ကြည့်ရသည့် အစိုးရဝန်ထမ်းသည် လူသတ်သမားများကို ဖော်ထုတ်ပြီးနောက် အောင်ဝင်းခိုင်နှင့် အောင်ဝင်းထွန်းတို့ အတူတကွ ရိုက်ထားသည့် ဓာတ်ပုံများနှင့် အောင်ဝင်းခိုင်၊ အောင်ဝင်းထွန်း မိသားစုများနှင့် ဇေယျာဖြိုးတို့ အတူတကွ ရိုက်ထားသည့် ဓာတ်ပုံများကို တွေ့ရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။[83]

အဓိက တရားလိုသက်သေဖြစ်ပြီး ကြည်လင်းနှင့် အောင်ဝင်းဇော်တို့နှင့် ယခင် ထောင်အတူကျဖူးသူသည် ကြည်လင်းအား မဟားခင် လူသတ်ပေးပါရန် ၎င်းကိုချဉ်းကပ်ခဲ့ကြောင်းဆိုပါသည်၊ ထိုသို့ ချဉ်းကပ်သူမှာ လူသတ်မှုကွင်းစက်နှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ 2016 ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် အောင်ဝင်းဇော်သည် သူ့ထံသို့ ဖုန်းခေါ်ဆိုပြီး 'နိုင်ငံခြားသံတမန်' တစ်ဦးကို သတ်ဖြတ်ခိုင်းသော်လည်း သူက ငြင်းဆိုခဲ့ကြောင်း အောင်စိုးက ထွက်ဆိုခဲ့သည်။[84] ပထမဆုံး လူသတ်ပေးရန်အတွက် အောင်စိုးကို ချဉ်းကပ်ခဲ့ကြောင်းအပေါ် အတည်ပြုချက်အား 2017 ခုနှစ်၊ဖေဖော်ဝါရီလ 25 ရက်နေ့သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲတွင် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးက အတည်ပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။[85]

တရားစွဲဆိုမှုဖြင့် လူသတ်မှုအတွက် ရည်ရွယ်ချက်အား ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ထုတ်မရခဲ့ပါ၊ သို့သော် မေးခွန်းမေးခြင်း၏ ကောက်ကြောင်းတစ်ချက်အရ ဘာသာရေးအစွန်းရောက်မှုကို စေ့ဆော်ခြင်းဖြစ်နိုင်သည်ဟု ထင်ရပါသည်။

လက်နက် အက်ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ 19(ဃ) နှင့် (စ) အရ တရားစွဲဆိုချက်များဆိုင်ရာ သက်သေ

လက်နက်အက်ဥပဒေနှင့်အညီ တရားစွဲဆိုချက်များအတွက်၊ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး ဌာန၏ ရဲမှူးကြီးဖြစ်သည့် လက်နက်ကျွမ်းကျင်သူသည် ကိုးမီလီမီတာ ပစ္စတို၊ ယင်းကျည်ဆံများနှင့် 38 မီလီမီတာ ဆုံလည်သေနတ်ကို ပိုင်းခြားစိစစ်ခဲ့ကြောင်း ထွက်ဆိုခဲ့သည်။[86]

---

79 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ 15 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

80 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 23 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

81 ဘုတလင်မြို့နယ် တရားရုံး ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်အမှုများ 256/2003၊ 257/2003 နှင့် 258/2003။ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ s 380 အရ 'လူသားများ အသုံးပြုနေထိုင်သည့် သို့မဟုတ် ပစ္စည်းများကို ထိန်းသိမ်းရန် သုံးသည့် အဆောက်အဦ၊ တဲ၊ ယာဉ်အတွင်း' ခိုးယူမှုကို ကျူးလွန်ခြင်းသည် ခုနစ်နှစ်အထိ ပြစ်ဒဏ်နှင့်အတူ ဒဏ်ငွေပါ ပေးဆောင်ရပါသည်။ဘုတလင် မြို့နယ်သည် မုံရွာခရိုင်အတွင်း တည်ရှိပြီး စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတွင်ဖြစ်ကာ မန္တလေးအနီးတွင် ရှိသည်။ မြန်မာ့အလင်း၊ 'ရန်ငြိုး၊ ဦးကိုနီကို လုပ်ကြံမှု နောက်ကွယ်က အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ် ပြင်းထန်မှု- ရဲချုပ်'၊ အခန်း III၊ အမှတ် 316၊ 2017ခုနှစ်၊ဖေဖော်ဝါရီလ26 ရက်www.burmalibrary.org/docs23/GNLM2017-02-26-red.pdf ဝင်ကြည့်ရက် 2019ခုနှစ်၊မေလ28 ရက် ('Global New Light of Myanmar')။

82 IBAHRI နှင့်အတူ အမှုတွဲထားသည့် 2017ခုနှစ်၊စက်တင်ဘာလ 8 ရက်၊ 2018ခုနှစ်၊ဇန်နဝါရီလ 19 ရက်၊ 2018ခုနှစ်၊မတ်လ15 ရက်၊ 2018ခုနှစ်၊ဩဂုတ်လ2 ရက်၊ 2018ခုနှစ်၊ဩဂုတ်လ23 ရက် နှင့် 2019ခုနှစ်၊ဇန်နဝါရီလ17 ရက် လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာကိုလည်း ကြည့်ပါ။ IBAHRI နှင့်အတူ ဖိုင်တွဲပါ 2018ခုနှစ်၊နိုဝင်ဘာလ 30 ရက် လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ (ဇေယျာဖြိုးနှင့် သူ၏ဇနီးဖြစ်သူသည် ကုမ္ပဏီ၏ ဒါရိုက်တာများဆိုသည့် အချက်အပါအဝင် ဇေယျာဖြိုးသည် AIS ကုမ္ပဏီ၏ ပိုင်ရှင်ဖြစ်သည်ဟု သက်သေက ထွက်ဆိုခဲ့သည်)။ 'ရန်ငြိုး၊ ဦးကိုနီကို လုပ်ကြံမှု နောက်ကွယ်က အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ် ပြင်းထန်မှု- ရဲချုပ်' http://www.president-office.gov.mm/en/?q=issues/national- security/id-7337 ဝင်ကြည့်ရက် 2019 ခုနှစ် မေလ 13 ရက် ('သမ္မတရုံး၏ ထုတ်ပြန်ချက်') ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

83 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 10 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။ 2018 ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ 23 ရက် အစီရင်ခံစာကို လည်း ကြည့်ပါ။

84 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 29 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

85 The Global New Light of Myanmar၊ n 81 အထက်ကို ကြည့်ပါ။ သမ္မတရုံးသည်လည်း တူညီသော အချက်အလက်ကို အစီရင်ခံခဲ့ပါသည်။ သမ္မတရုံး၏ ထုတ်ပြန်ချက်ကိုလည်း ကြည့်ပါ၊ n 82 အထက်ကို ကြည့်ပါ။ တရားခံရှေ့နေသည် အဆိုပါ တွေ့ဆုံမှု၏ ဖြစ်တည်မှုကို မငြင်းဆိုခဲ့ပါ။

အခင်းဖြစ်သည့်နေရာတွင် တွေ့ရှိသည့် ကျည်များကို ကြည်လင်း ကိုင်ဆောင်ခဲ့သည့် သေနတ်များအပြင် ၎င်းကို ဖမ်းမိချိန်တွင် သူ၏ လက်ချောင်းထိပ်ရှိ သေနတ်အမှုန်များဖြင့် ယှဉ်တွဲကြည့်ခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။[87]

တရားခံရှေ့နေများ အနှစ်ချုပ်

တရားခံနှင့် CCTV ဗီဒီယိုကို အတူတကွပြပြီး သက်သေအဖြစ် ဝန်ခံစေခဲ့သည့် ပုံများ၏ ရင်းမြစ်များ အပါအဝင် တရားလို၏ သက်သေကို အားကိုးနိုင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ တရားခံရှေ့နေက မေးခွန်းထုတ်ခဲ့ပြီး၊[88]တရားခံ၏ အိမ်များနှင့် ၎င်းတို့၏ ရုံးခန်းများတွင် ရှာဖွေစီးနင်းမှု ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်း၏ တရားဝင်မှုကို စောဒကတက်ကာ[89]တရားခံတစ်ဦးကမျှ ဦးကိုနီနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ ရင်းနှီးခြင်းမရှိသောကြောင့် သတ်ရန် ဆန္ဒမရှိနိုင်သည်ဟု မှတ်ချက်ပေးပြီး အလေးအနက်ပြောသွားခဲ့ပါသည်။[90]

ဦးကိုနီအား သတ်ပေးရန် ခြိမ်းခြောက်အကျပ်ကိုင်ခံခဲ့ရကြောင်း ကြည်လင်းက ထုတ်ဖော်ပြောပြခဲ့ပြီး တရားခံဘက်တော်သာများက သူသည် ဦးနေဝင်းကို ပစ်သတ်ရန် မရည်ရွယ်ခဲ့ကြောင်း ပစ်ခတ်ခဲ့ခြင်းမရှိကြောင်း ငြင်းဆိုခဲ့သည်။[91]လူသတ်မှုဖြစ်သည့် နေ့တွင် ဇေယျာဖြိုးသည် လေဆိပ်တွင် ရှိမနေဘဲ သက်သေများ၏ ထွက်ဆိုချက်အရ ဇေယျာဖြိုးသည် 2016 တွင် ကျန်းမာရေးချို့တဲ့နေပြီး စီးပွားရေး အလုပ်များကိုပင် မလုပ်နိုင်ကြောင်းနှင့် ယင်းက ပေးလိုက်သည့် ငွေအားလုံးသည် ပြန်လည်ရရှိရန်သာဖြစ်ပြီး သူ့ကုမ္ပဏီ၏ လုပ်ငန်းအတွက်သာ အသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။[92]

အောင်ဝင်းခိုင်၏ အကူအညီဖြင့် သူ့သား၏ လေယာဉ်မှူးအလုပ်ရဖို့ ကြိုးစားရန် လေဆိပ်သို့ ရောက်နေခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု အခြား သက်သေများနှင့်အတူ အောင်ဝင်းဇော်က ထွက်ဆိုခဲ့ပါသည်။ တရားခံရှေ့နေက အခင်းမဖြစ်ပွားမီ တရားခံများ ချက်ချင်း ဆက်သွယ်နေကြောင်းကို CCTV ဗီဒီယိုပေါ်တွင် မြင်ရသော်လည်း ၎င်းတို့၏ ပြန်လှန်ပြောဆိုမှုများကို မည်သူကမျှ မဖော်ပြနိုင်ခဲ့ကြောင်း ငြင်းဆိုခဲ့သည်။[93]နောက်ဆုံးအနေဖြင့်၊ ဦးအောင်ခိုင်သည် အောင်ဝင်းထွန်းအနေဖြင့် လူသတ်မှုနှင့် ဆက်စပ်ကြောင်း သက်သေမရှိ သို့မဟုတ် လူသတ်မှုဖြစ်ပြီးနောက် သီးခြား ဖြစ်ရပ်များနှင့် ပတ်သက်မှုမရှိဟု ဆိုပါသည်။[94]

IV. တွေ့ရှိချက်များ – တရားမျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းနှင့် တရားနည်းလမ်းအတိုင်း ဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ အမှုထားစရာကိစ္စရပ်များ

A. အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များနှင့် စိတ်ကူးပေါက်သလို ထိန်းသိမ်းထားခြင်းမရှိရ – တာဝန်ရှိသော အာဏာပိုင်မရောက်မီ တရားခံကို ခေါ်ဆောင်လာရန် ပျက်ကွက်ခြင်း

စစ်ဆေးစီရင်စဉ် တရားခံများ၏ ထွက်ဆိုချက်များက ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် စိတ်ကူးပေါက်သလို ထိန်းသိမ်းထားမခံရရေးအား ချိုးဖောက်ခံရနိုင်ခြေနှင့် ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်မှုများကို မြင့်တက်စေခဲ့ပါသည်။ အောင်ဝင်းဇော်သည် 2017 ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ 30 ရက် ညပိုင်းတွင်အဖမ်းခံရချိန်၌

86 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ 15 ရက်နေ့ စုံစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

87 *Ibid*။

88 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018ခုနှစ်၊မတ်လ16 ရက် လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

89 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ 1 ရက်နှင့် 2017 ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ 20 ရက် လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေအရ၊ ရှာဖွေရန်နေရာအတွင်း မည်သူမဆိုသည် ဝရမ်းထုတ်မှုဖြင့် ဝင်ရောက်လာခြင်းကို ခွင့်ပြုရနိုင်ပါသည်။ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကိုဥပဒေ s 102 ကို ကြည့်ပါ။

90 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 30 ရက်နေ့ စုံစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

91 ကြားနာစစ်ဆေးပြီးနောက် 2018 ခုနှစ်၊ဖေဖော်ဝါရီလ 2 ရက်တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် ဧရာဝတီဆောင်းပါးတွင် ဤအချက်ကို ထပ်ဆောင်းပြောဆိုခဲ့သည့် ဦးကျော်ကျော်ထိုက်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုကို ထည့်သွင်းခဲ့သည်။'ရှေ့နေကတော့၊ ဦးကိုနီကိုသတ်ဖို့ သေနတ်သမားက ခြိမ်းခြောက် အကျပ်ကိုင်ခံခဲ့ရဟုဆို' ကို ကြည့်ပါ (ဧရာဝတီ၊ 2018ခုနှစ်၊ဖေဖော်ဝါရီလ2 ရက်) www.irrawaddy.com/news/gunman-blackmailed-killing-u-ko-ni-lawyer-says.html ဝင်ကြည့်ရက် 2019 ခုနှစ်၊ မေလ 13 ရက်။ IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ 15 ရက်နှင့် 2018 ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ 23 ရက် လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာများကိုလည်း ကြည့်ပါ။

92 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ် မေလ 25 ရက်နှင့် 2019 ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ 17 ရက် လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။ တင်ထက်ပိုင်၊ 'သံသယရှိသူ၏ ချမ်းသာမှုက ကိုနီအသတ်ခံရမှု စစ်ဆေးရာတွင် အဓိကအချက်ကို အတည်ပြုနိုင်ဟု ရှေ့နေကပြော' (ဧရာဝတီ၊ 2017 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ 22 ရက်) www.irrawaddy.com/news/lawyer-says-suspects-wealth-prove-key-ko-ni-murder-trial.html ဝင်ကြည့်ရက် 2019 ခုနှစ်၊ မေလ 13 ရက်။

93 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ 15 ရက်နေ့ စုံစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

94 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 16 ရက်နေ့ စုံစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

ရဲများက သူ့အား ဖမ်းဆီးရက်၏ တရားဝင်ရက်ကို2017 ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ 3 ရက် ဟု ချရေးပြီး သူ့အား ဖမ်းဆီးရန် ဝရမ်းကို 2017 ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ 6 ရက်တွင်သာ တောင်းဆိုခဲ့သည်ဟု အောင်ဝင်းဇော်က ထွက်ဆိုခဲ့ပါသည်။[95]အောင်သပြေသို့ သူရောက်ရှိပြီးနောက် တစ်ပတ်အကြာမှ တရားသူကြီးကို တွေ့မြင်ရပြီး ယင်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ဥပဒေကို ချိုးဖောက်ရာရောက်သည်ဟု အောင်ဝင်းထွန်းကဆိုပါသည်။ အလားတူပင်၊ ဇေယျာဖြိုးသည်လည်း အောင်သပြေသို့ ခေါ်ဆောင်သွားခံရပြီး ဖမ်းဆီးပြီးနောက် သုံးရက်အကြာမှသာ ဝရမ်းကို တောင်းဆိုကြကာ ဖမ်းဆီးရာတွင် ဦးခေါင်းအဝတ်အနက်ပတ်၍ ခေါ်ဆောင်ခဲ့သည်ဟု ထွက်ဆိုခဲ့သည်။[96]လူသုံးဦးလုံးသည် နိုင်ငံတော်[97]နှင့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများအရ တရားဝင်ကာလထက် ပိုကြာသည့် ထိန်းသိမ်းမှုအတွက် အတည်ပြုချက်မရှိဘဲ ထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရပါသည်။ ယင်းအချိန်အတွင်း မေးခွန်းများ ပုံမှန်အမေးခံခဲ့ရသည်ဟု တရားခံများကဆိုပြီး ယင်းမှာ တရားခံများအား ဝန်ခံလာရန် အသုံးပြုသည့် တရားဝင်ခွင့်ပြုချက်မရှိသော ထိန်းချုပ်မှုအဖြစ် ယူဆရပါသည်။

ထို့အပြင်၊ နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ ထိန်းသိမ်းခြင်းအား ခြွင်းချက် အခြေအနေများတွင်သာ အသုံးပြုရန်ဖြစ်လင့်ကစား အောင်ဝင်းထွန်း တစ်ဦးတည်းသာ အာမခံ[98]ဖြင့် တရားစီရင်ခြင်းများအတွင်း လွှတ်ပေးခံရပြီး ယင်းမှာ သူ့အား တရားစွဲဆိုချက်ကို 2018 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ22 ရက်တွင် အတည်ပြုပြီးနောက်တွင်သာ ဖြစ်ပါသည်။ လေ့လာသူ၏ သိနားလည်သမျှ၊ အောင်ဝင်းထွန်းသည် အာမခံချက်ပေးနိုင်သော ကျူးလွန်မှုကို အမြဲတမ်း အမှုလာရောက်ရင်ဆိုင်သော်လည်း ၎င်းမှာ တရားစီရင်ခြင်းများအတွင်း ပြုလုပ်သည့် တစ်ခုတည်းသော အာမခံကို အသုံးချမှုဖြစ်သည်။ ရဲဌာန၏ ထိန်းသိမ်းခံနေရသော အခြားသုံးဦးသည် ဥပဒေအရချမှတ်သည့် သေဒဏ် ဖြစ်စေလောက်သည့် အာမခံမရနိုင်သော ကျူးလွန်မှုဖြင့် တရားစွဲဆိုခံထားရသည်။ သို့သော်၊ တရားခံသည် တည်ရှိပြီးဖြစ်သည့် ပြစ်မှုကို ကျူးလွန်ကြောင်း 'ယုံကြည်ခြင်းအတွက် သင့်လျော်သော အခြေအမြစ်များ' ရှိသည့် သေဒဏ် အမှုများမှလွဲ၍ ပြစ်မှုကို မည်ကဲ့သို့ ခွဲခြားသည်ဖြစ်စေ အာမခံလျှောက်ထားခြင်းအား ပြုလုပ်နိုင်သည်။[99]တရားစီရင်ခြင်းများ၏ ရလဒ်များ ဆိုင်းငံ့နေချိန်တွင် ၎င်းတို့သည် နှစ်နှစ်ကျော်ကြာ ထိန်းသိမ်းထားခံခဲ့ရသည်။ ယင်းအချိန်အား ၎င်းတို့၏ ထောင်ဒဏ်တွင် အခြေခံအားဖြင့် ထည့်ပေါင်းခဲ့သည်။ အာဏာရှင်ဆန်မှု၊ စဉ်ဆက်မပြတ် ထိန်းသိမ်းမှုသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု ဖြစ်နိုင်ခြေကို တိုးလာစေပြီး တရားခံ၏ အပြစ်ကင်းစင်ကြောင်း ယူဆခံရပိုင်ခွင့်ကို ကဖျက်ယဖျက်လုပ်ရာ ရောက်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ

UDHR ၏ ပိုဒ်ခွဲ 3 တွင် ဖော်ပြချက်- 'လူတိုင်းတွင် ရှင်သန်နေထိုင်ခွင့်၊ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် လူတစ်ယောက်၏ လုံခြုံမှု ရှိပါသည်။' ပိုဒ်ခွဲ 9 သည် ထင်တိုင်းကြဲသော ဖမ်းဆီးမှုများနှင့် ထိန်းသိမ်းမှုများကို တားမြစ်ပါသည်။[100]ဤအခွင့်အရေးများကို အသေးစိတ်ရှင်းပြရာတွင်၊ ICCPR ၏ ပိုဒ်ခွဲ 9 က ဖော်ပြသည်မှာ- 'မည်သူကမျှ ထင်တိုင်းကြဲသော ဖမ်းဆီးမှု သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းမှုကို မခံရပါ သို့မဟုတ် ဥပဒေက ချမှတ်ထားသည့် ကျင့်ထုံးများနှင့်ညီသည့် ဖြစ်ရပ်မှလွဲ၍ သူ သို့မဟုတ် သူမ၏ လွတ်လပ်ခွင့်ကို ပိတ်ပင်မခံရသင့်ပါ။' အထူးသဖြင့်၊ ပိုဒ်ခွဲ 9(3) အရ၊ ထိန်းသိမ်းခြင်းသည် တရားစီရင်ချက် စောင့်ဆိုင်းနေသည့် လူများအတွက် အထွေထွေစည်းမျဉ်း မဟုတ်ရ[101]ဘဲ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားစွဲဆိုချက်များဖြင့် ဖမ်းဆီး သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်း ခံရသူတိုင်းအား တရားသူကြီး သို့မဟုတ် တရားစီရင်ခွင့် အာဏာရှိသည့် အခြား အရာရှိ မတိုင်မီ ချက်ချင်း ခေါ်ဆောင်လာပြီးသင့်လျော်သော အချိန်တွင်

95 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 2 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

96 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 25 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

97 ဖွဲ့စည်းပုံ၏ ပိုဒ်ခွဲ 21(ခ) အရ၊ တရားသူကြီးထံမှ အမိန့်မပါဘဲ မည်သူကိုမျှ 24 နာရီထက် ကြာအောင် ထိန်းသိမ်းခြင်း မပြုရပါ။

98 သူသည် မြန်မာကျပ်ငွေ သန်း 50 (£24,450) ပေးဆောင်ခဲ့ပြီး အာမခံပေးသူနှစ်ဦးရှိကာ နောက်ပိုင်း ကြားနာစစ်ဆေးမှုအားလုံးကို တက်ရောက်ရန် ကတိပေးခဲ့သည်။ ရည်ညွှန်း၊ 'ကိုနီ၏ လုပ်ကြံမှု စစ်ဆေးချက်တွင် ပူးတွဲပူးပေါင်းကြံစည်သူဟု ယူဆရသူ အာမခံဖြင့်လွတ်' (DVB၊ 2018 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 22 ရက်) http://english.dvb.no/news/alleged-co-conspirator-ko-ni-assassination-granted-bail/79870 ဝင်ကြည့်ရက် 2019 ခုနှစ်၊ မေလ 14 ရက်။

99 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဥပဒေ၊ လုပ်ငန်းစဉ် II ကို ကြည့်ပါ။ s 201 သည် အာမခံနိုင်သော ပြစ်မှု ဖြစ်သော်လည်း၊ ဇေယျာဖြိုးသည် ဤပုဒ်မကို ချိုးဖောက်ခြင်းအတွက် တရားဝင် တရားစွဲဆိုခံရခြင်းမရှိခဲ့ဘဲ ဂျူရီအဖွဲ့၏ဆုံးဖြတ်ချက် ကြားနာချိန်တွင်သာ ယင်းပုဒ်မကို ချိုးဖောက်၍ အပြစ်ရှိကြောင်း သိရှိခဲ့ရသည်။ ကိုဥပဒေ ၏ S 497(1) အရ အာမခံမရနိုင်သော ပြစ်မှုဖြင့် စွပ်စွဲခံရသူသည် အာမခံဖြင့် လွတ်နိုင်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

100 မည်သူကမျှ ထင်တိုင်းကြဲသော ဖမ်းဆီးမှု၊ ထိန်းသိမ်းမှုကို သို့မဟုတ် ပြည်နှင်ဒဏ်ပေးမှု မခံရပါ။

101 *Cagas et al နှင့် ဖိလစ်ပိုင်၊* ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ ဆက်သွယ်ရေးအမှတ် 788/1997၊ ကုလသမဂ္ဂ စာတမ်း CCPR/C/73/D/788/1997၊ စာပိုဒ် 7.4 (2001)၊ *Smanster v ဘီလာရုစ်၊* ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ ဆက်သွယ်ရေးအမှတ် 1178/2003၊ ကုလသမဂ္ဂ စာတမ်း CCPR/C/94/D/1178/2003၊ စာပိုဒ် 10.3 (2008) (စီရင်ချက်ကို စောင့်နေသူများသည် ထိန်းသိမ်းခြင့်မခံရပါဆိုသည့် အထွေထွေစည်းမျဉ်း ခြွင်းချက်ကို ရှင်းချက်ထုတ်ရန်၊ နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် ဆက်လက်၍ ထိန်းသိမ်းမှုကို ရှင်ချက်ထုတ်မည့် စိုးရိမ်မှုများနှင့် အဆိုပါ စိုးရိမ်မှုများက အာမခံသတ်မှတ်ချက်များ သို့မဟုတ် အခြားလွှတ်ပေးရန် တင်းကျပ်သော သတ်မှတ်ချက်များကို ဖြေရှင်းမရနိုင်သည့် အကြောင်းရင်းအား လုံလောက်စွာ ဖော်ပြရပါမည်) ကိုကြည့်ပါ။

စစ်ဆေးရမည် သို့မဟုတ် လွှတ်ပေးရမည်။[102]စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းမတိုင်မီ ထိန်းသိမ်းခြင်းအား တရားခံဟုစွပ်စွဲခံရသူသည် 'ထွက်ပြေးနိုင်သည့် သို့မဟုတ် သက်သေကို ဖျက်ဆီးနိုင်သည့်၊ သက်သေထွက်ဆိုများကို လွှမ်းမိုးနိုင် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်ပါတီ၏ တရားစီရင်မှုနယ်မြေမှ ထွက်ပြေးနိုင်သည့်' အခြေအနေကဲ့သို့သော ခြွင်းချက် အခြေအနေများတွင်သာ အသုံးပြုရပါမည်။[103]အထူးသဖြင့်၊ စစ်ဆေးစီရင်မှုမတိုင်မီ ထိန်းသိမ်းခြင်းအတွက် အလားတူ အခြေအနေများ ရှိ မရှိကို တရားရုံးက စစ်ဆေးရပါမည်။[104]လွတ်လပ်ခွင့်ကို ပိတ်ပင်ခံထားရသည့် လူအားလုံးသည် လူသားဆန်မှုဖြင့် ပြုမူဆက်ဆံခံရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏ ရှိရင်းစွဲ ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားခံရပါမည်။[105]

လွတ်လပ်ခွင့်ကို ထင်တိုင်းကြဲ အာဏာရှင်ဆန်စွာ ချိုးဖောက်ခြင်းသည် က တရားခံအတွက် မသေချာမှုကို ပိုဆိုးရွားစေသောကြောင့် 'အပြစ်ရှိကြောင်း အတည်မပြုမချင်း အပြစ်ကင်းစင်သည်ဟု ယူဆရန်' အခွင့်အရေးကို နောက်ထပ် ချိုးဖောက်ပါသည်၊[106]

ပြည်တွင်းဥပဒေ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံသည်လည်း လွတ်လပ်ပိုင်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုပါသည်။[107]တရားသူကြီး၏ ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ မည်သူကိုမျှ 24 နာရီထက်ပို၍ ထိန်းသိမ်းခြင်း မပြုရန်မှာ ရှင်းလင်းပါသည်။[108]ဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် ဖမ်းဆီးခြင်းအတွက် အခြေအမြစ်များသည် ဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီရပါမည်။[109]တရားခံသည် သူ သို့မဟုတ် သူမအနေဖြင့် ခုနစ်နှစ်အောက်လျော့သော ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည့် ပြစ်ဒဏ်ကို ရင်ဆိုင်ရပါက 15 ရက်ကြာအောင်၊ သို့မဟုတ် ခုနစ်နှစ် သို့မဟုတ် ထို့ထက်ပိုသောနှစ်များဖြင့် အပြစ်ပေးခံရပါက ရက် 30 ကြာအောင် ရဲစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုအတောအတွင်း အချုပ်ထဲတွင်သာ အမှုမစစ်ဆေးမီ ချုပ်ထားခံရမည်ဖြစ်ပါသည်။[110]စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းအဆင့်အတွင်း အဆိုပါ ကာလများကို ကျော်လွန်၍ တရားခံ၏ ထိန်းသိမ်းခံရမှုအား 15 ရက် သို့မဟုတ် ရက် 30 ကာလ၏ အဆုံးတွင် တရားသူကြီးက ပြန်လည်စိစစ်ပြီး ဆုံးဖြတ်ရပါမည်။ တရားသူကြီးသည် တရားခံအား ထိန်းသိမ်းခြင်းအတွက် အမိန့်ထုတ်ရန် မလိုအပ်ဘဲတရားခံအတွက် လုံလောက်သာ သက်သေ 'မြင့်တက်လာ[သည့်] သံသယ' ရှိချိန်တွင်သာ ထိုသို့ ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ပြီး နောက်ဆက်တွဲ သက်သေပစ္စည်းများအား ထိန်းသိမ်းခြင်းဖြင့် ရယူသွားနိုင်သည်။[111]အာမခံဖြင့်လွတ်ရန်မှာအခွင့်အရေးဖြစ်သည်။[112]ဥပဒေအရာရှိများ သည် တရားခံ၏ ထိန်းသိမ်းခံရမှုအတွက် တောင်းဆိုချက်များကို စေ့စေ့စပ်စပ်ကြည့်ရှုရန် တာဝန်ရှိပါသည်။[113]မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့၏ စည်းမျဉ်းဥပဒေ အရ ထိန်းသိမ်းမှုသည် ဖမ်းဆီးခြင်းမခံရသင့်သူအား မလိုအပ်ဘဲ ထိန်းသိမ်းခြင်း သို့မဟုတ် မှန်ကန်သော အခွင့်အာဏာများမတိုင်မီ လူတစ်ဦးကို ခေါ်ဆောင်လာရန် ပျက်ကွက်ခြင်းသည် ပြစ်မှုတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။[114]

---

102 ရှည်ကြာသော ထိန်းသိမ်းခြင်း၏ လိုအပ်ချက်အနေဖြင့် ရှင်းလင်းချက်မပေးဘဲ တရားဝင် ပံ့ပိုးပေးထားသည့် အချိန်ပိုဖြင့် လူတစ်ဦးကို ထိန်းသိမ်းချိန်တွင် ထင်တိုင်းကြဲသော ထိန်းသိမ်းမှုကို တားမြစ်ချက်အား ချိုးဖောက်ပါသည်။ *Bolanos နှင့် အီကွေဒေါ်*၊ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ ဆက်သွယ်ရေးအမှတ် 238/1987၊ ကုလသမဂ္ဂစာတမ်း CCPR/C/36/D/238/1987၊ စာပိုဒ် 8.3 နှင့် 9 (1989)။

103 Hill and Hill နှင့် စပိန်၊ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ ဆက်သွယ်ရေးအမှတ် 526/1993၊ ကုလသမဂ္ဂစာတမ်း CCPR/C/59/D/526/1993၊ စာပိုဒ် 12.3 (1997)၊ Kulov နှင့် ကာဂျစ္စတန်၊ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ ဆက်သွယ်ရေးအမှတ် 1369/2005၊ ကုလသမဂ္ဂစာတမ်းကိုလည်း ကြည့်ပါ CCPR/C/99/D/1369/2005၊ စာပိုဒ် 8.3 (2010) (လွတ်လပ်ခွင့်အရ ထိန်းသိမ်းရန် ချုပ်ခွင့်သည် တရားဝင်၊ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်ပြီး ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားမှု၊ သက်သေကို နှောင့်ယှက်မှု သို့မဟုတ် ရာဇဝတ်မှု ထပ်တလဲလဲဖြစ်ခြင်းကို တားဆီးခြင်း ကဲ့သို့သော အခြေအနေအားလုံးတွင် လိုအပ်ချက်ဖြစ်ရန် လိုပါသည်)၊ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ အထွေထွေ မှတ်ချက်အမှတ် 35၊ ပိုဒ်ခွဲ 9 – လွတ်လပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် လူတစ်ဦး၏ လုံခြုံရေး၊ ကုလသမဂ္ဂစာတမ်း CCPR/C/GC/35၊ စာပိုဒ် 38 (2014) ('အထွေထွေ မှတ်ချက် အမှတ် 35')။

104 *Ibid*၊ အထွေထွေ မှတ်ချက် အမှတ် 35 ရှိ။

105 ICCPR၊ ပိုဒ်ခွဲ 10(1)။ ထိန်းသိမ်းမှု သို့မဟုတ် အကျဉ်းချမှုပုံစံအားလုံးမှ လူသားအားလုံးကို ကာကွယ်ခြင်းအတွက် နည်းဥပဒေများစုများ GA Res 43/173၊ 9 ရက် ဒီဇင်ဘာလ 1988 ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

106 ICCPR၊ ပိုဒ်ခွဲ 14(2)၊ UDHR၊ n 64 အထက်ရှိ၊ ပိုဒ်ခွဲ 11(1)၊ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ အထွေထွေ မှတ်ချက်အမှတ် 32- ပိုဒ်ခွဲ 14 – တရားရုံးနှင့် ခုံအဖွဲ့မတိုင်မီ တန်းတူညီစွာရှိခွင့်နှင့် မျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခွင့်၊ ကုလသမဂ္ဂစာတမ်း CCPR/C.GC/32၊ စာပိုဒ် 39 (2007) ('အထွေထွေ မှတ်ချက် အမှတ် 32')။

107 ပိုဒ်ခွဲ 21(ခ)၊ 353 နှင့် 376။

108 ပိုဒ်ခွဲs 21(ခ)၊ 376၊ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဥပဒေ ss 61၊ 100 နှင့် 167။ ရဲလက်စွဲ၊ စာပိုဒ် 1353 နှင့် 1361 ကိုလည်း ကြည့်ပါ ('အကျင့်ပျက်ခြစားမှု သို့မဟုတ် လူတစ်ဦးအား သံသယရှိယုံဖြင့် ဖမ်းဆီးမှုသည် ဥပဒေချိုးဖောက်ရာရောက်ပါသည်')၊ ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်၏ ရုံးခန်း၊ ဥပဒေအရာရှိများအတွက် မျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခြင်း လမ်းညွှန်စာအုပ်2018ခုနှစ်၊ဖေဖော်ဝါရီလ၊ စာပိုဒ် 22 (ယင်းမှာ 'အရေးကြီးသော အကာအကွယ်' ဖြစ်သည်) www.oag.gov.mm 2019 ခုနှစ်၊မေလ 28 ရက်တွင် ဝင်ကြည့်ခဲ့သည် ('မျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခြင်း လမ်းညွှန်စာအုပ်')။

109 ဗိုလ်စံလင်းနှင့် ရဲမင်းကြီးနှင့် တစ်ဦး (1948) BLR (SC) 372။

110 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဥပဒေ s 167(2)၊ တရားရုံးများလက်စွဲ စာပိုဒ် 410 (တရားမဝင် ထိန်းသိမ်းခြင်းသည် 'ထပ်တလဲလဲ' ဖြစ်နေပါသည်)။

111 *Ibid*၊ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဥပဒေ ss 167(2) နှင့် 344။

112 ရဲလက်စွဲစာပိုဒ် 1785။

113 ပြည်ထောင်စုဥပဒေ၏ ရှေ့နေချုပ် 2010၊ s 36(ဆ)။

114 Ss 17(က) နှင့် (ဆ)။ ရဲလက်စွဲစာပိုဒ် 1380 (ဖမ်းဆီးထားစဉ် ဝရမ်းမရှိသေးသူများကို အကြမ်းဖက်သည့် အရာရှိသည် ထောင်ဒဏ်ကျခံရမည်ဖြစ်သည်၊ သို့ရာတွင် 'ခုခံနိုင်စွမ်းမရှိသော အကျဉ်းသားကို ရက်စက်စွာ ပြုမူဆက်ဆံခြင်းသည် မည်သည့်နည်းလမ်းဖြင့် လျှော့ချမရနိုင်သည့် ဂုဏ်သိက္ခာကင်းမဲ့သော လုပ်ရပ်ဖြစ်သည် ဟုလည်း ဖော်ပြထားသည့်') ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

B. ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ လူမဆန်မှုနှင့် သိက္ခာကျစေသော ဆက်ဆံပြောဆိုမှုကို တားမြစ်ခြင်း – ဆိုးရွားသော ဆက်ဆံမှု မြောက်သည့် ရဲများ၏ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အဆိုပါ နည်းလမ်းများဖြင့် ရယူထားသည့် ထုတ်ပြန်ချက်များကို ဖယ်ချန်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်း

ရဲတပ်ဖွဲ့သည့် တရားခံအားလုံးအား မေးမြန်းစစ်ဆေးရန်အတွက် ရန်ကုန်မြို့ရှိ နာမည်ဆိုးဖြင့်ကျော်ကြားသော စုံစမ်းမေးမြန်းရေး စင်တာဖြစ်သည့် အောင်သပြေသို့ ခေါ်ဆောင်သွားခဲ့ပါသည်။[115]စွပ်စွဲခံရသည့်တရားခံအားလုံးသည် နှိပ်စက်ခံခဲ့ရကြောင်း ထွက်ဆိုသော်လည်း တရားရုံးသို့ နောက်ဆက်တွဲ စာရွက်စာတမ်း မထုတ်ပေးခဲ့ပါ။[116]မျက်လုံးစည်းထားခံရပြီး အရပ်ဝတ်လူများ၏ မေးမြန်းမှုကိုခံခဲ့ရကာ သူ၏ မိသားစု သို့မဟုတ် ရှေ့နေနှင့် ဆွေးနွေးခဲ့ရခြင်းမရှိဘဲ ထိန်းသိမ်းထားခံခဲ့ရသည်ဟု အောင်ဝင်းထွန်းက ထွက်ဆိုခဲ့ပါသည်။[117]ဇေယျာဖြိုးသည် ခြေကျင်းဝတ်ဖြင့် ထိန်းသိမ်း ထားခံရပြီး၊ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု မရှိခဲ့ကာ သူ၏ မိသားစုကပေးလိုက်သည့် အစာနှင့် ဆေးဝါးကိုထုတ်မပေးဘဲ ရဲကရေးသားထားသည့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားသည့် ထွက်ဆိုချက်ကို လက်မှတ်ထိုးရန် ဖိအားပေးခံခဲ့ရသည်။[118]ဦးခေါင်းတွင် အဝတ်နက်ကို အုပ်၍ ပထမဆုံးအကြိမ် တရားသူကြီးမတိုင်မီ တင်ပြခံခဲ့ရပြီး တရားသူကြီးက အဝတ်နက်ကို ဖယ်ရှားရန် အမိန့်ပေးမှသာ ရဲက ဖယ်ရှားပေးခဲ့ပါသည်။[119]

တရားစီရင်ခြင်းများအတွင်း တရားခံဟုဆိုသူများကို ပြုမူဆက်ဆံပုံသည် နှိပ်စက်မခံရရေးနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာဖြင့် ဆက်ဆံခံရရေးဆိုသည့် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ အားလုံးကို လက်ထိပ်ခပ်ခဲ့ပါသည်။[120]အချို့အခြေအနေများတွင်၊ တရားခံဟု စွပ်စွဲခံရသူများကို ခြေကျင်းရှည်များဖြင့် အတူတကွ ချည်နှောင်ခဲ့သည်။[121]ရှေ့နေနှစ်ဦးဖြစ်သူ ဦးကျော်ကျော်ထိုက်နှင့် ရောဘတ်ဆန်းအောင်တို့သည် ချုပ်နှောင်ခြင်းအား ကန့်ကွက်ခဲ့သော်လည်း၊ တရားသူကြီးသည် တရားခံဟုဆိုသူများသည် အန္တရာယ်ရှိသော ရာဇဝတ်သားများဖြစ်သောကြောင့် လုံခြုံရေးအကြောင်းရင်းများဖြင့် ချိန်းကြိုးချည်နှောင် သို့မဟုတ် လက်ထိပ်ခတ် ခံရမည်ဟု အခိုင်အမာဆိုသည့် ရဲများကို လိုက်လျောခဲ့ပါသည်။[122]တရားသူကြီးအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးက စည်းမျဉ်းများနှင့် မညီဘူးဆိုလျှင် ချုပ်နှောင်ခြင်းကို ဖယ်ရှားသင့်သည်ဟု ဆိုပါသည်။[123]တရားစီရင်ခြင်းများ၏ နောက်ဆုံးအဆင့်များအတွင်း၊ တရားခံဟုဆိုသူများအား လက်ထိပ်များဖြင့်သာ ခတ်ခဲ့ပါသည်။

တရားလိုအား ပံ့ပိုးရန် နေပြည်တော်ရှိ သက်သေများထံမှ ထွက်ဆိုချက်ရယူရန် နိုင်ထက်စီးနင်းပြုသော နည်းလမ်းများကို ရဲများက အသုံးပြုခဲ့သည်ဆိုသည့် စွပ်စွဲချက်များလည်း ရှိခဲ့ပါသည်။ ထွက်ဆိုချက်အား ခြိမ်းခြောက်အကျပ်ကိုင်ခြင်းဖြင့် ပြုလုပ်ထား၍ တိကျခြင်းမရှိနိုင်ပါ။ ဇေယျာဖြိုး 'ခြံဝင်း' ရှိ သက်သေခံပစ္စည်းများကို မီးရှို့ခဲ့သည်ဟု ဆိုသည့် အောင်ဝင်းခိုင်၏ လုပ်ရပ်နှင့် ပတ်သက်၍ တရားသူကြီး၏ ရှေ့တွင် ထွက်ဆိုချက်ပေးရန် ရဲများက ၎င်းတို့အား ဖိအားပေးခဲ့သည်ဟု နေပြည်တော်ရှိ ဇေယျာဖြိုး၏ 'ခြံဝင်း' တွင် အလုပ်လုပ်သော ဝန်ထမ်းများက ထွက်ဆိုခဲ့ပါသည်။[124]စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း အဆင့်အတွင်း ဒေသဆိုင်ရာ တရားသူကြီး၏ ရှေ့တွင် ထွက်ဆိုရန် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ရေးသားမထားသည့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားသော ထွက်ဆိုချက်ကို အသုံးပြုရန် ရဲများက ၎င်းတို့ကို ဖိအားပေးခဲ့သည်ဟု ထွက်ဆိုပါသည်။[125]ရဲများက ၎င်းကို သီးခြားငါးကြိမ် စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း ပြုလုပ်ခဲ့သည်ဟု နောက်ထပ်တစ်ဦးက ထွက်ဆိုပါသည်။[126]ရဲများကလည်း သက်သေများက ပြေပြစ်သော ထွက်ဆိုချက်များ ပြုလုပ်နိုင်စေရန် သက်သေများ၏ အဓိက အချက်များကို ရေးချထားရန်ဥပဒေအရာရှိက ပြောထား၍ လုပ်ရခြင်းဖြစ်ကြောင်း အခိုင်အမာဆိုပါသည်။[127]

---

115 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018ခုနှစ်၊ဇန်နဝါရီလ25 ရက်၊ 2018ခုနှစ်၊ဩဂုတ်လ 9ရက် နှင့် 2018ခုနှစ်၊စက်တင်ဘာလ 7 ရက် လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။ အောင်သပြေအတွက်၊ ရှမ်းနိုင်၊ သူသူအောင်၊ 'အနက်ရောင်ခေါင်းစွပ်များ၊ ဒူးထောက်ခြင်း၊ အိပ်ခွင့်မပေးခြင်း' ကို ကြည့်ပါ- Reuters သတင်းထောက်ထံမှ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အချုပ်အကြောင်း အသေးစိတ် ဖော်ပြချက်'၊ Reuters (လန်ဒန်၊ 2018ခုနှစ်၊ဇူလိုင်လ24 ရက်) www.reuters.com/article/us-myanmar-journalists/black-hoods-kneeling-no-sleep-reuters-reporter-details-myanmar-custody-idUSKBN1KE1PM ဝင်ကြည့်ရက် 2019ခုနှစ်၊မေလ 14 ရက်၊ Amnesty International၊ 'မြန်မာနိုင်ငံ လှုပ်ရှားသူများသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု ခံရနိုင်'၊ 2008ခုနှစ်၊စက်တင်ဘာလ16 ရက်http://www.amnesty.org/en/latest/news/2008/09/myanmar-activist-risk-torture-20080916ဝင်ကြည့်ရက် 2019ခုနှစ်၊မေလ 14 ရက် (အစိုးရဆန့်ကျင်ရေး လှုပ်ရှားသူအား ဖမ်းဆီးထားပြီး အောင်သပြေ ထိန်းသိမ်းရေး စင်တာသို့ ခေါ်ဆောင်သွားခြင်းကြောင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရနိုင်)။.

116 *Ibid*၊ လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာများ။ IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018ခုနှစ်၊ဇူလိုင်လ12 ရက် လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာများကိုလည်း ကြည့်ပါ။.

117 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 7 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။ နောက်ပိုင်းတွင်တော့ အောင်ဝင်းထွန်းသည်လည်း စခန်းတွင် ကောင်းစွာ ဆက်ဆံခံခဲ့ရသည်ဟု ဆိုပါသည်။.

118 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ 25 ရက် လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။.

119 *Ibid*။

120 တရားရုံးများလက်စွဲ စာပိုဒ် 477 သည် အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်နိုင်ခြေ သို့မဟုတ် တရားခံအား ကယ်တင်နိုင်သည့် အခြေအနေ မရှိသရွေ့ လက်ထိပ်များကို ဖယ်ရှားရန် အခိုင်အမာဆိုထားပါသည်။

121 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 24 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

122 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ 1 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

123 *Ibid*။

124 *Ibid*။ IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017ခုနှစ်၊အောက်တိုဘာလ 27 ရက် နှင့် 2017ခုနှစ်၊ဒီဇင်ဘာလ8 ရက်နှင့် 2018 ခုနှစ်၊ဩဂုတ်လ 24 ရက်လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာများကိုလည်း ကြည့်ပါ။.

125 *Ibid*၊ 2017ခုနှစ်၊ဒီဇင်ဘာလ 1 ရက်။

126 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ 8 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

နေပြည်တော်ရှိ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးဌာနသည် ၎င်းတို့၏ မူရင်း ထုတ်ပြန်ချက်များကို မှတ်တမ်းတင်ထားပြီး တရားရုံးက ဖိအားပေး ထားသည့် ထွက်ဆိုချက်များနှင့် ၎င်းတို့အား ပြန်လှန်စစ်ဆေးနိုင်ခဲ့ကြောင်း ရဲများက နောက်ထပ် ထွက်ဆိုပါသည်။ လေ့လာသူက ယင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ခဲ့သည်ကို မမြင်တွေ့ခဲ့ပါ။ ထွက်ဆိုချက်များအား ခြိမ်းခြောက်အကျပ်ကိုင်မှုဖြင့် ပေးထားခြင်း ရှိမရှိနှင့် ပတ်သက်၍ လေ့လာသူတွင် အချက်အလက် မရှိသောကြောင့် ယင်းတို့အား မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေအရ သက်သေခံပစ္စည်းများမှ ဖယ်ချန်ထားခြင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ

UDHR ၏ ပိုဒ်ခွဲအရ 1 လူသားဂုဏ်သိက္ခာရှိပိုင်ခွင့်ကို ဖော်ပြထားပြီး ပိုဒ်ခွဲ 5 အရ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် အခြားရက်စက်သော၊ လူသားမဆန်သော သိက္ခာကျဆင်းစေသော အပြုအမူ သို့မဟုတ် အပြစ်ပေးခြင်းအား တားမြစ်ထားသည်။ ဤတားမြစ်ချက်အား အခြား နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး သဘောတူညီချက်များတွင်လည်း ထပ်လောင်းပြောဆိုထားပါသည်။[128]ခေါင်းစွပ်စွပ်ခြင်း၊ ချုပ်နှောင်၍ လူအများကို တရားရုံးသို့ ခေါ်ဆောင်လာခြင်း သို့မဟုတ် တစ်နည်းအားဖြင့် ရာဇဝတ်ကောင်များဟု ယူဆစေသည့်ပုံစံဖြင့် ခေါ်ဆောင်လာခြင်းသည် ဤတားမြစ်ချက်ကို ချိုးဖောက်ရာရောက်ပါ သည်။[129]ထိန်းသိမ်းခံရသူများ သို့မဟုတ် အကျဉ်းသားများအား အနိမ့်ဆုံး ထိန်းချုပ်မှုကိုသာ အသုံးပြုရမည်ဖြစ်ပြီး တင်းကျပ်စွာ လိုအပ်ချိန် သို့မဟုတ် အကြမ်းမဖက်သော နည်းလမ်းများဖြင့် မလုံလောက်ကြောင်း ထင်ရှားပြီး မတတ်သာသော နောက်ဆုံး နည်းလမ်းဖြစ်ချိန်တွင်သာ အားသုံးခြင်းကို အသုံးပြုရမည်ဟု နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများတွင် ဖော်ပြထားသည်။[130]

ထို့အပြင်၊ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီသည် ဤအခွင့်အရေးအား လေးစားလိုက်နာပါက အကျပ်ကိုင်မှု အပါအဝင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု သို့မဟုတ် နှိပ်စက်မှု ဖြင့် ရယူထားသည့် ထွက်ဆိုချက် မှန်သမျှအား ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းများတွင် သက်သေအဖြစ်မှ ဖယ်ရှားရမည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။[131] ယင်းသည် တရားခံ သို့မဟုတ် သက်သေ ထွက်ဆိုချက်များဖြင့် ဖြောင့်ချက်ပေးခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။

ပြည်တွင်းဥပဒေ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံသည် လူသားဂုဏ်သိက္ခာရှိခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုပြီး ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ ရက်စက်မှု၊ လူသားမဆန်မှု သို့မဟုတ် 'လူသားအားလုံး ၏ ဘဝနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေး လွတ်လပ်ခွင့်ဆိုင်ရာ ထိခိုက်နစ်နာစေမှု' အားလုံးကို တားမြစ်ခြင်းဖြင့် ဂုဏ်သိက္ခာကျဆင်းစေသော အပြုအမူများကို အကြွင်းမဲ့ တားမြစ်ပါသည်။[132]ခြိမ်းခြောက်၍ အချက်အလက်ယူခြင်း သို့မဟုတ် ဖြောင့်ချက်ပေးခြင်း ရည်ရွယ်ချက်အတွက် နောက်ထပ်လူတစ်ဦးကို ဆန္ဒ အလျောက် ထိခိုက်နာကျင်စေခြင်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြစ်မှုမြောက်ပါသည်။[133]မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့၏ စည်းကမ်းဥပဒေပြုပြင်ထိန်းသိမ်းမှုသည် ထောင်သား၊ အချုပ်ကျနေသူ သို့မဟုတ် ဖမ်းချုပ်ခံထားရသူကို ဆိုးရွားစွာဆက်ဆံခြင်းအား ပြစ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ကာ ထိုပြစ်မှုအတွက် ထောင်ဒဏ် သုံးနှစ်အထိ ကျခံရနိုင်ကြောင်း ပြစ်ဒဏ်သတ်မှတ်ထား ပါသည်။[134]ဥပဒေဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများက လိုအပ်သော ဖိအားများကို အသုံးချရာတွင် 'ခြွင်းချက်ဖြစ်ပြီး လိုအပ်သော အနည်းဆုံး အတိုင်းအတာအထိ' သာ ဖြစ်ရပါမည်။[135]ရဲများက ခြိမ်းခြောက်ခြင်း သို့မဟုတ် တစ်နည်းအားဖြင့် မှားယွင်း သော ထွက်ဆိုချက်များပြုလုပ်ရန် သက်သေများကို ဆွဲဆောင်ခြင်း မပြုလုပ်နိုင်ပါ။[136]

---

127 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018ခုနှစ်မတ်လ 9 ရက် လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

128 ICCPR၊ ပိုဒ်ခွဲ 7၊ CAT၊ n 61 အထက်ကို ကြည့်ပါ။

129 ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ (HRC)၊ အထွေထွေ မှတ်ချက် အမှတ် 32၊ ပိုဒ်ခွဲ 14၊ တရားရုံးနှင့် ခုံအဖွဲ့မတိုင်မီ တန်းတူညီစွာရှိခွင့်နှင့် မျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခွင့်၊ စာပိုဒ် 30။

130 ပုံမှန် အနိမ့်ဆုံး စည်းမျဉ်းများ၊ n 63 အထက်၊ စည်းမျဉ်း 54၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး အဖွဲ့အစည်းများက အာဏာနှင့် လက်နက်များကို အသုံးပြုမှုဆိုင်ရာ အခြေခံ စည်းမျဉ်းများ၊ 1990 ခုနှစ် ဩဂုတ်လ 27 ရက် – စက်တင်ဘာလ 7 ရက်၊ နည်းဥပဒေသများ 4၊ 5 နှင့် 15၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး အဖွဲ့အစည်းများအတွက် ကျင့်ဝတ် စည်းကမ်း၊ ဒီဇင်ဘာလ 17 ရက် 1979၊ GA Res 34/169 ပိုဒ်ခွဲ 3။

131 အထွေထွေမှတ်ချက် နံပါတ် 32၊ n 129 ရှိ၊ စာပိုဒ် 6၊ 41၊ 60 ကို ကြည့်ပါ။

132 2008 ဖွဲ့စည်းပုံ ပိုဒ်ခွဲများ 44 နှင့် 353 ကို ကြည့်ပါ။

133 ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ss 330—331။

134 S 17(ဆ)။ ရဲလက်စွဲစာပိုဒ် 1380 (ဖမ်းဆီးထားစဉ် ဝရမ်းမရှိသေးသူများကို အကြမ်းဖက်သည့် အရာရှိသည် ထောင်ဒဏ်ကျခံရမည်ဖြစ်သည်၊ သို့ရာတွင် 'ခုခံနိုင်စွမ်းမရှိသော အကျဉ်းသားကို ရက်စက်စွာ ပြုမူဆက်ဆံခြင်းသည် မည်သည့်နည်းလမ်းဖြင့် လျှော့ချမရနိုင်သည့် ဂုဏ်သိက္ခာကင်းမဲ့သော လုပ်ရပ်ဖြစ်သည် ဟုလည်း ဖော်ပြထားသည့်') ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

135 ပြည်ထောင်စု ရှေ့နေချုပ်ရုံး၊ ဥပဒေအရာရှိများအတွက် မျှတသော တရားစီရင်မှု လမ်းညွှန်၊2018ခုနှစ်၊ဖေဖော်ဝါရီလ၊ စာမျက်နှာ 18။

136 မြန်မာနိုင်ငံ ရဲတပ်ဖွဲ့၏ စည်းမျဉ်းဥပဒေဆိုင်ရာ ထိန်းသိမ်းရေး၊ ဥပဒေ အမှတ် 4/95၊ တန်ခူးလဆန်း 12 ရက်၊ 1357ME၊ 1995ခုနှစ်၊ဧပြီလ 26ရက်၊ s 13။

မည်သူကမျှ ဖြောင့်ချက် ပေးရန် မလိုအပ်ကြောင်း တရားသူကြီးက ရှင်းပြရမည်ဖြစ်ပြီး ဆန္ဒအလျောက် ဖြောင့်ချက်ပေးခြင်းဟု တရားသူကြီးက ယုံကြည်မှသာ အဆိုပါ ဖြောင့်ချက်များကို မှတ်တမ်းတင်ရမည်ဖြစ်သည်။[137]တရားခံ၏ ဆန္ဒအလျောက်မဟုတ်သည့် ဖြောင့်ချက်သည် 'သက်ဆိုင်မှုမရှိ' ဘဲ လက်ခံ၍မရနိုင်ပါ၊ ထို့အပြင် တရားခံ သို့မဟုတ် သက်သေတစ်ဦးဦးက ရဲအရာရှိထံ ထွက်ဆိုသည့် ဖြောင့်ချက်အား တရားခံကို ဆန့်ကျင်သော သက်သေခံပစ္စည်းအဖြစ် အသုံးမပြုရပါ။[138]'စီရင်ချက်ချခံရသူများနှင့် ထိန်းသိမ်းထားခံရသူများကို ဥပဒေနှင့်ညီသည့် ရပိုင်ခွင့်များ ခံစားရစေရန် အကျဉ်းထောင်များ၊ အကျဉ်းစခန်းများနှင့် ရဲစခန်းများအား ၎င်း၏ တရားစီရင်မှုများအတွင်း စစ်ဆေးမှုများကို' တရားသူကြီးက နောက်ထပ် ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။[139]၎င်းတွင် ထိုလူများအား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်သော၊ ရက်စက်သော၊ လူသားမဆန်သော သို့မဟုတ် ဂုဏ်သိက္ခာကျဆင်းစေသော အပြုအမူများ မပြုလုပ်ကြောင်း သေချာစေခြင်း ပါဝင်ပါသည်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့်၊ 'အပြစ်ရှိကြောင်း မည်သည့် လက္ခဏာ' မျှ တရားခံဟုဆိုသူနှင့် မဆက်စပ်ရပါ၊ ယင်းတွင် လွှန်ကဲသော ချုပ်နှောင်မှုများ ပါဝင်ပါသည်။[140]

C. တရားမစီရင်မီ အပြစ်ကင်းသည်ဟု ယူဆခြင်းနှင့် ဆိတ်ငြိမ်နေပိုင်ခွင့်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေအောက်တွင်၊ တရားခံသည် ၎င်းအား ကျမ်းသစ္စာဖြင့် ပြန်လှန်စစ်ဆေးခြင်း ခံရနိုင်စေသည့် 'သက်သေ' အဖြစ် သူ သို့မဟုတ် သူမ၏ ကိုယ်စား သက်သေခံပစ္စည်းများကို ပေးရန် သူ သို့မဟုတ် သူမ ဆန္ဒမရှိဟု ထုတ်ပြောခြင်း ပြုလုပ်လျှင်ပင် 'တရားခံ' တစ်ဦးအဖြစ် တရားသူကြီးက သူ သို့မဟုတ် သူမထံ မေးမြန်းသည့် မေးခွန်းများကို ဖြေဆိုရန် သက်သေခုံတန်းသို့လာရောက်ရန် ဆင့်ခေါ်ခံနိုင်ရပါသည်။[141]ဆိတ်ငြိမ်နေပိုင်ခွင့်တွင် လုံးဝမပြောပိုင်ခွင့် ပါဝင်ပြီး ၎င်းအား ပြည်တွင်းဥပဒေအောက်တွင် အတည်ပြုမထားပါ။ ကြည်လင်း တစ်ဦးတည်းသာလျှင် ပြန်လှန်စစ်ဆေးခြင်း ခံရမည့် သက်သေအဖြစ် ထွက်ဆိုရန် ငြင်းဆိုခဲ့သည်၊ ယင်းအစား အထူးခုံအဖွဲ့၏ မေးခွန်းများကို သူကိုယ်တိုင် ဖြေဆိုခဲ့သည်။ တခြား တရားခံသုံးဦးသည် ရက်သတ္တပတ်ပေါင်းများစွာတွင် သက်သေများအဖြစ် ထွက်ဆိုခဲ့ပါသည်။အမှုအားလုံးတွင်၊ အထူးခုံအဖွဲ့သည် ထွက်ဆိုချက်မတိုင်မီ ပုဒ်မ 342(1) နှင့်အညီ ပြည့်စုံသော သတိပေးချက်ကို ထုတ်ပြန်ရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ခြင်းက တရားခံတစ်ဦးအဖြစ် ထွက်ဆိုရန် ကြည်လင်း၏ ဆုံးဖြတ်ချက် သို့မဟုတ် သက်သေများအဖြစ် ထွက်ဆိုရန် တခြား တရားခံများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိခဲ့နိုင်ပါသည်။ ဤသတိပေးချက်တွင် တရားရုံးသည် သက်သေအဖြစ် ထွက်ဆိုရန် တရားခံ၏ ပျက်ကွက်မှုမှ အပျက်သဘောဆောင်သော ကောက်ချက်များ ရယူနိုင်ခြင်းနှင့် တရားရုံးက သက်သေအဖြစ် ထွက်ဆိုပါက၊ သူ သို့မဟုတ် သူမပြောသည့်အရာအားလုံးအား တရားခံ သို့မဟုတ် အခြား ပူးတွဲ တရားခံများနှင့် ဆန့်ကျင်၍ အသုံးပြုသွားနိုင်ကြောင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။[142]

နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ

ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ ပြစ်မှုဖြင့် တရားစွဲဆိုခံထားရသူတိုင်းသည် 'အပြစ်ရှိသည်ဟု အတည်မပြုရသေးခင်အထိ အပြစ်ကင်းစင်သည်ဟု ယူဆပိုင်ခွင့်ရှိသည်'။[143]ICCPR ၏ ပိုဒ်ခွဲ 14(3)(ဆ) အရ၊ ရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်သူဟု စွပ်စွဲခံရသူတိုင်းသည် 'သူ ကိုယ်တိုင် ထွက်ဆိုရန် သို့မဟုတ် အပြစ်ရှိကြောင်း ဝန်ခံရန် မဖြစ်မနေနိုင်းစေခြင်း မခံရန်' အခွင့်အရေးရှိပါသည်။[144]ဤအခွင့်အရေးအား အပြစ်ကင်းစင်သည်ဟု ယူဆပိုင်ခွင့်နှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု မခံရရေးတို့နှင့် အခြေခံအားဖြင့် ချိတ်ဆက်ထားပါသည်။ ဝန်ခံလာရန် နိုင်ထက်စီးနင်းပြုခြင်း မခံရရေးပါဝင်ပြီး ဖြောင့်ချက်အားလုံးအား သက်သေခံများမှ ဖယ်ချန်ထားရမည်ဖြစ်သည်။[145]

---

137 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကျင့်ဥပဒေ s 164(3)၊ တရားရုံးများလက်စွဲ စာပိုဒ် 602။

138 သက်သေခံပစ္စည်း အက်ဥပဒေ ss 24–26။ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကျင့်ဥပဒေ s 163 ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

139 ပြည်ထောင်စု တရားစီရင်ရေး ဥပဒေ 2010၊ s 68။

140 *Ibid*၊ 15။

141 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကျင့်ဥပဒေ ss 256(2) နှင့် 342။

142 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကျင့်ဥပဒေ ss 256၊ 289(1) နှင့် 342။

143 ICCPR၊ ပိုဒ်ခွဲ 14(2)၊ UDHR၊ ပိုဒ်ခွဲ 11(1)၊ အထွေထွေမှတ်ချက် အမှတ် 32၊ စာပိုဒ် 39။

144 *Ibid*အထွေထွေမှတ်ချက် အမှတ် 32၊ စာပိုဒ် 41။

145 *Ibid*။ *Berry နှင့် ဂျမေကာ၊* ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ ဆက်သွယ်ရေးအမှတ် 330/1988၊ ကုလသမဂ္ဂစာတမ်း CCPR/C/50/D/330/1988 (1994)၊ စာပိုဒ် 11.7။

ပြည်တွင်းဥပဒေ

အပြစ်ကင်းစင်သည်ဟု ယူဆခွင့် သို့မဟုတ် ဆိတ်ငြိမ်နေပိုင်ခွင့်ကို အတည်ပြုသည့် အကြွင်းမဲ့ ပြဋ္ဌာန်းချက် မြန်မာနိုင်ငံတွင်မရှိသော်လည်း၊ အချက်အလက်အားလုံးအတွက် ဖြစ်တည်မှုဆိုင်ရာ သက်သေ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးသည် ၎င်း၏ တည်ရှိမှုကို သက်သေပြလိုသည့်ဘက်တွင် ရှိပါသည်။[146] ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်ရုံး၏ ထုတ်ပြန်သည့် မကြာသေးမီက ထွက်ရှိလာသော မျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခြင်း လမ်းညွှန်စာအုပ်သည် အပြစ်ကင်းစင်ကြောင်း ယူဆခွင့်သည် 'မျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခြင်း၏ မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အချက်' ဖြစ်ကြောင်းနှင့် တရားလိုသည် 'လက်ခံနိုင်သော သက်သေကို ကျော်လွန်၍' အပြစ်ရှိကြောင်း သက်သေပြရမည်ဟု အတည်ပြုပါသည်။[147]

ယင်း လမ်းညွှန်စာအုပ်သည် စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းအတွင်း ဆိတ်ငြိမ်နေရန်မှာ 'ကိုယ်တိုင် ပြစ်မှုကျူးလွန်ကြောင်း ထွက်ဆိုရန် အတင်းအကျပ် စေခိုင်းမခံရရေးအတွက် အရေးကြီးသော အခွင့်အရေး' ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြပါသည်။[148]မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဥပဒေ ပုဒ်မ 256(2) အရ၊ တရားသူကြီးသည် တရားခံအား သူ သို့မဟုတ် သူမကိုယ်တိုင် သက်သေထုတ်ပေးရန် ဆန္ဒရှိမရှိ မေးမြန်းရမည်ဖြစ်ပြီး တရားရုံးက ကိုယ်တိုင် သက်သေထုတ်လိုပါက သူ သို့မဟုတ် သူမအား စစ်ဆေးသွားမည်ဖြစ်ပြီး တရားခံ၏ ကိုယ်တိုင် ဆန္ဒအလျောက် ကျမ်းသစ္စာ ('သက်သေအဖြစ်') ဖြင့် ပြန်လှန်စစ်ဆေးသွားပါမည်။[149]တရားခံက ကိုယ်တိုင် သက်သေထုတ်ပေးရန် ဆန္ဒမရှိပါက၊ သူ သို့မဟုတ် သူမအား ပုဒ်မ 342(2) နှင့်အညီ တရားရုံးက 'လုပ်နည်းအတိုင်း' စစ်ဆေးသွားရပါမည်၊ သို့သော် တရားခံသည် ကျမ်းသစ္စာ မဆိုပါ။[150]တရားခံ၏ သက်သေထုတ်ပေးရန် ပျက်ကွက်မှုသည် ဥပဒေအရာရှိ၏ မှတ်ချက်တစ်ခုမျှ မဖြစ်ပေါ်စေရပါ၊ သို့သော် တရားရုံးက အပျက်သဘောဆောင်သော ကောက်နုတ်ချက်များ ရေးဆွဲရနိုင်သည်။[151]မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေသည် စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းအဆင့်အတွင်း ဖြောင့်ချက်ပေးခြင်း၏ နောက်ဆက်တွဲများကို တရားသူကြီးက တရားခံအား ရှင်းပြပေးရန်နှင့် တရားသူကြီးက တရားခံအား သူ သို့မဟုတ် သူမ ထွက်ဆိုပါက တရားခံသည့် သက်သေအားလုံးအား သူ သို့မဟုတ် သူမ သို့မဟုတ် အခြား ပူးတွဲတရားခံနှင့် ယှဉ်၍ အသုံးပြုမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။[152]တရားသူကြီးများသည် တရားခံတစ်ဦး ဆိတ်ငြိမ်နေပါက၊ သူ သို့မဟုတ် သူမနှင့်အပြိုင် ဆန့်ကျင်သော ကောက်နုတ်ချက်ချနိုင်ကြောင်းကိုလည်း သတိပေးရပါမည်။[153]

D. ထုချေခြင်းအတွက် လိုအပ်သော အာမခံချက်များ လုပ်ပိုင်ခွင့် – ထိရောက်သော တင်ပြဆွေးနွေးခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သက်သေနှင့် အမှုထားစရာကိစ္စများအတွက် တန်းတူညီသော အခွင့်အလမ်းပေးရန် ပျက်ကွက်ခြင်း

တန်းတူညီသော သက်သေရယူခွင့်

စစ်ဆေးစီရင်မှု တစ်လျှောက်၏ နောက်ထပ် ပြဿနာတစ်ခုမှာ တရားခံရှေ့နေ၏ သက်သေရယူခွင့်ဖြစ်ပါသည်။[154]တရားခံ လက်ခံရရှိသည်များမှာ မသဲကွဲဘဲ အကြိမ်များစွာ တရားခံ၏ ရှေ့နေများသည် တရားလိုက တင်ပြသည့် ပစ္စည်းများကြောင့် အံ့ဩပုံ ပေါက်ခံရပါသည်။ တရားရုံးက အဓိကကျသည့် CCTV ဗီဒီယိုကို ဖွင့်ချိန်တွင်၊ ပြဿနာများစွာ ရှိခဲ့သည်။ သူတို့က တရားခံ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ အကြံပေးရှေ့နေများ ကြည့်ရှုရန်အတွက် ကွန်ပျူတာ ဖန်သားပြင်များကို အစပိုင်းတွင် ဖွင့်မပေးခဲ့ပါ။[155]ဗီဒီယို၏ တစ်ချို့အပိုင်းများတွင် ကျော်သွားရန် တရားသူကြီး စာရေးကို ညွှန်ကြားပြီး ပုံအချို့ကို ပေါ်မလာခင် ပိတ်ခိုင်းပါသည်၊ ဗီဒီယိုကို လူတိုင်း ကြည့်ခွင့်ရှိရပါမည်။ ရှေ့နေများသည် မူရင်းဗီဒီယိုများမဟုတ်သည့် မိတ္တူများကိုသာ ရယူရန် ခွင့်ပြုခြင်းခံထားရသောကြောင့် ၎င်းမှာ ပြဿနာရှိနိုင်ပါသည်။[156]

---

146 သက်သေခံပစ္စည်း အက်ဥပဒေ ss 101–104။ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဥပဒေ ss 253(1) (အမှုတစ်ခုကိုမျှ အပြီးမသတ်ပါက တရားခံကို လွှတ်ပေးရန်)၊ 245(1) (တရားသေလွှတ်ခြင်း)၊ 258 (တရားသေလွှတ်ခြင်း) ကို ကြည့်ပါ။

147 မျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခြင်း လမ်းညွှန်စာအုပ်၊ n 108၊ စာမျက်နှာ 14။

148 *Ibid*၊ဆိတ်ငြိမ်နေပိုင်ခွင့်၊ စာမျက်နှာ 29။

149 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဥပဒေ s 342(1)(က)၊ တရားရုံးများလက်စွဲ၊ စာပိုဒ် 454(1)။

150 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဥပဒေ ss 289(2) နှင့် 342(2)(iii)။

151 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဥပဒေ s 342(1)(ဂ)၊ သက်သေခံပစ္စည်း အက်ဥပဒေ s 114 (ဖြေဆိုခြင်းမရှိသည့် တရားခံသည် ဖြေမည်ဆိုလျှင်ပင် ဖြေချင်သည့်အဖြေမရှိနိုင်ဟု တရားရုံးက ယူဆနိုင်သည်) ကို ကြည့်ပါ။

152 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဥပဒေ ss 256 နှင့် 342။

153 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဥပဒေ ss 289(1) နှင့် 342(1)(ခ)(ဂ)။

154 2017ခုနှစ်၊စက်တင်ဘာလ 1 ရက် ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းမှ ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လေဆိပ်၏ CCTV ဗီဒီယိုမှ ရိုက်ကူးထားသော ပုံများနှင့် 2017ခုနှစ်၊အောက်တိုဘာလ 20 ရက် ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းတွင် ဆွေးနွေးတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဖေယျာဖြိုး၏ နေအိမ်နှင့် လုပ်ငန်းမှ သိမ်းဆည်းထားသည့် သက်သေများမှ ပုံများနှင့် စပ်လျဉ်းသော နမူနာ။

155 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 25 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

156 *Ibid*။

လေဆိပ်၏ CCTV ကင်မရာများမှ ပုံများကို ငြင်းဆိုရန် လုံလောက်သော အချိန်မရှိခဲ့ဟု တရားခံဘက်က ပြတ်ပြတ်သားသား ထွက်ဆိုပါသည်။[157] တရားခံရှေ့နေသည် သက်သေခံပစ္စည်းအဖြစ် ရှိနှင့်ပြီးဖြစ်သည့် ပြကွက်မိတ္တူများကို ပြသရန် ခုံအဖွဲ့အား ကြိမ်ဖန်များစွာ တောင်းဆိုခဲ့ပြီး ခုံအဖွဲ့က သက်သေခံအထောက်အထားများအဖြစ် စက္ကူစာအုပ်ကြီးများကို ထုတ်ပေးပြီး တရားခံဘက်သို့ လွှဲပေးပါမည်။ ရှေ့နေများသည် စာရွက်စာတမ်းများကို ဝင်ကြည့်ခွင့်ရှိခဲ့ပြီး တရားရုံးသို့ ယူဆောင်လာရန် ပျက်ကွက်ခြင်း သို့မဟုတ် ဝင်ကြည့်ခွင့်မရှိခြင်းကြောင့် သက်သေခံအထောက်အထားများကို ကြည့်ရန် တောင်းဆိုခဲ့ရကြောင်း လေ့လာသူ သေချာမသိပါ။

တရားရုံးချုပ်ရှေ့နေက တောင်းဆိုသည့်နှစ်ရက်အစား တရားစွဲဆိုချက် အတည်ပြုမှု ကြားနာခြင်းမတိုင်မီ ငြင်းခုံမှုများကို ပြင်ဆင်ရန် တစ်ပတ် ခွင့်ပြုပေးခြင်း ကဲ့သို့သော ပြင်ဆင်ရန် တရားခံဘက်၏ အချိန်ကို စတေးစဉ် အမှုကို ရွှေ့ပြောင်းရန် တရားသူကြီးက ကြိမ်ဖန်များစွာ ကြိုးစားခဲ့သည်။[158] မည်ကဲ့သို့ နှောင့်နှေးမှုကိုမဆို အများပြည်သူက အတည်မပြုကြောင်း တရားသူကြီးက ဆိုပါသည်။

နှစ်ဖက်စလုံးက တရားရုံးတွင် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သက်သေကို မပြသခဲ့ပါ။ ရှာဖွေမှု ပုံစံများဖြင့် ဖော်ထုတ်ထားသည့် ပစ္စည်းအချို့ကို အတည်ပြုရန် သက်သေများကို မေးမြန်းသောအခါ၊ ရှေ့နေများက သက်သေများအား ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပစ္စည်းများမဟုတ်သည့် ပစ္စည်း၏ ပုံစံများ သို့မဟုတ် ရုပ်ပုံများ ကိုသာ ပြသခဲ့သည်။[159]အကြိမ်ရေများစွာ၊ မည်သည့်စာရွက်ကိုမျှ မပြဘဲ ပစ္စည်းစာရင်းကို အတည်ပြုရန် သက်သေများကို တောင်းဆိုခဲ့သည်။[160] ကြားနာစစ်ဆေးမှု တစ်ကြိမ်တွင်၊ ဦးကျော်ကျော်ထိုက်သည် လူသတ်သမား၏ လက်နက်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ကျည်ဆံများအား တရားရုံးသို့ ယူဆောင်လာရန် ပျက်ကွက်မှုကို ကန့်ကွက်ခဲ့ပြီး၊ အဆိုပါ ပစ္စည်းများအရ ပြန်လှန်စစ်ဆေးရန် တရားခံဘက်၏ အခွင့်အရေးနှင့် မဆိုင်ဘဲ အဆိုပါ ပစ္စည်းများကို တရားရုံးတွင် ပြသရပါမည်။[161]ပစ္စည်းများသည် အန္တရာယ်များသောကြောင့် မတင်ပြခဲ့ခြင်းဟု တရားသူကြီးက ထုတ်ပြောပြီး ယင်းပစ္စည်းများမှာ တရား စီရင်ခြင်းများအတွက် 'အလွန်အရေးပါခြင်း' မရှိသောကြောင့် သက်သေ၏ ထွက်ဆိုချက်မှာ လုံလောက်ပါသည်ဟု ဆိုပါသည်။[162]သီးခြား ကြားနာ စစ်ဆေးမှုတွင်၊ သက်သေခံပစ္စည်းများစွာအား ဥပဒေအရာရှိက တင်ပြခဲ့ပါသည် - ၎င်းတွင် တရားခံများ၏ အတူတကွရိုက်ထားသော Facebook ဓာတ်ပုံများနှင့် ဖေယျာဖြိုး၏ မြေအတွင်း မီးရှို့ထားသည့် သက်သေခံပစ္စည်းများဟု ယူဆရသည့် ဓာတ်ပုံများပါဝင်သော်လည်း အဆိုပါ သက်သေများ အား တရားရုံးက သက်သေခံပစ္စည်းများအဖြစ် လက်မခံခင် သက်သေ၊ တရားသူကြီး သို့မဟုတ် အတိုက်အခံ တရားရုံးချုပ်ရှေ့နေအား မပြသခဲ့ပါ။[163]

တရားရုံးချုပ်ရှေ့နေ မရနိုင်ခြင်း

တရားသူကြီးက ထိန်းသိမ်းခြင်းအား ခွင့်မပြုခင် ထိန်းသိမ်းထားသည့် တရားခံအတွက် ကုန်ဆုံးသွားသော အချိန်ကာလသည် အရေးကြီးဆုံးသော ကိစ္စရပ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ရဲအချုပ်ခန်းတွင်းရှိနေစဉ် သုံးရက်အတွင်း ရှေ့နေခေါ်ပေးရန် တောင်းဆိုမှုအား ငြင်းဆိုခံခဲ့ရကြောင်း အောင်ဝင်းထွန်းက ထွက်ဆိုခဲ့ပြီး၊ ယင်းမှာတရားခံအား နိုင်ထက်စီးနင်းပြုပြီး ခြိမ်းခြောက်အကျပ်ကိုင်ကာ ဝန်ခံလာရန် တိုက်တွန်းခြင်းဖြစ်စေသည့် အဓိကအချက်ဖြစ် သည်။[164]အခြား တရားခံများသည်လည်း တိကျသော ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ အလားတူ အချုပ်ခန်းထဲတွင် ထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရပြီး ယင်းအချိန်တွင် တရားရုံးချုပ် ရှေ့နေနှင့် တွေ့ခွင့်မရှိခဲ့ကြောင်းကိုလည်း လေ့လာသူက နားလည်ပါသည်။

157 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ်၊မေလ25 ရက်လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။
158 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 2 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။
159 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ2017 ခုနှစ်၊ဩဂုတ်လ 11 ရက်နှင့် 2017ခုနှစ်၊စက်တင်ဘာလ8 ရက် လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။
160 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 22 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။
161 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ 15 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။
162 *Ibid*။
163 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ 19 ရက် လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။
164 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 7 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

ထို့အပြင်၊ အာဏာပိုင်များက ပြည့်စုံလုံလောက်စွာ ဖြေရှင်းပေးခြင်းမရှိခဲ့သည့် စစ်ဆေးစီရင်မှုအတွင်း တရားခံရှေ့နေများကို ခြိမ်းခြောက်ခြင်း ကိစ္စရပ်များရှိခဲ့ကြောင်း အစီရင်ခံခဲ့သည်။ အမှုတွင် ပါဝင်မှုကြောင့် သတ်ပစ်မည်ဟု ပုံမှန် ခြိမ်းခြောက်မှုများ ခံခဲ့ရကြောင်း ရှေ့နေများက လေ့လာသူထံ ဖွင့်ဟပြောဆိုခဲ့ပါသည်။[165]

ဇန်နဝါရီလ 2018 တွင်၊ ကြည်လင်းသည် ရဲအရာရှိများက ၎င်းကို တရားခွင်ကနေ ခေါ်ထုတ်လာစဉ် အနီးနားရှိ တရားလိုရှေ့နေနှင့် သတင်းသမားများကို မင်းတို့ ထမင်းဝအောင်စားထားဟု ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။[166]တစ်ဦးတစ်ယောက်အား မသတ်ခင် ကျွေးမွေးသည်ဆိုသည့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖြစ်လေ့ရှိသော ခြိမ်းခြောက်မှု ဖြစ်သည်။ တရားလိုရှေ့နေများက ယင်းအချက်အား ခုံအဖွဲ့များနှင့် ပြောဆိုရာတွင် တိုက်ရိုက် ဖွင့်ပြောသော်လည်း၊ တရားသူကြီးများက ခြိမ်းခြောက်မှုလုပ်ခဲ့ကြောင်းကို မသိအမှတ်မပြုခဲ့ဘဲ၊ ခုံအဖွဲ့က အငြင်းပွားမှုများတွင် မပါဝင်လိုခဲ့ဘဲ ၎င်းတို့က ဥပဒေနှင့်အညီ မျှတစွာ တာဝန်ယူသွားရန် အကောင်းဆုံး ကြိုးစားနေပါသည်ဟုသာ ပြောသွားခဲ့သည်။ ခြေခြေမြစ်မြစ်ရှိသော တရားစွဲဆိုမှုများအတိုင်း ဤခြိမ်းခြောက်မှုကို တရားသူကြီးများက သတိမမူမိဟု ဆိုလိုရန် ဖြစ်ကြောင်း လေ့လာသူကနားလည်ပြီး ယင်းမှာ တရားခွင်ပြင်ပတွင် ပါတီများက ဖြေရှင်းရန်လိုသည့် ပြင်ပပြဿနာတစ်ရပ်ဖြစ်သည်ဟု ခံစားခဲ့ရသည်။

ယင်းကြားနာမှုတွင်၊ မျိုးချစ်အဖွဲ့အုပ်စုက အလားတူ ခြိမ်းခြောက်မှုဖြင့် ရုပ်အင်္ကျီဝတ်ဆင်ထားသည့် တရားရုံးဝင်းရှိထဲ တရားခွင်ပြင်ပတွင် – 'ထမင်းဝအောင်စား'၊ ဘာသာပြန်သော် 'မသေခင်စားထား' ဟုဖြစ်ပြီး – ယင်းမှာ ကြည်လင်း ပြောခဲ့သည့်စကားအတိုင်းဖြစ်သည်။[167]တရားလိုရှေ့နေတစ်ဦးသည် နောက်ဆက်တွဲ ကန့်ကွက်သူများနှင့် သမာသမတ်မကျမှု ပြဿနာများကို ရှောင်ကြဉ်ရန်ဗုာ ကြားနာစစ်ဆေးမှု တည်နေရာအား ခရိုင်တရားရုံးနောက်ထပ်တစ်ခု သို့မဟုတ် အင်းစိန်အကျဉ်းထောင်သို့ ပြောင်းပေးရန် တောင်းဆိုစာအား ရန်ကုန်တရားရုံးချုပ်၊ နိုင်ငံတော် အကြံပေး၏ ရုံးခန်း၊ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် အခြားဌာနများသို့ပေးပို့ခဲ့သည်ဆိုသည့် အချက်အလက်ကို လေ့လာသူ ကြားသိခဲ့ရသည်။ ၎င်းမှာ သတင်းပေးပို့ချက်အရ အကြောင်းပြန်မှု ပြန်မရရှိခဲ့ဟု သိရပါသည်။

ရှေ့နေများ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုက အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ် လုပ်ရပ်များသည် 'တရားမျှတမှု၏ လွတ်လပ်ခွင့်ကို တမင်သက်သက် နှောင့်ယှက်[ခဲ့သော]ကြောင့်' ၎င်းတို့အား 2008 ဖွဲ့စည်းပုံ၏ ပုဒ်မ 19(ခ) ကို ချိုးဖောက်ခြင်းအဖြစ် ရှုတ်ချခဲ့သည်။[168]2018 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 6 ရက်တွင်၊ အင်းစိန်မြို့နယ် အုပ်ချုပ်ရေးမှူး ဦးအေးမင်းသည် ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ 505(ခ) နှင့် 189 တို့အရ တရားစွဲဆိုချက်များဖြင့် အင်းစိန်မြို့နယ်တွင်း အမျိုးသားရေး လှုပ်ရှားသူ လေးဦးကို အမှုဖွင့်ခဲ့ပါသည်။[169]

---

165 IBAHRI နှင့်အတူ အမှုတွဲထားသည့် 2017ခုနှစ်၊အောက်တိုဘာလ 12 ရက်နှင့် 2018ခုနှစ်၊ဇန်နဝါရီလ15 ရက် အစည်းအဝေး အစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။

166 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ 19 ရက် လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။ တရားခွင်၏ စာရွက်စာတမ်းပေါ်၌ ဖေယျာဖြိုး လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းကို တရားလိုရှေ့နေများက ကန့်ကွက်ခြင်းကြောင်း ယင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ထွန်းထွန်း၊ 'Legal Action to be Taken Against Nationalist Supporters at U Ko Ni Trial' (ဧရာဝတီ၊ 2018ခုနှစ်၊ဖေဖော်ဝါရီလ9 ရက်) www.irrawaddy.com/news/legal-action-taken-nationalist-supporters-u-ko-ni-trial.html ဝင်ကြည့်ရက် 2019ခုနှစ်၊မေလ14 ရက်၊ ဇာနည်မန်း 'Legal Groups Fear Intimidation at U Ko Ni Trial' (ဧရာဝတီ၊ 2018ခုနှစ်၊ဖေဖော်ဝါရီလ5 ရက်) www.irrawaddy.com/news/burma/lawyers-u-ko-ni-trial-demand-action-taken-nationalists-threatening-t-shirts.html ဝင်ကြည့်ရက် 2019ခုနှစ်၊မေလ14 ရက်။

167 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 2 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။.

168 ဘာသာပြန်ထားသည့် စာရွက်စာတမ်းအား IBAHRI နှင့်အတူ ဖိုင်တွင် ပူးတွဲပါဝင်သည်။ 'Legal Groups fear intimidation at U Ko Ni trial', (ဧရာဝတီ၊ 2018ခုနှစ်၊ဖေဖော်ဝါရီလ5 ရက်) ကိုလည်း ကြည့်ပါwww.irrawaddy.com/news/burma/lawyers-u-ko-ni-trial-demand-action-taken-nationalists-threatening-t-shirts.html ဝင်ကြည့်ရက် 2019ခုနှစ်၊မေလ14 ရက်။

169 ရဲမွန်၊ 'Trial against alleged assassin of lawyer Ko Ni and co-conspirators will continue' (DVB၊ 2018ခုနှစ်၊ဖေဖော်ဝါရီလ 10 ရက်) http://english.dvb.no/news/trial-alleged-assassin-prominent-lawyer-ko-ni-co-conspirators-will-continue/79677 ဝင်ကြည့်ရက် 2019ခုနှစ်၊မေလ14 ရက်၊ ထွန်းထွန်း၊ 'Legal action to be taken against nationalist supporters at U Ko Ni trial' (ဧရာဝတီ၊ 2018ခုနှစ်၊ဖေဖော်ဝါရီလ9 ရက်)www.irrawaddy.com/news/legal-action-taken-nationalist-supporters-u-ko-ni-trial.html ဝင်ကြည့်ရက် 2019 ခုနှစ်၊မေလ 14 ရက်S 505(ခ) အရအများပြည်သူ သို့မဟုတ် အများပြည်သူ၏ ကဏ္ဍတစ်ခုခုကို ထိတ်လန့်စေရန်၊ ကြောက်ရွံ့စေရန် သို့မဟုတ် သတိပေးရန် ထုတ်ပြန်ချက်၊ ကောလာဟလ သို့မဟုတ် အစီရင်ခံစာ တစ်ခုခုကို ပြုလုပ်ခြင်းသည် နိုင်ငံတော် သို့မဟုတ် အများပြည်သူ ငြိမ်ချမ်းမှုကို ဆန့်ကျင်သည့် ပြစ်မှုမြောက်ပြီး နှစ်နှစ် သို့မဟုတ် ဒဏ်ငွေဖြင့် သို့မဟုတ် နှစ်ခုလုံးအထိ ပြစ်ဒဏ်ကျခံရနိုင်ပါသည်။ ပုဒ်မ 189 က ဖော်ပြသည်မှာ- 'ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းအား ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တိုက်တွန်းရန် သို့မဟုတ် အဆိုပါဝန်ထမ်း၏ လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုခုနှင့် သက်ဆိုင်သော လုပ်ရပ်တစ်ခုခုလုပ်ရာတွင် နှောင့်နှေးစေရန် သို့မဟုတ် အောင့်အည်းစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း သို့မဟုတ် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း ဖြစ်ရန် စိတ်ဝင်စားသည့် မည်သူကိုမဆို ထိခိုက်နစ်နာစေရန် ခြိမ်းခြောက်မှု ပြုလုပ်သူတိုင်းသည် ထောင်ဒဏ်နှစ်နှစ် သို့မဟုတ် ဒဏ်ငွေဖြင့် သို့မဟုတ် နှစ်ခုလုံးအထိ ပြစ်ဒဏ်ကျခံရနိုင်ပါသည်။'

ထိရောက်သော တင်ပြဆွေးနွေးခြင်း

စစ်ဆေးစီရင်မှုတစ်လျှောက်လုံးတွင်၊ အောင်ဝင်းဇော်နှင့် အောင်ဝင်းထွန်းတို့အား ၎င်းတို့ငှားရမ်းခဲ့သည့် သီးခြား ရှေ့နေ ဦးအောင်ခိုင်က ကိုယ်စားပြုခဲ့သည်။ အောင်ဝင်းထွန်းသည် သူ၏ ညီဖြစ်သူကို ပုန်းအောင်းခွင့်ပေးခြင်းအတွက်သာ တရားစွဲခံထားရပြီး လူသတ်မှုစက်ကွင်းတွင် မငြိစွန်းခဲ့ပါ။ အောင်ဝင်းထွန်း၏ ကိုယ်စား သက်သေများကို ခေါ်ဆိုခဲ့သော်လည်း၊ အောင်ဝင်းဇော်၏ တရားခံဘက်တွင် ပို၍ကြီးမားသော အလေးသာမှု ထားရှိခဲ့ကြောင်းကို မှတ်ထားရန် အရေးကြီးပါသည် (စီရင်ချက်ချမှတ်ခံရပါက သေဒဏ်ကျခံရမည် ဖြစ်သော်လည်း)။ အောင်ဝင်းထွန်းအပေါ် တရားစွဲဆိုချက်များအား အတည်ပြုခဲ့ပြီး အမှုစတင်သည့်အချိန်မှ တစ်နှစ်ခန့်နှင့် သူ၏ ကနဦး ထိန်းချုပ်မှုကို စတင်ပြီးနောက် တစ်နှစ်ကျော်သည်အထိ သူ့အတွက် အာမခံချက်ကို ဦးအောင်ခိုင်က လျှောက်ရာတွင် မအောင်မြင်ခဲ့ပါ။ လေ့လာသူ၏ သိနားလည်သမျှ၊ ဦးအောင်ခိုင်သည်လည်း အောင်ဝင်းထွန်းအား သူ၏ နောက်ဆုံး နှုတ်ဖြင့် ထုချေမှုတွင် သို့မဟုတ် တရားစွဲဆိုချက်များ အတည်ပြုမှုအပေါ် သူမ၏ နှုတ်ဖြင့် ငြင်းခုံမှုများတွင် ရည်ညွှန်းမသွားခဲ့ပါ။ တရားခွင်အတွင်း ဦးအောင်ခိုင်သည် အောင်ဝင်းထွန်းနှင့် ပြန်လှန်ပြောဆိုသည်များကို လေ့လာသူက မြင်ရခြင်း သိပ်မရှိခဲ့ပါ၊ ယင်းအစား သူက တခြား တရားခံများနှင့် တိုက်ရိုက် ပြောဆိုလေ့ရှိပါသည်။

တရားစွဲဆိုခြင်းသည် လုပ်နိုင်စွမ်း သို့မဟုတ် ဆန္ဒ ကင်းမဲ့ခြင်းကနေ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ကျင့်ထုံးများအရ၊ ဦးကိုနီ၏ မိသားစုများကဲ့သို့သော တရားလိုများသည် ဥပဒေအရာရှိ၏ ကြီးကြပ်မှုအောက်တွင် ရာဇဝတ်မှုများဖြင့် ၎င်းတို့ကို ကိုယ်စားပြုရန် သီးသန့် ရှေ့နေတစ်ဦး ခေါ်ယူနိုင်သည်။[170]တရားလိုရှေ့နေများသည် တခြား တရားခံများအပေါ် တရားစွဲဆိုချက်များထပ်ထည့်ရန်၊ နောက်ဆက်တွဲ သက်သေများ အမည်ဖော်ပြရန်၊ လူသတ်လက်နက်ဆိုင်ရာ ပိုင်ဆိုင်မှု ကွင်းစက်ကို လိုက်လံကြည့်ရန်နှင့် သက်သေအချို့အား မေးခွန်းများမေးရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း ဥပဒေအရာရှိက ကန့်ကွက်ခဲ့သည်။[171]ကြားနာစစ်ဆေးမှု များစွာတွင်၊ လေ့လာသူသည် တရားလိုရှေ့နေများက ဥပဒေအရာရှိ၏ သက်သေများကို စစ်ဆေးမှုပြုလုပ်စဉ်အတွင်း ၎င်းထံ မှတ်ချက်များ လွှဲပေးသည်ကို လေ့လာသူက မြင်တွေ့ခဲ့သည်။ အခြားအခြေအနေများတွင်၊ မေးခွန်းများမေးရန် သို့မဟုတ် ကန့်ကွက်ရန် တရားလိုရှေ့နေများမတ်တပ်ထရပ်ချိန်တွင်၊ တရားခံရှေ့နေက ကန့်ကွက်ခဲ့သည် သို့မဟုတ် တရားသူကြီးက ၎င်းတို့ကို ရပ်တန့်ရန် ပြောသည်။[172]ယင်းလုပ်ရပ်များသည် အရေးကြီးသော စစ်ဆေးမှုနှင့် တင်ပြထားသည့် သက်သေများကို မေးခွန်းထုတ်ခြင်းအပြင် အမှုတွင် မပါလာသည့် ဖြစ်နိုင်ခြေသက်သေများနှင့် ဆက်စပ်၍ နစ်ဖက်ကြားတွင် တန်းတူညီမှုကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်နိုင်သည်။

နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ

UDHR ၏ ပိုဒ်ခွဲ 11 အရ တရားခံသည် သူ သို့မဟုတ် သူမ၏ ထုချေမှုအတွက် လိုအပ်သော အာမခံချက်များ ရှိရန်လိုပါသည်။ အဆိုပါ အာမခံမှုများတွင် တရားဝင်ကိုယ်စားပြုခြင်းရပိုင်ခွင့်၊ ခုခံမှုကိုပြင်ဆင်ရန်နှင့် ရှေ့နေနှင့်ဆက်သွယ်ရန် လုံလောက်သောအချိန်တို့ ပါဝင်ပါသည်။[173]တရားခံအားလုံးသည် ရဲဘက်မှမေးခွန်းမေးမြန်းစဉ်အတောအတွင်း အပါအဝင် အစပိုင်းမှနေ၍ ဥပဒေအရကိုယ်စားပြုသူနှင့် ၎င်းတို့၏ရပိုင်ခွင့်များနှင့်ပတ်သက်၍ ပြောကြားထားနိုင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ နစ်ဖက်စလုံးသည် ပစ္စည်းသက်သေကိုကြည့်ရန်၊ လုံလောက်သောပြင်ဆင်ချိန်၊ နှင့် မျက်မြင်သက်သေများကို ခေါ်ယူပိုင်ခွင့်တို့တွင် ညီမျှသောရပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်း သေချာစေခြင်းကြောင့် လက်နက်များ၏တူညီပိုင်ခွင့်သည် ခုခံသူအတွက် အခြေခံကျသော ရပိုင်ခွင့်ရှုထောင့်ဖြစ်ပါသည်။[174]သူ သို့မဟုတ် သူမအား ပထမအကြိမ်မေးမြန်းစဉ်မှနေ၍ တရားခံအား ရှေ့နေနှင့်တွေ့ဆုံခွင့်ပေးမထားသည့်အမှုများတွင် ၎င်းသည် ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်မည်ဖြစ်ကာတရားခံ၏ရှေ့နေ ပျက်ကွက်သည့်အချိန် သို့မဟုတ် တရားခံတွင် အပြစ်မှကင်းလွတ်နိုင်သည့်သက်သေကို

---

170 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းကိုဥပဒေ s 493။ ပြည်ထောင်စုဥပဒေ တရားသူကြီးချုပ်၏ သဘောတူညီချက် (2010) အရ၊ ဥပဒေအရာရှိသည် တိုင်ကြားသူ၏ရှေ့နေ့အား 'ကြီးကြပ်ခြင်း' အတွက် တာဝန်ရှိပါသည်။ s 36(၃) ကို ကြည့်ပါ။ တရားရုံးများလက်စွဲ၏ အပိုဒ် 117 ကိုလည်း ကြည့်ပါ- 'ရောက်ရှိလာခြင်း၊ အသုံးချခြင်းနှင့် ပြုမူခြင်းများ ပြုလုပ်သူများအား အမိန့် III၊ စည်းမျဉ်း 2 တွင် သတ်မှတ်ထားသည့် တရားမမှုအတွက် အဖွဲ့များ၏ "အသိအမှတ်ပြုထားသည့် ကိုယ်စားလှယ်" အဖြစ် ပြုလုပ်နိုင်သည်။' အမိန့် III၊ စည်းမျဉ်း 2 သည် ကိုယ်စားလှယ်လွှဲပြောင်းစာအား လက်ဝယ်ရှိသူများကို တရားဝင် ကိုယ်စားလှယ်များဟု ယူဆပါသည်။

171 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ 12 ရက်နေ့ တွေ့ဆုံခြင်းမှတ်စုများကို ကြည့်ပါ။ တိုင်ကြားသူများမှ အမည်တင်ပြထားသည့် အချို့သော မျက်မြင်သက်သေများအား 2017 ခုနှစ် ဇူလိုင်လ 28 ရက်နေ့တွင် ကြားနာခဲ့ပါသည်။ IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ် ဩဂုတ်လ 25 ရက်နေ့နှင့် 2017 ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ 10 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာမှု အစီရင်ခံစာများကိုလည်း ကြည့်ပါ။

172 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ် ဖွန်လ 23 ရက်နေ့ (တရားသူကြီးများမှ)၊ 2017 ခုနှစ် ဖွန်လ 30 ရက်နေ့ (တရားသူကြီးများမှ)၊ 2017 ခုနှစ် ဩဂုတ်လ 25 ရက်နေ့ (တရားခံရှေ့နေမှ) နှင့် 2018 ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ 25 ရက်နေ့မှ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။

173 ပိုဒ်ခွဲ 14(3)(က) နှင့် (ဃ)။

174 အထွေထွေမှတ်ချက် နံပါတ် 32၊ စာပိုဒ် 13၊ 32–33 နှင့် 39။

ကြည့်ခွင့်မရှိပါက ရှေ့ဆိုင်းမှုကို ခွင့်မပြုထားပါ။[175]

အစိုးရထံတွင် နောက်ထပ်လိုအပ်နိုင်မည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများ-

> ရှေ့နေများသည် (က) ၎င်းတို့၏ကျွမ်းကျင်သောလုပ်ဆောင်ချက်အားလုံးကို ခြိမ်းခြောက်မှု၊ ထိပါးနှောက်ယှက်မှု သို့မဟုတ် မသင့်လျော်သော ကြားဝင်နှောက်ယှက်မှုမျိုးမလုပ်ဘဲ လုပ်ဆောင်နိုင်ကြောင်း သေချာစေရန် … [၎င်းတို့သည်] (ဂ) အသိအမှတ်ပြုထားသော ကျွမ်းကျင်မှုဆိုင်ရာ တာဝန်များ၊ စံနှုန်းများ ကျင့်ဝတ်များအရ မည်သည့်လုပ်ဆောင်ချက်မဆိုအတွက် တရားစွဲဆိုခြင်း သို့မဟုတ် စီမံခန့်ခွဲမှု၊ စီးပွားရေး သို့မဟုတ် အခြားသော ပိတ်ဆို့မှုများဖြင့် ခြိမ်းခြောက်ခံရခြင်းမျိုး မခံစားရကြောင်း သေချာစေရန်'။[176]

နောက်ထပ်ဖော်ပြထားသည်မှာ- ၎င်းတို့၏လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်းအဖြစ် ရှေ့နေများ၏လုံခြုံရေး ခြိမ်းခြောက်ခံရသည့်အခါ၊ ၎င်းတို့အား အာဏာပိုင်များမှ ပြည့်စုံလုံလောက်စွာ ကာကွယ်ပေးသင့်ပါသည်။[177]

ထို့အပြင် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများတွင် အစိုးရရှေ့နေများအား (ဤအမှုတွင် ဥပဒေအရာရှိများအား) '၎င်းတို့၏တာဝန်များကို မျှတညီမျှကာ မဆိုင်းမတွ ဆောင်ရွက်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးကို လက်ကိုင်ထားကာ ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစား ကာကွယ်၍ ပြစ်မှုဆိုင်ရာ တရားစီရင်မှုစနစ်၏ သတ်မှတ်လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ချောမွေ့သောလုပ်ဆောင်ခြင်းများကို သေချာစေရန်အတွက် ဖြန့်ဝေဆောင်ရွက်ပေးခြင်း' ကို လုပ်ဆောင်စေလိုပါသည်။[178]ထို့အပြင် ၎င်းတို့သည်-

> '(က) ၎င်းတို့၏လုပ်ဆောင်ချက်များကို သမာသမတ်ကျစွာ လုပ်ဆောင်ပြီး နိုင်ငံရေးအရ၊ လူမှုရေးအရ၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအရ၊ လူမျိုးရေးအရ၊ ယဉ်ကျေးမှုအရ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ သို့မဟုတ် အခြားသောခွဲခြားဆက်ဆံမှုတစ်စုံတစ်ရာကို ရှောင်ကြဉ်ရပါမည်၊ (ခ) အများပြည်သူ၏ အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ကာ ရည်မှန်းချက်ထားဆောင်ရွက်ပြီး၊ သံသယရှိသူနှင့် ခံရသူ၏အနေအထားကို ကောင်းမွန်စွာ ထည့်တွက်လုပ်ဆောင်၍ ၎င်းတို့သည် သံသယရှိသူ၏ အကျိုးအမြတ်ဟုတ်သည်ဖြစ်စေ မဟုတ်သည်ဖြစ်စေ သက်ဆိုင်ရာအခြေအနေအားလုံးကို မရွေးဘဲ အာရုံစိုက်ရမည်ဖြစ်ကာ၊… (ဃ) ခံရသူများ၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအကျိုးအမြတ်များကို ထိခိုက်လာသည့်အခါ ခံရသူ၏ရှုမြင်ပုံနှင့် စိတ်ပူပန်မှုများကို စဉ်းစား၍ ပြစ်မှု၏သားကောင်များနှင့် အာဏာအလွဲသုံးခြင်းအတွက် တရားစီရင်မှု၏ အခြေခံစည်းမျဉ်းများကို ပြောခြင်းအရ ခံရသူများအား ၎င်းတို့၏ ရပိုင်ခွင့်များကို အသိပေးထားကြောင်း သေချာစေရပါမည်။'[179]

အလှည့်ကျရှေ့နေများသည် ၎င်းတို့၏ရပိုင်ခွင့်များနှင့် တာဝန်များအတိုင်း အကြံပြုခြင်း၊ ၎င်းတို့၏အကျိုးအမြတ်များကို ကာကွယ်ရန် ဥပဒေရေးရာ လုပ်ဆောင်ချက် လုပ်ဆောင်ခြင်းအပါအဝင် ၎င်းတို့၏အမှုသည်များအတွက် သစ္စာရှိစွာဖြင့် ကိုယ်စားပြုကာ ရှေ့နေလိုက်ပေးရပါမည်။[180]

ပြည်တွင်းဥပဒေ

မြန်မာနိုင်ငံသည် စွဲခံသူ၏ ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာရပိုင်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုပါသည်။[181]တရားခံသည် သူ သို့မဟုတ် သူမ၏ စွဲခံမှုကိုပြင်ဆင်ရန်အတွက် အချိန်ရယူခွင့်ရှိပြီး သူ သို့မဟုတ် သူမ၏ စွဲခံကာကွယ်မှုကို အကူအညီဖြစ်စေမည့် စာရွက်စာတမ်းများ သို့မဟုတ် သက်သေတို့ကို ကြည့်ရှုခွင့် အပါအဝင် ဖြည့်ဆည်းမှုများကိုလည်းရယူပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။ တရားခံသည် တောင်းဆိုခွင့်ရှိပြီး တရားစီရင်မှု၏ ဆက်စပ်ပတ်သက်မှု၊ အဆင်ပြေအောင် ဆောင်ရွက်မှုနှင့် အကျိုးအမြတ်များ၏ အခြေခံမှုများကို ဝင်ကြည့်ရန်ကန့်သတ်ထားခြင်းအား တရားရုံးထံတင်ပြရန် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုအတောအတွင်း ရဲအရာရှိများထံ ရေးထားတင်ပြချက်ကို ပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။[182]တရားရုံးများ၏လက်စွဲ၏ ပုဒ်မ 103(က) အောက်တွင်၊ အဖွဲ့များသည် 'မည်သည့် အဆင့်တွင်မဆို' ဝန်ခံမှုများကို ပြသမှုများနှင့် မိတ္တူများအား တင်ပြလိုက်သည်နှင့် ရဲစာရွက်စာတမ်းမိတ္တူများကိုရရှိရန်လည်း အခွင့်ရှိပါသည်။

---

175 Robinson v Jamaica၊ UN လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ ဆက်သွယ်ဆက်ဆံရေးနံပါတ် 233/1987, UN Doc CCPR/C/35/D/223/1987(1989) စာပိုဒ် 10.4။ အထွေထွေမှတ်ချက် နံပါတ် 32 စာပိုဒ် 33 ကိုလည်းကြည့်ပါ။

176 ရှေ့နေများ၏အခန်းကဏ္ဍဆိုင်ရာ အခြေခံစည်းမျဉ်းများ၊ n 63 အထက်၊ စည်းမျဉ်း 16 ကိုကြည့်ပါ။

177 Ibid၊ စည်းမျဉ်း 17။

178 အစိုးရရှေ့နေများ၏အခန်းကဏ္ဍဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ၊ စည်းမျဉ်း 12။

179 အစိုးရရှေ့နေများ၏အခန်းကဏ္ဍဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ၊ စည်းမျဉ်း 13။

180 Ibid၊ စည်းမျဉ်းများ 12-15။

181 ပိုဒ်ခွဲ 19(ဂ)။

182 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းကိုဥပဒေ s 162(2)။

ကိစ္စရပ်အားလုံးအတွက် သေဒဏ်ပါဝင်ခြင်းဖြင့်၊ တရားခံသည် ပစ္စည်းသက်သေများကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ရန် 'လုံလောက်သောအချိန်' တတ်နိုင်သော ရှေ့နေတစ်ဦး ရှိထားရမည်ဖြစ်ပါသည်။[183]

မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေသည် ရှေ့နေများအား ၎င်းတို့ထိန်းသိမ်းထားသူ၏ကိုယ်စားအဖွဲ့မှမဟုတ်သော တစ်စုံတစ်ဦးထံမှ လမ်းညွှန်ချက်များရယူခြင်းကို တားမြစ်ထားပါသည်။[184]ရှေ့နေများသည် ၎င်းအမှုသည်၏အကျိုးအမြတ်များအတွက် စိတ်အားထက်သန်စွာ ရှေ့နေလိုက်ပေးရန်လိုအပ်ပြီး လစ်လျူရှုမှုအတွက် တရားစွဲဆိုခံရမည်ဖြစ်ပါသည်။[185]တရားခံတစ်ဦးထက်ပိုနေပါက တရားရေးရာဆိုင်ရာအကူအညီအဖွဲ့အစည်းကို ခန့်အပ်မည်ဖြစ်ပါသည်။[186]

E. အခွင့်အာဏာရှိပြီး လွတ်လပ်ကာ မျက်နှာမလိုက်သော ခုံအဖွဲ့ – တရားသူကြီးများ၏ အာရုံမစိုက်မှုနှင့် ကျင့်ထုံးဆိုင်ရာ ကွဲလွဲချက်များ

တရားသူကြီးများ၏ အာရုံစိုက်မှုကင်းမဲ့ခြင်း

တရားခွင် အပတ်စဉ်လုပ်ဆောင်နေစဉ်တွင်၊ တရားသူကြီးများသည် ကြားနာမှုတိုင်း၌ အာရုံစိုက်မှုမရှိပါ။ နောက်ဆုံးကြားနာမှုခြောက်ခုအတွင်း၊ စူးစမ်းလေ့လာသူသည် တရားခွင်အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးမှာ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှုများကို ရွှေ့ဆိုင်းခြင်းမရှိဘဲ မိနစ်များစွာကြာအောင် ထွက်ခွာသွားခဲ့သည်ကို တွေ့ခဲ့ရပါသည်။[187]တရားသူကြီးများသည် အိပ်နေခြင်း ဟုတ်မဟုတ် မသဲကွဲသော်လည်း ကြားနာမှုသည့်အကြိမ်များတွင် ၎င်းတို့၏မျက်စိများကို မှိတ်ထားသည်ကိုလည်း တွေ့ခဲ့ရပါသည်။[188]

လုပ်ငန်းစဉ်အရ ကိုက်ညီမှုမရှိခြင်းများ

စူးစမ်းလေ့လာသူသည် ရှေ့နေနှင့် တရားသူကြီးများမှ ငြင်းခုံမှုများနှင့် မျက်မြင်သက်သေသက်သေခံချက်ပြောင်းလဲခြင်းကို မှတ်တမ်းတင်ရန် ငြင်းဆန်ခြင်းအပါအဝင် ရှိနေသောအကျိုးဆက်များတွင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သောကြောင့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ကိုက်ညီမှုမရှိသောပြဿနာဖြစ်မှုများကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။[189]ဥပမာ၊ ကြားနာမှုတစ်ခုတွင်၊ တရားသူကြီးများသည် ၎င်းတို့အနေဖြင့် မေးခွန်းတစ်ခုစီတိုင်းကို မှတ်တမ်းတင်မည်မဟုတ်ကြောင်း ဖော်ပြပြီးနောက် နောက်ပိုင်းနေ့တွင် အချို့သောမေးခွန်းများကို မှတ်တမ်း၏တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် စဉ်းစားသင့် မစဉ်းစားသင့် ဆုံးဖြတ်မည်ဖြစ်သည်ဟု ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။[190]၎င်းတို့မှ ဤတရားရုံးများသည် 'အကျိုးအကြောင်းဆီလျော်သော စီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်း' ကို အခြေခံထားသည်ဟု အခိုင်အမာ ပြောကြားခြင်း၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်ကြောင်း ရှင်းပြခဲ့ပါသည်၊ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့သည် 'ဘက်လိုက်သည်' ဟု ၎င်းတို့ထင်မြင်ယူဆထားသော မှတ်တမ်းရှိမေးခွန်းများကို ထည့်သွင်းမည်မဟုတ်ပါ။[191]မည်သူကမှ တရားသူကြီးများထက်ပို၍ မည်သည့်မေးခွန်းများအား လက်မခံနိုင်စရာအဖြစ် စဉ်းစားမည်ဆိုသည်နှင့် ရှေ့နေမှ တစ်နေ့စီအတွက်မှတ်တမ်းကို ဂရုတစိုက် ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းမပြုလျှင်တရားရုံးအတွက် သက်သေအဖြစ် မည်သည့်အပိုင်းများအားလက်ခံမည်ဆိုသည်ကို မသိနိုင်ပါဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ခွင့်ပြုမည်မဟုတ်သော အချက်အလက်အရ လက်မခံနိုင်သော မေးခွန်းများအတွက် အဖြေများကို တရားရုံးမှ ကြားနာမည်ဟုလည်း ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်အဖြစ်များသောပြဿနာမှာ ပြဿနာကိုပိုရှုပ်သွားစေနိုင်သည့် တရားရုံးကြားနာခြင်းများထံမှ တိကျပြည့်စုံသောရေးမှတ်ထားမှုများ မရှိခြင်းဖြစ်ပါသည်။[192]ထို့အပြင်၊ အားနည်းသောတရားစီရင်ရေးတွင်၊ ရှေ့နေများအား မည်သည့်မေးခွန်းအမျိုးအစားသည် တရားရုံးမှ ကန့်ကွက်ခြင်း သို့မဟုတ် ပယ်ဖျက်ခြင်းဖြစ်သွားနိုင်သည် ဆိုသည်ကို နားလည်စေနိုင်သည့်အခွင့်အလမ်းများတွင် ဗီလာကန့်လန့်ဖြစ်နေပါသည်။

183 တရားရုံးများလက်စွဲ စာပိုဒ် 457(2)။ ပြည်ထောင်စု တရားစီရင်ရေးဥပဒေ 2010 s 73 နှင့် အသိပေးချက်နံပါတ် 349/2015၊ 2015 ခုနှစ် ဧပြီလ 29 ရက်နေ့ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

184 ဥပဒေရေးရာကျွမ်းကျင်သူများအက်ဥပဒေ [အိန္ဒိယအက်ဥပဒေ XVIII၊ 1879]၊ ပုဒ်မ 13(က) (နောက်ပိုင်းတွင် "ဥပဒေရေးရာကျွမ်းကျင်သူများအက်ဥပဒေ")။

185 ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် ရှေ့နေများကောင်စီ၊ *The Ethics of the Legal Practitioners Duties and Rights*၊ 7th edn၊ s 141၊ [အိန္ဒိယအက်ဥပဒေ XVIII၊ 1879]၊ s 44 ('ဥပဒေရေးရာကျွမ်းကျင်သူများအက်ဥပဒေ')။

186 ဥပဒေရေးရာအကူအညီဥပဒေ၊ n 67 အထက်၊ s 32 ကိုကြည့်ပါ။

187 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ 13 ရက်နေ့၊ 2018 ခုနှစ် ဇူလိုင်လ 20 ရက်နေ့၊ 2018 ခုနှစ် ဩဂုတ်လ 3 ရက်နေ့၊ 2018 ခုနှစ် ဩဂုတ်လ 31 ရက်နေ့၊ 2018 ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ 7 ရက်နေ့ နှင့် 2018 ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ 2 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။

188 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ 1 ရက်နေ့၊ 2017 ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ 10 ရက်နေ့၊ 2018 ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ 19 ရက်နေ့၊ 2018 ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ 2 ရက်နေ့ နှင့် 2018 ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ 30 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။

189 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ 7 ရက်နေ့၊ 2017 ခုနှစ် ဇူလိုင်လ 14 ရက်နေ့ နှင့် 2018 ခုနှစ်၊ မတ်လ 9 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။

190 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 25 ရက်နေ့နှင့် 2018 ခုနှစ်၊ မတ်လ 9 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။

191 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 10 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

192 တရားစီရင်မှုအခြေခံ၊ n 33 အထက်၊ စာမျက်နှာ 16 ကိုကြည့်ပါ။

အမှုနှင့်ဆက်စပ်နေသူတစ်ဦးချင်းမှ စူးစမ်းလေ့လာသူအား ရှင်းပြခဲ့စဉ်တွင်၊ မှတ်တမ်း၌ 'သမားရိုးကျ' ဘာသာစကားသာ ပါဝင်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ အချို့မှ ပြောင်းလဲမှုများသည် မတိကျမှုများထံဦးတည်သွားမည်ကို စိုးရိမ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ခြင်းကြောင့် တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေသည် သက်သေခံချက်ကို ပြောင်းလဲဖော်ပြလိုက်ပါသည်။ တိုင်ကြားသူရှေ့နေများသည် စူးစမ်းလေ့လာသူအား ၎င်းတို့အနေဖြင့် ဤလုပ်ဆောင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အထက်တရားရုံးထံ လေ့လာမှုများတင်ပြခဲ့သော်လည်း တုန့်ပြန်မှုမရရှိခဲ့ကြောင်း ပြောကြားပါသည်။ ဘာသာစကားအပြောင်းအလဲဖြစ်ရုံသာရှိသော အကြိမ်မည်မျှမှန်း မသိသည့် ပြောင်းလဲဖော်ပြမှုများ သို့မဟုတ် မျက်မြင်သက်သေများ၏ မူရင်းသက်သေခံချက်နှင့် တရားဝင်မှတ်တမ်း၏တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် နောက်ပိုင်းတွင်မှတ်တမ်းတင်ထားသည့်အရာကြားတွင် ကွဲပြားနေမှုများမှာ ရှင်းလင်းမှုမရှိပါ။ ကြားနာမှုတစ်ခုတွင်၊ ကန့်ကွက်မှုတစ်စုံတစ်ရာမရှိဘဲ သက်သေခံပြီးသားမဟုတ်သည့် တန်ပြန်စစ်မေးမှုအတွင်း တရားခံရှေ့နေမှ အချက်များစွာကိုထည့်သွင်းခြင်းဖြင့် ပြောင်းလဲဖော်ပြခြင်းမှာ ဝရုန်းသုန်းကားဖြစ်ခဲ့ပါသည်။[193]2017 ရှိ ကြားနာမှုများစွာတွင်၊ ဥပဒေအရာရှိသည် မျက်မြင်သက်သေအား မေးခွန်းများမေးကာ ကတိသစ္စာပြုထားသည့် မျက်မြင်သက်သေ၏တုန့်ပြန်မှုများကို ရယူရမည့်အစား သက်သေအဖြစ်မှတ်ထားသည့် မျက်မြင်သက်သေ၏ပြောကြားချက်အား အသံကျယ်ကျယ်နှင့် ဖတ်ပြခဲ့ပါသည်။[194]ထိုအချိန်များတွင်၊ တရားသူကြီးများသည် မျက်မြင်သက်သေအား ဦးဆောင်မေးခွန်းများမေးရန် ပေါ်လာခဲ့ပါသည်။[195]

ဥပဒေနှင့်မညီဘဲရယူထားသည့်အချက်အလက်များကို ဖယ်ထုတ်ရန် ပျက်ကွက်မှု

ရဲများသည် တရားခံ၏အိမ်ကိုရှာဖွေရာတွင် သင့်လျော်သောလုပ်ငန်းစဉ်များမရှိခဲ့သောကြောင့် မျက်မြင်သက်သေ၏သက်သေခံချက်ကို ပိတ်သိမ်းခဲ့ရသော်လည်း တရားသူကြီးများသည် မသင့်လျော်စွာရရှိထားသောသက်သေကို ဖယ်ထုတ်ရန်အတွက် ၎င်းတို့တာဝန်ရှိသည့်အတိုင်းလုပ်ဆောင်ရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ပါသည်။[196]များစွာသောမျက်မြင်သက်သေများသည် ရှာဖွေမှုဖောင်များကိုလက်မှတ်ထိုးခဲ့ကြောင်း သက်သေခံခဲ့သော်လည်း ရဲဘက်မှ ပစ္စည်းများကို ခွဲခြားစစ်ဆေးကာ သိမ်းယူသည့်အခါ ရှိနေခဲ့ခြင်းမရှိဘဲ၊ ၎င်းတို့ထဲတွင် မည်သည့်ပစ္စည်းများပါဝင်သည်ကို မသိရှိရသလို မည်သည့် ပစ္စည်းများဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း မပြသခဲ့ပါ။ အရာရှိသည် ရှာဖွေရာသို့ မျက်မြင်သက်သေနှစ်ဦးကို ခေါ်ဆောင်သွားရမည်ဖြစ်ကာ ရှာဖွေမှုအတွင်း သိမ်းဆည်းသောပစ္စည်းများကို စာရင်းပြုစုထားသည့် ရှာဖွေမှုဖောင်အား လက်မှတ်ထိုးရမည်ဟု ဖော်ပြထားသော မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။[197]ဇေယျာဖြိုးဘက်မှ တရားခံမျက်မြင်သက်သေသည် လက်မှတ်ထိုးပြီးနောက်မှ ပစ္စည်းများအား ရှာဖွေမှုဖောင်ထဲထည့်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု အခိုင်အမာပြောခဲ့ပါသည်။ ဇေယျာဖြိုး၏အိမ်ကိုရှာဖွေစဉ်အတွင်း၊ အချို့သောတာဝန်ရှိသူများသည် ယူနီဖောင်းများကို ဝတ်ဆင်ထားခြင်းမရှိဘဲ ရှာဖွေမှုအတွက် ဝရမ်းကိုလည်း ပြသခဲ့ခြင်းမရှိပါ။[198]အလားတူပင်၊ ရဲများသည် အောင်ဝင်းဇော်၏နေအိမ်ကိုရှာဖွေရန် ဝရမ်းကိုလည်း ပြသခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ တရားသူကြီးများသည် သိမ်းဆည်းလာသောပစ္စည်းများ သို့မဟုတ် ရှာဖွေမှုဖောင်များအား သက်သေအဖြစ်မှ ဖယ်ထုတ်ခြင်း ရှိ မရှိ ရှင်းလင်းသော ထုတ်ပြန်ချက်ကို လုံးဝမပြုလုပ်ခဲ့ပါ။

တရားရေးရာဘက်မလိုက်မှု

စူးစမ်းလေ့လာသူသည် တရားခံမျက်မြင်သက်သေအဖြစ်ပါဝင်ခဲ့သော ဘုန်းတော်ကြီးများမှပေးသည့် အချို့သောသက်သေခံချက်များ၏ အဓိကကျသော ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုကင်းမဲ့နေခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စိတ်ပူပန်မှုများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခဲ့ပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာရော ပြည်တွင်းဥပဒေတွင်ပါ လူအားလုံးသည် ဥပဒေအရအရေးမယူမီ သာတူညီမျှရှိကာ တရားစီရင်မှုသည် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအပါအဝင် အချို့သောခွဲခြားခြင်းပေါ်တွင် အခြေခံကာ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကို ဘက်လိုက်ခြင်း သို့မဟုတ်မျက်နှာသာပေးခြင်းမျိုး မပြုလုပ်သင့်ပါ။[199]မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေအရာရှိများအတွက် မျှတသောတရားခွင်လမ်းညွှန်စာအုပ်အသစ်တွင် လူတိုင်းသည် ဥပဒေအရအရေးမယူမီ သာတူညီမျှမှုရှိသည်ဟု ထပ်တလဲလဲဖော်ပြထားပါသည်၊ သီးခြားအားဖြင့်၊ လူတစ်ဦး၏ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအား'တရားခံ၏သက်သေခံချက်များမှာ မှန်သည်ဖြစ်စေ၊ မမှန်သည်ဖြစ်စေ၊ တရားခံသည်

---

193 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 8 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

194 တရားရုံးများလက်စွဲစာအုပ်၏ စာပိုဒ် 609 အောက်တွင်၊ မျက်မြင်သက်သေများအား ပွင့်လင်းမြင်သာသေတရားရုံးတွင် *viva voce* စစ်ဆေးမည်ဖြစ်ပါသည်။ သက်သေအက်ဥပဒေ s 59 အောက်တွင်၊ စာရွက်စာတမ်းအကြောင်းအရာများမှလွဲ၍ အချက်အားလုံးအား နှုတ်သက်သေဖြင့် အတည်ပြုရပါမည်။ ခေါင်းဆောင်နှင့် စစ်မေးခြင်းနှင့် တန်ပြန်စစ်မေးခြင်းတို့ပါဝင်သော မျက်မြင်သက်သေများကိုစစ်ဆေးခြင်းအား သက်သေအက်ဥပဒေ ss 135 ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် ရှေ့နေများကောင်စီ 138 တွင် သတ်မှတ်ထားပါသည်။.

195 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ 7 ရက်နေ့နှင့် 2017 ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ 14 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။

196 ပြစ်မှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ် စည်းမျဉ်းများ s 103 သည် ရှာဖွေမှုအတွက် သင့်လျော်သောလုပ်ငန်းစဉ်များကို ဖော်ပြထားပါသည်။ 'ပုဒ်မ 103 ကိုပြဋ္ဌာန်းခြင်းများအား တင်းကြပ်စွာလိုက်နာ' ရမည်ဖြစ်ကာ 'ရှာဖွေမှုပြုလုပ်စဉ် ပုံမှန်မဟုတ်သောပစ္စည်း' တစ်စုံတစ်ရာကို တရားသူကြီးထံယူဆောင်လာရမည်ဟု တရားရုံးများလက်စွဲ စာပိုဒ် 401 တွင် ဖော်ပြထားသည်ကို ကြည့်ပါ။

197 ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းကိုဥပဒေ s 103။

198 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ 1 ရက်နှင့် 2017 ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ 20 ရက် လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေအရ၊ ရှာဖွေရန်နေရာအတွင်း မည်သူမဆိုသည် ဝရမ်းထုတ်မှုဖြင့် ဝင်ရောက်လာခြင်းကို ခွင့်ပြုရနိုင်ပါသည်။ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကိုဥပဒေ s 102 ကို ကြည့်ပါ။

199 UDHR၊ ပိုဒ်ခွဲ 7၊ ICCPR၊ ပိုဒ်ခွဲများ 14(1) နှင့် 26။ အထွေထွေမှတ်ချက် နံပါတ် 32၊ စာပိုဒ် 9 (ကွဲပြားခြားနားမှုတစ်စုံတစ်ရာကို တားမြစ်ကာ သာတူညီမျှမှုရှိရန် အာမခံချက်)၊ Bangalore စည်းမျဉ်းများ၊ n 63 အထက်ကိုကြည့်ပါ၊ စည်းမျဉ်း 5၊ နှင့် 2008 ဖွဲ့စည်းပုံ ပိုဒ်ခွဲများ 21(က)၊ 347 နှင့် 348 ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

ဥပဒေအကာအကွယ်ကို ထိုက်တန်သည်ဖြစ်စေ မထိုက်တန်သည်ဖြစ်စေ ဆုံးဖြတ်သည့်အခါ' မစဉ်းစားသင့်ပါ။[200]သို့ရာတွင် 2008 ဖွဲ့စည်းပုံသည် 'ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ အထူးနေရာ' ကို အသိအမှတ်ပြုထားပြီး အခြားကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုများ၏ တည်ရှိမှုကို အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။[201]

စူးစမ်းလေ့လာသူသည် တရားရုံးစီမံခန့်ခွဲမှု၊ တန်ပြန်စစ်မေးခြင်းနှင့် ဘုန်းတော်ကြီးများမှ သက်သေခံသည့်အတောအတွင်း အရေးကြီးသော ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှုများမရှိသလောက်နီးပါးဖြစ်သည်ကို မှတ်သားခဲ့ရပါသည်။ တရားသူကြီးများ၏ ကိုယ်ပိုင်ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုများ သို့မဟုတ် မြန်မာနိုင်ငံတွင်လွှမ်းမိုးနေသော အစဉ်အလာတန်ဖိုးများအရ ၎င်းမှာ ဖြစ်နိုင်ပါသည်၊ ၎င်းတို့သည် ဘက်လိုက်သော သို့မဟုတ် မှားယွင်းသော သက်သေကြားနာခြင်းကို ခွင့်ပြုခဲ့ပါသည်။[202]ဥပမာ၊ ဇေယျာဖြိုးအတွက် သက်သေအဖြစ် သက်သေခံတော်ဘုန်းတော်ကြီးများသည် တရားခံမှာ ဘုန်းတော်ကြီးတစ်ဝက် လူတစ်ဝက်ဖြစ်ပြီး ၎င်းမှာ ရူးနှမ်းသွားကြောင်း ... ၎င်းမှာ ရှာန်ကြွနိုင်သည်ဟု သက်သေခံထွက်ဆိုခဲ့ပါသည်။[203]

အစွန်းရောက်ဘုန်းတော်ကြီးများ၏ ဘာသာရေးဆိုင်ရာပြောကြားချက်များကို ဇေယျာဖြိုး၏ကုမ္ပဏီရုံးခန်းမှ တွေ့ရှိခဲ့ရခြင်းကြောင့် ဤကွဲပြားမှုမှာ သိသာထင်ရှားပါသည်။ တရားခွင်အတောအတွင်း အနည်းငယ်စူးစမ်းတွေ့ရှိရသော၊ ဤပြစ်မှုအတွက် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည့် လှုပ်ရှားမှုတစ်ခုမှာ၊ ဦးကိုနီ၏ကိုးကွယ်မှုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကြီးစိုးသောနိုင်ငံတွင် မွတ်ဆလင်ဖြစ်နေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မျက်မြင်သက်သေများမှာ ထိုပြောကြားချက်များအား လက်ဆောင်အဖြစ် ပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်ကာ ဇေယျာဖြိုးသည် သူ့ကိုယ်သူ သက်ဝင်ယုံကြည်သောဗုဒ္ဓဘာသာကိုးကွယ်သူအဖြစ် တင်ပြထားသည်ကို ပြောကြားခဲ့ပြီး၊ ၎င်းမှာ အစွန်းရောက်သူဖြစ်သည်ကို ငြင်းဆိုထားပါသည်။

တရားဝင်အင်အားစုများရှိသောနိုင်ငံတွင်၊ ဥပဒေနှင့် တရားရုံးများ၏စည်းကမ်းကဲ့သို့သောအရာများကို၊ ထိန်းချုပ်မှုပုံစံတစ်ခုအဖြစ် လေ့လာမိပါသည် သို့မဟုတ် လုံလောက်သောအမှီအခိုကင်းမှု ကင်းမဲ့နေသည်ဟု လေ့လာမိပါသည်၊ ဘုန်းတော်ကြီးများပိုင်ဆိုင်သော စိတ်ဓာတ်ဆိုင်ရာအာဏာမှာ တိုးမြင့်လာပါသည်။[204]ခေါင်းဆောင်တရားသူကြီးသည် ထိုမျက်မြင်သက်သေများအား ၎င်းတို့၏သက်သေခံချက်များကို အမြန်လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် တွန်းအားပေးရန် သို့မဟုတ် လုံလောက်သောအချိန်မဟုတ်သော်လည်း ထပ်နေသောသက်သေခံချက်များကိုရှောင်ကြည်ရန်အတွက် တွန်းအားပေးရန် ကြိုးစားခဲ့ပြီးနောက် ၎င်းမှာ သတိပြုဖွယ်ဖြစ်ပါသည်။

ရုံးစာရေးများနှင့် ရဲအရာရှိများမှလုပ်ဆောင်သော အကျင့်ပျက်မှုကိုလေ့လာမိခြင်းအား ပြောကြားရန်ပျက်ကွက်မှု

စူးစမ်းလေ့လာသူသည် နှစ်ဖက်စလုံးမှ လာဘ်ထိုးမှုများမှ ပုံမှန်ဖြစ်ပွားခဲ့သည်ဟု ကြားသိရသော်လည်း လက်ထဲသို့ပိုက်ဆံထည့်ပေးခြင်းမျိုးကို လုံးဝ မတွေ့ခဲ့ရပါ။ စူးစမ်းလေ့လာသူသည် ဇေယျာဖြိုး၏ဇနီးဖြစ်သူ သီတာလွင်မှ တရားခံရှေ့နေနှင့် တရားခွင်အတွင်း ထိုင်နေကြသော ရဲအရာရှိများ အတွက် ရေနှင့်မုန့်များ ပုံမှဝယ်လာခြင်းကို တွေ့ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် တရားခံများအားထိန်းသိမ်းထားသည့်ပုံစံနှင့် ၎င်းတို့၏ အချက်အလက်ရပိုင်ခွင့် တို့အပါအဝင် အခြားသော တရားခံတစ်ဦးချင်းကိုဆက်ဆံသည်ထက် ပို၍ဂရုစိုက်စွာ တရားခံများကိုဆက်ဆံရန် အရာရှိများကို တိုက်တွန်းအားပေး ပါသည်၊ ဥပမာ၊ ၎င်းတို့၏ဇနီးများမှ ၎င်းတိုပထံပေးလိုက်သောမှတ်စုများကို ဖတ်ပြခြင်း၊ နှင့် တရားခွင့်ရှိဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခြင်းများနှင့် မသက်ဆိုင် သော မှတ်စုများရေးသားခြင်းနှင့် စာရွက်စာတမ်းများကိုလက်မှတ်ထိုးခြင်း။[205]ထိုအချိန်များတွင်၊ စူးစမ်းလေ့လာသူသည် တရားခံ၏မိသားစုဝင်များနှင့် တရားရုံးစာရေးများကြားတွင် စာရွက်အိတ်များကို လွှဲပြောင်းပေးနေသည်ကို သတိထားမိခဲ့ပါသည် - ဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင်၊ စူးစမ်းလေ့လာသူသည် ရုံးစာရေးမှ တရားခွင်အရှေ့ရှိလှော့ကာတွင် စာရွက်အိတ်ကို သော့ခတ်ထားရှိသည်ကို တွေ့ခဲ့ပါသည် - သို့သော် ဖြစ်ရပ်များမှာ လျှို့ဝှက်ချက်အဖြစ် သာ ကျန်ရှိနေခဲ့ပါသည်။[206]အဆိုပါလုပ်ဆောင်ချက်များသည် ပုံမှန်အားဖြင့် နှောင့်နှေးကာ ငြင်းဆိုခံရသည့် မျက်မြင်သက်သေစစ်ဆေးခြင်းများ ပါဝင် သော စာရွက်စာတမ်းများကြည့်ရှုခွင့်ကို တိုးမြှင့်ခြင်းဖြစ်လာစေသည့် ရုံးစာရေးများကြားတွင် တရားခံကိုမျက်နှာသာပေးခြင်းမျိုး ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။

200 မျှတသောတရားခွင်လမ်းညွှန်စာအုပ်၊ n 108 အထက်၊ စာမျက်နှာ 9 ကိုကြည့်ပါ။

201 E Michael Mendelson၊ 'Religion and Authority in Modern Burma' (1960) 16(3) *The World Today* 110၊ 2008 ဖွဲ့စည်းပုံ ss 361–362။

202 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 30 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

203 *Ibid*။

204 Hiroko Kawanami၊ 'Charisma, Power(s) and the Arahant Ideal in Burmese-Myanmar Buddhism'၊ (2009) 23(2) *Asian Ethnology- Power၊ Authority၊ and Contested Hegemony in Burmese-Myanmar Religion* 211။

205 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 22 ရက်နေ့နှင့် 2018 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 19 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။

206 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 1 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ

UDHR ၏ ပိုဒ်ခွဲ 10 အောက်တွင်၊ တစ်သီးပုဂ္ဂလများအား 'လွတ်လပ်ကာ သမာသမတ်ကျသောသမာဓိခုံအဖွဲ့မှပြုလုပ်သော မျှတသည့် အများပြည်သူပါဝင်သော ကြားနာခြင်း' ဟု အမည်တပ်ထားပါသည်။[207]၎င်းသည် ကန့်သတ်၍မရနိုင်သော 'သီးခြားရပိုင်ခွင့်' ဖြစ်ပါသည်။[208]၎င်းသည် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခြင်းများမှာ မျှတပြီး ဆောင်ရွက်ချက်အားလုံးသည် အဖွဲ့များ၏ရပိုင်ခွင့်များကို လေးစားမှုရှိကြောင်းသေချာစေရန် 'တရားစီရင်ရေးကို အမည်တပ်ကာ လိုအပ်ပါသည်'။[209]အမှန်တကယ်ပင်၊ အစိုးရနှင့် အခြားသောအဖွဲ့အစည်းအားလုံးတွင် 'တရားစီရင်ရေး၏ လွတ်လပ်မှုကို လေးစားကာ စူးစမ်းလေ့လာရန်' တာဝန်ရှိပါသည်။[210]တရားသူကြီးများသည် ရှိနေသောအချက်များပေါ်အခြေခံကာ ဥပဒေအရလုပ်ဆောင်ခြင်းမပြုမီ ကိစ္စရပ်များကို ဆုံးဖြတ်ရန်အတွက် အစိုးရလက်ခွဲများနှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလတစ်စုံတစ်ရာထံမှ ပြင်ပ၊ 'မတရားကာမမှန်ကန်သော' ကြားဝင်မှု၊ လွှမ်းမိုးမှု သို့မဟုတ် ဖိအားများ လွတ်ကင်းရပါမည်။[211]တရားသူကြီးများသည် အမှုတွင် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအကျိုးအမြတ်မပါဝင်ဘဲ တစ်ဖက်မှတစ်ဖက်သို့ အားပေးအထောက်အကူပြုခြင်းမရှိသည့် သမာသမတ်ကျမှုရှိသည်ဟု စူးစမ်းလေ့လာသူများမှ ၎င်းတို့ကို လေ့လာမိကာ အမှန်တကယ်သမာသမတ်ကျသော ဘက်မလိုက်သူများ ဖြစ်ရပါမည်။[212]

နောက်ဆုံးတွင်၊ တရားသူကြီးများသည် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခြင်းများပေါ်တွင် ပြည့်စုံလုံလောက်စွာ သဘာပတိအဖြစ်ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သော ပေါင်းစည်းမှုနှင့် သင့်လျော်သောသင်တန်းတို့ပါဝင်သည့် ဥပဒေဆိုင်ရာ ဗဟုသုတနှင့် စွမ်းရည်များ ရှိရပါမည်။[213]

ပြည်တွင်းဥပဒေ

မြန်မာနိုင်ငံသည် အဓိကကျသောဖွဲ့စည်းပုံစည်းမျဉ်းအဖြစ် တရားစီရင်ရေး၏လွတ်လပ်မှုကို ခိုင်မာစွာအတည်ပြုပြီး တရားစီရင်ရေးအပါအဝင် အာဏာခွဲသုံးခုအား ဖြစ်နိုင်သည့်ပမာဏအထိ ခွဲခြားထားကာ အပြန်အလှန်ဖြစ်သောထိန်းချုပ်မှုကို သက်ရောက်စေပြီး ၎င်းတို့ကြားတွင် စစ်ဆေးကာ ဟန်ချက်ညီစေမှုကို အခိုင်အမာ ပြောဆိုပါသည်။[214]၎င်းတို့၏အသိပညာနှင့် စွမ်းရည်များကိုထိန်းသိမ်းခြင်းအပါအဝင် တရားသူကြီးများအနေဖြင့် ကျွမ်းကျင်စွာဆောင်ရွက်သောကြောင့် လိုအပ်ချက်ကို အခိုင်အမာအတည်ပြုခြင်းဖြင့် တရားသူကြီးများအတွက် ကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်းလည်း ရှိပါသည်။[215]
တရားသူကြီးများသည် တရားရုံးများတွင် ခွင့်မပြုနိုင်သောသက်သေကို အသုံးမပြုကြောင်းသေချာစေရန် လိုအပ်ပါသည်။[216]တရားသူကြီးများသည် ရုံးစာရေးများနှင့် ရဲများမှ တရားခွင်တွင် မသင့်လျော်သောအပြုအမူပြုလုပ်ခြင်းကို ပြောကြားခြင်းအပါအဝင် တရားရုံးစီမံခန့်ခွဲမှုအတွက် အခြေခံအားဖြင့် တာဝန်ရှိပါသည်။[217]

F. မဖြစ်မနေလုပ်ရသော သေမိန့်ကို အသုံးပြုခြင်း

တရားခွင်မှ ကြည်လင်းနှင့် အောင်ဝင်းဖော်အား ဦးကိုနီကို ကြိုတင်ကြံစည်သတ်ဖြတ်မှုအတွက် စီရင်ချက်ချကာ ၎င်းတို့အား မဖြစ်မနေသေဒဏ်ကျခံစေရန် ပြစ်ဒဏ်ချခဲ့ပါသည်။ မဖြစ်မနေသေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေအောက်ရှိ အကြွင်းမဲ့ဖြစ်သော ပယ်ဖျက်မရသော အခွင့်အရေးများကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ကာ မြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ အာမခံထားသော ဘဝဆိုင်ရာ ရပိုင်ခွင့်နှင့် ပင်ကိုအားဖြင့် သဟဇာတ ဖြစ်မနေပါ။[218]

---

207 ICCPR၊ ပိုဒ်ခွဲ 14(1)၊ အထွေထွေမှတ်ချက် နံပါတ် 32၊ စာပိုဒ် 19၊ UN လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ အထွေထွေမှတ်ချက် နံပါတ် 29- ပိုဒ်ခွဲ 4- အရေးပေါ်အခြေအနေတွင် တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့် ဖျက်သိမ်းခြင်းများ၊ UN စာရွက်စာတမ်း CCPR/ C/ 21/Rev1/ Add11 (2001)၊ စာပိုဒ် 16၊ နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီကော်မတီ၊ Jean-Marie Henckaerts နှင့် Louise Doswald-Beck၊ ထုံးစံအတိုင်းဖြစ်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားဥပဒေ၊ အတွဲ 1- စည်းမျဉ်းများ၊ စည်းမျဉ်း 100၊ pp 352-356 www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/customary-international-humanitarian-law-i-icrc-eng.pdf ဝင်ကြည့်ရက် 2019 ခုနှစ်၊ မေလ 14 ရက်နေ့။

208 *Ibid*၊ အထွေထွေမှတ်ချက် အမှတ် 32၊ စာပိုဒ် 19။

209 အခြေခံစည်းမျဉ်းများ၊ စည်းမျဉ်း 6။

210 *Ibid*၊ စည်းမျဉ်း 1။

211 Bangalore စည်းမျဉ်းများ၊ စည်းမျဉ်း 1၊ အခြေခံစည်းမျဉ်းများ၊ စည်းမျဉ်းများ 2-4။

212 အထွေထွေမှတ်ချက် နံပါတ် 32၊ စာပိုဒ် 21၊ Bangalore စည်းမျဉ်းများ၊ စည်းမျဉ်း 2။

213 *Ibid*၊ Bangalore စည်းမျဉ်းများ၊ စည်းမျဉ်း 6 နှင့် အခြေခံစည်းမျဉ်းများ၊ စည်းမျဉ်း 10။

214 2008 ဖွဲ့စည်းပုံ ပိုဒ်ခွဲ 11(က) နှင့် 19(က) နှင့် (ဂ) ကိုကြည့်ပါ။ ပြည်ထောင်စုတရားစီရင်ရေးဥပဒေ 2010 s 3(က) ကိုလည်းကြည့်ပါ။

215 မြန်မာနိုင်ငံအတွက် တရားစီရင်မှုဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်စည်းကမ်း၊ n 42 အထက်၊ အခန်း 3၊ ပိုဒ်ခွဲ 4 ကိုကြည့်ပါ။ ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်ရုံး၊ တရားစီရင်မှုဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာ၊ 'အားလုံးအတွက် တရားစီရင်မှုတိုးတက်လာရေးကို ရှေးရှုခြင်း' 2018–2022 www.unionsupremecourt.gov.mm/sites/default/files/supreme/stplan2018eng.pdf ဝင်ကြည့်ရက် 2019 ခုနှစ်၊ မေလ 14 ရက်နေ့။

216 သက်သေခံပစ္စည်း အက်ဥပဒေ ss 24–26။ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကိုဥပဒေ s 163 ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

217 တရားရုံးများလက်စွဲ စာပိုဒ် 13။

218 2008 ဖွဲ့စည်းပုံ ပိုဒ်ခွဲ 353 ကိုကြည့်ပါ။

သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ၎င်းတို့အား ကြိုးပေးမည့်ပုံမပေါ်ဘဲ ၎င်းတို့အနေဖြင့် တစ်သက်တစ်ကျွန်းကျခံရန်လည်း မဖြစ်နိုင်ပါ။[219]မြန်မာနိုင်ငံတွင် 1988 ခုနှစ်ကတည်းက လူတစ်ဦးအား တရားဝင်ကြိုးပေးခြင်း မရှိပါ၊ 2014 ခုနှစ်တွင်၊ သမ္မတဟောင်းဦးသိန်းစိန်မှ သေမိန့်အားလုံးကို တစ်သက် တစ်ကျွန်းအဖြစ်သို့ လဲလှယ်ခဲ့ပါသည်။[220]သို့ရာတွင်၊ လတ်တလော၌ သေမိန့်အား ယာယီအပြစ်ပေးမှုအဖြစ် ထည့်သွင်းရန် ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းလိုက်ပြီး အကန့်အသတ်မရှိသော ဖြစ်နိုင်ချေရှိမှုမှာ မဖြစ်မနေသေဒဏ်ပေးခြင်းသည် သိသာထင်ရှားသော ရပိုင်ခွင့်ချိုးဖောက်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ

မဖြစ်မနေ သို့မဟုတ် ယာယီဖြစ်စေ သေဒဏ်များသည် တစ်ဦးချင်းစီ၏ရှိရင်းစွဲ ဘဝဆိုင်ရာ ရပိုင်ခွင့်ကို ချိုးဖောက်နေပါသည်။[221]လျှော့ပါးစေနိုင်သော အခြေအနေများ သို့မဟုတ် ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်စရာပမာဏများကို စဉ်းစားရန် တရားရုံး၏စွမ်းရည်ကို ဖယ်ရှားထားခြင်းကြောင့် မဖြစ်မနေ သေမိန့်ပေးခြင်း အား သီးခြားအားဖြင့် ပိတ်ပင်ထားပါသည်။[222]နိုင်ငံအားလုံးသည် သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းကို ဖျက်သိမ်းရန် ရှေးရှုကာ လုပ်ဆောင်ရပါမည်။ သေဒဏ် ချမှတ်သောနိုင်ငံများတွင်၊ မည်သည့်သေဒဏ်ကိုမဆို 'ထူးခြားသောစီမံချက်' အဖြစ် စဉ်းစားမည်ဖြစ်ပါသည်။[223]သေဒဏ်ပါဝင်သောအမှုတိုင်းတွင်၊ တရားခံသည် အယူခံတင်ပိုင်ခွင့်ကို ရရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။[224]

သေဒဏ်ဖျက်သိမ်းရန် IBAHRI ကောင်စီဆုံးဖြတ်ချက်အား 2008 ခုနှစ်၊ မေလ 15 ရက်နေ့တွင် အတည်ပြုခဲ့ပြီး 2016 IBAHRI အစီရင်ခံစာတွင် သတ်ရန်တွန်းအားပေးမှု- မဖြစ်မနေသေဒဏ်နှင့် မျှတသောတရားခွင်ရှိသည့် ၎င်း၏သဟဇာတမဖြစ်မှုစံနှုန်းများ သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေ၏ တရားစီရင်ရေးအောက်တွင် မဖြစ်မနေသေဒဏ်မှာ တရားမဝင်ကြောင်း ထိန်းသိမ်းဖော်ပြပါသည်။ ထို့အပြင် သေဒဏ်ချမှတ်ရန် တရားရုံးမှ လိုက်နာ သော ပြည်တွင်းဥပဒေအောက်ရှိ မည်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်မဆိုသည် ပင်ကိုအားဖြင့် အားနည်းချက်များရှိပါသည်။

ပြည်တွင်းဥပဒေ

ကြိုတင်ကြံစည်သောလူသတ်မှု မှုခင်းများတွင်၊ မြန်မာနိုင်ငံသည် မဖြစ်မနေသေဒဏ်ကို ပြစ်ဒဏ်သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။[225]စီရင်ခံရသောတစ်ဦးချင်းစီ သည် ခုနှစ်ရက်အတွင်း အယူခံတင်ပိုင်ခွင့်ရှိပါသည်။[226]

---

219 ဦးကိုနီ လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်မှု- တရားခွင်နှင့်ပတ်သက်၍ တရားစွဲဆိုထားသောရှေ့နေ၏အမြင် (ဧရာဝတီ၊ 2019 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 2 ရက်) www.irrawaddy.com/dateline/u-ko-ni-assassination-prosecution-lawyers-view-trial.html 2019 ခုနှစ်၊ မေလ 14 ရက်နေ့တွင် ကြည့်ရှုခဲ့သည် (နိုင်ငံသည် မရေရာသောစည်းကမ်းများဖြင့် ၎င်းတို့၏အမိန့်များကို ပြစ်ဒဏ်လျှော့ပေးလေ့ရှိကာ ထောင်ဒဏ် အနှစ် 20 ချပြီးနောက် ထပ်မံ၍ ကောင်းမွန်စွာနေထိုင်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်မှတစ်ဆင့် ထောင်ဒဏ် ဆယ်နှစ်မှ 15 နှစ် ဖြစ်သွားတတ်ခြင်းမှာ ဘာမှမထူးပါ)။

220 မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏လက်ထောက်ကို သတ်မှုဖြင့် လူ 2 ဦးအား သေဒဏ်ချမှတ်လိုက်သည်' AP သတင်း (နယူးယောက်၊ 2019 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 15 ရက်နေ့) www.apnews.com/91fddc2dc6e5473f9eb033b187d9443c2019 ခုနှစ်၊ မေလ 14 ရက်နေ့တွင် ကြည့်ရှုခဲ့သည်၊ Melissa Crouch၊ 'ဗုဒ္ဓဘာသာမြန်မာနိုင်ငံတွင် သေဒဏ်မှာ အမြင်အားဖြင့်မှားဟန်တူသော်လည်း မှန်ကန်သည့်သဘောတရားဖြစ်သည်' (စကားပြန်၊ 2019 ခုနှစ်၊ မတ်လ 18 ရက်နေ့) www.lowyinstitute.org/the-interpreter/death-penalty-paradox-buddhist-myanmar ဝင်ကြည့်ရက် 2019 ခုနှစ်၊ မေလ 13 ရက်နေ့။

221 ICCPR၊ ပိုဒ်ခွဲ 6။ Weerawansa v Sri Lanka၊ UN လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ ဆက်သွယ်ဆက်ဆံရေးနံပါတ် 1406/2005၊ UN Doc CCPR/C/95/D/1406/2005 (2009) ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

222 UN လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၊ ပုံမှန်ထက်ပိုသော တရားရေးဆိုင်ရာ၊ အနှစ်ချုပ် သို့မဟုတ် တစ်ဖက်သတ်ဆန်သော သေဒဏ်စီရင်ခြင်းပေါ်ရှိ အထူးသတင်းပို့သူ၏ အစီရင်ခံစာ၊ UN Doc A/ HRC/4/20, 2007၊ စာပိုဒ် 55–66၊ UN GA၊ နှိပ်စက်ညှင်းပန်းမှုနှင့် အခြားသောရက်စက်မှု၊ လူမဆန်မှု သို့မဟုတ် နှိမ့်ချဆက်ဆံမှု သို့မဟုတ် အပြစ်ပေးမှုပေါ်ရှိ အထူးသတင်းပို့သူ၏ ကြားဖြတ်အစီရင်ခံစာ၊ UN Doc A/67/279၊ 2012၊ စာပိုဒ် 59။

223 UN လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၊ အထွေထွေမှတ်ချက် နံပါတ် 6- ပိုဒ်ခွဲ (ဘဝဆိုင်ရာရပိုင်ခွင့်) (1982)၊ စာပိုဒ် 7။

224 ICCPR၊ ပိုဒ်ခွဲ 14(5) နှင့် အထွေထွေမှတ်ချက်နံပါတ် 32၊ စာပိုဒ် 45 နှင့် 51။

225 ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ s 302 (1)(ခ)။

226 တရားရုံးများလက်စွဲ၏ စာပိုဒ် 584 အောက်တွင်၊ တရားခံသည် သူ သို့မဟုတ် သူမနေဖြင့် စုစုပေါင်းအမိန့်ချမှတ်ခြင်းဖြင့် အမိန့်ချမှတ်ခံရပါက ခုနစ်ရက်အတွင်း အယူခံတင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ကန့်သတ်ချက်အက်ဥပဒေ ss 153-155 အောက်တွင်၊ ခရိုင်တရားရုံးမှ အထက်တရားရုံးထံ အယူခံတင်ရမည့်အချိန်မှာ ရက်ပေါင်း 60 ဖြစ်ပါသည်။

V. တွေ့ရှိချက်များ – အပြုသဘောဆောင်သော ရှုထောင့်များ

A. လွန်ကဲသော နှောင့်နှေးမှုမရှိဘဲ ကြိုးပမ်းခွင့် – တရားရုံးဆောင်ရွက်ချက်များ/လွန်ကဲသော နှောင့်နှေးမှုများ၏ ကာလ

ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခြင်းများသည် နှစ်နှစ်ထက်ပို၍ကြာမြင့်လာစဉ်တွင်၊ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှုများအား အမြန်ပြီးမြောက်စေရန် အားထုတ်မှုများကို ပြုလုပ်လာခဲ့ပါသည်။သမာဓိခုံအဖွဲ့ကြားနာခြင်းများကို အပတ်စဉ် (နှင့် 2018 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလနောက်ပိုင်းတွင် တစ်ပတ်နှစ်ကြိမ်) ကျင်းပကာ၊ နိုင်ငံတွင် ကြားနာမှုများ မကြာခဏပြုလုပ်ခြင်းမှာပုံမှန်မဟုတ်ပါ။ 2018 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 2 ရက်နေ့နောက်ပိုင်းတွင်၊ တရားသူကြီးများသည် တရားစီရင်ရေးကို လုံ့လဝီရိယရှိစွာ ဆက်လုပ်နေပြီး တရားခွင်အား ပြစ်မှုစီရင်ခြင်း သို့မဟုတ် တရားသေလွှတ်ခြင်းသို့ ရောက်ရှိစေရန် အားပေးနေကြောင်း သရုပ်ပြသကာ အမှုသည် တစ်နှစ်ထက်ပိုမိုကြာမြင့်နေသောကြောင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် အပတ်စဉ် တရားရုံးအစီရင်ခံစာတင်ရန် လိုအပ်ကြောင်းကို ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။ IBAHRI သည် နှောင့်နှေးနေရခြင်း၏အဓိကကျမှုကို အဓိကအချက်လေးရပ်ဖြင့် မှတ်ယူပါသည်။

ဦးစွာ၊ တရားခံရှေ့နေသည် မျက်မြင်သက်သေ 50 ဦးကို အမည်တင်သွင်းခဲ့ပြီး ၎င်းတို့အနက် အများစုမှာ မသင့်လျော်ကာ ယုံကြည်စရာမရှိသော သက်သေခံချက်ကိုပေးခဲ့သည့် မျက်မြင်သက်သေများဖြစ်သည် သို့မဟုတ် ယခင်က နှစ်ကြိမ်သက်သေခံထားသော မျက်မြင်သက်သေများဖြစ်သည် (တရားစွဲဆိုမှုဆိုင်ရာ မျက်မြင်သက်သေဖြစ်ပြီး၊ တစ်ဖန် ပြန်လည်ခေါ်ယူပါသည်)။[227]ဒုတိယအနေဖြင့် မျက်မြင်သက်သေများစွာသည် စီစဉ်ထားသည့်အခါ တရားခွင်ကိုတက်ရောက်ရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ပါသည် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏သက်သေခံချက်ကို ကြားနာနိုင်စွမ်းရှိသည့်အခါ ၎င်းတို့မှ လာရောက်ခြင်းမရှိသောကြောင့် နောက်နေ့တွင်လာရောက်ရန် ပြောကြားခဲ့ရပါသည်။[228]ကြားနာမှုအများစုကို 1030 မှ 1200 မတိုင်မီအထိ မျက်မြင်သက်သေနှစ်ဦးမှ သုံးဦး၏ သက်သေခံချက်ကို ကြားနာခြင်းဖြင့်သာ လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းမှာ ရှေ့နေများမှ မျက်မြင်သက်သေများကိုခေါ်ယူပုံ၏ ရလဒ်ဖြစ်ဟန်တူပါသည်၊ ဥပမာ၊ တရားသူကြီးမှ အမှုဆက်သွားရန်အရေးကြီးမှု၏ များစွာသော အခါသမယများနှင့် ဖိအားပေးမှုများပေါ်တွင် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှုများကို ဆက်လုပ်ရန် ပြောကြားသော်လည်း၊တရားခံရှေ့နေသည် ဖော်ပြပါကြားနာခြင်းအတွက် ၎င်းတို့ကိုစီစဉ်သတ်မှတ်ထားခြင်းကြောင့် မျက်မြင်သက်သေများ လာရောက်ခြင်းမရှိဟု ပြောကြားမည်ဖြစ်ပါသည်။[229]ကြားနာမှုတစ်ခုတွင်၊ တရားသူကြီးများမှ အရေးကြီးသောမျက်မြင်သက်သေများကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ကာ ပေါ်များသောသက်သေခံမှုများကိုသာပေးနိုင်သည့် မျက်မြင်သက်သေများကို ဖယ်ရှားရန် ပြောကြားခဲ့ပါသည်။[230]ထိုမျက်မြင်သက်သေများကို ဖယ်ရှားခြင်း ရှိ မရှိ မရှင်းလင်းပါ။ တတိယအနေဖြင့်၊ အခြားအလုပ်များကြောင့် တရားခံရှေ့နေ မတက်ရောက်နိုင်သည့် အချိန်များတွင်၊ ရှေ့နေသည် မည်သည့်အခါမှ တရားရုံးထံ ကြိုတင်အသိပေးခြင်းမရှိခဲ့ပါ။[231]အမှုပြီးဆုံးရေးကိုရှေးရှုကာ၊ အောင်ဝင်းဇော်နှင့် အောင်ဝင်းထွန်းအတွက် ရှေ့နေသည် ပျက်ကွက်သော်လည်း တရားရုံးသည် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှုများကို ရွှေ့ဆိုင်းခြင်းမရှိခဲ့ပါ။[232]မည်သူကမှ ရှေ့နေ၏ ပျက်ကွက်မှုကို ပြောကြားခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ စတုတ္ထအနေဖြင့်၊ နှစ်ဖက်စလုံးသည် 2018 ခုနှစ် မတ်လအစောပိုင်းတွင် အထက်တရားရုံးထံ အတည်ပြုထားသောစွဲချက်များကိုရင်ဆိုင်ခြင်းအတွက် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်းအသနားခံစာများကို တင်ပြခဲ့ပါသည်။ အထက်တရားရုံးသည် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရန် အချိန်လေးလယူခဲ့ပါသည်။ ထိုကာလအတွင်း၊ မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံးသည် အမှုစာရွက်စာတမ်းဖိုင်များမှာ အထက်တရားရုံးတွင် ရှိနေခြင်းကြောင့် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှုအားလုံးကို ရွှေ့ဆိုင်းခဲ့ပါသည်။

နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေသည် လွန်ကဲစွာနှောင့်နှေးခြင်းမရှိဘဲ တရားစွဲဆိုခံထားရသောရာဇဝတ်သား၏ ခုခံရန်ကြိုးစားပိုင်ခွင့်ကို အခွင့်ပေးထားပါသည်။[233]တရားခံ၏ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုကို နည်းပါးစေကာ မျက်မြင်သက်သေများ၏ မှတ်မိမှုများပါဝင်သော သက်သေကို ပိုမိုထိန်းသိမ်းထားနိုင်စေသောကြောင့် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှုများ၏မျှတမှုကို သေချာစေရန် ၎င်းက ကူညီပေးပါသည်။[234]

---

227 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 10 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ (တရားသူကြီးများမှ တရားခံရှေ့နေအား မျက်မြင်သက်သေများကို ၎င်းတို့လိုချင်သည့်အရာများအား ထုတ်ဖော်ပြောကြားခွင့်ပေးခြင်းမျိုး မဖြစ်စေလိုကြောင်း ပြောကြားပါသည်)။

228 ဥပမာ၊ နောက်ဆုံးမျက်မြင်သက်သအေား တရားခံ၏မျက်မြင်သက်သေစာရင်းမှ တရားစွဲဆိုချက်အရဖယ်ရှားခြင်းမပြုမီ သီးခြားအချိန်ကာလသုံးခုတွင် တရားခံရှေ့နေမှ ဆင့်ခေါ်ခဲ့ပါသည်။

229 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 10 ရက်နေ့နှင့် 2018 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 2 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။

230 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ ဇူလိုင်လ 28 ရက်နေ့၊ 2017 ခုနှစ် စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

231 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 15 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

232 ဥပမာ၊ 2018 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 30 ရက်နေ့၊ 2019 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 10 ရက်နေ့နှင့် 2019 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 11 ရက်နေ့ နေ့စွဲပါရှိသော IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာများကို ကြည့်ပါ။ ၎င်းသည် အစောပိုင်းကြားနာခြင်းများနှင့် ကျယ်ပြန့်စွာကွဲပြားပါသည်။ ဥပမာ၊ ကြည်လင်း၏ရှေ့နေ မလာခြင်းကြောင့် ကြည်လင်းမှ ရွှေ့ဆိုင်းပေးရန်တောင်းဆိုသည့် 2017 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 15 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

233 ICCPR၊ ပိုဒ်ခွဲ 14(3)(ဂ)။

ဖမ်းဆီးသည့်နေ့နှင့် တရားခွင်စတင်သည့်ပမာဏကြားတွင် နှစ်နှစ်ကျော်ကြာနောင့်နှေးနေခြင်းမှာ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။[235]

ပြည်တွင်းဥပဒေ

မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေတွင် တရားခံအား တတ်နိုင်သမျှအမြန်ဆုံး ပြဋ္ဌာန်းရန် ပါဝင်ပြီး၊[236]စီမံခန့်ခွဲရေးဆောင်ရွက်မှုများအနေဖြင့် ဆက်တိုက်ကြားနာခြင်းများကဲ့သို့သောအရာများကို သေချာစေရပါမည်၊[237]၎င်းသည် လက်တွေ့တွင် ဖြစ်မလာပါ။ အမှုအများစုသည် ပုံမှန်ရွှေ့ဆိုင်းမှုများကိုရင်ဆိုင်နေရကာ အပတ်စဉ်ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှုများကို မရလောက်ဖြစ်ပါသည်၊ သို့ရာတွင် အာဏာများက တရားသူကြီးများကို အမှုများအား ရွှေ့ဆိုင်းပစ်စေခဲ့ပါသည်။ တရားသူကြီးများသည် မျက်မြင်သက်သေများအား မဖြစ်မနေတက်ရောက်ရန် ဆင့်ခေါ်နိုင်ပြီး မျက်မြင်သက်သေများအနေဖြင့် အကျိုးအကြောင်းဆီလျော်သော ဝန်ဆောင်မှုသက်သေမရှိဘဲ တက်ရောက်ရန်ပျက်ကွက်သည့်ကိစ္စရပ်များ သို့မဟုတ် တရားရုံးအနေဖြင့် မျက်မြင်သက်သေမှ လိုက်နာခြင်းမရှိဟု ယုံကြည့်ကိစ္စရပ်များတွင် ဝရမ်းထုတ်နိုင်ပါသည်။[238]လတ်တလော တရားလွှတ်တော်ချုပ်အသိပေးချက်သည် မတူညီသော အချိန်ကာလသုံးခုတွင် တက်ရောက်ရန်ပျက်ကွက်သော မျက်မြင်သက်သေများကို ဆင့်ခေါ်ခြင်းနှင့် လေးကြိမ်မြောက်တွင် ပျက်ကွက်သူများကို ပယ်ဖျက်ခြင်းတို့ပါဝင်သော အချိန်ဆွဲနေသည့်ကိစ္စရပ်များကို ဖယ်ရှားနိုင်သည့် တရားသူကြီးများ၏အာဏာနှင့်ပတ်သက်၍ သတိပေးလိုက်ပါသည်။[239] တရားသူကြီးများသည် နောင့်နှေးမှုများကိုရှောင်ရှားရန် တာဝန်ရှိပြီး ရွှေ့ဆိုင်းမှုအား 15 ရက်ထက်ပိုကြာအောင် သတ်မှတ်လိုက်ပါက ၎င်းတို့၏ အထက်လူကြီးထံ အစီရင်ခံစာတင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။[240]အမှုစီမံဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ 2018 အသိပေးချက်သည် ရှုပ်ထွေးမှုနှင့် ရှုပ်ထွေးသော ရာဇဝတ်မှုခင်းများအတွက် ရက်ပေါင်း 270 ကဲ့သို့သော အမှုများကို ပြီးမြောက်စေခြင်းအတွက် စံထားသောအချိန်ဘောင်များ သတ်မှတ်ခြင်းဖြင့် အမျိုးအစားများတွင် အမှုများကို အသေးစိတ်ချပြကာ 'နောင့်နှေးနေသောအမှုများကိုလျှော့ချရန်' တရားသူကြီးများကို တွန်းအားပေးပါသည်။[241] ပြစ်မှုများကို 'ပုံမှန် အကျိုးရှိစွာ' ပြီးမြောက်အောင်ကြိုးစားရန်မှာ တရားရုံးနှင့်ဆိုင်သောလုပ်ဆောင်ချက်အားလုံး၏ တာဝန်ဖြစ်သည်ဟု အလားတူ အသိပေးချက်မှ ရှင်းလင်းအောင် ပြုလုပ်ပါသည်။[242]အလားတူစာကြောင်းများကြားတွင် ဥပဒေအရာရှိများသည် ခြောက်လအတွင်း ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများကို ပြီးစီးရမည် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့အထက်လူကြီးများ၏ နောင့်နှေးမှုအတွက် အစီရင်ခံရပါမည်။[243]တရားစီရင်မှုဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်း 2017 သည် နောင့်နှေးမှုများကိုရှောင်ရှားရန် တရားသူကြီးများအတွက် 'ပဓာနကျမှု' ကို အသားပေးထားပြီး[244]ဥပဒေအရာရှိများအတွက် မျှတသော အမှုစစ်ဆေးခြင်း လမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် နောင့်နှေးမှုသည် အပြစ်မရှိသူ၏ စွဲချက်တင်ခွင့်နှင့် ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် ခုခံပိုင်ခွင့်အား ချိုးဖောက်နိုင်သည်ဟု အခိုင်အမာဆိုထားပါသည်။[245]

B. အများပြည်သူ ကြားနာပိုင်ခွင့် – တရားခွင်သို့ အများပြည်သူ ဝင်ရောက်ခွင့်

စူးစမ်းလေ့လာသူ၏ ကိုယ်ပိုင်ဝင်ရောက်ခွင့်အရ၊ စူးစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်တို့သည် တရားရုံးဖွင့်စဉ်တွင် ရှင်းပြခဲ့သော ဥက္ကဋ္ဌဦးတင်ထွေးနှင့် စောင့်ကြည့်သည့်ပထမနေ့တွင် တွေ့ဆုံခဲ့ပြီး၊ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှုများသို့ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စူးစမ်းလေ့လာသူများတက်ရောက်ပါက တရားခွင်ရှိလုံခြုံရေးနှင့်ပတ်သက်၍ စိတ်ပူနေခဲ့ပါသည်။[246]၎င်း၏မူလစိတ်ပူပန်မှုမှာလျို့ဝှက်မှတ်တမ်းများနှင့် စူးစမ်းလေ့လာမှုရရှိလာသော

234 အထွေထွေမှတ်ချက် နံပါတ် 32 စာပိုဒ် 35 ကိုကြည့်ပါ။

235 *Henry and Douglas v Jamaica*၊ UN လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ ဆက်သွယ်ဆက်ဆံရေးနံပါတ် 571/1994, UN Doc CCPR/ C/57/D/571/1994 (1996)။

236 တရားရုံးများလက်စွဲ စာပိုဒ် 466။ စာပိုဒ် 13 နှင့် 22 (မှန်ကန်ကြောင်းမပြသနိုင်သောနောင့်နှေးမှုကို တားမြစ်ခြင်း)၊ ပြည်ထောင်စု တရားစီရင်ရေးဥပဒေ 2010 ss 67-68 (လွန်ကဲသောနောင့်နှေးမှုများကိုတားဆီးရန် တရားသူကြီးများသည် ထောင်များ၊ ထောင်သားစခန်းများနှင့် ရဲအချုပ်ခန်းများအား စစ်ဆေးမည်ဖြစ်ပါသည်)၊ *Maung Tin Ngwe v Union of Burma* (1966) BR 639 (စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အရှိန်မြှင့်သင့်ပါသည်) ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

237 တရားရုံးများလက်စွဲ စာပိုဒ် 24။ စာပိုဒ် 468 နှင့် 608 ကိုလည်းကြည့်ပါ (တက်ရောက်သောမျက်မြင်သက်သေအားလုံးကို တစ်ကြိမ်ပင် စစ်ဆေးခြင်းမရှိဘဲ အမှုကိုရွှေ့ဆိုင်းပါက၊ ဖော်ပြပါနေ့တွင် အခြားကြားနာခြင်းကိုဦးစားပေးမှု ရှိပါသည်)။

238 ပြစ်မှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်စည်းမျဉ်း ss 69၊ 4(ဗ) (ဝရမ်းအမှုများကို အဓိပ္ပါယ်သတ်မှတ်ခြင်း)၊ 252(2) နှင့် 257(1)။ တရားရုံးများလက်စွဲ စာပိုဒ် 451 ကိုကြည့်ပါ။ ဝရမ်းများအတွက်၊ ပြစ်မှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်စည်းမျဉ်း ss 90(က)-(ဓ) ကိုကြည့်ပါ။

239 တရားလွှတ်တော်အသိပေးချက် 114/424 PTC (2855/2015)။

240 တရားရုံးများလက်စွဲ စာပိုဒ် 466။

241 ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်၊ အသိပေးချက်နံပါတ် 649/2018 (2018 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 1 ရက်နေ့)။

242 *Ibid*။

243 ပြည်ထောင်စုရှေ့နေ အထွေထွေစည်းမျဉ်းများ၊ စည်းမျဉ်း 109(င)။

244 မြန်မာနိုင်ငံအတွက် တရားစီရင်မှုဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်စည်းကမ်း၊ n 42 အထက်၊ အခန်း 3၊ ပိုဒ်ခွဲ 2 ကိုကြည့်ပါ။

245 မျှတသောအမှုစစ်ဆေးခြင်း လမ်းညွှန်စာအုပ်၊ စာမျက်နှာ 51။

246 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2017 ခုနှစ်၊ ဖွန်လ 16 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

အဆိုးဖက်ရောက်သည့်အစီရင်ခံစာတစ်စုံတစ်ရာအကြောင်းဖြစ်ပြီး၊ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခြင်းများတွင် ကြားဝင်မနှောက်ယှက်ရန် ၎င်းတို့အား ပြောကြားခဲ့ပါသည်။[247] တရားရုံးသည် 2017 ခုနှစ်စက်တင်ဘာလတွင် စူးစမ်းလေ့လာသူပြောင်းလဲမှုကို အဆင်သင့်ဖြစ်စွာလက်ခံခဲ့ပြီး IBAHRI ၏ စူးစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်ထံ ဝင်ကြည့်ခွင့်ကို လုံးဝငြင်းပယ်ခဲ့ခြင်းမရှိပါ။

ထိုအချိန်များတွင်၊ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှုများကို ဝင်ကြည့်ရန် အများပြည်သူ၏စွမ်းရည်သည် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအကြောင်းအရာနှင့် တရားရုံးတွင် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော အခြားကိစ္စရပ်များပေါ်တွင်အခြေခံကာ ပြောင်းလဲသွားသော်လည်း ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း စူးစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်တို့သည် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှုများကို အမြဲတမ်း စောင့်ကြည့်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ရိုက်တာသတင်းထောက်နှစ်ဦးဖြစ်သော ဝလုံးနှင့် ကျော်စိုးဦးတို့၏ ရှုက်စရာကောင်းသော နိုင်ငံတော်လျှို့ဝှက်အက်ဥပဒေ ချိုးဖောက်ခြင်းအမှုမှာ 2018 ခုနှစ် ဧပြီလမှ အောက်တိုဘာလအထိ တူညီသောတရားရုံးတွင် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေစဉ်၊ ရုံးစာရေးများသည် စူးစမ်းလေ့လာသူအားလုံးအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ပတ်စ်ပို့ သို့မဟုတ် မှတ်ပုံတင် မိတ္တူစာရွက်များကို တင်ပြကာ ၎င်းတို့၏အိမ်လိပ်စာကိုလည်း ပြောကြားရန်လိုအပ်သော လုပ်ငန်းစဉ်ကို မိတ်ဆက်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် ရိုက်တာသတင်းထောက်များ၏ကြားနာခြင်းကို တက်ရောက်သော စူးစမ်းလေ့လာသူများစွာကို စုစည်းရန် လေ့လာမိသောလိုအပ်ချက်ထံမှ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်နိုင်သော်လည်း ဦးကိုနီ၏ကြားနာခြင်းများသို့ အများဆုံး စူးစမ်းလေ့လာသူဆယ်ဦးတက်ရောက်ခဲ့ကာ ၎င်းတို့အနက်အများစုမှာ စွပ်စွဲခံရသောမိသားစုဝင်များ ဖြစ်ပါသည်။

ရိုက်တာသတင်းထောက်များ၏အမှု ပြီးဆုံးသွားသည်နှင့်၊ ရုံးစာရေးများသည် ဤအမှုရှိ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ကြားနာခြင်းကို ခွင်းချက်ထားကာ စာရွက်စာတမ်းမိတ္တူများလိုအပ်ခြင်းကို ရပ်တန့်ပေးခဲ့ပါသည်။ စူးစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်သည် မေးမြန်းသည့်အခါတွင်ပင်လျှင် ၎င်းတို့၏အိမ်လိပ်စာများကို လုံးဝပေးခဲ့ခြင်းမရှိဘဲ၊ ၎င်းအစား၊ ၎င်းတို့၏ တိကျသောအလုပ်လိပ်စာကို ပေးခဲ့ပါသည်။ ဟာ့ဒ်ကော်ပီကိစ္စရပ်ကို ဆန့်ကျင်ခြင်းမရှိဘဲ၊ ရုံးစာရေးများသည် လုံခြုံရေးနေရာတွင် စူးစမ်းလေ့လာသူအားလုံးကို အမြဲတမ်း လက်မှတ်ရေးထိုးစေကာ ရုံးစာရေးများမှ ၎င်းတို့၏အမည်နှင့် ပတ်စ်ပို့ သို့မဟုတ် မှတ်ပုံတင်နံပါတ်ကို မှတ်စုစာအုပ်တစ်အုပ်တွင် ရေးမှတ်ပါသည်။ ကြားနာခြင်း နှစ်နှစ်ကြာမြင့်ပြီးနောက်၊ ရုံးစာရေးများစွာသည် စူးစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်ကို မှတ်မိလာခဲ့ကြပြီး မည်သည့်အချက်အလက်ကိုမှ တောင်းခံမေးမြန်းရန် မလိုအပ်တော့ပါ။

2018-နှစ်လယ်၌ အထက်တရားရုံးတွင် အသနားခံလွှာကိုကြားနာခြင်းများအား ပြန်လည်လုပ်ဆောင်စဉ်အတွင်း၊ စူးစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်သည် ဝင်ခွင့်ရရှိရန် သိသာထင်ရှားသောအခက်အခဲများကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပါသည်။[248]အထက်တရားရုံး၏ အရှေ့ဝင်ပေါက်တွင် တရားရုံးနေရာသို့ဝင်ခွင့်ကို ချက်ခြင်းပိတ်ဆို့သည် လုံခြုံရေးနေရာ ပါရှိပါသည်။ ရုံးစာရေးတစ်ဦးသည် စူးစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်အား ၎င်းတို့မှာ မီဒီယာမှဖြစ်ပြီး မည်သူ့ကို မဆို အင်တာဗျူးခြင်း သို့မဟုတ် ဓာတ်ပုံတစ်စုံတစ်ရာရိုက်ကူးခြင်း မပြုလုပ်ကြောင်း ၎င်းတို့၏ဝန်ခံကတိပြုလွှာဖြစ်သောဖောင်တစ်စောင်ကို ဖြည့်စွက်ရန် ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ မီဒီယာသမားများမဟုတ်ကြောင်း ရှင်းပြခဲ့သော်လည်း ရုံးစာရေးမှ ခေါင်းမာနေခဲ့ပြီး ၎င်းတို့သည် ၎င်းတို့၏ အမည်များ၊ အထောက်အထား၊ လက်မှတ်များနှင့် IBAHRI ၏ အဆက်အသွယ်အချက်အလက်များကို ပေးခဲ့ပါသည်။ နောက်ထပ်တစ်ဦးမှ ဖြည့်စွက်ထားသောဖောင်များကို တရားရုံးဝင်းအတွက်သို့ ယူသွားပြီးနောက် ဒုတိယမြောက်ရုံးစာရေးသည် ဖောင်များကိုယူ၍ အပြင်ဘက်သို့ထွက်လာကာ လက်မှတ်ထိုးခဲ့ပါသည်။ စူးစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်အား အထက်တရားရုံးကိုဖြတ်၍ ၎င်းတို့ကိုစောင့်ကြပ်ခေါ်ဆောင်ကာ၊ တရားခွင်အပြင်ဘက် တွင် စောင့်ဆိုင်းနေပြီး၊ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှုများပြီးဆုံးသည့်အခါ ထွက်ပေါက်ထံ ၎င်းတို့ကိုခေါ်ဆောင်သွားပေးသည့် အမျိုးသားရုံးစာရေးမှ ၎င်းတို့ကို အထဲသို့ ဦးဆောင်ကာခေါ်သွားခဲ့ပါသည်။ စူးစမ်းလေ့လာသူများအား ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှုများထံ ဝင်ခွင့်ပေးထားစဉ်တွင်၊ အများပြည်သူ အဖွဲ့ဝင်များအနေဖြင့် အလားတူအဆင့်အတိုင်း စေ့စေ့စပ်စပ်စစ်ဆေးခြင်းခံရပါက၊ ခြိမ်းခြောက်သည်ဟုခံစားရကာ တက်ရောက်ရန် စိတ်ပျက် အားလျော့သွားနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ

တစ်ဦးချင်းစီတိုင်းအား '၎င်း၏ရပိုင်ခွင့်များနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ၎င်းအားတရားစွဲဆိုထားသော ရာဇဝတ်သားတစ်စုံတစ်ဦးတို့ကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း' တွင် 'တရားမျှတသော အများပြည်သူပါဝင်သည့် ကြားနာစစ်ဆေးခြင်း' ၌ ပါဝင်ခွင့်ပေးထားပါသည်။[249]သမာဓိခုံအဖွဲ့သည် ခြွင်းချက်ရှိသော အခြေအနေများတွင်သာ အများပြည်သူအဖွဲ့ဝင်များကို ဖယ်ထုတ်မည်ဖြစ်ပြီး သီးခြားရှာဖွေမှုများပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် လိုအပ်ပါက အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ တင်းကြပ်သွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

---

247 *Ibid*။

248 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 16 ရက် မတ်လ 2018 လေ့လာချက် အစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

249 UDHR၊ အက်ဥပဒေ 10၊ ICCPR၊ အက်ဥပဒေ 14(1) ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

ဥပဒေကိုအခြေခံကာ၊ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းပြချက်များအတွက် သို့မဟုတ် တစ်ဦးချင်းစီ၏ကိုယ်ပိုင်ဘဝများကို ကာကွယ်ရန် အတွက်။[250]၎င်းတို့အနေဖြင့် အများပြည်သူအား ဆုံးဖြတ်ခြင်း သို့မဟုတ် တားမြစ်ခြင်း မရှိသေးသရွေ့ အကျိုးအကြောင်းဆီလျော်သော လုံခြုံရေး စစ်ဆေးမှုများကို ခွင့်ပြုထားပါသည်။

ပြည်တွင်းဥပဒေ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ဖွဲ့စည်းပုံသည် ကလေးများနှင့် တရားဝင်လျှို့ဝှက်ချက်အက်ဥပဒေ ပါဝင်သောအမှုများနှင့်စပ်လျဉ်းသည်မှလွဲ၍ အများပြည်သူပါဝင်သော ကြားနာခြင်းနှင့် ထိုအခွင့်အရေးကဲ့သို့ဖြစ်သည့် အခြားဥပဒေများကို အသိအမှတ်ပြုပါသည်။[251]အထူးသဖြင့်၊ ဥပဒေသည် ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားသော ခြွင်းချက်များအရ 'အမိန့်ကိုထိန်းသိမ်းကာ အေးချမ်းသာယာမှုပျက်ပြားခြင်းကိုတားဆီးရန်' နှင့် ယေဘုယျအားဖြင့် အများပြည်သူကို ဖယ်ထုတ်ရန် တရားသူကြီးများအား တစ်ဦးတည်းလုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးထားပါသည်။[252]မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေကိုလမ်းညွှန်ချက်ပေးသည့် တရားရုံးများလက်စွဲသည် အများ ပြည်သူပါဝင်သောကြားနာခြင်းသည် အဖွဲ့များကိုခွင့်ပြုကာ အများပြည်သူပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရေးကို ခွင့်ပြုပေးပြီး[253]ဆုံးဖြတ်ချက်မှာ လွတ်လပ်ကြောင်း နားလည်သဘောပေါက်မှုအပါအဝင် တရားသူကြီးများ၏ နောက်ဆုံးစီရင်ချက်တွင် အများယုံကြည်လက်ခံနိုင်စွမ်းကို ကူညီပေးပါသည်။[254]

VI. နိဂုံး

IBAHRI သည်၊ တရားခံလေးဦးလုံး၏ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် စီရင်ချက်ချမှုတို့သည် ၎င်းတို့၏ရပိုင်ခွင့်များအား တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ချိုးဖောက်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်-

- မျှတသောတရားခွင်သို့၊ ၎င်းတို့၏ရပိုင်ခွင့်များကို လွတ်လပ်စေခြင်းအပါအဝင်။
- နှိပ်စက်ညှင်းပန်းသော၊ ရက်စက်သော၊ လူမဆန်သော သို့မဟုတ် အရှက်ရစေသောဆက်ဆံမှု သို့မဟုတ် အပြစ်ပေးမှုမျိုး မဖြစ်စေရန်၊
- ပြည့်စုံသောတရားခံရှေ့နေရှိစေရန်၊
- အရည်အချင်းရှိကာ လွတ်လပ်ပြီး သမာသမတ်ကျသော သမာဓိခုံအဖွဲ့မှ လုပ်ဆောင်ရန်၊ နှင့်
- ၎င်းတို့၏ ဘဝနှင့်ဆိုင်သောရပိုင်ခွင့်။

အထူးခုံအဖွဲ့တွင် အရည်အချင်းရှိသူမှ အမြဲရှိမနေဘဲ အချို့သောအဖြစ်အပျက်များတွင် တရားခွင်ကိုထိန်းချုပ်၍မရနိုင်ခြင်း၊ မျက်မြင်သက်သေ သက်သေခံမှုကိုစီမံအုပ်ချုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် မကောင်းသောဆက်ဆံမှု သို့မဟုတ် အကျပ်ကိုင်မှုမှတစ်ဆင့် ရရှိထားသောသက်သေကို ပယ်ဖျက်ခြင်း။ ၎င်းသည် တရားခံများ၏ တိတ်ဆိတ်နေခွင့်ကိုထိခိုက်နိုင်သောကြောင့် ၎င်းတို့၏သက်သေခံမှုမထင်ရှားမီတွင် တရားခံတစ်ဦးချင်းစီအား ပြည့်စုံသော သတိပေးမှုကို ပြောပြထားရန် ပျက်ကွက်မှု။ ထို့အတူ အရေးကြီးသည်မှာ ကြည်လင်နှင့် အောင်ဝင်းဇော်ကို မဖြစ်မနေသေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တရားခံအား အချုပ်ထဲတွင် ဝန်ခံရန်အတွက်တွန်းအားပေးရန် လွဲမှားစွာဆက်ဆံခြင်းပါအဝင် အကြိုတရားခွင်စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော စိတ်ပူပန်မှုများ၊ နှင့် ဖေယျာဖြိုး၏ဝန်ထမ်းများထံမှရရှိထားသော တွန်းအားပေးထားသည့် သက်သေခံချက်များသည် မျှတသောတရားခွင်ရပိုင်ခွင့် များကို ချိုးဖောက်နေခြင်းဖြစ်ပါသည်။

---

250 ICCPR၊ ပိုဒ်ခွဲ 14(1)၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ UN ကော်မရှင်ကိုလည်း ကြည့်ပါ၊ 'အများပြည်သူနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာရပိုင်ခွင့်များပေါ်ရှိ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်မှ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ကန့်သတ်ခြင်းနှင့် အခွင့်အရေးရုတ်သိမ်းခြင်းပေါ်ရှိ Siracusa စည်းမျဉ်းများ'၊ 1984 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 28 ရက်နေ့၊ E/ CN.4/ 1985/ 4၊ စာပိုဒ် 38(က)၊ နှင့် အထွေထွေမှတ်ချက် နံပါတ် 32၊ စာပိုဒ် 29။

251 2008 ဖွဲ့စည်းပုံ ပိုဒ်ခွဲ 19(ခ)၊ ရာဇဝတ်သားလုပ်ငန်းစဉ်စည်းမျဉ်း s 352၊ ပြည်ထောင်စုတရားစီရင်ရေးဥပဒေ 2010 s 3(ခ)၊ *Maung Kyaw Aye v Union of Burma* (1953) BLR 114၊ နှင့် တရားရုံးများလက်စွဲ ပိုဒ်ခွဲ 48(1) ကိုကြည့်ပါ။ ခြွင်းချက်များ- ကလေးဥပဒေ 1993 s 42(ခ)၊ တရားဝင်လျှို့ဝှက်ချက်အက်ဥပဒေ 1923 s 14 (စွဲချက်တင်ခြင်း၏တောင်းဆိုချက်ပေါ်မူတည်သည်)။

252 တရားရုံးများလက်စွဲစာပိုဒ် 48(1)။

253 တရားရုံးများလက်စွဲ စာပိုဒ် 616၊ 602(1) နှင့် 652။

254 မျှတသောတရားခွင် လမ်းညွှန်စာအုပ်၊ တရားခွင်အဆင့်တွင် သက်ဆိုင်သောစံနှုန်းများ၊ IIIB။

သို့ရာတွင် အထူးခုံအဖွဲ့သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏တရားရုံးစနစ်တွင် မကြားခဲ့ဖူးသော တစ်ပတ်နစ်ကြိမ်ကြားနာခြင်းများပြုလုပ်ခြင်းမှာလည်း မည်သို့မျှ အဓိပ္ပါယ်မရှိပါ။ ၎င်းသည် အမှု၏သိသာထင်ရှားမှုနှင့် တရားသူကြီးများ၏ စိတ်ပါဝင်စားမှုကို ထင်ဟပ်စေပါသည်။ ထို့အပြင် တရားခံရှေ့နေဖြစ်ပြီး နိုင်ငံအရမဟုတ်သောကြောင့် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှုများအတွင်း အချို့သောစိန်ခေါ်မှုများကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပါသည်။ ထိုအချိန်များတွင်၊ တရားခံသည် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်သက်သေခံချက်နှင့် မျက်မြင်သက်သေတက်ရောမှုကိုထိန်းချုပ်ထားနိုင်မှုအား ပျက်ကွက်သောကြောင့် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှုများမှာ နှောင့်နှေးပုံပေါ်လာခဲ့ပါသည်။ ဥပဒေရေးရာအငြင်းအခုံ၊ အစဉ်အလာအတိုင်းဖြစ်သည့် ပုံမှန်ကိုးကားဖော်ပြချက်၊ နှင့် ဤအမှုတွင်တွေ့ရှိသော သက်သေတင်ပြမှုများကို ကန့်ကွက်ခြင်းများနှင့် ရင်ဆိုင်ခြင်းများ၏ အပြောင်းအလဲမရှိသောအဆင့်မှာ မှတ်သားဖွယ်ဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေနယ်ပယ်ရှိ အခြားအရာများတွင် အသုံးဝင်ကာ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသောဥပမာအဖြစ် စဉ်းစားမည်ဖြစ်ပါသည်။

သို့ရာတွင် စူးစမ်းလေ့လာခြင်းသည် ယေဘုယျအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ စီမံဆောင်ရွက်မှုနှင့်ပတ်သက်သော လေးနက်သည့် ပူပန်မှုများအတွက် သက်သေကို ဖော်ထုတ်ပေးပါသည်။ ဤအမှုရှိရဲများကို မေးခွန်းထုတ်နိုင်သောနည်းလမ်းများမှတစ်ဆင့် သက်သေရယူကာ တင်ပြရန်နှင့် တရားခံအား ပြစ်ဒဏ်မှကင်းလွတ်စေခြင်းဖြင့် ဥပဒေနှင့်မညီစွာ အချိန်ဆွဲထားရန် ခွင့်ပြုပေးထားပါသည်။ ရှေ့နေများနှင့် တရားသူကြီးများသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာနှင့် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှုများရှိ မျှတသောကြားနာမှုအတွက် ပြည်တွင်း လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများကိုပင် အသုံးချရန် လုပ်နိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ဆန္ဒရှိခြင်းမရှိပါ။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစိစစ်ခြင်းများစွာဖြင့် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှုများတွင်၊ အနည်းဆုံး မျှတအောင်ပြုလုပ်ရန် ကြိုးစားခဲ့မှုများ၌ ပျက်ကွက်မှုများမှာ သိသာထင်ရှားလျက်ရှိပါသည်။ ရှင်းလင်းသည့်အရာမှာ ရှေ့နေများနှင့် တရားသူကြီးများအပါအဝင် ပြစ်မှုဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ ကိုယ်စားလှယ်များကိုသေချာစေရန် လုပ်ဆောင်သောအဆင့်များအတွက် လိုအပ်ချက်ရှိနေပြီး ပြစ်မှုဆိုင်ရာတရားစီရင်ရေးဆောင်ရွက်မှုတွင် မျှတသောတရားခွင်ရပိုင်ခွင့်များကို အသုံးချကာ ကာကွယ်ရန် လိုအပ်ချက်များရှိနေပါသည်။

VII. ထောက်ခံချက်များ

အဆိုပါတွေ့ရှိမှုများတွင်၊ IBAHRI သည် ဖော်ပြပါထောက်ခံချက်များကို ပြုလုပ်ပါသည်။

နိုင်ငံတော် ရှေ့နေချုပ်ရုံးနှင့် လွှတ်တော် (မြန်မာနိုင်ငံပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်) အနေဖြင့်လုပ်ဆောင်သင့်သည်မှာ-

- မဖြစ်မနေချမှတ်ရသော အမြင့်မားဆုံးသော ပြစ်ဒဏ် အပါအဝင် ဥပဒေအားလုံးမှ သေဒဏ်ကို ဖယ်ရှားရပါမည်၊

- အပြစ်ကင်းသည်ဟု ယူဆခံရပိုင်ခွင့်နှင့် အခြား မျှတသော စမ်းသပ်စစ်ဆေးခွင့်များကို အတည်ပြုပေးသည့် သီးခြား ပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ခု ထည့်သွင်းရန် ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ ကျင့်ထုံးကို ပြင်ဆင်ရမည်၊ ၎င်းတွင် စစ်ဆေးစီရင်စဉ်အတွင်း တိတ်ဆိတ်နေခွင့်နှင့် တရားခံ၏ ဆိတ်ငြိမ်မှုမှ ဖြစ်လာသည့် ဆန့်ကျင်ဘက် အနှောင့်အယှက်တစ်စုံတစ်ရာကို တားမြစ်ခြင်း ပါဝင်ရပါမည်၊

- ICCPR နှင့် CAT အပါအဝင် ကတိကဝတ် အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံက မပါဝင်သေးသည့် နိုင်ငံအချင်းချင်း သဘောတူစာချုပ်များကို လက်မှတ်ထိုး၊ အတည်ပြုပြီး အကောင်အထည်ဖော်လုပ်ဆောင်သွားရန်နှင့် ရပိုင်ခွင့်များနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများ နှစ်မျိုးလုံးကို သတ်မှတ်ထားကြောင်း သေချာလုပ်ဆောင်ရပါမည်၊ ထို့အပြင်

- နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့်အညီ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး အကျိုးအမြတ်များကို ထိခိုက်သောအခါ ထိခိုက်နစ်နာသူများ၏ အမြင်များနှင့် စိုးရိမ်ရမှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း အပါအဝင် 'တာဝန်များကို တရားမျှတစွာ၊ စဉ်ဆက်မပြတ် ထိရောက်မြန်ဆန်စွာ လုပ်ဆောင်ခြင်း' ဆိုသည့် ၎င်းတို့၏ တာဝန်ကို ဥပဒေအရာရှိများက သတိပြုမိကြောင်း သေချာလုပ်ဆောင်ရပါမည်။

မြန်မာနိုင်ငံ အကျဉ်းဦးစီးဌာနနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ ရဲတပ်ဖွဲ့တို့ပါဝင်သော ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့်လုပ်ဆောင်သင့်သည်မှာ-

- ရန်ကုန်မြို့ရှိ အောင်သပြေ စစ်ဆေးမေးမြန်းရေးစင်တာတွင် မရေရာသော၊ နိုင်ထက်စီးနင်းပြုသော စိစစ်မေးမြန်းမှုများကို ပြုလုပ်ခြင်းအား ရပ်တန့်ရန်၊

- ဖြောင့်ချက်ပေးရန် တရားရုံးသို့ ခေါ်ဆောင်လာသည့်လူတိုင်းသည် ဆန္ဒအလျောက် ထိုသို့ပြုလုပ်နေခြင်းဖြစ်ပြီး ၎င်း၏ အကျိုးဆက်များကို အပြည့်အဝ သိနားလည်ကြောင်း သေချာစေရန်၊

- ရဲနှင့် အကျဉ်းထောင် အာဏာပိုင်အားလုံးသည် နိုင်ငံတကာနှင့် အမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများအပြင် ယင်းတို့အား လေးစားလိုက်နာပြီး ကာကွယ်သွားရမည့် ၎င်းတို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားကို လေးစားလိုက်နာမှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး သိနားလည်ကြောင်း သေချာစေရန်၊

- နိုင်ထက်စီးနင်းမပြုသော စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းများ ပြုလုပ်သည့်ပုံစံနှင့် ပတ်သက်၍ သင့်လျော်သော သင်တန်းများ ပို့ချရန်၊ လုံလောက်ပြီး သင့်လျော်သော လမ်းညွှန်ချက်များ မရှိပါက၊ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် ကျွမ်းကျင်သူများ၏ အထောက်အပံ့နှင့် အကြံဉာဏ်နှင့်အတူ ဖန်တီးရန် သို့မဟုတ် ပြင်ဆင်ရန်၊

- စွပ်စွဲခံရသည့် လူများအား ၎င်းတို့ ဖမ်းဆီးခံရပြီးနောက် ပထမဆုံး အခွင့်အလမ်းတွင် ရှေ့နေများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများနှင့် ချက်ချင်း၊ လျှို့ဝှက် တွေ့ဆုံခွင့်ပြုရန်နှင့် ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် အခြားလိုအပ်သော အကူအညီများ အပါအဝင် လျှို့ဝှက် ရယူခွင့်များ ဆက်လက်ခွင့်ပြုရန်၊ အပြင်

- ရဲနှင့် အကျဉ်းထောင် အရာရှိများက စွပ်စွဲထားသည့် အမှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအတွက် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ ပြုလုပ်ရန်နှင့် ချိုးဖောက်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိသည်ဟု သိထားသူများက စည်းကမ်းဥပဒေအရနှင့် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားစွဲမှုများဖြင့် တာဝန်ယူကြောင်း သေချာစေရန်တို့ဖြစ်သည်။

ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်ရုံးအနေဖြင့် လုပ်ဆောင်သင့်သည်မှာ-

- တစ်ဦးတစ်ယောက်အား အပြစ်ကျူးလွန်ကြောင်းထွက်ဆိုခြင်း မပြုပိုင်ခွင့်အား ကာကွယ်ခြင်း ဖြစ်စေသည့် သင့်လျော်ပြီး သက်ဆိုင်သော တရားဥပဒေ အသွင်ပြောင်းလဲမှုကို ဆိုင်းငံ့ခြင်း၊ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ထွက်ဆိုကြသည့် တရားခံအားလုံးအတွက် သင့်လျော်ပြီး ပြည့်စုံလုံလောက်သည့် သတိပေးချက်များ ထုတ်ပေးရန်နည်းလမ်းအတွက် တရားသူကြီးများကို လေ့ကျင့်ပေးရန်၊

- တရားသူကြီးများသည် နိုင်ငံတော် တရားရုံးချုပ် 2017 တရားရေးရာဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများနှင့်အညီ ပြုမူကြောင်း သေချာစေရန်၊

- စစ်ဆေးစီရင်မှုများကို လွန်လွန်ကဲကဲ နောက်ကျခြင်း မရှိစေရန်အလို့ငှာ ပုံမှံအကြောင်းရင်းဖြင့် အစီအစဉ်တကျ ကြားနာစစ်ဆေးမှုများကို ပြုလုပ်ကြောင်းသေချာစေရန်၊

- တရားရုံးတွင် အတင်းအဓမ္မလုပ်ဝန်ခံစေခြင်း၊ မှားယွင်းသော ထွက်ဆိုမှု ပြုလုပ်စေခြင်း ပြဿနာများနှင့် လက်မခံနိုင်သော သို့မဟုတ် မှန်ကန်စွာ ရယူမထားသော သက်သေများကို ဖယ်ချန်ခြင်း အပါအဝင် လေ့ကျင့်မှုနှင့် အပြန်အလှန် ဆွေးနွေးမှုဖြင့် တရားသူကြီးများအား တရားရုံး စီမံခန့်ခွဲမှု လုပ်ကိုင်နိုင်ရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာပေးရန်၊

- တရားသူကြီးများသည် အပြည့်အစုံထားရှိပြီး တရားခံ၊ သက်သေ သို့မဟုတ် အခြား လူတစ်ဦးချင်းက အရာရှိများကို တိုက်ရိုက် အမှုဖွင့်ပြီး တရားရုံး စစ်ဆေးခြင်းများအတွင်း လာရောက်ရာတွင် ၎င်းတို့၏ အထက်လူကြီးထံ ပြဿနာများကို တိုင်ကြားခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့အား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း သို့မဟုတ် နာကျင်စေခြင်းအတွက် ရဲများတွင် တာဝန်ရှိကြောင်းသေချာစေရန်၊

- ဥပဒေအရ ခွင့်ပြုထားသည့်ပမာဏကို ဖော်ပြသော ပြေစာနှင့်အတူ တောင်းဆိုမှုပြုလုပ်ပြီးနောက် 24 နာရီအတွင်း အပြစ်မရှိကြောင်းပြောသည့် သက်သေအားလုံးနှင့် ရဲအရာရှိများအတွက် ပြုလုပ်ပေးသည့် ထွက်ဆိုချက်များ အပါအဝင် အမှုဖိုင်တစ်ခုလုံးအတွက် တရားသူကြီးများနှင့် တရားရုံးဝန်ထမ်းများက တန်းတူညီသော အကြံဉာဏ်ရယူခွင့်ပေးကြောင်း သေချာစေရန်တို့ ဖြစ်သည်။

ရှေ့နေများအသင်း၊ ILAM နှင့်နိုင်ငံရှိအခြားသောရှေ့နေများအသင်းများအနေဖြင့်လုပ်ဆောင်သင့်သည်မှာ-

- တာဝန်ရှိသူများကို တရားစီရင်မှုသို့ ခေါ်ဆောင်လာကြောင်း သေချာစေရန် ထင်မြင်ချက်နှင့်တူ သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင် ရောက်မလာမီ တရားဥပဒေပညာရှင်၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ကြိမ်းဝါးခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ နှောင့်ယှက်ခြင်း သို့မဟုတ် မမှန်ကန်သော အဟန့်အတားများ ဖြစ်စေခြင်းတို့ အပါအဝင် နိုင်ငံတွင်းရှိ ရှေ့နေများကို ပံ့ပိုးပေးကြောင်း သေချာစေရမည်၊

- ပြစ်မှုဆိုင်ရာ တရားစွဲခြင်းများ ပြုလုပ်စဉ် ရှေ့နေများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ အမှုသည်များ၏ ရပိုင်ခွင့်များကို ချိုးဖောက်ခြင်းအား ဖော်ထုတ်ပြီး စောဒကတက်ကြောင်း သေချာစေမည်၊

- ရှေ့နေများသည် သက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် ကျင့်ဝတ်စံနှုန်းများနှင့်အညီ ပြုမူရန် လိုအပ်ကြောင်း သတိပြုမိစေရန်၊ ယင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံတကာနှင့် ပြည်တွင်း ရှေ့နေများအပြင် ရှေ့နေများနှင့် ဆက်စပ်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ ကျယ်ပြန့်သော ဆွေးနွေးမှုတို့ဖြင့် ILAM က ဖန်တီးရေးသားထားသည့် ကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်းများအား ဤကျင့်ဝတ်စံနှုန်းများကို အခြေခံနားလည်မှုအဖြစ် အသုံးချနိုင်ပါသည်။

ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်ရုံး၊ နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်း၊ ဒေသဆိုင်ရာ ပြည်သူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူများအနေဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန်မှာ-

- လက်တွေ့ကျသော ဖြေရှင်းနည်းများကို စူးစမ်းရှာဖွေခြင်းနှင့် တစ်ဦးချင်းအား ၎င်းတို့၏ သင့်လျော်သော အခန်းကဏ္ဍများတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ပေးခြင်းအပေါ် အသားပေး၍ တရားခံရှေ့နေများ၊ ဥပဒေအရာရှိများ၊ တရားသူကြီးများနှင့် ရဲအရာရှိများအား တရားမျှတသော စစ်ဆေးစီရင်ခွင့် များအတွက် လေ့ကျင့်ပေးရန်၊ တရားစီရင်မှု ကဏ္ဍ ဆောင်ရွက်သူအားလုံးပါဝင်သည့် လေ့ကျင့်မှုသည် ရိုးသားသော ဆွေးနွေးမှုအတွက် အခွင့်အလမ်းများ ဖြစ်စေပြီး ညှိနှိုင်းထားသည့် သတင်းပေးခြင်းကို သေချာစေပါသည်၊
- နိုင်ငံထက်စီးနင်းမပြုသော စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုရာတွင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အကူအညီနှင့် ရဲဌာနလုပ်ထုံးလုပ်နည်း များတွင် ကူညီပေးရန်နှင့်
- နိုင်ငံတွင်းရှိ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားစီရင်မှု စနစ်၏ တိုးတက်ရေးအတွက် လိုအပ်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာနှင့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ အကူအညီ ပေးရန်တို့ ဖြစ်သည်။

နောက်ဆက်တွဲ 1- တရားခံ

ကြည်လင်း

စီရင်ချက်ချထားသော သေနတ်သမား။ ယခင်က 1985 ခုနှစ်တွင် ဘုရားဆင်းတုတော်များခိုးယူခြင်းကြောင့် စီရင်ချက်ချခြင်းခံရကာ ထောင်ဒဏ် ခုနစ်နှစ်ချမှတ်ခံရသည်။[255]2003 ခုနှစ်တွင် သူသည် အောင်ဝင်းဇော်နှင့်အတူ ဘုရားဆင်းတုတော်များနှင့် ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများကို ခိုးယူခြင်းအတွက် စီရင်ချက်ချမှတ်ခံရကာ မန္တလေးရှိ အိုးဘိုထောင်တွင် ထောင်ဒဏ် 27 နှစ် ချမှတ်ခံခဲ့ရသည်။ သူသည် သမ္မတ၏လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ကိုရရှိပြီးနောက် 2014 ခုနှစ်တွင် လွတ်လာခဲ့သည်။ ကြည်လင်းနှင့် အောင်ဝင်းဇော်သည် ထောင်ထဲတွင် အခန်းဖော်များဖြစ်ပါသည်။

အောင်ဝင်းဇော်

အောင်ဝင်းခိုင်၏အစ်ကို၊ အောင်ဝင်းထွန်း၏ညီ။ 1989-1993 စစ်တက္ကသိုလ် အပတ်စဉ် 34 မှ ဗိုလ်ဖြစ်ကာ နောက်ပိုင်းတွင် ဗိုလ်ကြီးဖြစ်လာသော်လည်း 1996 ခုနှစ်၌ စစ်တပ်တွင်တာဝန်ထမ်းဆောင်စဉ်တွင် ထောင်ဒဏ်ချမှတ်ခံခဲ့ရပါသည်။ သူသည် ကြည်လင်းနှင့်အတူ ဘုရားဆင်းတုတော်များကို ခိုးယူခြင်းအတွက် ထောင်ဒဏ် 27 နှစ် ချမှတ်ခံရကာ သမ္မတ၏လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးပြီးနောက် 2014 တွင် အလားတူ လွတ်မြောက်လာခဲ့ပါသည်။ သူသည် 2002 ခုနှစ်ခန့်တွင် မုံရွာ၌ ကြည်လင်းနှင့်တွေ့ဆုံခဲ့သည်ဟု အစစ်ခံခဲ့ပါသည်။[256]သူသည် 2003-2009 ခုနှစ်တွင် မန္တလေးရှိအိုးဘိုထောင်၌ ကြည်လင်းနှင့်အတူ ခြောက်နှစ်ကြာအတူရှိခဲ့ပြီး ထိုအချိန်ကာလတွင် သူသည် ကြည်လင်း၏ အခန်းဖော်ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။[257]သူသည် ဦးကိုနီအား လုပ်ကြံရန်စီစဉ်မှုနောက်ကွယ်တွင် သူ၏အစ်ကိုဖြစ်သူ အောင်ဝင်းခိုင်ရှိနေသည်ဟု အဆိုအရဝန်ခံခဲ့ပါသည်။

ဇေယျာဖြိုး

စစ်တက္ကသိုလ် အပတ်စဉ် 38 ၏ဗိုလ်လောင်းဖြစ်ခဲ့ပြီး 2004 ခုနှစ်တွင် မနုတ်ထွက်မီအထိ ဗဟိုသတင်းထောက်လှမ်းရေးဌာနတွင် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ဗိုလ်ကြီးနှင့် ညွှန်ကြားသူဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ သူသည် AIS ကုမ္ပဏီ၊ 38-Group၊ ရွှေဝါဖြိုးကုမ္ပဏီနှင့် ၎င်း၏ပင်မကုမ္ပဏီဖြစ်သော ဆောက်လုပ်ရေးပိုင်းတွင် အစိုးရတင်ဒါများကို ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့သည့် ဇေယျာဖြိုးကုမ္ပဏီတို့အပါအဝင် ကုမ္ပဏီများစွာကို တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့ စစ်တက္ကသိုလ် တက်နေစဉ်တွင် သူသည် အောင်ဝင်းခိုင်နှင့်တွေ့ဆုံခဲ့ပြီး ဇေယျာဖြိုး၏လုပ်ငန်းများနှင့် ဆက်စပ်မှုမရှိသော ရောင်ဝါဖြိုးဟုခေါ်သည့်လုပ်ငန်းကို တည်ထောင်ရန် အောင်ဝင်းခိုင်အား ကူညီပေးခဲ့ပါသည်။ သမ္မတရုံး၏ 2017 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 23 ရက်နေ့တွင်ကျင်းပသော သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲအရ၊ ဇေယျာဖြိုးသည် မန်နေးဂျင်းဒါရိုက်တာအဖြစ် အောင်ဝင်းခိုင်နှင့်အတူ 2016 ခုနှစ်တွင် ကုမ္ပဏီတစ်ခုကို တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။

အောင်ဝင်းထွန်း

အောင်ဝင်းခိုင်နှင့် အောင်ဝင်းဇော်တို့၏ အစ်ကို။ သူသည် အောင်ဝင်းဇော်ကို ခိုလှုံခွင့်ပေးကာ သူ၏ကားဖြင့် ၎င်းအား ဘားအံသို့ထွက်ပြေးရန်အတွက် ကားမောင်းပို့ကာ ကူညီရန်ကြိုးစားခဲ့သည်ဟု စွပ်စွဲခံထားရပါသည်။

အောင်ဝင်းခိုင်

အောင်ဝင်းဇော်နှင့် အောင်ဝင်းထွန်းတို့၏ ညီ။ သူသည် စစ်တက္ကသိုလ် အပတ်စဉ် 36 မှသင်တန်းဆင်းခဲ့ပြီး ဒုဗိုလ်မှူးကြီးအဖြစ် အနားယူခဲ့သည်။ သူသည် ဇေယျာဖြိုးနှင့်အတူ စစ်တက္ကသိုလ်တက်ခဲ့ကာ လုပ်ငန်းဖော်လည်းဖြစ်ပါသည်။

---

255 သမ္မတရုံး၏သတင်းထုတ်ပြန်မှု၊ 82 နှင့်အထက်ကိုကြည့်ပါ။

256 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 2 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

257 IBAHRI ပါရှိသောဖိုင်ရှိ 2018 ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ 12 ရက်နေ့ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းအစီရင်ခံစာကို ကြည့်ပါ။

နောက်ဆက်တွဲ 2- လေ့လာချက် ရက်စွဲများအပါအဝင် ဖြစ်မှုကြာချိန်

နေ့စွဲ	ဖြစ်စဉ်
2017 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 29 ရက်နေ့	ဦးကိုနီသည် ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်တွင် ကြည်လင်း၏ ပစ်သတ်ခြင်းကို ခံခဲ့ရပါသည်။ တက္ကစီယာဉ်မောင်း ကိုနေဝင်း ပစ်သတ်ခံခဲ့ရပါသည်။ ကြည်လင်းအဖမ်းခံခဲ့ရပါသည်။ ဦးကိုနီနှင့် ဦးနေဝင်းအသတ်ခံရခြင်းအတွက် ကြည်လင်းအား ဒုရဲမှူးမိုးနိုင်က တိုင်ကြားခဲ့ပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 2 ရက်နေ့	ရဲဘက်မှ မြင့်ဆွေကို ဖမ်းဆီးခဲ့သည်ဟု အစီရင်ခံပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 10 ရက်နေ့	အောင်ဝင်းခိုင်အား နေပြည်တော်ရှိ ဇေယျာဖြိုး၏ကုမ္ပဏီဝင်းတွင် နောက်ဆုံးမြင်ခဲ့ရသည်ဟု တိုင်ကြားပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 15 ရက်နေ့	ရဲဘက်မှ အောင်ဝင်းခိုင်အားဖမ်းဆီးရန် အမိန့်ထုတ်သော်လည်း ထိုအမိန့်အား ရန်ကုန်ရှိ ရဲစခန်းခြောက်ခုထံသို့သာ ပေးပို့ခဲ့ပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 25 ရက်နေ့	ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီးကျော်ဆွေမှ စစ်ဘက်စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး၏သုံးသပ်ချက်ကို အကျဉ်းချုံးကာ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲလုပ်ခဲ့ပါသည်။ 'အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်ပြင်းထန်မှု' နှင့် 'ကိုယ်ရေးကိုယ်တာမကျေနပ်ချက်' ကြောင့် အားပေးခြင်းဟု စွပ်စွဲခဲ့ပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ မတ်လ 1 ရက်နေ့	စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ညီလာခံရှင်းလင်းပွဲ (ဗိုလ်ချုပ်ကြီးမြင့်ဦး) သည် ပစ်ခတ်မှု၌ စစ်ဘက်မှတစ်စုံတစ်ရာပါဝင်သည်ဆိုခြင်းကို ငြင်းဆိုခဲ့ပါသည်။
2017 ခုနှစ် မတ်လ 3 ရက်နေ့	၎င်း၏အိမ်လိပ်စာမှာ ဒေါပုံမြို့နယ်တွင်သာရှိသည်ဟု ဖုံးကွယ်ထားသော အောင်ဝင်းခိုင်အား ရန်ကုန်မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံးမှ ဖမ်းဝရမ်းထုတ်ခဲ့ပါသည်။
2017 ခုနှစ် မတ်လ 3 ရက်နေ့	အမှုတင်ပြချက်အား မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံးမှ လက်ခံရရှိခဲ့ပါသည်။ အကြိုတရားခွင်လုပ်ဆောင်ခြင်းများကို စတင်ခဲ့ပါသည်။ စွပ်စွဲခံရသူလေးဦးအား တရားသူကြီးများမှ ၎င်းတို့နှင့်သက်ဆိုင်သည့်စွဲချက်များကို ရှင်းပြကာ ရမန်ယူရန်အမိန့်များကို အတည်ပြုခြင်းဖြင့် တရားရုံးထံ ခေါ်ဆောင်လာပါသည်။
2017 ခုနှစ် မတ်လ 7 ရက်နေ့	ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ ခေါင်းဆောင်တရားသူကြီးမှ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ခရိုင်တရားသူကြီး ဦးတင်ထွေး၊ သဘာပတိအဖြစ် ဒုတိယခရိုင်တရားသူကြီး ဦးတင်မောင်မြင့် (အဖွဲ့ဝင်) နှင့် ဒုတိယခရိုင်တရားသူကြီး ဦးအုန်းခိုင် (အဖွဲ့ဝင်) တို့ဖြင့် အမှုကိုကြားနာရန်အတွက် အထူးတရားခွင်ကိုဖွဲ့စည်းရန် မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံးအား မူလအမိန့်နံပါတ် 39/2017 ဖြင့် ညွှန်ကြားပါသည်။
2017 ခုနှစ် မတ်လ 14 ရက်နေ့	အမိန့်နံပါတ် 39/2017 အား အမိန့် 44/2017 ဖြင့်အစားထိုးကာ ခရိုင်တရားသူကြီး ဦးထွေး (ဥက္ကဋ္ဌ)၊ ရန်ကုန်အရှေ့ပိုင်းခရိုင် တွဲဖက်တရားသူကြီး ဦးဇော်ထူး (အဖွဲ့ဝင်) နှင့် မြောက်ပိုင်းခရိုင် ဒုတိယတရားသူကြီး ဦးအုန်းခိုင် (အဖွဲ့ဝင်) တို့ဖြင့် အထူးတရားခွင်ကိုဖွဲ့စည်းရန် မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံးအား ညွှန်ကြားခြင်း။
2017 ခုနှစ် မတ်လ 16 ရက်နေ့	စွပ်စွဲခံရသူများ စာရင်းသွင်းရန်ရောက်ရှိလာခြင်းနှင့်အတူ မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံးတွင် စုံစမ်းမေးမြန်းသည်။
2017 ခုနှစ် မတ်လ 17 ရက်နေ့	မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံးမှ နေပြည်တော်တွင် ဖမ်းဝရမ်းထုတ်ပေးရန် တိုင်ကြားချက်ကို တောင်းဆိုသည်။
2017 ခုနှစ်၊ မတ်လ 18 ရက်နေ့	အမှုလိုက်ရှေ့နေသည် အောင်ဝင်းဇော်နှင့် ဇေယျာဖြိုးအတွက် ရှေ့နေအာဏာကို တင်ပြပါသည်။ ဦးနေလ၊ ဦးခင်မောင်ဌေးနှင့် ဦးမင်းမင်းဇော်တို့သည် ကိုဦးနီ၏မိသားစုကို ကိုယ်စားပြုရန် ရှေ့နေအာဏာကို တင်ပြပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ မတ်လ 24 ရက်နေ့	ဦးကျော်ကျော်ထိုက်နှင့် ဦးသန့်ဇင်ဦးတို့သည် ကြည်လင်းအတွက် ရှေ့နေအာဏာကို တင်ပြပါသည်။ ဦးအောင်ခိုင်သည် အောင်ဝင်းဇော်နှင့်အတူ အောင်ဝင်းထွန်းကို ကိုယ်စားပြုရန် ရှေ့နေအာဏာကို တင်ပြပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ မတ်လ 24 ရက်နေ့	အမှုနံပါတ် 46 ကို ကနဦးတင်ပြခဲ့သူ ရဲဘက်မှ တာဝန်ရှိသူ မိုင်ထွန်းကျော်မှတစ်ဆင့် တရားမဝင်လက်နက်ကိုင်ဆောင်ခြင်းနှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း စွဲချက်များဖြင့် စစ်ဆေးခြင်း။
2017 ခုနှစ်၊ မတ်လ 31 ရက်နေ့	အမှုနံပါတ် 45 ကို ကနဦးတင်ပြခဲ့သူ ဒုရဲမှူးမိုးနိုင်မှ စစ်ဆေးခြင်း။
2017 ခုနှစ်၊ ဧပြီလအစောပိုင်း	ဗိုလ်ချုပ်ဇော်ဝင်းသည် နေပြည်တော်တွင် သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲ ကျင်းပခဲ့ပြီး ရဲဘက်မှ အောင်ဝင်းခိုင်အား နေပြည်တော်ရှိ မြို့နယ်နှင့် ကျေးရွာအားလုံးတွင် ရှာဖွေထားသည်ဟု ပြောကြားပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ ဧပြီလ 28 ရက်နေ့	တရားလိုရှေ့နေများသည် အောင်ဝင်းခိုင်အတွက် နေပြည်တော်တွင် တရားရုံးမှ ဖမ်းဆီးမိန့်ထုတ်ပြန်ခြင်းကို တောင်းဆိုခြင်းဖြင့် ရန်ကုန်တိုင်းအထက်တရားရုံးထံ ရာဇဝတ်သားပြန်လည်ပြင်ဆင်ရေး အသနားခံစာကို တင်ပြပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ မေလ 22 ရက်နေ့	အထက်တရားရုံးသည် မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံးအား အောင်ဝင်းခိုင်ကိုရှာဖွေခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် နောက်ထပ်လမ်းညွှန်ချက်များကို ထုတ်ပြန်အတည်ပြုရန် ညွှန်ကြားပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ မေလ 26 ရက်နေ့	မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံးသည် အောင်ဝင်းခိုင်အား ပိုမိုနှံ့စပ်စွာရှာဖွေရန် ညွှန်ကြားပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ ဇွန်လ 9 ရက်နေ့	ရဲဘက်မှ အောင်ဝင်းခိုင်ကိုရှာဖွေရန် သဲလွန်စအသစ်များမရှိကြောင်း တရားရုံးကိုပြောကြားပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ ဇွန်လ 16 ရက်နေ့	**IBAHRI တရားခွင်စူးစမ်းလေ့လာခြင်း စတင်သည်။**
2017 ခုနှစ်၊ ဇွန်လ 23 ရက်နေ့	မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံးသည် ရဲဘက်မှ အောင်ဝင်းခိုင်ကိုရှာတွေ့ရန် လုပ်ဆောင်နိုင်သည့်အရာအားလုံးကို လုပ်ထားပြီး ၎င်းအား ဆက်လက်ရှာဖွေရမည်ဟု စည်းကမ်းချမှတ်ပါသည်။ ၎င်းကိုမရှာနိုင်ခြင်းကြောင့် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှုများကို သူမပါဘဲ ဆက်လုပ်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ ဇွန်လ 30 ရက်နေ့	တည်ရှိသောဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခြင်းများကို စတင်ပါသည်။ ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်ရှိ CCTV မှတ်တမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ ရဲအရာရှိထံမှ ကြားသိရသောသက်သေ။
2017 ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ 7 ရက်နေ့	ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်တွင် တာဝန်ကျနေခဲ့သော ရဲအရာရှိနှစ်ဦးထံမှ ကြားသိရသောသက်သေ။
2017 ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ 14 ရက်နေ့	ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်တွင် တာဝန်ကျနေခဲ့သော ရဲအရာရှိနှစ်ဦးထံမှ ကြားသိရသောသက်သေ။
2017 ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ 21 ရက်နေ့	ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်တွင် အလုပ်လုပ်သော မျက်မြင်သက်သေနှစ်ဦးနှင့် ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်တွင် တာဝန်ကျနေသော ရဲအရာရှိတစ်ဦးထံမှ ကြားသိရသောသက်သေ။
2017 ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ 28 ရက်နေ့	ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်တွင် အလုပ်လုပ်သော မျက်မြင်သက်သေသုံးဦးထံမှ ကြားသိရသောသက်သေ။
2017 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 4 ရက်နေ့	တက္ကစီယာဉ်မောင်းများဖြစ်ပြီး ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်တွင်ရှိနေခဲ့သော မျက်မြင်သက်သေသုံးဦးထံမှ ကြားသိရသောသက်သေ။

2017 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 11 ရက်နေ့	သက်သေဖမ်းဆီးခြင်းတွင် ပါဝင်ခဲ့သော ရဲအရာရှိတစ်ဦး၊ သက်သေဖမ်းဆီးခြင်းတွင်ပါဝင်ခဲ့သော မျက်မြင်သက်သေနှစ်ဦး၊ တက္ကစီယာဉ်မောင်းတစ်ဦးဖြစ်ကာ ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်တွင် ရှိနေခဲ့သော မျက်မြင်သက်သေတစ်ဦး၊ ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်တွင် အလုပ်လုပ်ကာ အခင်းဖြစ်ချိန်တွင် ထိုနေရာ၌ရှိနေခဲ့သော မျက်မြင်သက်သေတစ်ဦးထံမှ ကြားသိရသောသက်သေ။
2017 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 18 ရက်နေ့	ဦးကိုနီ၏သမီး၊ ဒေါက်တာရင်နွယ်ခိုင်၊ ဘုန်းတော်ကြီးတစ်ပါး၊ ရဲအရာရှိတစ်ဦးနှင့် ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့မှုနှင့်ပတ်သက်သော နယ်မြေစီမံခန့်ခွဲသူတို့ထံမှ ကြားသိရသောသက်သေ၊ ကြည်လင်း၏နေထိုင်မှုအခြေအနေနှင့် ၎င်းနေထိုင်သောဘုန်းကြီးကျောင်းမှ အဖမ်းခံရပုံ။
2017 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 25 ရက်နေ့	မျက်မြင်သက်သေသုံးဦး၊ ရဲအရာရှိတစ်ဦးနှင့် လုံခြုံရေးတစ်ဦးထံမှ ကြားသိရသောသက်သေ။ လေဆိပ် CCTV မှတ်တမ်းကိုဖွင့်ခဲ့သည်။
2017 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 1 ရက်နေ့	ရန်ကုန်ပုဂ္ဂလိကလေယာဉ်ကွင်းကုမ္ပဏီ လုံခြုံရေးအမှုထမ်းအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး၏ ပြန်လှန်စစ်မေးခြင်းကိုဆက်လုပ်ကာ ရဲအရာရှိတစ်ဦးနှင့် နယ်မြေစီမံခန့်ခွဲသူတစ်ဦးထံမှ ကြားသိရသောသက်သေ။
2017 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 8 ရက်နေ့	မျက်မြင်သက်သေသုံးဦးထံမှ ကြားသိရသောသက်သေ။
2017 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 15 ရက်နေ့	ကြည်လင်းရှေ့နေ၏ပျက်ကွက်မှုအရ ရွှေ့ဆိုင်းခဲ့သည်။
2017 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 22 ရက်နေ့	မျက်မြင်သက်သေ ရဲအရာရှိသုံးဦးနှင့် မျက်မြင်သက်သေနှစ်ဦးထံမှ သက်သေခံချက်။
2017 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 29 ရက်နေ့	မျက်မြင်သက်သေ ရဲအရာရှိတစ်ဦးနှင့် မျက်မြင်သက်သေသုံးဦးထံမှ သက်သေခံချက်။
2017 ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ 13 ရက်နေ့	မျက်မြင်သက်သေ ရဲအရာရှိတစ်ဦးနှင့် မျက်မြင်သက်သေလေးဦးထံမှ သက်သေခံချက်။
2017 ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ 20 ရက်နေ့	မျက်မြင်သက်သေရဲအရာရှိတစ်ဦးနှင့် မျက်မြင်သက်သေနှစ်ဦးထံမှ သက်သေခံချက်၊ ဇေယျာဖြိုး၏အိမ်ကို ရှာဖွေမှုနှင့်စပ်လျဉ်းသောအရာအားလုံး။
2017 ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ 27 ရက်နေ့	ဇေယျာဖြိုး၏လုပ်ငန်းအတွက် အသုံးပြုသောအိမ်ကိုရှာဖွေမှုနှင့်စပ်လျဉ်းသည် မျက်မြင်သက်သေနှစ်ဦးထံမှ သက်သေခံချက်။
2017 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 10 ရက်နေ့	အလောင်းများကိုစစ်ဆေးခဲ့သော ဆရာဝန်နှစ်ဦးနှင့် Facebook အကောင့်မှ ဓာတ်ပုံများရရှိခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် မျက်မြင်သက်သေတစ်ဦးထံမှ သက်သေခံချက်။
2017 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 17 ရက်နေ့	IBAHRI စူးစမ်းလေ့လာခြင်းမရှိပါ။
2017 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 24 ရက်နေ့	ဇေယျာဖြိုးနှင့်ဆက်စပ်၍ ရဲ၏ရှာဖွေမှုများတွင် မျက်မြင်သက်သေဖြစ်သော အင်းစိန်မြို့နယ်မှ 100-ရာအိမ်မှူးနှစ်ဦးဖြစ်သော မျက်မြင်သက်သေနှစ်ဦးထံမှ သက်သေခံချက်။
2017 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ 1 ရက်နေ့	သက်သေကိုမီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသော တစ်ဦးချင်းစီ၏ဝန်ခံမှုများကို ကြီးကြပ်သော နေပြည်တော်ရှိ မြို့နယ်တရားသူကြီးနှစ်ဦးထံမှ သက်သေခံချက်။
2017 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ 8 ရက်နေ့	နေပြည်တော်ရှိ ဇေယျာဖြိုး၏လုပ်ငန်းဝန်းမှ ဖျက်ဆီးလိုက်သောသက်သေနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် နောက်ဆုံးရက်သတ္တပတ်ကြားနာခြင်းထံမှ မြို့နယ်တရားသူကြီးနှစ်ဦးထံ ကနဦးထုတ်ပြန်ချက်များတင်ပြခဲ့သော ဝန်ထမ်းအဖွဲ့ဝင်သုံးဦးထံမှ သက်သေခံချက်။
2017 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ 15 ရက်နေ့	ပစ်ခတ်မှုသက်သေနှင့်စပ်လျဉ်းသော ပြစ်မှုဆိုင်ရာစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးဌာန (CID) ၏အဖွဲ့ဝင်များထံမှ သက်သေခံချက်၊ အောင်ဝင်းခိုင်၊ အောင်ဝင်းဇော်နှင့် ကြည်လင်းတို့၏ 2017 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 29 ရက်နေ့မှ CCTV ပုံရိပ်များနှင့် တယ်လီဖုန်းမှတ်တမ်းများ၊ နှင့် CID ၏နည်းပညာဌာနမှစစ်ဆေးခဲ့သော ဇေယျာဖြိုးနှင့် ကြည်လင်းတို့မှရရှိသည့်ပစ္စည်းများ။
	2017 ခုနှစ်တွင် နောက်ထပ် IBAHRI စူးစမ်းလေ့လာမှုများ မရှိပါ။
2018	
2018 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 12 ရက်နေ့	ကြည်လင်းနှင့် အောင်ဝင်းဇော်တို့အား လက်နက်ဆိုင်ရာအက်ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ 19(ဃ) နှင့် (စ) အောက်တွင် တရားစွဲဆိုမှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လေဆိပ်တွင်တာဝန်ကျနေခဲ့သော ရဲအရာရှိတစ်ဦးထံမှ သက်သေခံချက်။
2018 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 19 ရက်နေ့	စွပ်စွဲခံထားရသူများကိုစွဲဆိုထားသည်များအားလုံးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိထံမှ သက်သေခံချက်။
2018 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 25 ရက်နေ့	တရားခံရှေ့နေအားလုံးမှ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိအား ပြန်လှန်စစ်မေးခြင်း။
2018 ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ 2 ရက်နေ့	နောက်တစ်ပတ်၏ တရားစွဲဆိုမှုအတည်ပြုခြင်း ကြားနာစစ်ဆေးချက်မတိုင်မီ ဥပဒေအရာရှိနှင့် တရားခံရှေ့နေအားလုံးမှ အမှုနှင့်ဆိုင်သည့်သက်သေပေါ်တွင် ငြင်းခုံမှုများကို ပိတ်သိမ်းခြင်း။
2018 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 9 ရက်နေ့	စွပ်စွဲခံထားရသူများအပေါ်တရားစွဲဆိုထားသည်များအား အတည်ပြုသည်။ ကြည်လင်းအား ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ 302(1)(ခ) နှင့် 302(2) နှင့် လက်နက်အက်ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ 19(ဃ) နှင့် (စ) အောက်တွင် တရားစွဲဆိုသည်။ အောင်ဝင်းဇော်အား ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ 302(1)(ခ) နှင့် လက်နက်အက်ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ 19(ဃ) နှင့် (စ) အောက်တွင် တရားစွဲဆိုသည်။ ဇေယျာဖြိုးအား ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ 302(1)(ခ) အောက်တွင် တရားစွဲဆိုသည်။ အောင်ဝင်းထွန်းအား ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ 212 အောက်တွင် တရားစွဲဆိုသည်။ အောင်ဝင်းခိုင်အား ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ 302(1)(ခ) အောက်တွင် ၎င်း၏ပျက်ကွက်မှုအတိုင်း တရားစွဲဆိုသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 16 ရက်နေ့	တရားခံရှေ့နေများသည် ၎င်းတို့၏ပထမစွဲချက်တင်သည့်သက်သေများ၊ ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်တွင် အခင်းဖြစ်ပွားသည့်နေ့အား ယခင်ကစစ်မေးခံခဲ့သော ရဲအရာရှိအားလုံးကို ပြန်လည်ခေါ်ယူသည်။ ဦးအောင်ခိုင်သည် အောင်ဝင်းထွန်းအတွက် အာမခံတောင်းဆိုသည်။
2018 ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ 22 ရက်နေ့	တရားရုံးမှ အောင်ဝင်းထွန်းအား အာမခံပေးသည်။ အာမခံသူနှစ်ဦးသည် မြန်မာကျပ်ငွေ သိန်း 500 (£28,400 နှင့်ညီမျှသည်) ကိုပေးရမည်ဖြစ်ကာ နောင်လာမည့်ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းများတွင် ၎င်းရှိနေမည်ဆိုသည်ကို အာမခံသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 23 ရက်နေ့	တရားခံရှေ့နေသည် အခင်းဖြစ်သည့်နေ့က ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်တွင် ရှိနေသော တက္ကစီယာဉ်မောင်းများနှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး ရဲအရာရှိများအပါအဝင် စွဲချက်တင်သည့်သက်သေငါးဦးကို ပြန်လည်ခေါ်ယူသည်။
2018 ခုနှစ်၊ မတ်လ 8 ရက်နေ့	2018 ခုနှစ်၊ မတ်လ 6 ရက်နေ့တွင် တရားသူကြီးချုပ်အငြိမ်းစားယူသည့်ရလဒ်အဖြစ် တရားသူကြီးအသစ်တစ်ဦးမှ ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းကို သဘာပတိအဖြစ်ဆောင်ရွက်ပါသည်။ 2018 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် သဘာပတိအဖြစ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သောတရားသူကြီးမှာ ယခု တရားသူကြီးချုပ်ဖြစ်ပါသည်။ တရားခံရှေ့နေသည် ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်မှ CCTV ကင်မရာအော်ပရေတာများအပါအဝင် စွဲချက်တင်သည့်မျက်မြင်သက်သေငါးဦးကို ပြန်လည်ခေါ်ယူပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ မတ်လ 9 ရက်နေ့	တရားခံရှေ့နေသည် ဦးကိုနီ၏သမီး၊ 2017 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလအတွင်း ကြည်လင်းနေထိုင်ခဲ့သည့် ဘုန်းကြီးကျောင်းမှ ဘုန်းတော်ကြီးတစ်ပါးနှင့် အမှုကိုစုံစမ်းစစ်ဆေးခဲ့သော ရဲအရာရှိများအပါအဝင် စွဲချက်တင်သည့် မျက်မြင်သက်သေငါးဦးကို ပြန်လည်ခေါ်ယူသည်။
2018 ခုနှစ်၊ မတ်လ 15 ရက်နေ့	တရားခံရှေ့နေသည် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအရာရှိနှင့် ဇေယျာဖြိုး၏ ကုမ္ပဏီနှင့်အိမ်ကို ရှာဖွေရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သူများအပါအဝင် စွဲချက်တင်သည့်မျက်မြင်သက်သေခုနစ်ဦးကို ပြန်လည်ခေါ်ယူသည်။
2018 ခုနှစ်၊ မတ်လ 16 ရက်နေ့	အထက်တရားရုံးသည် ဦးကျော်ကျော်ထိုက်နှင့် ဒေါ်ပပဝင်း၏လက်ထောက်တို့တင်ပြသော ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်းအသနားခံစာ၏ ဝင်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးမှုကို နားထောင်ပါသည်။

2018 ခုနှစ်၊ မတ်လ 22 ရက်နေ့	ခေါင်းဆောင်တရားသူကြီးမှ အထက်တရားရုံးတွင် စဉ်းစားနေမှုမတိုင်မီ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန်အသနားခံစာများကို အတည်ပြုခြင်းဖြင့် 2018 ခုနှစ်၊ ဧပြီလ 5 ရက်နေ့မတိုင်မီအထိ ရွှေ့ဆိုင်းလိုက်ပါသည်။ တရားခံထံမှ သက်သေခံချက်နှင့် ၎င်းတို့ပြောကြားထားသောမျက်မြင်သက်သေများသည် ၎င်းတို့အားမဆုံးဖြတ်ရသေးမချင်း ဆက်လုပ်၍မရနိုင်ပါ။ တရားခံအားလုံးသည် အကြမ်းဖက်မှုဆန့်ကျင်ရေးအက်ဥပဒေကို ချိုးဖောက်သောကြောင့် အထက်တရားရုံးတွင်စွပ်စွဲခြင်း၌ ရောဘတ်စန်းအောင်မှ အသနားခံစာတင်ပြခဲ့သည်ဟုလည်း နားလည်ထားပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဧပြီလ 5 ရက်နေ့	ခေါင်းဆောင်တရားသူကြီးသည် အထက်တရားရုံးမှ ပြန်လည်ပြင်ဆင်မှုအသနားခံစာများကို မဆုံးဖြတ်ရသေးသောကြောင့် 2018 ခုနှစ်၊ ဧပြီလ 19 ရက်နေ့အထိ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခြင်းများကို ရွှေ့ဆိုင်းပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဧပြီလ 19 ရက်နေ့	ခေါင်းဆောင်တရားသူကြီးသည် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခြင်းများကို ရွှေ့ဆိုင်းပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ မေလ 25 ရက်နေ့	အထက်တရားရုံးသည် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်းအသနားခံစာများနှင့်ပတ်သက်၍ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများကို နားထောင်ပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဇွန်လ 18 ရက်နေ့	အထက်တရားရုံးသည် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်းအသနားခံစာများအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ခွဲခြားကာ တန်ပြန်အကြမ်းဖက်မှုစွဲချက်များကိုထပ်ထည့်ရန် ငြင်းဆိုခဲ့ပါသည်၊ အောင်ဝင်းဇော်နှင့်စပ်လျဉ်းသော လက်နက် တင်သွင်းခြင်း၊ တင်ပို့ခြင်းနှင့် လက်ဝယ်ထားရှိခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သည့် လက်နက်အက်ဥပဒေစွဲချက်များကို ပလပ်ပြီး၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူကို ကူညီခြင်းနှင့် အားပေးကူညီခြင်းတွင်သတ်မှုကျူးလွန်ရန်လုပ်ဆောင်ခြင်းပေါ်လွှင်မှုအရ ဇေယျာဖြိုးအပေါ်စွဲချက်များကို ပြင်ဆင်ချက်ထုတ်ပါသည် (ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ 302(1)(ခ) နှင့် ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ၏ 109)။
2018 ခုနှစ်၊ ဇွန်လ 28 ရက်နေ့	တရားခံသည် ပြင်ဆင်ထားသောစွဲချက်အားလုံးတွင် ဝန်ခံကတိပြုကာ မျက်မြင်သက်သေစာရင်းများကို တင်ပြပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ 5 ရက်နေ့	တရားခံသည် ၎င်းတို့၏မျက်မြင်သက်သေများအတွက် လိပ်စာများကို တရားရုံးထံ တင်ပြပါသည်။ ကြည်လင်းသည် တရားခံအဖြစ်စစ်မေးခံရန် သဘောတူပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ 12 ရက်နေ့	ကြည်လင်းသည် တရားခံအဖြစ် စစ်မေးခံပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ 13 ရက်နေ့	အောင်ဝင်းဇော်သည် မျက်မြင်သက်သေအဖြစ် စစ်မေးခံပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ 20 ရက်နေ့	အောင်ဝင်းဇော်သည် ၎င်း၏သက်သေခံချက်ကို ဆက်ပြောပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ 26 ရက်နေ့	IBAHRI စူးစမ်းလေ့လာခြင်းမရှိပါ။ အောင်ဝင်းဇော်သည် ဆက်လက်၍ သက်သေခံပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ 27 ရက်နေ့	IBAHRI စူးစမ်းလေ့လာခြင်းမရှိပါ။ ဦးနေလသည် အောင်ဝင်းဇော်ကို တန်ပြန်စစ်မေးပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 2 ရက်နေ့	IBAHRI စူးစမ်းလေ့လာခြင်းမရှိပါ။ ဦးနေလသည် အောင်ဝင်းဇော်ကို တန်ပြန်စစ်မေးပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 3 ရက်နေ့	IBAHRI စူးစမ်းလေ့လာခြင်းမရှိပါ။ ဦးနေလသည် အောင်ဝင်းဇော်ကို တန်ပြန်စစ်မေးပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 9 ရက်နေ့	ဦးကျော်ကျော်ထိုက်နှင့် ဒေါ်ပပဝင်းတို့သည် အောင်ဝင်းဇော်ကို စစ်မေးပါသည်။ ဦးအောင်ခိုင်သည် အောင်ဝင်းဇော်ကို ပြန်ညွှန်ပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 10 ရက်နေ့	ဇေယျာဖြိုးသည် မျက်မြင်သက်သေအဖြစ် သက်သေခံပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 16 ရက်နေ့	IBAHRI စူးစမ်းလေ့လာခြင်းမရှိပါ။ ဇေယျာဖြိုးသည် မျက်မြင်သက်သေအဖြစ် သက်သေခံပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 17 ရက်နေ့	IBAHRI စူးစမ်းလေ့လာခြင်းမရှိပါ။ ဇေယျာဖြိုးသည် မျက်မြင်သက်သေအဖြစ် သက်သေခံပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 23 ရက်နေ့	ဦးနေလသည် ဇေယျာဖြိုးကို တန်ပြန်စစ်မေးပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 24 ရက်နေ့	ဦးနေလသည် ဇေယျာဖြိုးကို တန်ပြန်စစ်မေးပါသည်
2018 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 30 ရက်နေ့	တရားရုံးသည် ကြည်လင်း၊ အောင်ဝင်းဇော်နှင့် အောင်ဝင်းထွန်းတို့အတွက် အမှုလိုက်ရှေ့နေတက်ရောက်မှုမရှိခြင်းအရ ရွှေ့ဆိုင်းပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 31 ရက်နေ့	ဦးနေလသည် ဇေယျာဖြိုးကို တန်ပြန်စစ်မေးပါသည်။ ဦးအောင်ခိုင်နှင့် ဦးကျော်ကျော်ထိုက်တို့သည် ဇေယျာဖြိုးကို တန်ပြန်စစ်မေးပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 6 ရက်နေ့	IBAHRI စူးစမ်းလေ့လာခြင်းမရှိပါ။ အောင်ဝင်းထွန်း၏ သက်သေခံချက်ပထမရက်နေ့။
2018 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 7 ရက်နေ့	အောင်ဝင်းထွန်းမှ သက်သေခံပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 13 ရက်နေ့	IBAHRI စူးစမ်းလေ့လာခြင်းမရှိပါ။ အောင်ဝင်းထွန်းမှ သက်သေခံပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 14 ရက်နေ့	IBAHRI စူးစမ်းလေ့လာခြင်းမရှိပါ။ အောင်ဝင်းထွန်းမှ သက်သေခံပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 20 ရက်နေ့	ကြည်လင်းမှ ၎င်း၏ ပထမဆုံး တရားခံမျက်မြင်သက်သေများကို ခေါ်ပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 21 ရက်နေ့	အောင်ဝင်းဇော်သည် ၎င်း၏ ပထမဆုံး တရားခံသက်သေများကို ခေါ်ပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 27 ရက်နေ့။	အောင်ဝင်းထွန်းကိုယ်စား တရားခံမျက်မြင်သက်သေသုံးဦးမှ သက်သေခံပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ 4 ရက်နေ့	အောင်ဝင်းဇော်နှင့် အောင်ဝင်းထွန်းကိုယ်စား တရားခံမျက်မြင်သက်သေများမှ သက်သေခံပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ 5 ရက်နေ့	အောင်ဝင်းထွန်းကိုယ်စား တရားခံမျက်မြင်သက်သေသုံးဦးမှ သက်သေခံပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ 11 ရက်နေ့	အောင်ဝင်းဇော်၏ဇနီး ဒေါ်မင်းမင်းထိုက်မှ သက်သေခံပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ 12 ရက်နေ့	IBAHRI စူးစမ်းလေ့လာခြင်းမရှိပါ။
2018 ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ 18 ရက်နေ့	အောင်ဝင်းထွန်းကိုယ်စား တရားခံမျက်မြင်သက်သေနှစ်ဦးမှ သက်သေခံပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ 19 ရက်နေ့	IBAHRI စူးစမ်းလေ့လာခြင်းမရှိပါ။
2018 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 1 ရက်နေ့	ဇေယျာဖြိုးကိုယ်စား တရားခံမျက်မြင်သက်သေများမှ သက်သေခံပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 2 ရက်နေ့	ဇေယျာဖြိုးကိုယ်စား တရားခံမျက်မြင်သက်သေများမှ သက်သေခံပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 15 ရက်နေ့	အောင်ဝင်းထွန်းကိုယ်စား တရားခံမျက်မြင်သက်သေနှစ်ဦးမှ သက်သေခံပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 16 ရက်နေ့	တရားခံမျက်မြင်သက်သေနှစ်ဦးမှာ စာရင်းမှဖယ်ရှားခံရပြီး တရားခံမျက်မြင်သက်သေအသစ် သုံးဦးကို ထပ်ထည့်ပါသည်။ ကြားနာစစ်ဆေးမှုမရှိပါ။
2018 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 29 ရက်နေ့	IBAHRI စူးစမ်းလေ့လာခြင်းမရှိပါ။ ဇေယျာဖြိုး၏ကုမ္ပဏီအတွက် အလုပ်လုပ်သောဝန်ထမ်း၏ သက်သေခံချက်။
2018 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 30 ရက်နေ့	ဇေယျာဖြိုးကိုယ်စား တရားခံမျက်မြင်သက်သေနှစ်ဦးမှ သက်သေခံသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ	မြန်မာနိုင်ငံရှိ IBAHRI စူးစမ်းလေ့လာသူ၏ပျက်ကွက်မှုကြောင့် 2018 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ကြားနာစစ်ဆေးမှုများကို စူးစမ်းလေ့လာခြင်းမရှိပါ။

2019	
2019 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 10 ရက်နေ့	တရားခံရှေ့နေမှ ၎င်းတို့တွင် ခေါ်ယူရန် မျက်မြင်သက်သေ၀ါးဦးကျန်ရှိသည်ဟု ထုတ်ပြန်ပါသည်။ မည်သူမှတက်ရောက်ခြင်းမရှိဘဲ တရားရုံးမှ ရွှေ့ဆိုင်းပါသည်။
2019 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 11 ရက်နေ့	တရားခံရှေ့နေမှ တရားရုံးသို့လာရန်စီစဉ်ထားသည့် မျက်မြင်သက်သေသုံးဦးကို စွန့်လွှတ်မည်ဖြစ်ကာ ခေါ်ယူရန် မျက်မြင်သက်သေနှစ်ဦး ကျန်ရှိသည်ဟု ထုတ်ပြန်ပြောကြားပါသည်။ မည်သူမှတက်ရောက်ခြင်းမရှိဘဲ တရားရုံးမှ ရွှေ့ဆိုင်းပါသည်။
2019 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 17 ရက်နေ့	ဇေယျာဖြိုး၏ဇနီးဖြစ်သူ သီတာလွင်မှ သက်သေခံပါသည်။
2019 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 18 ရက်နေ့	ဇေယျာဖြိုး၏ကိုယ်စား တရားခံမျက်မြင်သက်သေမှ သက်သေခံပါသည်။
2019 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 1 ရက်နေ့	နောက်ဆုံး တရားခံရှေ့နေ၏ ပြင်းဆိုမှုများ။ ဦးအောင်ခိုင် လာရောက်ခြင်းမရှိပါ။
2019 ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ 15 ရက်နေ့	အားလုံးအပြစ်ရှိသည်ဟု စီရင်ချက်ချပါသည်။

နောက်ဆက်တွဲ 3- တောင်းဆိုချက်များနှင့် အစည်းအဝေး ရက်စွဲများ

နေ့စွဲ	အစည်းအဝေးအသေးစိတ်အချက်များ
2017 ခုနှစ်၊ ဇွန်လ 23 ရက်နေ့	စုံစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်တို့သည် ဦးနေလနှင့် တွေ့ဆုံပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ 7 ရက်နေ့	အမှုလိုက်ရှေ့နေအားလုံး၏ အဆက်အသွယ်အသေးစိတ်ကိုရရှိရန် ၎င်းတို့ထံ ချဉ်းကပ်ပါသည်။ ဥပဒေအရာရှိမှ ပယ်ချခဲ့သော်လည်း တရားရုံး၏ မီဒီယာအရာရှိနှင့် စကားပြောရန် အကြံပြုပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ 7 ရက်နေ့	စုံစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်တို့သည် မြောက်ပိုင်းခရိုင်တရားရုံး၏ ဒုတိယခရိုင်တရားသူကြီးနှင့် ရုံး၏သတင်းအချက်အလက်ဌာနခွဲခေါင်းဆောင်ဖြစ်သော တရားရုံး၏ မီဒီယာအရာရှိနှင့် တွေ့ဆုံပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ 21 ရက်နေ့	စုံစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်တို့သည် ဦးကျော်ကျော်ထိုက်အား တွေ့ဆုံမှုထံဖိတ်ကြားရန် ချဉ်းကပ်ပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ 28 ရက်နေ့	စုံစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်တို့သည် ဦးအောင်ခိုင်အား တွေ့ဆုံမှုထံဖိတ်ကြားရန် ချဉ်းကပ်ပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 11 ရက်နေ့	ဦးကျော်ကျော်ထိုက်မှ စုံစမ်းလေ့လာသူထံချဉ်းကပ်ကာ သူမထံမှစာကို ရရှိကြောင်းနှင့် တွေ့ဆုံမှုကိုစီစဉ်သတ်မှတ်လိုကြောင်း ပြောကြားပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 17 ရက်နေ့	စုံစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်တို့သည် အမှုလိုက်ရှေ့နေအားလုံးကို ဖုန်းခေါ်ဆိုပါသည်။ ရောဘတ်စန်းအောင်သည် ဩဂုတ်လ 23 ရက်နေ့တွင် တွေ့ဆုံရန် သဘောတူပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 18 ရက်နေ့	စုံစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်တို့သည် တရားရုံးတွင် တရားခံရှေ့နေနှင့် စကားပြောဆိုပါသည်။ ဦးညွန့်ရွှေသည် အခြားစွပ်စွဲမှုများနှင့်ပတ်သက်သည့် အချို့သောသက်သေများကို တင်ပြသည်အထိ စောင့်ဆိုင်းလိုကြောင်း ပြောကြားပါသည်။ ဒေါ်ပပဝင်းမှ သူမသည် တွေ့ဆုံမှုကိုစီစဉ်ရန်အတွက် ၎င်းတို့အားဆက်သွယ်မည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားပါသည်။ ဦးကျော်ကျော်ထိုက်သည် ဩဂုတ်လ 23 ရက်နေ့တွင် တွေ့ဆုံရန် သဘောတူပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 23 ရက်နေ့	ဦးကျော်ကျော်ထိုက်၊ ရောဘတ်စန်းအောင်တို့နှင့် တွေ့ဆုံခြင်း။
2017 ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ 25 ရက်နေ့	စုံစမ်းလေ့လာသူသည် ဦးနေလနှင့်စကားပြောဆိုကာ တွေ့ဆုံမှုကိုစီစဉ်ရန်အတွက် ၎င်းထံဖုန်းခေါ်ရန် စီစဉ်ပါသည်။
2017 ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ 12 ရက်နေ့	ဦးနေလနှင့်တွေ့ဆုံခြင်း
2017 ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ 15 ရက်နေ့	စကားပြန်သည် တွေ့ဆုံရန်အတွက်တောင်းဆိုရန် ဒေါ်ပပဝင်းကို ချဉ်းကပ်ပါသည်၊ သူမသည် သူမထံဖုန်းခေါ်ဆိုခြင်းဖြင့် တွေ့ဆုံရန်နှင့် စီစဉ်ရန် နှစ်သက်ကြောင်းကို ပြောကြားပါသည်။ စုံစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်သည် တရားရုံး၏နေ့လည်စာနားချိန်အတွင်း ဦးနေလနှင့် လက်ဖက်ရည်သောက်ပါသည်။ ရောဘတ်စန်းအောင်သည် စုံစမ်းလေ့လာသူကိုချဉ်းကပ်ကာ ၎င်းအနေဖြင့် တွေ့ဆုံရန် စီစဉ်လိုကြောင်း ပြောပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 12 ရက်နေ့	စကားပြန်သည် တွေ့ဆုံမှုအတွက် ရောဘတ်စန်းအောင်ကို ချဉ်းကပ်ကာ၊ တွေ့ဆုံမှုတစ်ခုကို ဇန်နဝါရီလ 15 ရက်နေ့အတွက် စီစဉ်လိုက်ပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 15 ရက်နေ့	ရောဘတ်စန်းအောင်နှင့်တွေ့ဆုံခြင်း။
2018 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 19 ရက်နေ့	ဦးနေလသည် ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းမစမီတွင် တရားရုံးလက်ဖက်ရည်ဆိုင်နားတစ်ဝိုက်တွင် စုံစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်တို့နှင့်အတူ ကော်ဖီသောက်ရန် ပြောကြားပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 20-21 ရက်နေ့	စကားပြန်သည် တွေ့ဆုံရန်အတွက်တောင်းဆိုရန် တရားခံရှေ့နေအားလုံးထံ ဖုန်းခေါ်ဆိုပါသည်။ ၎င်းတို့အားလုံးမှ နောက်ပိုင်းနေ့စွဲတစ်ခုတွင် တွေ့ဆုံမှုများကိုစီစဉ်မည်ဖြစ်ကြောင်း အကြောင်းပြန်ပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 25 ရက်နေ့	တရားရုံး၏ ထမင်းစားနားချိန်အတွင်း၊ စုံစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်သည် ဦးညွန့်ရွှေ၏လက်ထောက်ရှေ့နေအား တွေ့ဆုံရန် ပြောကြားပါသည်။ ၎င်းမှ တရားစွဲဆိုမှုကိုအတည်ပြုသည့် ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းပြီးသည်အထိ ၎င်းတို့အား စောင့်ဆိုင်းစေလိုပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ မတ်လ 8 ရက်နေ့	စုံစမ်းလေ့လာသူသည် ဦးနေလကို တွေ့ဆုံရန်ပြောကြားပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 21 ရက်နေ့	စုံစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်သည် အင်တာဗျူးများကိုစီစဉ်ရန်အတွက် ဦးအောင်ခိုင်နှင့် ဒေါ်ပပတို့နှင့် စကားပြောဆိုပါသည်။ ဦးအောင်ခိုင်မှ 2018 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 27 ရက်နေ့တွင်လုပ်မည့် လာမည့်အပတ်၏ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းပြီးသည့်နောက် စကားပြောနိုင်သည်ဟု ပြောပါသည်။ ဒေါ်ပပဝင်းမှနေ၍ သူမသည် သူမ၏အမှုသည်ဖြစ်သူ ဖေယျာဖြိုးနှင့် ဦးစွာစကားပြောဆိုရန် ၎င်းတို့အားခွင့်ပြုပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ 27 ရက်နေ့	စုံစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်သည် နေ့စွဲများ ရှာနေပြီး ၎င်းတို့နှင့် လာမည့်ရက်သတ္တပတ် 2018 ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ 4 ရက်နေ့တွင်တွေ့ဆုံနိုင်ကြောင်း ပြောကြားသည့် ဦးအောင်ခိုင်နှင့် စကားပြောဆိုပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ 4 ရက်နေ့	တရားရုံးရှိလက်ဖက်ရည်ဆိုင်တွင် ဦးအောင်ခိုင်နှင့် တွေ့ဆုံခြင်း။
2018 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 15 ရက်နေ့	တရားခွင်တွင်ထိုင်နေစဉ်၊ ဖေယျာဖြိုးသည် သူ၏ဇနီး သီတာလွင်ထံမှတစ်ဆင့် အမှန်တရားကိုရင်ဆိုင်ကာ အမှန်တရားပေါ်ပေါက်ရန်အတွက် တောင်းဆိုရန် ၎င်းတို့မှ ကူညီနိုင်ခြင်း ရှိ မရှိ စုံစမ်းလေ့လာသူနှင့် စကားပြန်အား မေးမြန်းပါသည်။ ဤတရားခွင်ပြီးဆုံးရန်စောင့်ဆိုင်းနေရခြင်းအတွက် ၎င်းတွင် ဆုံးရှုံးမှုအများအပြားရှိခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့နှင့်စကားပြောဆိုရန် ပျော်ရွှင်မိသည်ဟု ၎င်းမှ ပြောကြားပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ တစ်နှစ်ကျော်အောင် တက်ရောက်နေခဲ့ကြသည်ကို သတိထားမိသည်ဟု ၎င်းက ပြောကြားပါသည်။ ၎င်းတို့သည် သတင်းထောက်များမဟုတ်ဘဲ မျှတသောတရားခွင် ရပိုင်ခွင့်ချိုးဖောက်မှုတစ်စုံတစ်ရာအတွက် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေမှုများကို စောင့်ကြည့်နေသော IBAHRI အတွက် ကြားနေစုံစမ်းလေ့လာသူများသာဖြစ်ပါသည်ဟု စုံစမ်းလေ့လာသူမှ ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။ သီတာလွင်နှင့် ဖေယျာဖြိုးတို့သည် တရားသူကြီးများအနေဖြင့် ပုံမှန်လုပ်ဆောင်သည်ထက်ပိုကာ မျှတစွာဆောင်ရွက်မည်ဟု တွေးမိသောကြောင့် လူများမှ ၎င်းတို့၏တရားခွင်ကို စောင့်ကြည့်နေကြခြင်းအပေါ် ပျော်ရွှင်မိပါသည်ဟု ပြောကြားပါသည်။ စုံစမ်းလေ့လာသူသည် ၎င်း၏ရှေ့နေနှင့် စကားပြောဆိုနိုင်သည်ဟု ဖေယျာဖြိုးမှပြောကြားကာ စုံစမ်းလေ့လာသူက သူမနေဖြင့် တွေ့ဆုံရန် စီစဉ်မည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားပါသည်။
2018 ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ 30 ရက်နေ့	ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခြင်းမပြုမီတွင် ရောဘတ်စန်းအောင်သည် တရားရုံးရှိလက်ဖက်ရည်ဆိုင်တွင် စုံစမ်းလေ့လာသူနှင့်အတူ ထိုင်နေပါသည်။
2019 ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ 10 ရက်နေ့	အစွပ်စွဲခံရသူခုံနေရာတွင်ထိုင်နေသော ဖေယျာဖြိုးသည် အမှုကို မြန်မြန်ဆောင်ရွက်သည်ကို တွေ့မြင်လိုသောကြောင့် စုံစမ်းလေ့လာသူနှင့် ရှိနေသူများဘက်သို့ မျက်နှာကိုလှည့်လိုက်ပြီး၊ မျက်မြင်သက်သေများကို မျက်မြင်သက်သေစာရင်းမှပယ်ရှားရန် ကြိုးစားခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏မိသားစုသည် မျက်မြင်သက်သေများကိုပိုမိုခေါ်ယူရန် ၎င်းကို တိုက်တွန်းအားပေးခဲ့သော်လည်း ၎င်းသည် ရာဇဝတ်သားတစ်ဦးမဟုတ်သောကြောင့် နောက်ထပ်သက်သေများကို ခေါ်ယူလိုခြင်းမရှိပါဟု ၎င်းက ပြောကြားပါသည်။
2019 ခုနှစ်၊ မတ်လ 11 ရက်နေ့	ရောဘတ်စန်းအောင်နှင့်တွေ့ဆုံခြင်း။

Human Rights Institute

International Bar Association

4th Floor, 10 St Bride Street

London EC4A 4AD, United Kingdom

တယ်လီဖုန်း- +44(0)2078420090

ဖက်စ်- +44(0)2078420091

www.ibanet.org

© International Bar Association 2019